بسم الله الرحمن الرحیم

درېیمه زاویـه (فیسبوکي لیکنې او خاطرې)

لیکوال: **شاه محمود میاخېل**

کمپوز: **لیکوال**

ډیزاین چارې: **رحمن الله بهیر**

چاپشمېر: **۲۰۰۰**

چاپکال: **۱۳۹۵ل/2016**

چاپ وار: **لومړی**

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيمه زاويه

انسان د خپل عقل او شعور له امله اشرف المخلوقات دی. عقل او شعور دی چې انسان یې له فردي ژونده ټولنیز ژوند ته راویستی دی. انسانانو په ټولنیز ژوند کې له یو بل سره د افهام او تفهیم لپاره ژبه رامنځته کړه، د ټولنیز ژوند د تنظیم لپاره یې اصول وضعه کړل، ټولنې، دولتونه او نړۍ یې رامنځته کړه. د انسان د عقل تقاضا دا ده چې په ټولنیز ژوند کې خپل ځان او نورو ته خیر ورسوي او له زیان څخه ځان او ټولنه وساتي.

د نړۍ انسانان په خپل ټولنیز ژوند کې چې کله هم له یوې ستونزې او ننګونې سره مخ شوي دي، نو د حل په موخه یې خپل عقل په کار اچولی دی. د ننني نړۍ ګڼ اختراعات او پرمختګونه د دې ادعا غوره ثبوت او په نړۍ کې د ګڼو ټولنیزو اصولو او قوانینو شتون د انسان د معقولیت دلیل ګڼل کېدای شي. انسان د خپل عقل په مرسته او کارونې همداسې قدم په قدم وړاندې راغلی دی. فرضاً د څپلۍ یا بوټ تصور هغه مهال له لومړي انسان سره پیدا شوی، کله یې چې پښه کې اغزی تللی او چې ساړه یې شوي

دي، نو د بالاپوش پیدا کولو فکر یې کړی دی. همداسې یې د نړۍ بېلابېلو لویو وچو ته د سفر لپاره یې بېړۍ او الوتکې اختراع کړې دي.

ښايي په نړۍ کې هغه ملتونه ډېر معقول وګڼل شي چې انسانیت او انساني ټولنې ته یې ډېر خیر رسولی وي. که د معقولیت دا تول معقول وي، نو زه نه پوهېږم چې افغانان به په نړیواله سطحه چېرته راشي؟

داسې هم نه ده چې ګڼې موږ په خپله ټولنه کې - پخوا او اوس - داسې معقول انسانان نه درلودل یا یې نه لرو چې د خپلې ټولنې لپاره یې فکر او عمل کړی وي؛ خو کله چې ټولنه په مجموع کې د عقل پر ځای د خپلو احساساتو پر پوکانېو ولاړه وي؛ نو هلته د معقولو انسانانو شتون په استثناءاتو کې راځي او د معقولو انسانانو معقولې تیورۍ او نظریې د ټولنې وګړیو ته نامعقولې ښکاري؛ ځکه چې ټولنه د جمعي عقل تابع ده، نه د فردي هغه.

زه په خپل فردي ژوند کې – له ماشومتوبه تر اوسه – د هېواد او نړۍ د لویو او نومیالیو خلکو له ژوند لیکونو سره علاقه لرم. د هغوی د بریالیتوبونو په کیسو کې د خپل بري لپاره لارې ګورم او د هغوی له ستونزمن ژوند نه د خپلې ستونزمنې زنده ګۍ لپاره حوصلې تر لاسه کوم. ما د ډېرو لیکوالو، مشهورو څېرو او شخصیتونو کتابونه لوستي دي او له هر یو نه مې د خپلې مترې په کچه ګټنه کړې ده. په دې وروستیو کې مې له ښاغلي شاه محمود میاخېل سره بلدتیا پیدا شوه او په کابل کې ورسره یوه شپه د ناستې پر مهال یې خپل ټول کتابونه راته په خپل لاس ډالۍ کړل. د دې تر څنګ یې د خپل یو ناچاپ کتاب سافټ کاپي هم راکړه چې زه یې ولولم او په ځینو برخو کې که وکولای شم، ژبنۍ او لیکنۍ تېروتنې په کې سمې کړم. زه زیاتره په کمپیوټر کې د ملګرو د کتابونو او لیکنو له ایډیټه ډېر کړېږم او ښایي تصادف داسې وي چې زه پرې ډېر اوړم هم. په لومړي سر کې د ښاغلي میاخېل صیب کتاب ته هم ځورېدم چې څنګه به مې ترې خدای خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي؛ خو کله مې چې پر ایډیټ – لوستنې پیل وکړ؛ نو د کتاب د موضوعاتو دلچسپۍ داسې واخیستم چې زیاتره به یې د نورو کارونو او مطالعې وخت هم راځخه نیوه. د کتاب ایډیټ زما لپاره تر ټولو غوره مطالعه وه. میاخېل صاحب دا لیکنې د خپل فیسبوک له دېوال څخه راټولې کړي دي او ما تر پایه ولوستلې. د کتاب له پای ته رسولو وروسته مې ښاغلی میاخېل هم تر یوې اندازې وپېژانده، له فکر او نظر نه یې هم خبر شوم.

په دې کتاب کې ښاغلی میاخېل د یو معقول افغان[1]په توګه په مجموع کې خپلې ټولنې ته او په ځانګړې توګه د ټولنې سیاست، حکومتوالۍ، ادارې، د قانون حاکمیت، فساد، له دنیا سره اړیکو، ټاکنو او ګڼو نورو موضوعاتو ته کتنه کړې ده. میاخېل صاحب د ټولنې د عیني واقعیتونو په رڼا کې موضوعات شنلي دي، وړاندیزونه یې کړي دي او ځای ځای یې خپلې تجربې او د سترګو لیدلي حالونه لیکلي دي. د دې کتاب لوستنه لوستونکیو ته د خپلې ټولنې د تنظیم، سوکالۍ او له بحران څخه د راوتو ډېرې ساده، اسانه او ارزانه لارې چارې په ګوته کوي. هره لیکنه په مستقیم او نامستقیم ډول فرد فرد خپلو مسوولیتونو ته په پام کې کوي او هڅه شوې ده چې د ټولنې فرد فرد د ژوند په ټولو چارو کې معقول اوسي او معقول پاتې شي. میاخېل صیب په نامستقیمه توګه (احساساتي کېدل) رد کړي دي او د افغاني ټولنې د ټولو ستونزو ریښه یې وړپورې تړلې ده. په کتاب کې میاخېل صاحب خپل لوستونکي په عملي ژوند کې استدلال او منطق ته هڅوي، پر ځان یې ویسا کوي او د انسان د پرمختګ لپاره ډېر ساده او عامفهمه فورمول ورته مخې ته ږدي چې هغه کار کول او ستونزو او ننګونو ته نه تسلیمېدل دي. دا کتاب

[1]: دلته له معقولیت نه موخه(نه احساساتي کېدل) دي. زموږ زیاتره لیکوال په احساساتي او جذباتي انداز لیکل کوي او د ټولنې عیني واقعیتونو ته نه ګوري، دوی پر خپل خیال او تصور ډېر باور لري، نسبت د ټولنې عیني واقعیتونو ته.

که له یوې خوا د میاخېل صاحب د فکر او نظر بیان دی؛ نو له بلې خوا زموږ د ټولنې پېژندنه هم ده، ځکه چې میاخېل صیب زموږ د ټولنې ګڼې ورځنۍ ستونزې په کې رااخیستې دي او هرې یوې ته یې د خپل فکر و نظر مطابق حل لارې بیان کړې دي.

له میاخېل صاحب سره زما د شناخت له مخې زه د هغه پر بوختیاوو اګاه یم، د هغه کاري او کورنۍ بوختیاوې او ولسي ناستې پاستې ته چې انسان ګوري نو باور یې نه راځي چې دا ډول یو شخص دې لیکلو او بیا په فیسبوک کې د خپلو خورو ورو لیکنو راټولولو ته وخت پیدا کړای شي؛ خو کله چې انسان د یو منظم ژوند درلودونکی وي، نو په مهالوېش کې دا کار هم ځایولی شي. ما د میاخېل صاحب یو بل کتاب Understanding of Afghanistan هم لوستی. دا کتاب په انګلیسي ژبه د ښاغلي میاخېل د خپرو شویو مقالو ټولګه ده چې په بېلابېلو مقالو کې یې نړیوالو او د انګلیسي ژبې لوستونکو ته د افغانستان د ټولنې، حکومتدارۍ، ادارې، د قانون حاکمیت او ... برخو کې معلوماتي او تحلیلي موضوعات وړاندې کړي دي. د یادو مقالو لپاره تر ټولو مهمه مسئله دا ده چې نړیوالو څېړنیزو ادارو، معتبرو ورځپاڼو او ژورنالونو دا مقالې خپرې کړي دي. زما په اند موږ په افغانستان کې – یا هم له افغانستانه بهر افغانانو کې – ډېر کم داسې افغانان لرو چې هم په ملي ژبو او هم په نړیوالو ژبو د افغانستان په اړه لیکنې وکړي او خپرې یې کړي. میاخېل صاحب همېشه په ډېرو معتبرو او نړیوالو ادارو کې پر دندو بوخت پاتې شوی دی او د افغانستان د ټولنې، دولتدارۍ او د قانون د حاکمیت په برخه کې د ګڼو تجربو درلودونکی دی. زه حیران یم چې زموږ حکومت د دغسې وړ او پوهو کسانو له تجربو څخه ولې ګټنه نه شي کولای؟

په هر حال، زه نه غواړم خپلې خبرې بېځایه اوږدې کړم، زه دا کتاب او د ښاغلي میاخېل صاحب نور کتابونه زموږ ټولنیز – سیاسي ژوند ته له یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيمې زاويې څخه کتنه ګڼم. دا کتنه نه د پاروونکو احساساتو له زاويې ده او نه هم د خاموشه کوونکو جذباتو له زاويې، بلکې دا کتنه د معقوليت له زاويې ده او د معقوليت دا درېيمه زاويه دې موږ او تاسې ټولو ته مبارک وي.

درنښت

هجرت الله اختيار

د ۱۳۹٤ل کال د کب ۲۰مه

ننګرهار پوهنتون، درونټه

بسم الله الرحمن الرحيم

د سرخبرې

دا کتاب د مخکتاب دويمه برخه ده. مخکتاب دوه برخې درلودې: لومړۍ برخه يې د ښه حکومتدارۍ په هکله زما يوه مقاله وه، چې د دې مقالې مينه والو دا مقاله په مختلفو مجلو او د انټرنيټ په سايتونو کې څو ځلې خپره کړې وه؛ نو بيا ما دا مقاله د مخکتاب لومړۍ برخه غوره کړه ځکه چې زما د فيسبوک د ليکنو او بحثونو موضوع په ښه حکومتدارۍ څرخېدله. د دې کتاب محتوا هم د ښه حکومتدارۍ پورې تړاو لري.

د مخکتاب دويمه برخه ليکنې د فيسبوک له لارې خپرې شوي ليکنې وي چې په سلهاوو تبصرې، وړانديزونه او نيوکې پرې د فيسبوک دوستانو او ملګرو کړې وي؛ نو ما دا ټولې ليکنې د کتاب په شکل چاپ کړې ترڅو هغه لوستونکي چې انټرنيټ ته لاسرسی نه لري او يا له ما سره په فيسبوک کې انډيوالان نه دي هم ترې ګټه واخلي. زما په نظر دا کتاب د پښتو په ادبياتو کې لومړنۍ مجموعه وه، چې يو څوک دې د فيسبوک خپلې ليکنې د کتاب په شکل چاپ کړي.

دا پوښتنه به له دوستانو سره پيدا شي، چې څنګه ما په دې کتاب چې دا هم د فيسبوک د ليکنو دويم ټوک دی د درېيمې زاويې نوم کېښود. هر ليکنه اديت او بيا کتنې ته اړتيا لري؛ نو ما په لومړي سرکې د خپل ګران همکار اسدالله ساحل نه هيله وکړه، چې د تېر په شان د دې کتاب په اډيټ او بيا کتنې باندې کار وکړي او چاپ ته يې اماده کړي. ساحل صيب بې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

چون او چرا دا دنده ومنله خو دا راته پته وه، چې دی هم ډېر کاري او شخصي مصروفیتونه لري؛ نو د دې کتاب اډیټ، ډېزاین او صحافت به یو څه وخت واخلي.

استاد عبدالبصیر سباوون راته څه موده دمخه وویلې، چې استاد هجرت الله اختیار په اډیټ او د کتاب په کتنې کې تکړه دی او شاید هغه به درته دا کار ډېر ژر وکړي. استاد اختیار صیب سره مې چې اړیکه ونیوله، هغه په پوره مینه او اخلاص سره لېواتیا وښودله او د کتاب سافټ کاپي مې ورته ولېږله. کله چې اختیار صیب په کتاب کار وکړ؛ نو راته یې وویلې چې که د دی کتاب نوم بدل شي؛ نو دا به ښه وي ځکه د کتاب محتوا مهمه ده او زموږ د ولس د اوسني حالاتو په هکله ښې لیکنې لري؛ نو که یوازې مخکتاب دویم ټوک نوم پرې کېښودل شي شاید د کتاب د عنوان په خاطر خلک ورته لږ اهمیت ورکړي که څه هم فیسبوک د نن وخت د مهمو ټولنیزو وسیلو ښه وسیله ده. ما اختیار صیب ته وویلې چې ته ورته یو نوم غوره کړه او بیا به پرې مشوره وکړو.

د مارچ په ۱۱مه نېټه، اختیار صیب، سباوون صیب او ډاکټر صیب سید قاهر عاطف کونړ ته یو ځای په موټر کې روان وو؛ نو په لاره کې راته اختیار صیب وویلې، چې ده د کتاب لپاره د دریيمې زاویې نوم غوره کړی دی او علت یې دا دی چې په ټولنه کې یو تعداد کسان داسې دي، چې ولس په احساساتو راولې؛ خو د مسایلو لپاره د حل لارو چارو وړاندیز نه کوي. همدا شان یو تعداد کسان دومره منفي نظرونه لري چې همېشه غواړي چې د ولس احساسات ووژني. اما په دې کتاب کې د ورځني ژوند داسې مسایل مطرح شوي، چې همېشه ترې سړی ګټه اخیستلی شي او هم ځوانان سمې لار ته تشویق کېدلی شي؛ نو د ده په نظر دا دریيمه لار ده. د اختیار صیب

استدلال مې خوښ شو؛ ځکه زه هم د افراط او تفریط پلوی نه یم او منځنۍ لار یا خیرالامور اوسطها مو خوښه ده.

زه په لومړي سره د استاد هجرت الله اختیار نه مننه کوم چې هم یې د کتاب لپاره ښه نوم غوره کړ، هم یې اډیټ ورته وکړ او هم یې راته خپل ورور بهیر خان معرفي کړ، چې ښه ډیزاینر دی او د کتاب د چاپ ستونځې به هم په غاړه واخلي او دا کتاب به ډېر ژر چاپ کړي. زه د دواړو ورونو د کار او صمیمیت نه مننه کوم او الله تعالی دې هرچا ته همداسې ورور ورکړي چې هم استعداد ولري او هم د خپل ورور دوستان او ملګري خپل دوستان او ملګري وګڼي.

همدا شان زه د ټولو هغه دوستانو نه چې زما په لیکنو یې نیوکې کړي او په دې بحثونو کې شریک شوي دي د زړه له کومې مننه کوم. زه د ټولو دوستانو نظریاتو او ښه نیت ته په درنښت سره ګورم ولو که زموږ تحلیلونه، لرلید او وړاندیزونه سره متفاوت هم و. زما دا لیکنې همېشه ډېرې مختصرې وي او که تفصیل ته ځو؛ نو په هره لیکنه باندې یو کتاب لیکل کېدی شي. زما په دې لیکنو کې یو پیغام شته او دا زما د ژوند د تجربو، د خپلې ټولنې نه د برداشت او ټولنیز مشکلاتو په اړوند لیکنې دي، چې وړاندیزونه هم په کې شته دي.

دا دی اوس دا ټولګه تاسې درنو دوستانو او لوستونکو ته وړاندې کوم دا چې دا لیکنې ښې دي او که نه، زه هم پرې نه پوهېږم؛ خو دا زما د زړه خبرې دي او خدای دې وکړي، چې د لوستونکو خوښې شي او زموږ ځوان نسل ترې ګټه واخلي.

د دې نه برسېره د مخکتاب د لومړي ټوک په تصحیح کې محمد حسن حسام صیب چې شاعر، لیکوال او قومي مشر و ډېر زیات زحمت ګاللی و او خپل قیمتي وخت یې د هغه کتاب په تصحیح کې لګولی و. دا چې حسام

(c) ketabton.com: The Digital Library

صیب نن زموږ په منځ کې نشته یو ځل بیا یې یادونه کوم. که حسـام صـیب ژوندی وی؛ نو زما سل په سلو کې دا یقین دی، چې د دې کتاب په برخه کې به یې هم پوره مرسته کړې وه. حسام صـیب دی الله تعـالی وبښـي او جنـت فردوس دوعا ورته کوم. روح دی ښاد وي.

په مینه او درنښت

شاه محمود میاخېل

کابل- افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلړ

سرلیک **مخ**

د مارشال فهیم مړینه... ۸
ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه سترې دی ۹
په ټولټاکنو کې یوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخلیک ۱۳
بېطرفي د انتخاباتو د کمیسیونونو ۱۴
د انتخاباتو لپاره غټ تهدید خرابه هوا ده نه د طالبانو تهدید او ۱۵
د جمهوري ریاست د پایلو په هکله تشویش.......................... ۱۵
ارزښت باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره ۱۶
ارزښتونه ۱۷
د افغان رایو ته احترام په کار دی ۲۰
زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی..................................... ۲۲
د جمهوري ریاست د انتخاباتو دویم پړاو اعلان شو ۲۶
کونړ ته باید په درنه سترگه وکتل شي............................... ۲۷
د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور ۲۸
معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې.................................... ۳۰
ټولنې زېږنده ده ۳۰
د جوزا ۲۴مې نېټې دویم پړاو ټولټاکنو ۳۱
ته چمتوالی ۳۱
په دیموکراټیکه پروسه کې گټونکی.................................... ۳۳

او بایلونکی نشته دی ۳۳
د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟ ۳۴
همدا یې غر همدا یې کربوړې.. ۳۶
د فیسبوک ملگرو ته کورنی کار ۳۷
جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون ۳۸
توشېح نه کړي.. ۳۸
د افغانستان جسد څنگه له خاورو نه ۳۹
ژوندی راوکاږو؟.. ۳۹
د هاني مون، ماه عسل، یا د شاتو میاشت ۴۱
تلویزونې مناظرې جان کنیدي کامیاب کړ ۴۹
د حشمت کرزي وژنه.. ۵۳
اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي ۵۷
غوایی لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نیولي........................ ۵۸
هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد ۶۰
د رایپاڼو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟............................ ۶۲
وایي چې له ناپوهه دوست نه هوښیار دښمن هم ښه دی ۶۵
ما د خدای لپاره یار لیدلی نه دی ۶۷
کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟..................... ۶۹
د شهزاده چارلس اډوارد قصه... ۷۲
د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې ۷۴
د انتخاباتو مستقل کمیسیون نن ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی..... ۷۶
ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې ۷۷
اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب ۸۷
د خوشحالۍ اوښکې به تویوم ۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له ۹۳

ارزښت، اهمیت، معیار او تعداد د دولتي چوکیو ۹۳

د انتخاباتو د رایه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟ ۹۴

یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب ۹۵

د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی.. ۹۶

فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي ۹۸

په افغانستان کې د هېڅ شي کمبود نشته خو هېڅ نه لرو! څه مطلب؟...۹۹

ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په ۱۰۲

جنګ ښه دی که صلحه؟.. ۱۰۳

د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر ۱۰۴

د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر ۱۰۷

د مافیایي نظامونو عمده خاصیت ۱۱۵

Multitasking یا په یوه وخت کې څو کارونه کول ۱۱۶

انماالاعمال باالنیات ۱۱۷

مننه او په اخره کې یو وړاندیز ۱۲۰

د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد ۱۲٤

په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او یو وړوکی غوندې وړاندیز ۱۲۵

یوه مهمه وینا او یوه وړه تبصره ۱۲٦

آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟ ۱۳۱

د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد...... ۱۳۲

امریکایان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره......... ۱۳٤

ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟.. ۱٤۳

فیسبوکي تا ویلې ماویلې.. ۱٤٤

د ماشومانو د ورځې په یاد!.. ۱٤٦

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول ۱٤۷

د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه........................ ۱۵۱

مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یوو.. ۱۵٤

بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي.. ۱۵٦

د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې ۱٦۳

د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه.. ۱٦٤

نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو.. ۱٦۵

د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز ۱٦۵

میانه روی ښه شی دی.. ۱٦٦

زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده ۱٦۷

احساساتي ولس او احساساتي مشران ۱۷۲

پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي ۱۷۲

د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ ۱۷۳

څوک د مډالونو مستحق دی؟.. ۱۷٤

د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت....... ۱۷۵

د انتخاباتو په هکله د کابینې د تېرې شپې د پریکړې هرکلی........... ۱۹۰

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل.. ۱۹۰

د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي ۱۹۲

اخلاق او میانه روي ۱۹۲

څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟ ۱۹۳

د نظام او د حکومت د تغیر تر منځ فرق ۱۹٤

د لوی اختر مبارکي.. ۱۹٦

د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟..... ۱۹۷

بې نقشې حکومتداري نه کېږي ۲۰٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معلم د ورځې ياد ۲۰۸
طمعه بد شی دی ۲۰۹
يوه دلچسپه معلومات ۲۱۰
د جنګونو انواع........ ۲۱۱
د چاپلوسانو پر ضد مبارزه........ ۲۱۴
د پوليسو د زونونو جوړول........ ۲۱۷
د امريکايي قواو د شتون په هکله د تحليګرانو تحليل ۲۱۹
افسوس د افغانستان د خارجه ديپلوماسۍ او د حکومت په حال ۲۲۰
د چين د جمهور رئيس د مرستيال د سفر په هکله خوشبيني او ۲۲۴
د رژيمونو د چارواکو سمبولونه........ ۲۲۹
ښار جوړولو وزارت د خليل الله فيروزي د بند يوکلنه کليزه په ۲۳۰
ما تنها ملتی هستيم که ملا نصرالدنی تصميم ميګريم........۲۳۳
بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي........۲۳۴
د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟........۲۳۵
د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله........۲۳۷
د مايوسۍ نښه ۲۳۹
د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډيپلوماسي........۲۳۹
د اسيا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې ۲۴۲
ايا استخباراتي جګړه مونږ ګټلی شو؟ ۲۴۳
دومره بار يوسه چې څومره ځای ته رسول شي........۲۴۴
څنګه ولس او حکومت يوه سندره زمزمه کړي؟ ۲۴۵
انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري ۲۴۷
کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ۲۴۸
د شېخ چلي پروژه........۲۴۸

زما د ژوند د سياست د لومړنيو زده کړو ځای........۲۵۰
دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟ ۲۵۲
د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنيني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه ... ۲۵۳
د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ ۲۵۵
خبرتيا ۲۵۶
د امريکا د ويرجينيا ايالت کې دالس هوايي ډګر سره نږدې د ۲۵۷
يوه خاطره د شهيد سردار احمد په ياد ۲۵۸
د پکتيکا د ارګون د پېښې غندنه ۲۵۹
د تليفونو د کمپنيو غلا په ښکاره ورځ ۲۶۰
مديريت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري ۲۶۲
ياره! دا جان کيري راته ډېر ډېر مه ځلوئ........۲۶۷
د والدينو مسووليت د اولادونو پر وړاندې........ ۲۷۱
څنګه په امريکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت ۲۷۳
د پکتيکا د يحيی خيلو دردونکې پېښه ۲۷۵
د نږدې ملګري محمد حسن حسام مړينه........۲۷۶
د خوست تراژيدونکې پېښه او برمنګهم کې د نيالګيو ايښودل........ ۲۷۸
عجيبه دنيا ده ۲۸۰
وايې افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي........ ۲۸۱
لاندې انځو ته په ښه دقت سره وګورئ........ ۲۸۱
د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوې تحفه........ ۲۸۳
په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي ۲۸۹
په مادريد کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله........۲۹۰
د الحاج محمد حسن حسام صيب په ياد ۲۹۳
د اوښتون ټولنې له خوا ستاينليک ۲۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟ ۲۹۹
په شگو کې ژوند ۳۰۰

د مارشال فهيم مړينه

د فرورۍ نهمه نېټه، کال ۰۱۲۰۱۴ م

نن سهار راته د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت مرستيال او زما نږدې دوست او ملگري پوهنمل غلام نبی فراهي تليفون وکړ چې د جمهوري رياست لومړی مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم په حق ورسېد. د ده مړينه لا مطبوعاتو نه وه تاييد کړې نو ما په فېسبوک کې د ده د غمرازۍ په خاطر وليکل:

مارشال محمد قسيم فهيم د افغانستان د جمهوري رياست لومړی مرستيال د ورپېښې ناروغۍ له امله نن وفات شو. انا لله و انا اليه راجعون. الله دې جنت فردوس نصيب کړي، د ده کورنۍ او دوستانو ته صبر جميل غواړم. يوه مهمه خوبي چې مارشال صيب درلوده هغه دا وه چې څه يې په زړه و هغه به يې په خوله هم ويلې. روح دې يې ښاد وي.

احمد الله فولاد ليکلی و چې خدای دې يې نه ښني، نو ما ورته په ځواب کې وليکل:

الله تعالی ښه پوهېږي چې څوک ښني او که نه خو مسلمانانو ته دا په کار ده چې د ښنې دوعا په مړي پسې وکړي. که چا ښه کړي وي که بد هغه به په دې دنيا کې تاريخ قضاوت کوي او په هغې دنيا کې الله تعالی هر چا ته خپل ثواب د هغه د اعمالو په اندازه ورکوي. نو فکر کوم چې ټولو دوستانو ته په کار ده چې په خپلو ليکنو کې لږ فکر وکړي او هغه څه چې په يو مړي پسې يې ويل مناسب نه دي، بايد ونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه ستړی دی

۲۲ مارچ ۲۰۱۴ م کال د حمل دويمه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسی کال

درنو دوستانو! تاسې ټولو ته د ۱۳۹۳ هجري شمسي نوي کال مبارکي وايم. خدای دې وکړي چې د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغليو نه پرته يو ښه حکومت رامنځته شي تر څو د افغانستان د خلکو تشويش نه ډک ژوند ته د پای ټکی کيږدي. زياتو ولايتونو ته چې ما په تېرو دوو مياستو کې سفرونه کړي او همدا نن د ننګرهار او کونړ نه کابل ته راغلم ، په کليو، بانډو او ښارونو کې چې ما د خپلو ولسونو پوهه او عامه پوهاوی وليد نو دا اميد رابښي چې زموږ ولس اوس بيدا ره شوی او په ټولټاکنو کې به برخه اخلي او د افغاستان د سياسي حالاتو په هکله بې تفاوته نه دی. همدا ولس به په ټولټاکنو کې د درغليو مخه هم نيسي. ولس د موجوده حالت او د هغه د بدتر دوام نه ستړي او پکو دی او مثبت تغير ته اميد واره دی. ما د ۲۰۰۹ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ ډېر زيات مثبت تفاوتونه وليدل.

حيات پياوړي صيب د پورته ليکنې په هکله ليکلي و:

مياخېل صاحب ستا دې هم نوی کال مبارک وي خو د دې کال د راتلونکې مياشتې په ټولټاکنو کې له درغليو نه پرته يو ښه حکومت رامنځته کېدل يو خوب او خيال دی. که دغو څلور پوښتنو ته ځواب ووېل شي نو پر ټاکنو به بيا باور وشي او خلک په کښې برخه بايد واخلي . ۱) امنيت ۲) په ټاکنو کښې روڼتيا ۳) د ټاکنو په اړه د خلکو پوهاوی او ۴) د تېرو دورو ټاکنو ناکامه پايلې چې ولس ته يې هيڅ ګټه نه ده رسېدلې، بلکې يوازې د زور او

زر د خاوندانو ناروا واک ته يې مشروعيت ورکړی. د دغو ملاحظاتو په رڼا کې د راتلونکو ټاکنو پايلو ته چې هر څه وي څوک نه شي خوشبينه کېدای، نو حتی په هغه کښې ګډون يو بې ګټې کار دی.

ما د حيات پياوړي صيب په ځواب کې وليکل:

پياوری صيب سلام! که څه هم موږ د انتخاباتو په هلکه مخکې هم يو څو خبرې سره کړې وې خو ښه ده چې يو څو ټکې سره بيا تبادله کړو. اول خبره خو دا ده چې موږ بايد لاس تر زنې کيننو ځکه که سيلاب مو هم وړي بايد لاس او پښې ووهو. بې تفاوتي د افغانانو په خپله شکست دی. باور وکړه چې زه د ډېرې اطرافي ولسوالۍ، خاص کونړ اوسېدونکی يم او پرون چې مشرانو او ځوانانو کومې خبرې په غونډه کې کولې نو د هغوی عامه پوهاوی زموږ د ډېرو تعليم يافته وو نه چې د ولس د حالاتو نه نا خبره دي او له ولس سره اړيکې نه لري ډېر اوچت و او ډېر ښه تحليلونه يې کول نو دا ماته اميداواري راکوي چې زموږ ولس هغه پخوانی ولس نه دی او بيداره شوی دی.

امنيت تېر ځل هم د مخالفينو له خوا خراب نه و بلکې حکومتي چارواکي په خپله انتخاباتو لپاره ګواښ و او دا اوس مشکله ده ځکه دولتي چارواکي هم تقسيم شوي او هم حيران دي چې څه وکړي. د ولسونو برخه اخستنې په دې لويو لويو او وړو غونډو کې وښودله چې د هېواد په هر سيمه کې خلک له انتخاباتو سره دلچسپي لري او برخه په کې اخلي.

کميسيون د انتخاباتو هم هغه پخوانی کميسيون نه دی او تر کومه حده چې ماته معلومه ده بېطرفي به وساتي انشاالله او همدا زموږ اميد د دوی نه دی چې بېطرفي وساتي. او که يې ونه ساتي نو هم ولس او هم ميډيا ډېره فعاله ده او د دوی زياتې درغلۍ به ډېر ژر رسوا شي. که دا وواېو چې تېر ځل انتخاباتو د خلکو مشکل نه دی حل کړی نو بايد بې تفاوته اوسو نو دا هم معقوله لار نه ده ځکه همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې په خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کاوه او اوس لـه ولـس نـه رايـه غـواړي نـو دا پـه خپلـه هـم د ولـس برياليتوب دی او همداسې اميد شته چې ولس به په خپله اخر کاميـاب شي چې د ځان لپاره ښه حکومت وټاکي.

زما اميد د تاسې غوندې پوه کسانو نه دا دی چې د ايډيال حالت په طمعه بايد ونه اوسو او په انتخاباتو کې برخه واخلو. کېدای شي چې زموږ او تاسې هلې ځلې نتيجه ورکړي. لوستلي مې نه دي خو اوريدلي مې دي چې د سيد جمال الدين افغان د يو فرانسوي فيلسوف سره بحث و. نـو دغـه فيلسوف ورته ويلي و چې زه ستاسې پر خدای عقيده نه لـرم ځکـه اخرت، حساب او کتاب نشته دی. سيد جمال الدين افغـان ورتـه ويلي و چې زمـوږ دلايـل پـر تاسې قـوي دي. ځکـه چې د هغـه دنيـا نـه هېڅـوک بېرتـه نـه دي راغـلي. مسلمانان په دې عقيـده دي چې اخـرت، د قبر عـذاب او الله شـته دي او تاسې په دې عقيده ياستئ چې نه شته دي، موږ يعنې مسلمانان په الله تعالی عقيده لرو او که حساب او کتاب په اخرت کې و نو ډېر ښـه او کـه نـه و نـو هم فرق نه کوي. خو مشکل ستاسې دی که په اخرت کې، حسـاب او کتـاب وي نو بيا به تاسې څه کوئ يعنې مسلمانان دوه چانسه لري او غيـر مسـلمان يو چانس لري.

نو زه هم تاسې ته وايـم کـه برخـه وانخلـئ او کـار ونـه کـړئ نـو دا پخپلـه شکست دی او که هلې ځلې وشي او خلک په انتخاباتو کـې برخـه واخـلي نـو دوه چانسه لري او احتمال شته چې نتيجه ورکړي. په درنښت

واحد هيله من صيب ليکلي و:

مياخېل صيب ستاسو په دې خبره چې «همـدې ټوپـک سـالارانو پخـوا د ټوپک له لارې پر خلکو حکومت کاوه او اوس له ولس نه رايه غواړي نـو دا پـه خپله هم د ولس برياليتوب دی» خپل نظر وړاندې کوم. رښتيا هم دا د ولس زور او برياليتوب ښيي چې ټوپکوال نور قانع شوي دي چې ماشې يـې نـورې

ټس هم نه کوي نو اوس زارئ کوي خو ولس بايد هوښيار وي چې مجرمانو دا ځل مداريتوب ته مخه کړې ده، هسې نه چې بيا وغولېږي او هماغـه قـاتلان او بدماشان بيا په خپلو اوږو سپاره کړي. آيا پرته له پخوانيـو جنايتکـارانو بـل څوک نه پيدا کېږي؟ که په دېرش ميليونو افغانـانو کـې د ولسمشرۍ لپـاره پاک سړی نه پيدا کېږي نو بيا خو رښتيا دغه هېواد او خلک په سـيند لاهـو دي!

ما د هيله من صيب په ځواب کې وليکل:

هيلـه مـن صـيب ستاسـې خـبره سـمه ده. د ولـس ځيرکـي او هوښـيارتيا همدلته په کار ده چې بې تفاوته ونه اوسي او برخه په انتخاباتو کې واخلي او هغه چا ته رايه ورکړي چې د دوی په اند دا نيمه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي او که په خپل اختيار بيا هم خپله لکۍ د يو څو روپو لپاره د هغو کسـانو پسې ترې چې ښه پوهېږي چې هم ځان غرقوي او هم ولـس نـو دا خودکشي-بايد ولس و نه کړي. دا د هر چا دنده ده چې د خپلې وسې په اندازه د خپلو ملګرو او دوستانو سره په اړيکه کې اوسي او د ولسي کمپاين ډيوه نـه يـوازې تر انتخاباتو پورې بلکې له انتخاباتو نه وروسته هم بله وسـاتي تـر څـو پينځـه کاله وروسته بيا ولس له داسې سـتونځو سره مخـامخ نـه وي لکـه اوس چې مخامخ دی. د ولسي بيدارتيا او په سياست کې برخـه اخيسـتنه سـترې کـار دی لکه د شګو مزل دی خو حرکت د مزل بايد مثبت خواته اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولټاکنو کې یوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخلیک د تل لپاره بدل کړي

د مارچ ۲٦مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د هېواد په بېلابېلو ګوټونو کې د جمهوري ریاست لپاره درنـدو غونـډو دا وښودله چې د افغانستان ولس اوس هغه پخوانی ولس نـه دی، دوی رابیـداره شوي دي او د خپل برخلیک په اړه تصمیم نیولی شي. په دې تاریخي غونـډو کې چې د هېواد په تاریخ کې ساری نـه لـري، د افغانسـتان ولـس کورنیـو او بهرنیو حلقو ته دا وښودله چې د افغانستان ولـس هـر ډول تهدیـد او افراطي حرکتونه چې په هر نامه وي ردوي او د ولسواکۍ نظام پلویان دي.

د زیاتو خلکو ګډون هغه اوازې او انګازې چـې د بعضـې نومانـدانو لـه خـوا خپرېږي چې جعل کاري به په ټاکنو کې وشي او یا د جعـل کـارۍ پـه طمعـه ناست دي په کلکه رودوي. نه نوماندان هغه پخواني نوماندان دي، نـه ولـس هغه پخوانی ولس دی، نه د انتخاباتو کمیسیون هغه پخـوانی کمیسـیون دی او نه مدني ټولنه او مطبوعات هغه پخواني دي چې څوک درغلي وکړای شي. امید دی چې ټول نوماندان د صـافو رایـو پـه طمعـه پـه انتخابـاتو کـې برخـه واخلي. درغلي او تذویر د هیڅ یو کاندید په ګټه نه دی او نه یې څوک پایلـه مني نو ښـه بـه دا وي چې ټـول نومانـدان خپلـو پلویـانو تـه د صفا او پـاکو انتخاباتو توصیه وکړي. امید دی چې د ثور په شپاړسمه د افغانسـتان ولـس (ځوانـان، نـر او ښـځې) پـه یـوه اواز لـه خپلـو کورونـو نـه راووځـي او د رایـو صندوقونو ته لاړ شي، بې له وېرې د خپلې خوښې نوماندانو ته رایه ورکړي. د ولس دا یوه ورځ زحمت به د افغانستان راتلونکی سرنوشـت د تـل لپـاره بـدل کړي چې د رایو په زور د حکومت واګې به د یو منتخب جمهور رئیس نه بـل

منتخب جمهور رئیس ته انتقال شي او امید دی چې همـدا دود بـه زمـوږ د کلتور جز وګرځي.د هوسا او ارام افغانستان په امید.

بېطرفی د انتخاباتو د کمیسیونونو

د اپریل دویمه، ۲۰۱۴ م کال

نن د انتخاباتو د شکایتونو د کمیسـیون مشرـ عبدالسـتار سـادات د خپـل فیسبوک په پاڼه لیکلي و:

خلکو ته مراجعه وکړئ!

د حکومت په اوړو یا له بلې غیر قانوني لارې ارګ ته ننوتل؛ له ارګه د ملي ارادې د جنازې وتل دي.

کاندیدان دې پوه وي چې موږ د دې جنازې په لمانځه کې ګډون نه کوو .

ښاغلو کاندیدانو!

خلکو ته مراجعه وکړئ، د هغوی رایه واخلـئ، ځکـه؛ مـوږ بـه بـې خاونـدې رایې ته اعتبار ورنکړو.

مایي په ځواب کې ولیکل:

سعادت صیب په انتخاباتو کې د کاندیدانو او ولس رول ډېر مهم دی خـو د ټولو نه زیات ستاسې د کمیسیون او د انتخاباتو کمیسـیون رول ډېـر مهـم دی او که ثبات راځي او قانوني او مشروع حکومت راځي نو هغه بـه ستاسـې د کمیسیونو سل په سلو کې د بېطرفۍ په نتیجه کې وي. د ټولو افغانانو او د دنیا سترګې ستاسې کمیسیونو تـه دي. همـدا امیـد د تاسـې نـه لـرو چـې د هیڅا سره کمک مه کوئ او خپله کامله بېطرفي وساتی. که هر چا وګټلـه نـو نوش جان یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې انتخاباتو دا وښودله چې زور او زر چندان ګټه ونه کړه. زه چې په خپل ولايت کې رايو ته نظر اچوم نو د کونړ خلکو، د اتياومې او نويومې لسيزو ټيکه دارانو او هم د موجوده حالاتو دوام په کلکه رد کړی او د يو نوي تحول او نظام جوړونې ته يې رايه ورکړې ده. زه د ټاکنو او د شکايتونو د کميسيونو په مشرتابه او رهبرۍ باندې باور لرم چې دوی به د هيچا په ګټه او يا تاوان کار ونه کړي او په ازاده، بيطرفه او عادلانه توګه به د انتخاباتو د پايلو پلټنه وکړي او لازم تصاميم به ژر ونيسي- تر څو بېځايه او بې اساسه اوازې او انګازې د رښتياو ځای ونه نيسي. افغانانو خپله مېړانه وښودله نو اوس د دې کميسيونو ميړانې ته سترګې په لاره دي.

ارزښت بايد د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره

د اپريل ۱۴مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال

د احسان الله درمل صيب ليکنه راته ادريس غروال صيب څه موده مخکې راکړه چې ډېره مې خوښه شوې ده. اول خبره دا ده چې وايي د ټولنې ارزښتونه د وخت او زمان او هم د ضرورت پر اساس بدلېږي. يو شی چې پخوا ارزښت يې درلوده اوس يې نه لري. دويمه خبره په دې ليکنه کې دا ده چې ارزښتونه بايد د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره. که دې دوه فارمولو ته وګورو نو واقعاً چې کوم ارزښت چې په ټولنه کې استعمال نه لري هغه ته موږ اوس ارزښت نه شو ويلی. پخوا به چې د چا ليک او لوست ياد و نو هغه ته به ميرزا صيب ويل کېده او په دولتي چوکيو به هم ميرزا صيب کار کاوه او داسې ميرزايان و چې واليېان او وزيران هم شوي دي. خو اوس ليک او لوست چندان خبره نه ده او يوازې په ليک او لوست موږ ځان ته کار

د انتخاباتو لپاره غټ تهديد خرابه هوا ده نه د طالبانو تهديد او بد امني

د اپريل درېيمه نيټه، ۲۰۱۴ م کال

د شنبه په ورځ د افغانستان انتخاباتو ته غټ تهديد به په ټول ملک کې اټکل شوی باران وي نه بد امنی او د حکومت د مخالفينو تهديد. خدای دې وکړي چې افغانان له باران نه ونه وېرېږي او له کورونو نه راووځي او خپل وټ د خپلې خوښې کانديد ته بې له وېرې، قومي او ژبنيو اړيکو او يا نورملحوظاتو له امله ورکړي او معيار يواېی د وطن ثبات او ابادي په نظر کې ونيسی.ّهغه چا ته رايه ورکړئ چې څوک دا نيمچه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي. ښه انتخابات د ټولو وطن دوستو افغانانو لپاره بريا ده. نه بايد پخپله تقلب وکړو او نه نور بايد تقلب ته پرېږدو. زموږ اميد د ټولو کانديدانو نه هم دا دی چې خپلو کمپينرانو ته هدايت وکړي چې دوی لپاره تقلب ونه کړي. تل دې وي افغانستان

د جمهورې رياست د پايلو په هکله تشويش

د اپريل ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا د افغانانو حق دی چې د دوی د رايو احترام وشي، پاکې او ناپاکه رايې جدا شي، که هر چا درغلي په رايو کې کړې وي هغه بايد په ګوته شي تر څو د انتخاباتو پر پروسه باندې د ملت باور زيات شي او په راتلونکي کې بيا څوک درغليو ته زړه ښه نه کړي او له ملت نه د صفا رايو په طمعه اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شو پیدا کولی. که په افغانستان کې سړی په خپله ریزومي کې ولیکي چې په پښتو او دري ژبو پوهېږم نو دا خبره ډېر ارزښت نه لري ځکه که په افغانستان کې څوک اوسېږي او په دولتي ادارو کې کار کوي نه خامخا باید په دې ژبو پوه شي. یا که په امریکې کې سړی په خپله ریزومې کې ولیکي چې په انګلیسي ژبه پوهېږم نو دا چندان ارزښت هلته نه دی ځکه ټول په انګلیسي ژبه پوهېږي خو افغانستان کې بیا دا ارزښت دی.

درمل صیب دا هم لیکلي دي چې لمر په ملتان کې ارزښت نه دی خو په هغو ځایونو کې چې یخني وي او لمر نه وي نو هلته ارزښت دی. دا یې هم لیکلي چې د انسان د خلقت نه وروسته خور او ورور سره نکاح کوله ځکه انسانان کم و خو اوس دا ارزښت نه دی بلکې که څوک دا کار اوس وکړي نو د وحشي انسان خطاب ورته کیدای شي. نو ښه دا ده چې موږ ارزښت د ارزښت لپاره ونه پالو بلکې ارزښت باید د ژوند لپاره وي.

ارزښتونه

۲۰۱۳م کال په اخرو کې، ښاغلي ادریس غروال راته د احسان الله درمل صیب دا لاندې مقاله په کونړ کې راکړه چې زما ډېره خوښه شوه، نو اړینه مې وګڼله چې دلته یې چاپ کړم:

د ریاضي د معادلاتو متحولات دي، چې له صفر نه تر مثبت او منفي لاینتاهي پورې تغیرات قبلوي؛ بتان دي، چې انسان یې د خپلې اړتیا لپاره تراشي، که په ژوند کې یې رول مثبت و، تعظیم یې کوي او همدا چې په دې ډرامه کې رول پای ته ورسېد، تبر پسې راخلي؛ زموږ په لاس جوړې شوې سکې دي، په خپله یې چلوو او کوټه کوو. د بشرپه تاریخ کې د خدای (ج) د استازیو او اسماني ادیانو تعدد دې ته اشاره کوي، چې ارزښتونه پر ځای ولاړ او لا یغیر نه وي. د ارزښتونو مور و پلار د انسان احتیاجات دي. هر څه، چې

د انسان اړتیاوو ته مثبت ځواب ویلی شي ارزښت یې بولي او که دا قابلیت یې له لاسه ورکړ، عورځوي یې. د ادم (ع) په وخت کې، چې د انساني نسل ډېریدو ته اړتیا وه، خور ښځه کېدای شوه، مګر که اوس څوک داسې وکړي، موږ ته به وحشي ترین کس ښکاري. د بشري تاریخ د حافظې کعبه د ارزښتونو د بتانو له ماتو ټوټو ډکه ده، له دې ماتو ټوټو کله، کله نور بتان تراشل شوي، بیا مات شوي او دا سلسله لاهم روانه ده. که انساني اړتیاوې د ارزښتونو د زیږیدو او پیدا کېدو سبب وي، نو ارزښتونه باید متحول وي، ځکه چې د انسان اړتیاوې کله په یوه حال وي؟ دویمه خبره دا ده، چې د بېلا بېلو تفاوتونو له امله د انسانانو اړتیاوې سره یو شان نه وي، ځکه نو ارزښتونه هم باید متفاوت وي، په نړۍ کې د مشترکو ارزښتونو مثالونه کم لرو، د استاد پسرلي خبره:

په هر سر کې بل خیال وي په هر زړه کې بل هوس
هر څوک له مرزګې تښتي خو کرګس پسې ږندېږي

د لمر په اړه موږ د ملتان او سایبریا د خلکو عقاید نشو یو شان کولی. دا ارزښت د اولو اړتیا نه ده (ولې نه ده، خو تر یو حده) او د دویمو ده، ځکه نو لمر د دواړو لپاره مشترک ارزښت نشي کیدای. د زردشتي دین د زوکړې سیمه غرنۍ او یخه وه، نو اور پکې ارزښت دی او هلته چې ګنګا سپېځلې او اوبه مقدسې دي، د ګرم اقلیم له اغېزو سترګې نه پټېږي. د ارزښتونو په اړه دریمه او تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې ارزښتونه د ژوند د خدمت لپاره کېږي، ارزښتونه باید د ژوند په پرمختګ، خوشحالۍ او سوکالۍ کې ونډه واخلي او که دا کار نشي کولی باید د زړوبوټانو او یا زړو جامو په څېر له ژونده ووځي او ځای یې نوي ارزښتونه ونیسي. په بله ژبه ارزښتونه د ژوند لپاره دي، ژوند د ارزښتونو لپاره نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کې تر ژوند لوی ارزښت نشته، انسان چې تر اوسه پورې هر څومره کارونه کړي، د خپل ژوند د هوساینې لپاره یې کړي او حتـی د خپلـې ارامـۍ لپاره یې د نورو له محوه کولو هم ډډه نه ده کړې. د ارزښتونو په اړه د تحول نظریه راسره مرسته کوي، چې موږ په خپلو ارزښتونو فکر وکړو. ګټـور یـې لا وځلوو او بې ګټې یې معاوضه کړو. په وروسته پـاتې ټولنـو کـې، چـې فکرونـه زنداني وي او سرونه یوازې د هو په علامه خوځېدو ته جوړ شـوي وي، داسـې ارزښتونه هم د ژوند په بیه پالل کېـږي، چـې لـه ژونـد سره پـه جنـګ وي. د داسې ټولنو یو لـوی ارزښـت د اسلافو پـه نقـش قـدم تـګ دی او پـلار نیکـه تراشلي ارزښتونه لا یغیر دي. خلک هیڅ فکر نه کوي، چې پلار نیکـه تراشـلي ارزښتونه د هغوی د زمانې لپاره ول او موږ په بېل وخـت کـې ژونـد کـوو. لـه وخت سره د انسـان اړتیـاوې او غوښـتنې بـدلیږي، انسـان د خپلـو اړتیـاوو د تکمیل لپاره نوې هڅې کوي او نوې هڅې ممکن نوي ارزښتونه معرفي کـړي. بیدار قومونه د خپل تاریخ او ماضي هغه برخه سرمشق ګرځوي، چـې د دوی له ژوند سره مستقیمه اړیکه لري او هغه چې له تیر وخت سره تېـر شـویدي، په احترام یې له مخې ایسته کي او معاوضه کوي. موږ پر دې فکـر نـه کـوو، چې د ارزښت د رامنځته کېدو زمینه څه وه، اوس هغـه زمینـه او اړتیـا شـته کنه، بس خو تندي دي، چې د پخوانیو بتانو په پښو کې یې سولوو.

موږ ارزښت د ارزښت لپاره پالو د ژوند لپاره نه، یا په بلـه ژبـه چـارمغز او پسته له پوښونو سره د دې لپاره خورو چې چارمغز او پسته دي، د مغز لپـاره یې نه خورو. زموږ چلند حتی له قران سره هم د همداسې وچو ارزښـتونو پـه څېر دی. دا یوازې هغه کتاب دی، چې باید ښکل شي، مسافر تـرې لانـدې تېر شي، په څو پوښونو کې تاوشي، د بل ځکمه او جایـداد پـرې وګټـل شي او رنګارنګ چاپ شي. مګر له ژوند سره د قرآن په اړیکه نه پوهېږو او یا تر اوسه نه یو خبر، چې د قرآن پیـام څنګـه د ژونـد لـه هوسـاینې سره مرسـته کـوي؟

مولانا روم چې د انساني ارزښتونو لوی مبلغ دی، له قرآن سره د هغه مهـال د خلکو د چلند پر وړاندې څه پر ځای عکس العمل ښودلی و:

مـــا زقـــرآن مغـــز را برداشـــتیم
پوســت رابــه دیګــران ګذاشــتیم

مـوږ چـې ریښـتوني مفکـران او د خیـر خلـک کـم لـرو، لا هـم پـه داسـې ارزښتونو او افتخاراتو سره وژنو، چې زموږ د ژوند له تحرک او هوساینې سره هیڅ مرسته نه کوي، د بیدل خبره: محوی فخریم که عار را ماند.

د نړۍ د متحرکـو او پرمختللیـو ټولنـو د پرمختـګ راز یـوازې او یـوازې دا دی، چې له خپلو اړتیاوو سره سم ارزښتونه تـراشي او کـه اړتیـاوې یـې بـدلې شي، ارزښتونه هم ورسره بدلوي، موږ دا کار نه شو کولی او چې نـه یـې شـو کولی نو ولې دې د ولاړو اوبو په څېر بوی واخلو؟ بیا هم استاد پسرلی:

ړانده تول عمر پټې سترګې پـه امسـا پسـې ځـي
بینـا هغـه دی، چـې هـم لارې هـم رهـبر بـدلوي

نـه زوږ منطـق چلېـږي یـاره نـه زاړه فکرونـه
څېرک زلمي په تاوده جنګ کې هم سنګر بدلوي

د افغان رایو ته احترام په کار دی

د اپریل ۲۳مه نیته، کال ۲۰۱۴ م

د حمل یا وري په شپاړسـمه د افغانسـتان ملـت دنیـا او هـم ګاونـډیانو تـه وښودله چې د افغانانو سیاسي شعور حتی په کلو او بانډو کې هم ډېر او چت دي او بې له وېرې یې په ټاکنو کې برخه واخستله. د وري د میاشتې ټاکنو او د خلکو ګډون په پراخه کچه په امنیتي ارګـانو او د ټـاکنو پـه خپلواکـه اداره باندې باور اضافه کړ. دا ټاکنې په تخنیکي لحاظ او هم د شفافیت په لحـاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۹ م کال د جمهوري ریاست د ټاکنو نه سمې او شفافه وې. دا چې په تخنیکي لحاظ درغلي په بعضې ځایونو کې شوې او یا په بعضي ځایونو کې د کمیسیون غړو او ناظرینو سمه دنده نه ده اجرا کړې جدا خبره ده خو تر اوسه د ټاکنو او شکایتونو کمیسیونو خپلې دندې په ښه توګه سرته رسولې دي. کیدای شي چې د ټاکنو پایلې بعضې نوماندانو او یا د هغوی پلویانو ته دلچسپه نه وي خو چې که جمع او تفریق سم وشي نو همدې ته ورته پایلو نه زیاته توقع هم بېځایه راته ښکاري.

اوس داسې ښکاري چې هیڅ یو کاندید شاید ۵۰ جمع یو ونه ګټي او ټاکنې دویم روند ته تلونکي دي نو ښه دا ده چې مخکښه نوماندان او هم د دوی پلویان دا پایلې ومني او دویم روند ته ځانونه چمتو کړي. په تلویزیونو او یا رسنیو کې د جوړجاړي خبرې هم کېږي چې که چا ۵۰ جمع یو پوره نه کړ نو جوړجاړی دې وشي او ټاکنې دې دویم روند ته نه ځي. د جوړ جاړي پلویان بعضې مصنوعي دلایل د خپلو شخصي ګټو لپاره په ګوته کوي خو زما په ا ند د جوړ جاړي پایلې به د دویم رونډ د ټاکنو نه په مراتبو خطرناکې او د تشویش وړ وي:

اول: که دویم رونډ ټاکنې ونه شي نو دا په خپله د میلونونو افغانانو رایو ته په سپکه سترګه کتل دي. که جوړ جاړي باندې حکومت جوړیده نو ټاکنو ته بیا څه ضرورت و؟

دویم: که دویم رونډ ټاکنې ونه شي راتلونکی حکومت به مشروعیت ونه لري او حکومت داري به ورته مشکله وي او دنیاوال هم شاید د غیر مشروع حکومت سره په راتلونکي کې مرسته ونه کړي.

دریم: که جوړ جاړی وشي نو بیا به هیڅوک د ټاکنو په راتلونکې پروسه باندې باور ونه کړي او افغانستان به بیا د کشمکشونو لوبغالی وي او هر

څوک به د زور او زر له لارې قدرت نیسې او د افغانستان راتلونکی به بې ثباته وي.

څلورم: که څوک په خپل ځان او خپل ملت باندې باور لري نو باید جوړجاړی ونه کړي او د ملت رایو ته د افغانستان د اساسي قانون او د ټاکنو د قانون په رڼا کې مراجعه وکړي. که چا زیاتې رایې وګټلې نو هغه بل دې ورته مبارکې ووایي او بایلونکی دې د قوي اپوزیسون په توګه د ملت خدمت ته دوام ورکړي.

په ټاکنو کې ګټونکی او بایلونکی دواړه ګټونکي دي ځکه په دیموکراتیکه ټولنه کې د اپوزیسون رول د هغه ګروپ نه ډېر مهم دی څوک چې قدرت لري. زما په اند هر څوک چې راتلونکې ټاکنې ګټي باید یوه سمه اداره رامنځته کړي چې د افغانستان د ټولو قومونو نمایندګي په کې وي او په هر قوم کې ښه کسان شته چې د هغوي استازیتوب په راتلونکي حکومت کې وکړي. د افغانانو د بریا په هیله

زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی

د اپرېل ۲۶مه نېټه کال ۲۰۱۴م

په فیسبوک کې لولم چې زمونږ دا بعضې د فیسبوک انډیوالان لیکي چې زمونږ ولس شعور نه لري او یا بېسواده دی نو په دې خبره ډېر سخت ځورېږم. کېدای شي چې بعضې کسان همداسې وي خو په عمومي توګه دا خبره سمه نه ده. که انتخاباتو ته وګورئ نو د کابل په ښار کې ډېرو باسواده او پوه کسانو رایه نه ده ورکړې خو په اطرافونو کې ډېرو بېسواده کسانو د خپل سر په قیمت رایه ورکړې ده. پرون د کابل په احمدشاه بابا مېنه کې په یوه واده کې وم چې ما سره په خونه کې تقریباً شل کسه ډېر فهمیده، پوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

با سواده کسان، چې اکثرو په ډالرو تنخواوې هم اخستلې، موجود و خو په سلو کې اتیاو د جمهوري ریاست په ټاکنو کې رایه نه وه ورکړې ځکه د هغوی د ګوتو له رنګ نه معلومېدل نو ما ترې پوښتنه وکړه چې ولې مو رایه نه ده ورکړې؟ دوی هغه دغه کول. دلته د پوهې او شعور مسئله نه ده، خبره د احساس ده او تر اوسه اکثریت افغانان او په خاصه توګه ډېری پښتانه او د دوی تعلیم یافته طبقه په ټولنیزو ښېګنو او ټولنیزو کارونو عقیده نه لري. په پنځوس سلنه ښځو خو لا له سره نه غږېږو چې په سلو کې لس سلنه بې وټ نه ورکوي.

څو ورځې دمخه ما د فیسبوک په یوه لیکنه کې یادونه کړې وه که ضرب، جمع، تفریق او تقسیم سم وکړو نو د انتخاباتو پایلې له دې نه نورې سمې نه شي کېدای او د انتخاباتو د کمیسیون مېړانه د ستاینې وړ ده ځکه دوی نه له چا سره مرسته کړې او نه یې د چا حق خوړلی دی. دا چې اوس داسې ښکاري چې انتخابات دویم پړاو ته تلوونکي دي نو دا زموږ د ټولو وطنوالو کار دی چې څنګه اول خپل ځانونه او بیا خپل ولس دې ته وهڅوو چې په دویم پړاو کې د اول پړاو په پرتله لاهم زیات سهم واخلي او دنیاوالو ته وښیو چې افغان ملت اوس د خپل سرنوشت په هکله بې تفاوته نه دی. که دا مرحله مو سمه تېره کړه نو زه په دې کلک ډاډمن او باوري یم چې په راتلونکي کې به د کودتایي نظامونو او یا د ټوپک په زور له قدرت نیولو نه د تل لپاره انشاالله خلاص شو او افغانستان به د یو دایمي ثبات په لوري مثبت ګام خامخا اخلي. په دایمي ثبات کې هم زموږ او هم زموږ د راروانو نسلونو خیر دی. زه په دې ډاډه یم چې زموږ د ولس احساس بیداره دی په دویم پړاو کې به لا زیات په ټاکنو کې برخه اخلي. ولس باید د نهیلیو پنډتانو په خبرو پسې ونه ګرځي.

قاسم منګل چې د خپل زوی په نوم مستعار حساب لري، د پورته لیکنې په اړوند لیکلي و:

زما په سیاسي مسایلو او بحث کي زغرده نظر خوښېږي دا که د چا خوښېږي او که نه هغه بېله خبره ده، راځئ وروڼو! له صاحب صاحب نه تېر شو او په آزاده توګه خپل نظر ورکوم. دا غلط خبره به وي که ووایو چې خلك شعور نه لري ټول انسانان شعور لري. خو دا یو حقیقت دی چې ځینې یې زیات لري او ځینې یې کم. په افغانستان کې لومړی د باسېواد او روشنفکر ترمنځ باید فرق وکړو. ټول باسېواده روشنفکران نه دي او ټول روشنفکران باسېواده نه دي. په دې معنی چې آیا هغه چا چې پوهنتون لوستی او په اوسنیو انتخاباتو کې د ژبې، مذهب، قوم، قبیلې پر بنیاد خپل یوه ظالم، جنګسالار، قاتل نه حمایت کوي آیا داسې تحصیل کرده اشخاصو ته موږ روشنفکر ویلی شو. پوهېږم چې (خواب روشن) دي. وروره! که معیار په افغاني انتخاباتو کې پاکي، صداقت، وطندوستي وای زما په نظر په دا یوولسو کاندیدانو کې بهترین شخص نادر نعیم و چې باید غوڅ اکثریت یې تر لاسه کړی وای هاغه وخت کې چې زه په کابل کې وم ما دا خبره نادر نعیم ته وکړه چې ګرانه ملت تر اوسه دې مرحلې ته نه دی رسېدلی چې د ښه او ښه تر او بد او بدتر تر منځ فرق وکړي.

وروره! زما په فکر او اند زیات شمېر اشخاصو چې رایه ورنکړه هغې علت درلود. د دویم متفکر په خوا کې څوك ولاړ دي او د أفغانستان د ازادۍ د سېمبول عبدالله په څنګ کي څوك ولاړ دي؟ همدارنګه د زلمي رسول خوا کې؟ په داسې نامتجانسه انتخاباتو کې ملت په ډېر بد حالت کې قرار درلود او لري. .

او بله موضوع زما یو دوست چې زلمي رسول ته یې په ننګرهار کې کمپاین کاوه رأته وویل چې ماته دوه ځلې د انتخاباتو د کمیسیون مسوول خلك كور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلل او را ته یې وویل چې دومره ډالر راکړئ چې مونږ هم تاسې ته صندقونه ډك کړو. زما په نظر په دې انتخاباتو کې زیاتره منفي رول همدا د کمیسیون باسېوادانو جوړ کړو که زه هم په دې شرایطو کې کابل کې وای ما هم په رای اچونه کې برخه نه اخیسته.

واصل جمال صیب لیکلي و:

باعزمه او متین مشران تل د مسلکي لارې خپل پیغام د بامفهومه لیکنو له لارې خپلو ملګرو ته په خورا خوږه بڼه رسوي. دا هغه څه دي چې د ګران وطن افغانستان په غېږ کې پراته په وطن مین یې د کومې ستومانۍ پرته په ډېر ښه انداز ترسره کوي. یوه څرګنده بېلګه یې زموږ مشر میاخېل صاحب دی. خدای جل جلاله دې یې ژوندی او کامران لري.

د پورته دوستانو د نظریانو په هکله ما ولیکل:

د ټولو دوستانو له نظر نه مننه! زه د قاسم جان منګل صیب له نظر سره موافق نه یم ځکه که خفه رانه شي نو هغه اډیالېزم غواړي. د افغانانو مشکل همدا دی چې که د دوی په سلیقه کار سم نه وي نو بیا بایکاټ کوي او ټول ملت ورته بیا ملامته ښکاري. بایکاټ هغه وخت کې موثره وي چې مسیر ته تغیر ورکولی شي او که نه نو بایکاټ هېڅ معنی نه لري او بایکاټ په خپله شکست دی. که څه هم ډاکټر نه یم خو په طب کې یوه اصطلاح ده چې ترياژ Triage ورته وایي. که زیات مریضان په یوه وخت کې روغتون ته راشي نو ډاکټر باید ژر تشخیص وکړي چې کوم مریض د پاتې کېدو دی او کوم نه دی او د هغو مریضانو تداوي باید وکړي کوم چې د روغېدو دي. د ډاکټر نیت خو به دا وي چې د ټولو مریضانو تداوي وکړي خو هغه ورته په عین وخت کې نه شي رسېدلی او هر مریض ورته مهم دی خو د امکاناتو او شرایطو پر اساس ډاکټر مریضان ډېر ژر کټګوري کوي ترڅو یو څه مریضان له مرګوني حالت نه بچ کړي. ورونو! زموږ وطن هم ډېرې ستونځې لري. که

د ستونځو کټګوري ونه شي او بیا هرې ستونځې ته معقوله او منطقي لار پیدا نه شي نو دا ستونځې نورې هم زیاتېږي. زمونږ وطن او ملت مریض دی او مریض ملت باید اول په ICU یا عاجله خونه کې وساتل شي او چې حالت یې ښه شو نو بیا مریض د Critical یا وخیم حالت نه Stable یا ثبات حالت ته ځي. تر قیامته دا ښه نه ده چې دا ملت په عاجله خونه کې وساتل شي چې نه مري او نه جوړېږي. که د انتخاباتو نه بله معقوله او عملي لار چاته معلومه وي چې زمونږ مشکل حل کړي نو زه هم غواړم چې په هماغه لار لاړ شم او حمایت یې وکړم. د کمیسیون پسې به هر ناکام شخص هر څّه وایي خو چې د نږدې نه ما حالت کتلي دوی په ایمانداری کار کړی دی او د هیڅ فشار ته تسلیم شوي نه دي. کېدای شي چې د کمیسیون بعضو کارکوونکو او کاندیدانو نمایندګانو تقلب کړی وي خو دا عامه خبره نه ده. دویم ځل پړاو ته باید ټول تیاری ونیسي ترڅو مونږ یو مشروع حکومت ولرو او بیا هغه حکومت د خلکو مشکلاتو ته جوابده وي. که دا کار ونه شي نو بله لار ګډوډي ده او په ګډوډۍ کې د افغانانو خیر نه شته دی. سردار نعیم زه هم له نږدې نه پیژنم ښه سړی دی خو هغه تجربه چې دا ملت رهبري کړي نه لري.

د جمهوري ریاست د انتخاباتو دویم پړاو اعلان شو

د می د میاشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا چې د جمهوري ریاست ټاکنې دویم پړاو ته رسماً وغزېدې نو انشاالله د افغانستان ولس به د تېر ځل نه هم زیات په ټاکنو کې د زیاتو ستونځو با وجود په شوق او ذوق سره برخه اخلي تر څو د ولس د وټ په زور راتلونکی ولسمشر وټاکل شي نه د ټوپک په زور او یا د پردې تر شا د معاملو پر اساس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په خپلو افغانانو وروڼو او خویندو باوري یم چې دوی به یو ځل بیا د یوې ورځې یو څه وخت او یو دوه ساعته د افغانستان د راتلونکي او د خپل سرنوشت یا برخلیک په هکله د جوزا په ۲۴ مه نېټه د انتخاباتاتو په مرکزونو کې په صفونو کې تیروي او خپله رایه به اچوي. ملت باید په خپل ځان او خپله رایه په خپله باور پیداکړي نه د چا شاباسی، مکافاتو او تشویق په طمعه لاس تر زنې لاندې کیني. کامیاب دې افغانان او تل دې وي افغانستان.

کونړ ته باید په درنه سترګه وکتل شي

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م

یو شاعر وایي:

هلک نه یې چې په تعلیم دې څوک پوه کا
هم عاقل یې، هم بالغ یې، هم دانا

که څه هم ما ته افغانستان ټوله یوه سیمه ښکاري خو دا چې زه په کونړ کې زېږېدلی یم او هلته مې خړ پوخې کړي دي نو د کونړ خلکو په هکله بدې خبرې راباندې ښې نه لګېږي. ځینې متخصیصین او ځانونو ته چې سیاسیون وایي داسې فکر کوي چې د کونړ سیمه غرنۍ سیمه ده او خلک یې بې تعلیمه او په سیاسي مسایلو نه پوهېږي. دا چې د ټاکنو د دویم دور د کمپیاین وخت دی نو ځینې کسان هلته غونډې کوي او غواړي چې د کونړ خلک پوه کړي چې چاته رایه ورکړي. خو د دوی اټکل سم نه دی او دوی کونړیان سم نه پېژني. کونړ د تمدن او علم زانګو ده او د سید جمال الدین افغاني غونډې شخصیتونه هلته زېږېدلي او روزل شوي دي نو دوی پوهېږي چې چاته رایه ورکړي او څنګه د خپل راتلونکي په هکله تصمیم ونیسي. البته کونړیان به د یو چا مېلمه پالنه کوي خو دوی د خپلو پاکو او سوچه رایو په استعمال د بل هر چا نه ښه پوهېږي چې تېر ځل یې هم دا په ثبوت ورسوله

او امید دی چې د ټاکنو په دویم پړاو کې به هم خپل مسوولیت په ښه توګه ادا کړي. دوی د چا وعظ او نصیحت ته ضرورت نه لري. بله دا چې داسې کسان چې په خپلو سیمو کې هېڅ رول نه لري نو لنډه منډه د کونړ په لوري اخلي او هلته د نمایش لپاره غونډې کوي خو دا د دوی لپاره د چا نه د پیسو د شکولو او شوړو د وهلو ښه وسیله ده.

د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور

د جون د میاشتې درېیمه نیټه، کال ۲۰۱۴م

نن د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت له خو د ډېوې په نامه پروګرام د لومړنۍ دورې د سیالیو ګټونکو ته جایزې او سندونه د د دغه وزارت د وزیر امیرزي سنګین او تکړه معین ایمل مرجان له خوا ورکړل شول. په دغه غونډه کې چې زه هم بلل شوی وم ډېر ښه او په ځای ابتکاري پروګرام و ځکه هغو کسانو چې په مهمو ساحو او یا د ژوند په بېلابېلو اړخونو کې یې د ټکنالوژۍ پر اساس ستونځې حل کولای شوې او نوې مفکورې یې درلودلې نو د دې مثبت رقابت له لارې نقدي جایزې او هم څه بودجه چې خپل نظر او پلانونه سره عملي کړي ورکړل شوه. په هره ټولنه کې چې د ابتکار زمینه مساعده وي او مثبت رقابت موجود وي، هغه ټولنه په مخ ځي او مبتکرین ستایل کېږي خو په هغه ټولنه کې چې مبتکرین وژل کېږي، رټل کېږي او شړل کېږي او یا اشخاص او حکومتونه د ابتکار مخنیوی کوي هغه ټولنه همېشه بدبخته او وروسته پاتې ټولنه وي. زه د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ دا نوی ابتکار ستایم. د دې نه برسېره د Blue Sonic کمپنۍ چې د لومړي ځل لپاره د کمپیوټرونو، ټلیفونو او نورو تکنالوژیکي څېزو د اسمبلې یا ترلو فابریکه جوړه کړې دا هم په افغانستان کې نوی ابتکار دی چې د لومړي ځل لپاره د افغانستان ځوانه سرمایه ګذاران او په تکنالوژي پوه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل هیواد کې دا ډول پر مختللي څیزونه تړي او هغه په مناسب قیمت خپلو هیوادوالو ته عرضه کوي. که څه هم په تیرو دولسو کلونو کې د معلوماتي تکنالوژي په اړه ډېر کار شوی خو د مخابراتو وزیر وویل چې د ایستونیا هیواد چې یو نیم میلیون نفوس لري، هغوی د تکنالوژۍ په ذریعه دری زره بیلابیل خدمات خپلو خلکو ته عرضه کوي خو په افغانستان کې یوازې په اتو ساحو کې حکومت د معلوماتي تکنالوژۍ له لارې خدمات عرضه کوي. نو ګرانو دوستانو تاسې ووایئ چې اوس زمونږ هیوادوال باید څومره کار وکړي چې د ایستونیا د وړوکي ملک په څیر په مخ لاړ شو او دا ښایي چې مونږ څومره د نورو نړۍ نه وروسته پاتې یو. په پورته عکسونو کې د نن ورځې د غونډې یو څو عکسونه هم د تاسې او نور دوستانو سره شریکوم.

معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې ټولنې زېږنده ده

د جون د میاشتې اومه نېټه ۲۰۱۴ م کال

تیر ماښام د کابل هوایي ډګر اتیا متره سړک باندې د یو دوست د زوی واده ته د اریانا د ښارګوټي له خوا د خلیج د ودونو هال په لوري په پښو روان وم چې د فرعي او عمومي سړک ترمنځ مې په دې عکس کې دا پورته ځوانان ولیدل چې سره راکنجاره شوي و او پودر څکول او هم یو ځوان د سړک د غاړې په ویاله کې دننه پروت دی چې ځیګروي یې کول او د ځانه خبرنه و چې په څه حال پروت دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم. کله چې ما دا عکس اخسته نو د پولیسو یو موټر هم راغی او زما په شان یې دې کسانو ته خړې خړې وکتل او لاړ. زه دا پولیس هم نه ګرموم ځکه له دې بیچاره ګانو سره هم د حل لاره نشته ځکه که دا ځوانان بندیانوي نو هلته په بندي خانه کې دوی مري ځکه مونږ د روږدو کسانو لپاره صحیح پروګرامونه او سم روغتونونه نه لرو او که نه یې نیسي۔ نو د دوی تعداد ورځ په ورځ زیاتېږي او زمونږ ټولنه نوره هم مریضوي. مریضه ټولنه همېشه وروسته پاتې وي. مونږ به څنګه د مریضو او روږدو ځوانانو نه دا امید ولرو چې زمونږ د ټولنې او یا زمونږ د راتلونکې نسل لپاره به کار وکړي او دوی به ارامه او اسودګۍ کې شپې او ورځې تیرې کړي.

زمونږ ټولنه د پورته روږدو کسانو په شان ډیرې نورې ناروغتیاوې هم لري او دا ټولې ناروغۍ د تیرو رژیمونو او نا سالمو مشرتابه زیږنده ده. تر څو چې سالمه اداره د یو سالم مشرتابه په درلودلو جوړه نه شي نو زمونږ ټولنه به معیبوبه او ناسالمه ټولنه وي او د دې معیبوبینو او د دا ډول ناروغانو شمیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

به ورځ په ورځ زیاتیږي او په اخره کې بـه د هیڅـا سره د حـل لاره نـه وي. راځئ چې راتلونکي دویم ځل ټولټاکنو کې سمې برنامې ته رایـه ورکـړو ترڅـو زمونږ راتلونکی نسل په ارامۍ کې ژوند وکړي. اوبه لا د ورخه تیرې نه دي.

د جوزا ۲۴مې نېټې دویم پړاو ټولټاکنو ته چمتوالی

د جوزا ۲۱مه نېټه، ۱۳۹۳ کال

د جمهوري ریاست ټولټاکنو د لومړي او دویم پړاو په اړونـد، د افغانسـتان ملـت، دولـت، سیاسي ډلـو، مـدني ټولنـو، سـیاسي رضـاکارانو او فعـالینو او نوماندانو له یوه کاله راپه دې خوا ډېرې هلې ځلې وکړې او هر نوع مـادي او معنوي قربانۍ یې ورکړې تر څو د خپلې خوښې یو داسـې نومانـد او ټـیم تـه رایه ورکړي چې د افغانستان راتلونکی سیاسي ثبـات او د ولـس ارامـۍ لپـاره کار وکـړي. د افغانسـتان پـه تـاریخ کـې دا لـومړی ځـل دی چـې د سیاسي، مشروع او آزادو ټولټاکنو له لارې د سیاسي قدرت واگـې بـه لـه یـو منتخب جمهور رئیس نه بل منتخب جمهور رئیس ته انشـاالله انتقـالیږي. د ټولټـاکنو په هکله امیدونه او ناهیلتوبونه زیات و او هر چـا د خپـل لرلیـد پـه رڼـا کـې څرگندونې کولې خو د افغانستان ملت د اپریـل پـه پنځمـه نېټـه دا وښـودله چې د افغانستان ملت بیـداره او اگـاه دی او د خپـل راتلـونکي پـه هکلـه بـې تفاوته نه دی. د ټولو نیمگړتیاوو او تهدیدونو سره سره یې په ټولټاکنو کـې پـه پراخه کچه برخه واخیستله او د اوه میلونو نه زیـاتو کسـانو د خپلـې خوښـې نوماندانو ته رایه ورکړه. په دې لوبه کـې گټـونکي او بـایلونکي نـه و بلکـه دا بریالیتوب د ټول ملت بریالیتوب و.

د لومړي پړاو د نهایي پایلو د اعلان نه مخکې او هـم وروسـته داسـې هلـې ځلـې وشـولې چـې گونـدې دویـم پـړاو تـه ضرورت نشـته دی او د مخکښـو نوماندانو او سیاسي لوبغاړو تر منځ باید جوړ جاړی وشي او د یو قسم سهامي شرکت حکومت جوړ کړي خو د تحول او تـداوم ټـیم د ډاکـتر صـیب اشرف غنـي احمـدزي پـه مشرـۍ پـه دې اړه ډېـر کلـک دریـځ ونیـوه او هـر نـوع جوړجاړی یې د اساسي قانون او د ټولټاکنو له قوانینو سره په ټکـر کـې وگاڼـه او داسې مشارکتي نظام یې د ملت په گټه لوی تاوان وبالـه. مخکښ نومانـد ډاکټر صیب عبدالله عبدالله هم باالاخره دې ته حـاضر شـو چـې د ټـاکنو پـه دویم پړاو کې برخه واخلي.

دا چې د تیر یو کال او حتی د ځینو کسانو لپاره د تیرو ډېرو کلونو راپـدې خوا دا نه ستړي کېدونکې هلې ځلې وي نو اوس د دې ټاکنو بلـه مرحلـه دوه ورځې وروسته رارسېدونکې ده چې د افغانستان ملت به انشـاالله یـو ځـل بیـا خپل شهامت وښیي چې په ټاکنو کې په پراخه کچه برخه واخـلي او د خپلـې خوښې نوماند ته رایه ورکړي. اوس ملت تـه اسـانه ده چـې د دوه نومانـدانو ځینې یو خوښ کـړي کـوم چـې کـولای شي د راتلـونکي نظـام سـم مـدیریت وکړي. زه چې په کابل او ولایتونو کې د خلکو شور او ولولو ته گورم نو داسـې ښکاري چې د افغانستان با شهامته ملت به یو ځل بیا دنیـاوالو تـه دا وښـیي چـې دوی د خپـل راتلـونکي پـه کلـه بـې تفاوتـه نـه دی او د خپـل راتلـونکي سرنوشت په خپله تعینولی شي.

ټولو افغانانو او خاصتاً تعلیم یافته او روڼ ا ندو کسانو ته په کار ده چې هم په خپله رایه ورکړي، هم خپله کـورنۍ، خپلـوان، دوسـتان او د خپلـې سـیمې خلـک دې تـه وهڅـوي او هـم کمـک ورسره وکـړي چـې پـه پراخـه کچـه پـه ټولټاکنو کې برخه واخلي. کلونه کلونه مو د خپل ځانونو لپاره کار وکړ راځـئ چې په یوه اواز راتلونکي درې ورځې د تبلیغیانو پـه شـان سـه روزه ولگـو او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې تاريخي او د افغانستان د سرنوشت سازو ټولټاکنو لپاره کار وکړو. د تقلب مخه ونيسو او هر ډول گواښونو پر وړاندې د سپر په څېر ودرېږو او خپل مقاومت وښايو. په دې سياسي پروسه کې بايلونکی نشته دی او ټول گټونکي دي ځکه بايلونکی نوماند هم په دې پوهيږي چې ولس د ثبات طرفدار دی نه د بد امنۍ او پايلې به خامخا منې. د دې نهايي پړاو د بريا افتخار او کريډيټ به د افغانستان د ملت وي ځکه ملت به دا پروسه کاميابوي او اشخاص د برياليتوب وسيله دي. وټ اچول ملي او ديني مسووليت دی او بې تفاوتي بيا پښيماني نه لري.

د باثباته، هوسا او ارام افغانستان په اميد

په ديموکراټيکه پروسه کې گټونکی او بايلونکی نشته دی

د جوزا ۲۶ مه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسي کال

گرانو وطنوالو خويندو او ورونو! په سياسي ديموکراتيکه پروسه کې گټونکی او بايلونکی نشته دی. که يو ټيم وي نو بيا خو هغه ديکتاتوري نظام وي چې پخوا به يې يو کانديد درلود او په سلو کې سل رايې به يې اخيستلې. په دې ديموکراتيکه پروسه کې اوله کاميابي د افغانستان د ملت ده او بيا د دواړو ټيمونو ده که هغه گټونکی دی او که بايلونکی. زما په اند د بايلونکي ټيم دنده اسانه ده که په دې قناعت وکړي چې په اپوزيسيون کې پاتې شي. ځکه اپوزيسيون يوازې انتقادونه کوي او خپل ځان بل پړاو ته تياروي خو د گټونکي کار سخت دی ځکه هغه وعدې يې چې له خلکو سره کړې دي هغه بايد پلي کړي. نو زما په اند گټونکی بايد خفه او بايلونکی بايد خوشحاله وي. که مقصد د دواړو ټيمونو وطن او خلکو ته خدمت کول وي.

د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟

د جون ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

پرون د کونړ يو وکيل په احساساتو کې غرق و او ويل يې چې د کونړ دوه لکه نفوس په غرونو کې جنگ کوي او دوه لکه نفوس په سمه کې اوسېږي نو دا د کونړ دوه لکه رايه له کوم ځای نه شوه؟

دې جناب وکيل صيب دا هم وويل چې د کونړ مشهوره څېرې له يو خاص نوماند نه ملاتړ کوي نو څنگه دې بل نوماند زياتې رايه اخيستلي دي؟

اول خو د کونړ خلک يوازې په جنگ کې نه په علم او ادب کې شهرت لري او د سيد جمال الدين افغاني غوندې د شرق ستر مفکر په دغه خاوره کې زېږېدلی دی. د استقلال د څلورمې جبهې اتل غازي مير زمان خان هم د دغه ټاټوبي دی. مشهور روحاني شخصيتونه لکه د سيد شمس الدين مجروح پلار د تيگرو پاچا صيب، سرکانو مياصيب د اسلام پور پاچا صيب، زموږ نيکه د منگوال مياصيب، د شونکرۍ انځرى ملا صيب، سيد بهاوالدين مجروح، پروفيسر رسول امين، او داسې نورپه لس گونو علمي شخصيتونه، استادان، ليکوالان او شاعران په هره ولسوالۍ کې شته دي چې دوی او د دوی کورنۍ د کونړ ولايت مشهوره شخصيتوته دي. په کونړ کې د سيد محمود پاچا پادشاهي تېره شوې او داسې نور د کونړ د خلکو ارزښتونه شته دي. دا اوسني بدنامه شخصيتونه د جهاد اتلان هم نه دي ځکه د هرې ولسوالۍ د جهاد اتلان معلوم دي. زموږ د خاص کونړ په ولسوالۍ کې يوازې ۲۷ مکتوبونه چې نهه يې لېبسې دي په دغه ولسوالۍ کې شته او ۲۲ زره رايه په دغه ولسوالۍ کې اچول شوې ده. د کونړ ولايت علم پروري په دې معلومېږي چې تر اوسه هېڅ يو ښوونځی د هلکانو او هم د نجونو نه دی تړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی. دا په خپله د دې شاهدي ورکوي چې د کونړ ولايت خلک علم پروره ولس دی او دا د اوباشانو هديره نه ده.

زما سوال له دغه وکيل صيب محترم نه دا دی چې اول ته ماته د مشهوره شخصيتونو تعريف وکړه چې مشهور شخصيت بايد څه اوصاف ولري او بيا دې خپل گريوان کې سر ټيټ کړه چې ستا په خوله مشهور شخصيتونه؟! دغه اوصاف لري او که نه؟ دغه وکيل صيب دې ماته د کونړ د تاريخ په هکله لږ معلومات راکړي نو ښه به وي؟ که مطلب د دغه وکيل صيب دا وي چې مشهور شخصيت علم ونه لري، بې سواده وي او د ولس په منځ کې ځای ونه لري نو د ده دا خبره رښتيا ده چې داسې مشهوره شخصيتونه چې په خپل ولس کې بدنام و نو د دغه ښاغلي نوماند ترڅنگ و درېدل نو ځکه يې دغه نوماند په کونړ کې له ناکامۍ سره مخامخ کړ.

د تېر دور د پارلماني ټاکنو درغلي خو د افغانستان په تاريخ کې ساری نه لري او ډېر کسان پارلمان ته په درغليو راغلل چې د کونړ دا درې تنه وکيلان هم د تېر دور د درغليو ښه بېلگه ده او دوی د کونړ د علم پروره ولس استازيتوب نه شي کولی. دا مشهوره څېرې د درغليو په طمعه وې خو د کونړ ولس اوس رابيداره شوی او دوی يې درغليو ته پرېنښودل او د دوی مخه يې ونيوله نو ځکه دوی د ولس زور سره مخامخ شول نو اوس د کونړ نه بهر داسې خبرې کوي او د کونړو په اصطلاح باټې يا شړې ولي. ما تېره اونۍ د کونړ په ولايت کې تېره کړه او هرې ولسوالۍ، کلي او کور ته به چې تلم نو خلکو به راته د دغه مشهوره بد ناموخېرو قصې کولې چې څنگه د دوی د درغليو مخه يې ونيوله. زما په اند که دا ډول بدنامو مشهورو څېرو د دغه ښاغلي نوماند نه ملاتړ نه وای کړی نو شايد چې دغه ښاغلي نوماند به هم يو څه زياتې رايې په کونړ کې اخيستلې وې. د کونړ خلکو په سوچ او فکر رايه ورکړې او د خپلو رايو نه دفاع هم کولی شي. د کونړ حيثت او وقار د داسې

بدنامو مشهورو څېرو په اوتو او بوتو نه کمېږي او نه دوی د کونړ استازيتوب کولی شي.

همدا يې غر همدا يې کربوړې

د ٢٠١٤م کال د جولای ١٣مه نېټه، کابل

موږ اصطلاحات په مطلقه توگه استعمالوو او په خپلو خبرو کې زياتره وخت مبالغه کوو. موږ د ملت او خلکو اصطلاگانې په دې نږدې ورځو کې د چاپي، غږيزو او تصويري رسنيو له لارې ډېرې واورېدې چې مدعي او مدعي عليه، مبصرينو او کار پوهانو، دولتي او غير دولتي چارواکو او هم د مطبوعاتو د مستنطيقينو يعنې ژورناليستانو له خوا استعمالېدې. که موږ د کانديدانو ټولو رايو ته وگورو او د افغانستان له نفوس سره يې مقايسه کړو نو دوی د ملت د يوې برخې رايه اخيستلې ده نه د ټول ملت نو دوی بايد دا وضاحت ورکولی چې هغو کسانو چې دوی ته رايه ورکړې نو دوی بايد د هغوی د رايو پوښتنه او گروېږنه وکړي او د انتخاباتو د قانون او د لوبې د اصولو پر اساس چا چې زياتې رايې واخيستلې نو بيا هغه د ټول ملت ولو که دوی ته يې رايه هم نه ده ورکړې، استازيتوب کولی شي. نو مابه چې هره ورځ د ټولو له خوله نه دا اورېدله چې ملت دا غواړي او دا غواړي نو سخت قهر به راغی چې مستنطيق صيب ورته ولې نه وايي چې تاسې خو لا تر اوسه د ټول ملت استازيتوب نشئ کولی بلکې د ملت يوې وړې برخې تاسې ته رايه درکړې ده نو مستنطيق صيب به هم له دوی سره غاړه راښکېدله چې ملت اين و ان را ميخواهد مگر په دې به يې فکر نه کاوه چې په کوم بنياد د ملت او خلکو کلمه په مطلقه توگه استعمالوي. همدا مستنطيقين، همدا يې مبصرين او همدا د دې ډلگيو استازي. همدا يې غر او همدا يې کربوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیسبوک ملگرو ته کورنی کار

د جولای د میاشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که گران دوستان لاندې اصطلاحاتو ته تعریفونه ولیکي او بیا ووایي چې څه ډول حکومت د دوی خوښ دی نو ښه به وي:

ائتلافي حکومت

د ملي وحدت حکومت

دملي مشارکت حکومت

د اتحادونو د مجموعې حکومت

د ملي یوالي حکومت

د سهامي شرکت حکومت

د خپلې خوښې حکومت

د پردیو د خوښې حکومت

د گټونکو حکومت

د بایلونکو حکومت او داسې نور

له تعریف نه وروسته شاید چې د یو شمېر کسانو اندیښنې لـه منځـه لاړې شي او د یو شمېر محدودو دوستانو اندیښنې زیاتې شي.

په هر حال زما د ملي یووالی منتخب حکومـت خـوښ دی چـې د هـر قـوم ښه کسان د هغوی د تجربې او استعداد په پام کې کتلـو سره پـه کـې برخـه ولري. پینځه یا لس کاله بعد داسې دولت او حکومت ولرو چې هلتـه سـمت او قوم مطرح نـه وي او هـر څـوک یـوازې د یـو ښـه افغـان پـه توگـه د خپـل

استعداد، پوهې او تجربې پر بنیاد د افغانستان لپاره کار وکړي او د افغان په حیث د کارکولو چانس ولري نه دا چې پوه کسان د خپل قوم د زوراکـو او نـا پوهو کسانو پسې چې د کونړو په اصطلاح د دوه خرو وربشـې نشيـ بیلـولای، نښتي وي چې دوی ته کار پیدا کړي او یا د دوی له حقوقو نه دفاع وکـړي. افغانان باید ټول د خپلو حقوقـو مـدافعین پخپلـه وي او خپـل حقـوق پخپلـه وغوښتلی شي. زما په خیال د ایډیال په مجازي دنیا کې خبرې کوم خـو دې وروستیو ټولټاکنو دا راته وښودله چې دا حالـت یـوازې ایـډیال نـه دی بلکـې عملي بڼه انشاالله پیداکولی شي.

جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

ملي شورا ته شرم دی چې د قانون پرونۍ مسوده یې د خپلـو امتیـازاتو پـه هکله تایید کړه البته د هغو وکیل صیبانو نه مننه چې پر ضد یې رایه ورکړې ده. په دې قانون کې دې وکیلانو ته امتیازات له خپل ماموریت نه وروسته د تل لپاره پکې لکه د جمهور رئیس په شان ټاکل شوي دي چـې دوی تـه بـاډي گاردان، معاشونه او هم د دوی کورنیو ته به سیاسي پاسپورتونه ورکوي. مـلي شورا د انتخاباتو د قانون په تغیر کې یوه بله ماده هم د ځانونو لپاره تصـویب کړې ده چې که چا یوه دوره وکالت کړی وي نو د هغه د تحصیل معیار بایـد په نظر کې ونه نیول شي او بیا ځانونه کاندیدولی شي. دا ماده هم له اساسي قانون سره په ټکر کې ده چې تبعیض پکې راغلی دی ځکه قانون باید عام وي نه د یو چا لپاره یو قسم او د بل چا لپاره بل قسم شرایط ولري. امید دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهور رئیس کرزی دا دواړه قوانین توشېح نه کړي او بېرته یې باید د دوی پر مخونو وروولي.

د افغانستان جسد څنګه له خاورو نه ژوندی راوکاږو؟

د جولای د میاشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پرون ما د خپل فیسبوک په پاڼه درې ورې لیکنې تر دې عنوانونو لاندې لیکلې وې:

- همدا یې غر همدا یې کربوړې
- د فیسبوک ملګرو ته کورنی کار
- جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

ډېرو دوستانو پرې خپلې تبصرې او نظرونه لیکلي وو خو د ټولو دوستانو او ملګرو نظریاتو ته ځواب ورکول سخت او ډېر وخت ته یې اړتیا درلودله نو په خلص ډول باید ووایم چې تر هر څه دمخه د ټولو دوستانو له تبصرو نه زیاته مننه ا و زه مو مرهون یم چې زما لیکنې مو لوستې دي او خپل نظرونه مو راسره شریک کړل.

زمونږ او ستاسې ټولو دردونه او هیلې سره یو شان دي. د تېرو څو لسیزو د ناخوالو نه په تنګ راغلي یوو او په دې فکر او هیله یو چې دې ناخوالو ته د پای ټکي کېښودل شي. زمونږ ټولنه یوه مریضه ټولنه ده او هر څوک ورته نوې نسخې او د بېلابېلو ملکونو دواګانې توصیه کوي خو زمونږ مرض ورځ په ورځ زیاتېږي ځکه چې مونږ لا پخپله دې ته چمتو نه یوو چې د خپل مرض علاج پخپله وکړو ولو که نسخه او دوا زمونږ خپله هم وي. زمونږ د مرض تشخیص اسانه دی، د زوراکو ټیکه دارانو له منګلونو نه سیاسي، اقتصادي

او فوځي انحصار باید ختم شي او د قانون حاکمیت چې د اکثریت ولس غوښتنه ده باید حاکم شي ځکه په قانونمنده ټولنه کې خلک په سکون او ارامۍ سره ژوند کولی شي او د ښې حکومتدارۍ په پایله کې انکشاف پخپله رامنځته کېږي.

اسانه تشخیص دی خو د دې مرض تداوي سخت کار دی ځکه دا د قدرت ټیکه داران هم په اسانۍ واک نه پرېږدي او نه خپلې ګټې له لاسه ورکوي او تر اخري سلګۍ پورې چې ترڅو د دوی له وسې پوره وي هلې ځلې کوي چې خپل قدرت وساتي که هغه په هر ډول بې حیایۍ او یا د اکثریت ولس په تاوان هم وي. ځکه دوی ته خپلې ګټې مهمې دي، ولس، قوم، ژبه، مذهب او یا نور شعارونه د دوی د شومو او شخصي اهدافو د رسولو لپاره وسیله ده. دا د قدرت ټیکه داران قدرت د قوانینو په چوکات کې یا د لوبې د اصولو په اساس نه پرېږدي. نو څه په کار دي؟

د افغانستان ګوته نه بلکې ټول وجود د یوې درنې ګټې (تېرې یا ډبرې) لاندې شوی دی، خپلو او پردو د افغانستان په جسد باندې نورې غټې غټې ګټې کېښودلې دي نو اوس کمال او هنر دا دی چې څنګه دا ګټې په احتیاط سره لرې کړو او د افغانستان دا جسد ژوندی او یا نیم ژوبله د دې ډبرو د لاندې نه راوکاږو. په دې لار کې د مضر احتیاط نه هم باید یو څه ډډه وشي ځکه بعضې وخت مضر احتیاط هم د ناخوالو سبب ګرځي. هم باید د تدبیر نه کار واخستل شي او هم باید جدي مبارزه او مقاومت وشي ترڅو ولس بیا له مایوسۍ سره مخامخ نه شي. که څه هم انسان باید په هر حالت کې خوش بینه اوسي خو که دا ځل ولس بیا له مایوسۍ سره مخامخ شو نو د بیا خوش بینۍ د موقع راتګ به ډېر وخت واخلي. ولس خپله مېړانه ښودله نو دا اوس په سیاسي لوبغاړو پورې اړه لري چې څنګه د دوی د قربانیو نه دفاع وکړي او د یو ښه راتلونکي لپاره لاره آواره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هاني مون، ماه عسل، يا د شاتو مياشت

د جولای د مياشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که څه هم د Honey Moon يا ماه عسل کلمه له واده نه وروسته يو څه مودې ته استعمالېږي چې ناوې او شاه چېرته سفر کوي او يا يو څه وخت بېغمه تېروي خو د دې وخت د تېرېدو نه وروسته دواړه چې بېرته راستانه شي نو بيا د ژوند په چارو اخته کېږي او دا طبيعي خبره ده چې په ژوند کې ستونځې او مشکلات شته دي. په خاصه توګه هغه جوړه چې واده يې په مشکلاتو او قرضونو باندې کړی وي او هر قرضداری ورته دروازه ټکوي او خپل پور ترې غواړي نو ډېره سخته وي او د واده هغه ټوله خوشحالي ترې بيا هېرېږي. هغه اصطلاح ده چې وايي واده د يوې ورځې خوشحالي او د ټول عمر غم ته وايي.

د هاني مون يا ماه عسل کلمه په سياسي لوبو کې هم استعمالېږي چې کله څوک قدرت ونيسي نو خلک وايي چې د هاني مون د مودې نه وروسته به ګورو چې څه کوي او يا داسې ويل کېږي چې تر هاني مون پورې يې پرېږدئ چې څه کوي.

دې اونۍ کې د اجتماعي رسنيو او هم په محافلو کې د دوستانو نه نهيلې کوونکې تبصرې او خبرې د جمهوري رياست د انتخاباتو د پايلو او يا د دواړو نوماندانو د جوړ جاړي په هکله اورم چې که څه يې واقعيتونه وي خو يو شمېر زيات يې تبليغاتي بڼه هم لري. زما غوښتنه له دوستانو نه دا ده چې سمدستي په منډه يا په عجله توګه قضاوت او پريکړې بايد ونه کړو ځکه د داسې پريکړو پايله ګټه نه لري. د افغانستان خلکو د ټولټاکنو په دواړو روندونو کې خپله ميړانه او شهامت وښوده چې دوی نظام جوړونه غواړي، د قانون حاکميت غواړي او د دې تر څنګ اجتماعي عدالت غواړي چې ولس

په ارامه خپل ژوند وکړي. ولس زورواکو ته کلکه څپېړه په مخ ورکړه او که په هره موقع کې بيا هم هر څوک د زور خبرې کوي نو ولس د دې توان او شهامت لري چې د دوی په مخ کې ودرېږي اود خپلو حقوقو نه دفاع وکړي.

زما مطلب دا دی چې مونږ يعنې د افغانستان ولس دواړو کانديدانو ته رايه ورکړې او دواړو نه توقعات هم شته دي نو ښه به دا وي چې اول خو ګټونکی او بايلونکی معلوم شي او چې کله يې د قدرت واګې په لاس کې واخيستلې نو بيا به يو څه وخت د هاني مون او يا ماه عسل ورته ورکړو چې خپل ټيم منسجم کړي، کاري پلان ولس ته وړاندې کړي او خپلو ژمنو ته عملي بڼه ورکړي. که دا کار يې ونه شو کړای نو ولس خو دواړو نوماندانو ته يوازې د هغوی د قوارې، لباس، ژبې، قوم او سمت په خاطر رايه نه ده ورکړې بلکې د دوی کاري پلانونو او ژمنو په خاطر يې دوی ته رايه ورکړې ده. نو بيا به هغه وخت قضاوت کوو چې دوی څومره د ولس ګټو ته او څومره د خپل قدرت ته رسېدو په خاطر يې هلې ځلې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژه ماتې نه وروسته دا سوچ راته پیدا شو، چې د ملي وحدت حکومت جوړول یعنې څه معنی؟

د جولای شلمه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د جولای په ۱۲ نېټه د امریکا د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو د وزیر، جان کیري په منځګړیتوت د ډاکتر اشرف غني احمدزي او ډاکتر عبدالله عبدالله ترمنځ د ټولټاکنو د دویم روند د پایلو د رامنځته شوې لانجې په هکله کومې پرېکړې وشوې نو په دغو پرېکړو کې د ټولو رایو بیا شمېرنه د بـین المللي او داخلي ناظرینو او هم د کاندیدانو د استازیو پر وړاندې شـامله ده چې دواړه خواوې به د ټولو رایو له شمېرنې نه وروسته پایلې مني او بیا به دواړه خـواوې (ګټونکې او بایلونکې) د ملي وحدت حکومت جوړوي.

دا څـو ورځــې چــې پــه تلویزیونـو او نـورو رسـنیو کـې د دواړو ټیمونـو د ویانـدویانو او سـیاسي تحلیلګرانـو تبصرـې او نیـوکې ګـورم نـو د اتیـایمې او نویمې لسیزې د پراخ بنسټه حکومت جوړولو خبرې راپه یاد شـوې. پـه هغـه وخت کې د پراخ بنسټه حکومت جوړول د جګړې بېلابېلو خواوو ته ځـانګړې معنی درلوده. د مجاهدینو ډلو به ویل که د دوی څـو حزبونـه سره یـو ځـای شي او په خپلو منځو کې حکومت جوړ کړي نو دا پراخ بنسټه حکومـت دی. د پخواني پادشاه، ظاهرشاه طرفدارانو به ویل چې که د هر حکومـت پـه راس کې پخوانی پادشاه وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. همدا شـان د کابـل حکومت به ویل چې په پراخ بنسټه حکومت کې بایـد دوی هـم شـامل وي او که دوی یې په راس کې وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. تر اخره پـورې پراخ بنسټه حکومت جوړ نه شو ترڅو چې د ډاکتر نجیب الله حکومت سقوط وکړ او نورې وروستۍ پېښې زمونږ د تاریخ یوه برخه وګرځېدې.

اوس راته د ملي وحدت د حکومـت جوړولـو پـه هکلـه هـم شـک او تردیـد رامنځته شوی دی چې د داسې حکومت تفسیر به څه وي؟

په اصولو کې دا خبره سمه ده چې د ملي وحدت په حکومـت کـې بایـد د هر قوم، سمت او ډلو نه ښه کسان د هغوی د استعداد، پوهې، تجربې، تقـوا او تحصیل په بنیاد د حکومت په چـارو کـې وګـمارل شي تـر څـو د حکومـت چارې په ښه ډول پر مخ بوځي. خو زما په انـد اصـلي خـبره دا نـه ده. مـا تـه داسې ښکاري چې د ملي وحدت د حکومت تر شعار لاندې دوی غواړي چې قدرت ونیسي او یا د قدرت انحصار د دوی په لاس کې وي.

لاندې درې پوښتنو تـه بایـد ځـواب وویـل شي او هـم دا پوښـتنې بایـد پـه رسنیو کې د تحلیګرانو له خوا مطرح شي ترڅـو زمـونږ او د ولـس دواړو پـرې سر خلاص شي:

اول: د افغانستان ولس ته به څوک مسوول وي؟ د منتخب حکومت مشرـ، که دواړه ټیمونه او یا هېڅوک؟

دویـم: د اپوزیسـیون رول بـه څـه وي؟ ایـا بـایلونکی ټـیم بـه د پوزیسـیون استازیتوب کوي او که د اپوزیسیون؟ او یا بله ډله د اپوزیسیون بـه رامنځتـه کېږي؟

دریم: د ملي وحدت په حکومت کې به مسلحې ډلې هم شامله وي او که نه؟ او که قدرت به یوازې د همدې دوه ټیمونو ترمنځ په انحصار کې وي؟

زما په اند د اولې پو ښتنې ځواب راتـه لـږ مشـکله غونـدې ښـکاري. ځکـه دواړو نوماندانو د ټاکنو په بهیر کې له خلکو سره ډېرې وعـدې کـړي دي او ولس هم د دوی برنامو ته رایه ورکړې ده. کـه ګټـونکی نومانـد هغـه وعـدې چې د انتخاباتو په بهیر کـې یـې کـړې دي، عمـلي نـه کـړي نـو دغـه د مـلي وحدت حکومت به ناکام حکومت وي او ملامتیا به د دولت د مشر پـر غـاړه وي نه د ملي وحدت د حکومت د غړو، ځکه د جمهور رئیس کرزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې ښه بېلګه ده. د تېرو دیارلس کلونو د ټولو ناکامیو پړه په جمهور رئیس کرزي اچول کېږي نه د دغه حکومت پر غړو. ولس وایي چې دا غړي جمهور رئیس کرزي تعین کړي و نو دی د خپلې دورې د ټولو ناکامیو او بریالیتوبونو مسوول دی. هغه کسان چې په تېرو دیارلس کلونو کې د ده د حکومت غړي وو هیڅ پړه نه مني. په راتلونکي کې به هم هغه کسان چې د دې دواړو ټیمونو په مشوره او مصلحت تعین شوي وي ولس ته مسوول نه وي او په قانوني او شرعي لحاظ مسووليت يوازې د دولت د منتخب جمهور رئیس دی. ما ته دا خبره عجیبه غوندې ښکاري چې راتلونکی منتخب جمهور رئیس به ولس ته مسوول وي خو د حکومت غړي به د بل ټیم په مصلحت ټاکي. په دې خبره زما سر نه دی خلاص.

د دویمې پوښتنې ځواب لږ اسانه راته ښکاري ځکه که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې رول ولري نو دوی به د اپوزیسیون رول نه لري او باید بله ډله د اپوزیسیون رامنځته شي. شاید دا مسلحې ډلې وي او يا نورې سیاسي ډلې. که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې نه غواړي چې رول ولوبوي نو بیا د سیاسي اپوزیسیون استازیتوب د خپلې يوې ډلې کولی شي.

د درېیمې پوښتنې ځواب هم ساده او هم مشکله دی. که دا دوه ټیمونه غواړي چې واقعاً د ملي وحدت حکومت جوړ کړي او افغانستان له جنګ نه وژغوري نو ټولو ډلو ته باید په حکومت کې سهم ورکړي چې د ملي وحدت استازیتوب وکړای شي او که داسې نه وي نو بیا خو د دې دوه ټیمونو ترمنځ یو ائتلافي ډوله حکومت به وي چې قدرت به د همدې دوه ګروپونو ترمنځ وېشل شوی وي، نه به پوزیسیون معلوم وي او نه به اپوزیسیون او یو شمېر ډلې به له حکومت نه بېرون پاتې وي. په ائتلافي حکومت کې خامخا یو شمېر ډلې له حکومت نه بهر پاتې کېږي اما د ملي وحدت په حکومت کې

څوک باید له حکومت نه بهر نه وي او ټولې ډلې باید په حکومت کې استازیتوب ولري او ټولو ډلو ته باید په حکومت کې ځای ورکړل شي. مشکله برخه د سوال دا ده چې آیا دواړه ډلې دې ته چمتو دي چې مسلحو ډلو ته هم په حکومت کې ځای ورکړي او که نه؟

زما هیله د افغانستان د مسایلو د شنونکیو نه دا ده چې دا پورته درې سوالونه په راتلونکو څو اونیو کې باید د کاندیدانو له استازو سره مطرح کړي تر څو په واقعي توګه د ملي وحدت یو سم حکومت رامنځته کړي نه دا چې قدرت یوازې همدا دوه ټیمونه په خپلو منځو کې سره وویشي. او بیا د افغانستان مشکل په خپل ځای پاتې او همداسې زمونږ په ملک کې جنګ او جګړې دوام ولري.

د پورته لیکنې په هکله میرویس شنواري په انګلیسي ژبه لیکلي و:

محترمه! تاسې یو د ملک د راتلونکي په هکله یو سم تحلیل کړی دی تر کومه حده چې زه پوهېږم د افغانستان راتلونکی راته تت ښکاري. که چېرې زه د غني (ډاکټر اشرف غني) پر ځای وای نو د اپوزیسیون رول به مې خوښ کړی وای نه دا چې په قدرت کې وای.

يو تن د اعتبار خان په نامه لیکلي و:

والله میاخیل صیب تکړه شوی یې ریښتیا ویل دې شروع کړل خو ګوره دا سړی ډېر احساساتي دی دا به یې هم درپسې لیکلي وي او فکر به کوي چې تا هم شیطانت شروع کړ او هغه کړې وعدې نه به تېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهادرشاه بري صیب لیکلي و:

میاخیل صیب ستاسې دغه لیکنه د افغاني واقعیتونو څرګندونکې ده، په منني سره زه شخصاً په دې نظر یم که چېرې ملي وحدت حکومت جوړېږي یو پراخ بنسټ شکل ولري چې په هغې کې ټولې ذیدخلې خواوې په شمول د حزب اسلامي او طالبان په کې ونډه ولري ښه به وي.

فیروزخان لیکلي و:

میاخیل صیب، ستاسو حضور ته به عرض وکړم چې وحدت ملي حکومت یعنې د ټولو مېشتو افغاني قومونو ته د هغو د نفوسو مطابق په حکومت کې ونډه ورکول دي. اوس که نور یې اخوا دیخوا د خپل په نفع یا د بل په تاوان یې تعبیر او تفسیر کوي دا نو د هغوی فلسفه ده.

د پورته لیکنو او په خاص ډول د اعتبار خان په ځواب کې ما ولیکل:

اعتبار خان صیب! نه ما له چا سره وعده کړې او نه له ما سره چا وعده کړې ده چې کومه چوکۍ به راکړي. د ډاکټر صیب دا خبره سمه ده چې تر اوسه یې د چوکیو وعدې له چا سره نه دي کړي خو امید مو دا دی چې د خلکو ستونځو ته معقول او عملي ځوابونه ووایي. ډاکتر صیب عبدالله هم مجبور دی چې د خلکو پوښتنو ته ځوابونه ووایي ځکه دواړو ته خلکو رایه د تحول لپاره ورکړې ده نه د موجوده حالت د دوام لپاره البته یو څه توپیر د دواړو اجنډاوو سره درلودلې. که دواړه په حکومت کې سره شریک وي نو بیا یو هم د اپوزیسون ادعا نه شي کولی او زما په اند په دیموکراسۍ کې د اپوزیسیون رول له منځه وړل د نظام او سیستم په ګټه نه دي. په هر حال زه

د چوکۍ اخستلو کومه اجنډا نه لرم ولې که موثره اوسم انکار هم نه کوم ځکه دا به دروغ وي خو چوکۍ اخیستل به یوازې د چوکۍ په خاطر نه وي. که سړی کار نه شي کولی نو بیا چوکۍ نه درلودل ښه کار دی. نهه کاله وشول چې حکومتي چوکۍ نه لرم خو فکر کوم چې هم به مې موثریت تر یوه حده د دې څو درجنونو وزیرانو، والیانو او معینانو نه شاید ښه وي او هم خپل وجدان ته ملامته نه یم. په هر حال د هر چا نظر د قدر وړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلويزوني مناظرې جان کنيدي کامياب کړ

د جولای ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

په ۱۹۶۰م کال د سپټمبر په ۲۱مه نېټه، د امريکې د جمهوري رياست نوماندانو John F. Kennedy او Richard Nixon ترمنځ لومړنۍ تلويزيوني مناظره وشوه چې د اويا ميليونو نه زياتو کسانو په هغه وخت کې دغه مناظره وليده او مبصرين په دې عقيده دي که دا مناظره، تلويزيوني نه وای نو شايد کنيډي انتخابات نه وای ګټلي ځکه نيکسن د تاثير لاندې راغلی و. په هغه وخت کې رنګه تلويزيون نه و. د امريکې په تاريخ کې دا يو مهمه مناظره وه چې جان کنيډي د تبعيض پر ضد او د تور پوستکو د حقوقو نه د دفاع په خاطر، د امريکې د حيثت د اعاده کولو او له پخواني شوروي اتحاد سره د مقابلې په منظور واضحه تګ لاره درلوده. کنيډي په خپلو پرانيسته خبرو کې وويل چې په ۱۸۶۰ کال کې ابراهيم لينکن وويل چې ايا مونږ به په هغه لوري روان يوو چې نيمايي ولس زمونږ غلام وي او نيمايي آزاد، اما زه اوس وايم چې په ۱۹۶۰م کال کې چې آيا مونږ به په هغه لوري روان اوسو چې د دنيا نيمايي ولس غلام وي او نيمايي آزاد. دا د دې پورې اړه لري چې امريکا کومې خواته روانه ده.... دا مناظره په لاندې لينک کې کتلی شئ:

https://www.youtube.com/watch?v=gbrcRKqLSRw

زما په اند د افغانستان په تاريخ کې هم د ۲۰۱۴م کال کې د جمهوري رياست د نوماندانو ترمنځ، د تلويزيون مناظرو خاص رول درلود ځکه تلويزوني مناظرو ولس رابيداره کړ او ولس يې د خپلو رايو په قوت باوري کړ او اميد دی چې په راتلونکي کې هم ولس په خپلو رايو باندې باور ولري. که

څه هم د اوسنيو رايو شمېرنې يو څه مشکلات راپيدا کړي خو دا انشاالله حل کيدونکي دي او ولس بايد په خپلو رايو باندې بې باوره نه اوسي.

ما يې ځواب ونه موندلو!

د جولای د مياشتې ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

عنايت الله ضيا صيب پر خپل وال باندې د پورته عنوان لاندې ليکلي و چې:

با احساسه دولتي لوړ/ټيټ رتبه کارکونکو روزل ستونزمن کار دی که ځان وژونکي روزل؟

په تېرو ۱۳ کلنو کې مې ۱۳ لوړ رتبه چارواکي (وزير, معين او ريئس) نه ليدلي او نه اوريدلي چې د خپل مسوليت تر سره کولو کې پاتې راتللو له امله له دندې ګوښه شوي او يا يې د اسلامي، انساني او افغاني ژوندي احساس له امله له خپلې دندې استعفا ورکړې وي. خو بل لور ته بيا په يوه ورځ کې تر ۲۰ ډېر ځانمرګي بريد کوونکي ځان وژنې ته چمتو کېدای شي .

پوښتنه مې دا ده او حيران په دې يم چې ځان وژونکی روزل اسان دي او که با احساسه وظيفه شناس مامورين؟ زما په اند د ژمن قيادت لاندې هېڅ يو کار ناممکن نه دی. تاسې څه وايئ؟ راځئ چې له فساد سره مبارزه او بېوزلو سره مرسته د اختر د فعاليتونو لويه برخه وګرځو.

د پورته ليکنې په هکله ما ورته وليکل:

ضيا صيب څه فکر کوې چې د دې ځان وژونکو ايمان قوي دی او که څنګه؟ دا د ايمان په قوت پورې اړه نه لري ځکه جاپانيانو چې ځانونه په دويمه نړيواله جګړه کې وژل هغوی خو د ديني مفکورو خاوندان نه وو. همدا شان تاميليانو په سريلانکا کې چې ځانونه وژل هغوی خو هم مسلمانان نه وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معمولاً هغه ځوانان چې د ۲۵-۱۵ کلونو د عمر په منځ کې وي هغوی ته د دیني عقیدې او یا د نشنلستي مؤخو انګېزه ورکول کېږي چې ځانونه ووژني ځکه په دغه عمر کې دوی د احساساتو تر غلبې لاندې وي او ځان وژنو ته تیارېږي. که دا ډېره سمه تګ لاره وي نو بیا ولې د دوی استادان او حامیان ځانونه له دوی نه دمخه نه وژني.

په اوسنیو حالاتو کې خودکشي په ځوانانو کې د روحیاتو د علم له پلوه یوه مشکله پدیده ده چې شومره ژوند پرمخ ځي نو هغومره د ځان وژنې اندازه هم په مخ ځي. په امریکا کې د یوې احصائیه له مخې په هرو یولک ځوانانو کې ۱۰.۴ کسه ځان وژنه کوي.

http://www.kidsdata.org/topic/213/youthsuicide-rate/table#fmt=1113&loc=2,127,347,1763,331,348,336,171,321,345,357,332,324,369,358,362,360,337,327,364,356,217,353,328,354,323,352,320,339,334,365,343,330,367,344,355,366,368,265,349,361,4,273,59,370,326,333,322,341,338,350,342,329,325,359,351,363,340,335,1&tf=70&sortColumnId=1&sortType=asc

که پورتنی سایت ته لاړ شی نو دا احصائیه مطالعه کولې شئ. خو هلته بیا داسې اداري شته چې له ځوانانو سره مرسته کوي چې ځان وژنه ونه کړي که نه نو د ځوانانو د ځان وژنې کچه به د دې نه هم زیاته وي. په دې لاندې سایت کې http://www.pieta.ie/index.php کتلی شئ چې څنګه دوی له ځوانانو سره مرسته کوي چې د ځان وژنې نه یې وژغوري. داسې ډېرې نورې اداري هم شته دي چې له ځوانانو سره مرسته کوي او د ولس د اګاهی په هکله کار کوي که مشخص علایم دوی د ځوانانو په کړو او وړو کې وګوري نو دوی باید پولیسو او یا د دوی ادارو ته خبر ورکړي. متاسفانه مونږ په خپله ټولنه کې دولتي او غیر دولتي داسې اداري نه لرو چې د ځوانانو

ستونځو ته ځواب ووایي نو یوازینۍ شبکې همدا د خودکشو د روزولو دي چې خپل سیاسي اهداف لاس ته راوړي نه دیني او ملي اهداف. تاسې به څه وخت مخکې لیدلي وي چې په ننګرهار کې په تعلیمي کورسونو کې بعضې اشخاص مؤظف شوي وو چې زمونږ ځوانان بې لارې کړي او پاکستان او سرحدي سیمو ته یې یوسي چې د ځان وژنې لپاره یې وروزي چې وروسته د څو پېښو نه دا شبکه رسوا شوله. هر وخت چې په ځوانانو روحي، کاري، اقتصادي او یا محیطي فشار زیات شي نو دوی د ځان وژنې په فکر کې کېږي اوځانونه وژني.

نو ستاسې د دې پوښتنې په هکله د ځان وژونکو روزنه اسانه ده که وظیفه شناس مامورین؟ ځواب دا دی چې د ځان وژونکو روزل په موجوده لالهانده او بې سر نوشته حالت کې اسانه دي نظر وظیفه شناسه مامورینو ته. همېشه تخریت اسانه دی نظر دې ته چې تعمیر جوړ کړل شي. په دې کې درسره همغږی یم چې ژمن قیادت په هره کچه د زیاتو ستونځو د حل لپاره اساسي شرط دی او بې له ژمن قیادت نه زمونږ مشکلات ا و ستونځې به لا هم زیاتېږي او کمېږي به نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حشمت کرزي وژنه

د جولای د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

پرون د اختر مبارکي لپاره د اسدالله وفا صيب کور ته ورغلی وم او خبرې مې کولی چې د سهار د لس نيمو بجو په شاوخوا کې و چې د وفا صيب زوی راغی چې په کندهار کې په خدای بښلي حشمت کرزي باندې ځان وژونکې حمله وشوه او هغه پکې شهيد کړي شوي دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم او سمدستي مو هغه په سترګو کې راغی او هم د هغه ورور زما نږدې ملګری حکمت کرزی تر سترګو شو. واقعاً داسې پېښې ډېرې دردونکې او خواشينوونکې پېښې دي. الله تعالی دې حشمت کرزي ته جنت فردوس په نصيب کړي او روح دې يې ښاد وي او د ده کورنۍ ټولو غړو ته او خاصتاً حکمت کرزي ته د الله د درباره صبر جميل غواړم. د حشمت کرزي عکس، د ډاکټر صيب اشرف غني او د هغه د زمري سره زما په سترګو کې ښکته پورته کېږي.

د پورته نوشتې په هکله يو تن د روکي مياخيل په نامه ليکلي و:

ميا صيب! مونږه او تاسې مياخېلانو ډېر د عاجزي ژوند کړي او د وطن فروشانو کره تلل او ارتباط ساتل تاسره نه جوړېږي او خطرناکه عواقب هم لري الله دې يې وکړي چې خفه نه شي.

ما ورته په ځواب کې وليکل:

روکی جانه! ستا په خبره پوه نه شوم. زه په انتقاد نه خپه کېږم د هر چا خپل لرليد دی او خپل يې نظر دی، کېدای شي موافق اوسم او يا نه اوسم. د

اختر مبارکي يو مسلمان ته ويل د اسلام له اصولو سره برابره او سمه خبره ده. بل دا چې ټاپې لګول سم کار نه دی. او په درېيمه خبره دې پوه نه شوم چې خطرناک عواقب لري يعنې څه؟ د غلجي صيب نظر هم خپل دی (هغه د وفا صيب په هکله ناسمې خبرې ليکلې وې چې دلته رانقلول يې مناسب نه ګڼم). زه هم د موجوده پالیسيو د حکومت سره موافق نه يم خو دا د دې معنی نه لري چې څوک د چا د پالیسيو سره موافق نه وي نو دښمني دې وکړي. که داسې وي نو زمونږ امامانو سره اختلاف په نظرياتو کې درلوده خو په يو بل به يې د کفر ټاپې نه لګولې.

سپين بيدار ليکلي و:

مونږ افغانان هم عجيبه خلک يوو. هر وخت مو سياسي اختلافو ته د شخصي دښمنۍ په سترګه کتلي دي. همدا يې وجهه ده چې د مدني مبارزې اخلاق مو کمزوري دي او د سر سړي سر پورته کولو ته نه پرېږدو.

روکي جان بيا هم کرار نه کېناسته او بيا يې وليکل:

مياصيب! وفا سره له کرزيانو زما په شخصي نظر کفر ته وفادار خلك دي چې شايد دا تا ته په ثبوت رسېدلې خبره وي. زمونږ په هيواد کې خلك ډوډۍ نه لري چې وېې خوري دوی په خپلو کورو کې شېرانو ته د ملت وينه ورکوي حالانکه چې د الله د احکامو څخه ته خبر يې دا ټول د c i a جاسوسان دي دا ټاپه نه ده وروره! دا طالب امريکايي يا نور چې زمونږه ګران هېواد کې يې شر جوړ کړی دا به د الله جل جلاله يو امتحان وي په همدې خاطر وايم چې د يوه پاك مسلمان او خصوصاً مياصاحبان چې دايماً د الله د احکامو ښه اطاعت کوي زيب نه ورسره کوي چې د دې داړه مارانو لکۍ پسې ورشي. د خطر خبره دا ده چې الله دې نکړي که د دوی په صف کې سړی مړ شي نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به په دې دنيا کې نام بدی وي او هم په اخرت کې. محترم ميا صيب! زه دا نيت نه لرم چې الله دې نه کړي تا خفه کړم.

ما بيا ورته په ځواب کې وليکل:

روکی جانه! بيا هم دا ستا خپل نظر دی. زمونږ لرليد او د اسلامي احکامو نه پوره معلومات ډېر کم دي. که ته يو چا ته په هر نظر ګوري دا ستا کار دی. که د ابراهيم ع پلار کافر هم و خو هغه د خپل پلار احترام کاوه. پاتې شوه هيڅ انسان د ګناه نه خالي نه دی او نه بايد زمونږ د نظر ليد دومره نا قصه وي چې څوک د فلان او يا فلان قوم نه وي نو هغه به يا ښه سړی وي او يا بد سړی.

يو بل کس د جيحون اتل په نوم ليکلي و:

روکی جانه! که افغان وې نو دا چټيات به نه وايې او که افغان نه وې نو بيا دې حق دی ځکه د افغان دښمن د اسلام دښمن دی او د اسلام دښمن د انسانيت دښمن دی..پرېږده چې غپېږي.

روکی جان بيا وليکل:

محترم اتل صيب! په عرض د معذرت زه ستا په منظور پوه نشوم ما محترم مياخيل صاحب ته کومه بده خبر نده کړې که ستاسو فکر وي څوك چې په داسې مرګ مړ کېږي لکه جناب کرزی صيب هغه هيڅوقت بيګناه نه وي. مګر دوی افغانانو ته معلوم نه دي دا اوس نيم کابل او نيم قندهار د کرزيانو دی له کومه يې کړي دا د الله وهل دي ته خپله فکر وکړه د يوه شير ساتل په کور کې څومره مصرف لري او دا زمونږ د وطن غريبان (ګوره) دا د فرعون عادت دی. الله ته معلومه ده چې زه د انسان په مرګ ډېر خپه کيږم

مګر د ظالم په مرګ نه، نو ځکه مياخيل صيب ته دا زما يوه مشوره وه او بله مشوره مې ورته دا ده چې که چيرته دې د ظالمانو لمنه نيسي ـ نو مهرباني دې وکړي خپل تخلص دې تبديل کړي د مياخيلانو په ګران قوم کې څوک وطن ته خاين نشته دی.

زه خو دا وايم چه واقعاً ګناهګاره ټول ياستو مګر محترم ميا صيب ګناه هم فرق لري چې څه رنګه ګناه، حضرت ابراهيم عليه سلام خپل پلار ته احترام کاوه مګر نمرود ته نه او که افغان قومونه تاسو ته فلان فلان ښکاري بيا ولې مياخيل تخلص کوي. حضرت محمد (ص) خپله ويلي چې د عرب بد ته زما په خاطر ښه ته يې د خپل په خاطر وګورئ آيا دا قوم پرستي نه ده. ولا زه تعجب کوم چې د وزيرانو او وکيلانو سره تلل را تلل دې زده دي او اسلام په احکامو خبر نه يې، د الله لمنه ونيسه انشأالله چې الله به دين او دنيا درکړي زمااحترامات ومنه.

د روکی جان خبرې د احساساتو نه ډکې وې او لس ګونو کسانو تبصرې او لايکونه کړې وو نو بيا ما ورته په اخره کې وليکل:

روکی جانه! دا ستا حق نه دی چې چاته ووايې چې خپل تخلص دې بدل کړه د تانه او د ډېر نورو عزيزانو نه شايد مياخيل تخلص ما مخکې ايښودلی وی. لکه چې څنګه زه تا سم نه پېژنم نو ته ما هم سم نه پېژنې نو ځکه ستا قضاوت سطحي دی. په هر حال يوازې په قوم څوک نه ښه کېږي او نه بد کېږي. يوازينی معيار د انسان لپاره د تقوا دی. قوم او خيل د شناخت لپاره دی نه د تفوق لپاره. لکه څنګه چې مې مخکې وويلې د هر چا خپل نظر دی او ستا به همدومره لنډ فکر وي. بيا هم مننه ستا د نيوکو نه. په درنښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي

د جولای د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

د اختر په تېرو درېوو ورځو کې مې ګڼ شمېر دوستان او خپلوان ولیدل او په لیدو د هر یوه ډېر خوشاله شوم خو د دې تر څنګ د هر دوست سره ښه ښه معلومات هم و چې دوستانو سره به یې شریکول. د کورنیو چارو وزارت دوه لوړ پوړي چارواکي زما کورته راغلل د خبرو په ترڅ کې یې راته وویل چې مونږ اوس د درېوو جمهور رئیسانو امنیت ساتلی دی نو ایا تاسې په نړۍ کې داسې ملک لیدلی چې د درې رئیس جمهورانو امنیت وساتي. دا درې جمهور رئیسان، کرزی صیب او دوه متوقع رئیس جمهوران، ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی او ډاکټر صیب عبدالله دي.

د خوست ولایت یو لوړ پوړی چارواکی زما کور ته راغی او د انتخاباتو په هکله مې ترې معلومات غوښتل چې څنګه خوستوالو څلور لکه رایه استعمال کړي دي. هغه وویل چې د طلوع تلویزون د ده سره مرکه وکړه خو هغه یې نشر نه کړه نو ده ورته ویلي و چې په خوست کې ۳۳۰۰۰۰ زره د ښوونځیو زده کوونکي د اول ټولګي نه تر دولسم ټولګې پورې ثبت دي او هر یو زده کوونکی د اساس نمبر لري چې دروغ نه دي. نو که هر زده کوونکی یو پلار او مور هم ولري نو ۶۶۰۰۰۰ کسانو باید رایه اچولي وي نو اوس هم دوی کمې رایې استعمال کړې دي. ډېر ښه استدلال و.

دا هم راپه یاد شول چې د انتخاباتو کمیسیون د دواړو نوماندانو په توافق دولس میلیونه د رایو کارتونه توزیع کړي وو که دا دولس میلیونه رایې ټولې استعمال شوې وې نو بیا به څه حال وای؟ ځکه چې دا کارتونه خو د استعمال په خاطر لېږل شوي وو نه د ساتلو په خاطر.

غوايي لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نيولي

د اګست د میاشتې لسمه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

ګرانو دوستانو! افغانستان په دې مرحله کې د لاندې ستونځو سره مخامخ دی:

- دولتي نهادونه او بالاخاصه امنیتي ارګانونه د دا خلي او بهرنیو تهدیداتو سره مخامخ دي او هره ورځ په لس ګونو تلفات ورکوي. دا چې نسبي امن لرو دا هم د امنیتي ارګانونو د قربانیو نتیجه ده که نه مدیریت د امنیتي ارګانونو ضعیفه دی، امکانات محدود دي او یا په خپل ځای کې په سمه توګه نه استعمالېږي، هم اهنګي د امنیتي ارګانونو په خپلو منځو کې او هم د دولت د نورو ادارو سره په ملي او محلي کچه نشته ده او د دې تر څنګ هغه څوک چې خپله دنده سمه اجرا کوي لازم سیاسي حمایت نه لري.
- اقتصادي حالت له رکود سره مخامخ دي او که وضیعت همداسې دوام وکړي نو شاید راتلونکو دوه درې میاشتو کې دولتي مامورینو ته تنخواه ګانې (معاشونه) هم سم ونه رسېږي.
- اکثریت دولتي ادارو نه د خدمت انګېزه له منځه تللې ده.
- سیاسي حالت مو د بحران په حال کې دی.
- قومي او سیاسي جوړښتونه پراګنده او یا د خپلو ګټو د ساتلو لپاره کار کوي.

نړیواله ټولنه هم ستړې او یا له ناکامۍ سره مخ ده.

- ګاونډیانو سایکالوژیکي جنګ د افغانانو پرضد پیل کړی دی. کله ورته ګواښونه کوي او کله هم په مستقیمه توګه یې په ګولیو ولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته ستونځو په عواملو نه غږېږم: چا وزېږول، څنګه وزېږول شول، په طبيعي توګه وزېږول شول او که مصنوعي وزېږول شول، چا د دې ستونځو د زېږولو نه ګټه واخيستله او څوک پکې زيانمن شول، ځکه دا جلا بحث دی. خو د افغانستان دولت او ولس دا مهال د پورته ستونځو سره مخامخ دی او د حل لارې چارې بايد ورته پيدا شي. زه په دې عقيده يم چې د پورته ستونځو د حل لپاره يوازينۍ د حل لار د يو قوي مديريت رامنځته کېدل دي چې قانون حاکم او اجتماعي عدالت تامين کړي، بله لار نشته. سم مدير هغه دی چې د ستونځو د حل لپاره د تدبير نه کار واخلي، ستونځې حل کړي نه دا چې ستونځې ترې زياتې شي.

د افغانستان راتلونکی جمهور رئيس ته دا پورته ستونځې اوس په ميراث پاتې دي. افغانان بايد سمدستي دا فکر ونه کړي چې راتلونکی جمهور رئيس دې د قدرت د لاسته راوړلو نه دمخه دا ستونځې حل کړي او يا هم د قدرت له رسيدو نه وروسته دې کومه معجزه ښکاره کړي. زه هم د موجوده سياسي حالاتو په روند نيوکې لرم او سمې راته نه ښکاري خو نهيلی لا نه يم او اميد شته چې دا ستونځې به په کراره کراره کمې شي. اوس راته مخ ترمخه قضاوت ګران دی چې ايا راتلونکی جمهور رئيس به په سمه لار روان وي که نه؟ افغانان بايد خپل وحدت وساتي، بيداره اوسي او د حالاتو څارنه وکړي.

څه موده د مخه ما يوه ليکنه په فيسبوک کې کړې وه چې بايد راتلونکی جمهور رئيس ته د ماه عسل يا هانې مون يو څه وخت ورکړو که په سمه نه و روان، د پورته ستونځو لپاره يې يو په يو د حل لارې چارې نه شوې پيدا کولی نو بيا افغانان کولی شي چې خپل حق وغواړي او په راتلونکي جمهور رئيس اعتراض وکړي. د حق غوښتلو اواز بايد اوس او هم په راتلونکي کې لوړ وساتل شي او د حق غوښتنه په هر وخت کې د افغانانو مشروع حق دی خو

دا متل بايد په پام کې ونيول شي چې غوايي لا حلال شوی نه دی او خانکي مو په سر نيولي دي، سم کار نه دی.

هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد

د اګست مياشتې ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که لنډ حساب وکړو نو دا ۳۶ کاله کېږي چې د افغانانو ټولنه پاشل شوې ده او د افغانانو دا درېيم او څلورم نسل دی چې په پاشل شوې توګه په بېلابېلو ټولنو کې د بېلابېلو ملکونو د کلتورونو، اجتماعي او فاميلي ژوند د منفي اغېزو لاندې ژوند کوي. نو په دې اساس د افغانانو ټولنه اوس يوه پاشل شوې ټولنه ده چې د دوی اهداف، حوسونه، حرکتونه، خوځښتونه او ټولنې هم سره پاشل شوي دي او يا په پاشل شوې توګه فعاليت کوي. که لږه موده يو څو کسه سره يو ځای هم فعاليت وکړي خو ډېر ژر د ناشکن د شيشيي لوښي په شان د يوه ګذار سره هر څه دانه دانه کېږي. کاشکې افغانان د نورو هيوادونو د مثبت اغېزو تر تاثير لاندې راغلي وای چې څنګه تعليم وکړي، څنګه سره يو ځای ژوند وکړي او څنګه شخصيـ او ملي ګټې دواړه خوندي وساتي. مونږ د ملي ګټو خوندي کولو غوښتنه ځکه کوو چې په ملي ګټو کې بايد زمونږ شخصي ګټې، ژوند او ارزښتونه خوندي وي که نه نو بيا ملي ګټې يعنې څه او يا د څه لپاره؟

پخوا به افغانانو اجتماعي ښيګڼې او ژوند، ادب او ادا، روزانه ديني زده کړې او د ملي ګټو ارزښتونه زياتره په حجرو، ديرو، جوماتونو، کليو او کورونو کې زده کول او ډېر شيان به د دوی د ژوند برخه ګرځېدله خو کله چې د افغانانو حجرې او ديرې، کورونه او کلي، جوماتونه او مکتبونه سره تخريب او وپاشل شول نو د افغانانو ارزښتونه او ګټې هم سره هم وپاشل شوې. همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

علت دی چې د یو ملي حرکت په نامه د افغانانو خوځښتونه ډېر ژر له ستونځو سره مخامخ کېږي ځکه چې دوی د لنډ مهاله تاکتیکي اهدافو لپاره سره راټولېږي نه د اوږد مهاله ستراتیژیکي اهدافو لپاره او چې څنګه یې لنډ مهاله تاکتیکي اهداف حاصل شول او یا دا ورته پته ولګیده چې ګونډې لنډ مهاله اهداف یې په لاس نه ورځي نو سمدستي دوی د هماغه خوځښت پر ضد ودرېږي چې د کوم لپاره یې هلې ځلې او سرمایه ګذاري کړې ده او بیا د خپل نږدې ملګرو سره په یوه لار تللی نه شي. دا کسان بیا کوشش کوي چې د ځانونو لپاره نوې لارې او نوي ملګري پیدا کړي. نو په دې توګه هره نوې لار او نوي ملګري پیدا کول افغانانو ته خورا قیمته تمامیږي.

هدف مې د دې لیکنې نه د ابراهیم شینواري د فیسبوک په مخ هغه لیکنه وه چې د نادر خان کټوازي صیب له خوله نه یې لیکلي و چې روغ سړی د کور خبره د جومات تر مخ نه پاشي. دا سمه خبره ده چې وایي هر نقطه مکاني و هر سخن جای دارد. هر څوک هره خبره په هر ځای کې باید ونه کړي ځکه د ګټې نه یې تاوان زیاتېږي. د کور، حجره، جومات او ځانته خبرو کې باید توپیر وي. دا نه د زوړوتوب نښه ده، او د نورو نه د زیاتې دل سوزۍ او پوهې. نه دا د دردونو دوا کېدای شي او نه دا د سپینو خبرو د ویلو معنی لري. هر څوک خبرې کولی شي او هېڅوک ماشوم نه دی چې په ښو او خرابو خبرو پوه نه شي خو خبره هغه ده چې په ځای وی او د کوم درد دوا شي. داسې بېځایه خبرو ته شفافیت هم نه وایي ځکه په سیاسې جملو کې داسې کسانو ته د پپولست (Populist) سیاست پیروان وایي چې په دې توګه د خلکو د احساساتو نه د ځانونو په خاطر ګټه اخلي او یا په دې توګه ځانونه مشهوره کوي او یو څه طرفداران هم پیدا کوي خو دا ډول احساساتي او پپولست حرکتونه همیشه ناکام وي.

د رایپاڼو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟

د اګست د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د ۲۰۱۴م کال د جمهوري ریاست د دویم پړاو له انتخاباتو نه وروسته د پایلو د اعلامولو او د وټونو د شمېرنې کومه ډرامه چې پیل شوې، اکثره دوستان او ملګري چې مې په محافلو کې ګوري او یا کله ناکله چېرته د تلویزون له لارې په کوم کنج کې ناست وګوري نو د تلیفونو لړۍ سر شي او همدا پوښتنې کوي چې د انتخاباتو پایلې به څه وخت اعلانېږي او څه به کېږي. زیاتره دوستان داسې فکر کوي چې زه خو له هر څه نه خبر یم او د قضایاوو په تصمیم ګیرۍ کې شامل یم.

دې کې شک نشته چې زه اکثریت سیاسي لوبغاړي، مشران، د دوی استازي او د بین المللي ټولنې مهم اشخاص د وظیفوي مسوولیت پر اساس له نږدې نه وخت نا وخت ګورم او په محافلو او غونډو کې ورسره برخه اخلم خو د هغوی نه هم زمونږ او ستاسې غوندې لاره ورکه ده او همدا پوښتنې له هر چا نه کوي چې څه به کېږي؟

څه وخت به د ټاکنو شمېرنه ختمېږي؟

ایا د دې میاشتې د پای نه به مخکې وي که وروسته؟

ایا دواړه ټیمونه به د ټاکنو پایلې ومني که نه؟

ایا دواړه ټیمونه به په سیاسي خبرو کې پرمختګ وکړي که نه؟

ایا سیاسي خبرې د انتخاباتو په بیا شمېرنه به څه اغېز ولري او که نه؟

ایا بیا شمېرنه به په سیاسي خبرو تاثیر ولري او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا دواړه ټيمونه سره د امتيازانو د خوندي کولو په خاطر به تر اخره پورې چنې ووهي که نه؟

ايا په لندن کې د ناټو د سر مشريزې په غونډه کې چې د سپټمبر د مياشتې په لومړۍ اونۍ کې دايرېږي، د افغانستان استازيتوب به نوى جمهور رئيس وکړي که نه؟

ايا که په سياسي مذاکراتو او هم د بيا شمېرنې په پروسه کې که ژر پرمختګ ونه شي نو څه به کېږي؟

ايا بين المللي ټولنه به بسترې باروي او که خپلو مرستو ته به دوام ورکوي؟

ايا د افغانستان حکومت کولی شي چې د راتلونکو دوه مياشتو نه وروسته خپلو مامورينو، پولسيو او عسکرو ته معاش ورکړي اوکه نه؟

ايا امنيتي او اقتصادي وضيعت به نور هم خراب شي او که نه؟

ايا د طالبانو او ګاونډيانو ستراتيژي به په دې حالاتو کې څه وي؟

ايا د جمهور رئيس کرزي صيب به څه خيال وي؟

ايا د خيرات په غونډۍ به همداسې ناست وي؟

ايا دی غواړي چې اوس او په راتلونکي کې به څه رول ولوبوي که نه؟

ايا د جمهور رئيس کرزي به په ټولو حالاتو کې خير وي او که نه؟

ايا هر څه د جمهور رئيس کرزي او د هغه د ملګرو په قابو کې دي او که نه؟

او کله نا کله دا خبرې هم کېږي چې شايد درېيم ګړی ګروپ به قدرت په لاس کې واخلي، مؤقت حکومت به اعلان شي او د انتخاباتو پايلې به باطلې اعلان کړي.

خبره دا ده چې ملي او بين المللي ټول لوبغاړي يو قسم سوالونه سره مطرح کوي او د ټولو سره همدا زمونږ او ستاسې غوندې تشويشونه او انګيرنې شته دي نو سوال دا دی چې د دې سوالونو د حل کيلي ګانې له چا سره دي؟

د ملا نصرالدين يوه قصه مې بيا راپه ياد شوه، يو لاروي له ملانصرالدين نه پوښتنه کړې وه چې ملا صيب! په فلاني کلي پورې به څومره وخت ونيسي چې زه ورسېږم؟ ملا صيب ورته ويلي و چې لار وهه او ځه او ځواب يې ورنه کړ. لاروي حرکت وکړ او څو قدمه چې لاړو نو ملا صيب ورته له شا نه غږ وکړ چې په دوه ساعتونو کې رسېږې. لاروی بېرته راستون شو او ورته يې وويل چې ولې دې اول دا ځواب رانه کړ. ملاصيب ورته وويل چې وروره! په قهرېږه مه، ماته ستا د مزل سرعت نه و معلوم اوس چې تا څو قدمه واخيستل نو ستا د مزل د سرعت پته راته معلومه شوه نو که په دې مزل روان اوسې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسېدلی شې.

که د نور څه پته راته نه وي نو دا يوه پته راته شته چې تر اوسه پورې چې افغانان، د دوی سياسي مشران، چارواکي او نړيواله ټولنه په کوم مزل په تېرو ديارلس کلونو کې او يا په تېرو شپږ دېرش کلونو کې روان دي او په همدې مزل روان وي نو داسې ښکاري چې دا وړۍ شړۍ نه شي ځکه چې دوی په يوه نامعلومه لوري روان دي.

ترسم نه رسي به کعبه ای اعرابی
این راه که تو ميروی به ترکستان است

دا جوته ده چې ټول به تاوان کوي خو د عامو افغانانو نقصان راته زيات ښکاري. په لس ګونو افغانان هره ورځ په يوه او بل نامه وژل کېږي، وطن مو ورانېږي او ځينې لاتراوسه د سادسانو د مريضانو غوندې د خلکو د ځورولو، وژلو او د وطن د ورانولو نه خوند اخلي. دا لنډۍ دې په کې هم وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ســـــــوکړکو او ســـــــبو جنـــــــګ و
په منځ کې دل شـول د مرچکـو غونـدې لعلونـه

که د هر چا جنګ په افغانستان کې دی او د هرې موخې لپاره وي خو افغانان په کې دل شول او لا هم د ژرندې وار ته ناست دي چې نور هم دل شي.

وايي چې له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن هم ښه دی

د اګست د مياشتې ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

ډېر پخوا زمونږ اقتصادي وضعه نظر نورو خپلوانو ته يو څه ښه وه خو دومره ښه هم نه وه چې څومره هغوی طمعه درلوده او يا يې فکر کاوه فقط قرضداري نه وو او ژوند مو روان و. په پېښور کې يوه ورځ په کور ناست وم چې زما د يوې ترورزی زوی چې د پېښور د ناصر باغ کمپ د دولسم ټولګي زده کوونکی و او اول نمره هم و، راغی او راته يې وويل چې ماما زه نور مکتب نه شم ويلی او غواړم چې لېسه پرېږدم. دی چې پلار يې لا ډېر پخوا شهيد کړای شوی و د کورنۍ اقتصادي وضعيت يې ښه نه و. خدای شاهد دی چې ډېر سخت خفه شوم او ورته مې وويلې چې ته خو په دولسم ټولګي کې يې، اول نمره يې، نو ولې لېسه خوشې کوې. هغه راته وويل چې ليسه اوس د ناصر باغ کيمپ نه د بوړډ سيمې ته انتقال شوې ده نو زه د موټر کرايه چې د ورځې څلور کلدارې کېږي نه لرم نو ځکه ليسه پرېږدم يا خوشې کوم. ما ورته وويل چې د يوه تعليمي کال د کرايې مصرف څومره کېږي نو ده راته وويل چې د ۱۵۰۰ کلدارو په اندازه به وي. نو ما جيب ته لاس کړ او ۲۵۰۰ کلدارې چې تقريبا په هغه وخت کې ۵۰ امريکايي ډالره کېدلې او همدا

پيسې راسره وې ورته ورکړې او ورته ومې ويل چې دولسم صنف خلاص کړه او اميد دی چې راتلونکی به دې روښانه وي. اوس د هماغه ځوان ژوند ډېر ښه دی.

دی چې لاړو نو مېرمنې مې راته وويل چې که ستا وسه وشي نو دا د ګاونډيانو ټول زامن به هم په ښوونځيو کې واچوې او خپل ځان ته به هېڅ پرې نه ږدې ځکه له ما سره نورې پيسې هم نه وې او تر بلې تنخواه يا معاشه پورې مې بايد انتظار ايستلی وای. په کور کې چې پيسې نه وي نو ښځو سره خامخا د نارينه و په تناسب تشويش زيات وي. ما مې ميرمنې ته وويل چې دا ستا خبره سمه ده که زما وس وشي نو دا د ګاونډيانو زامن به هم په ښوونځيو کې واچوم چې څه زده کړي ځکه که دوی پوه وي نو بيا به زمونږ مشکلات کم وي او هره ورځ به له دوی سره لاس او ګريوان نه اوسو. په همدې شپو کې زما زامنو او زمونږ د يو ګاونډوي د زامنو سره څه جنجال هم پېښ شوی و ځکه د هغوی زامن مکتب ته نه تلل او زمونږ ماشومان به چې په يونيفورم کې مکتب ته تلل نو دوی ته به يو بل قسم ښکاره کېدل او کله نا کله به يې د دوی په يونيفورم پورې ملنډې وهلې او بيا به د دوی تر منځ جنجال هم پېښېده.

قصه رانه اوږده شوله او هغه متل مې راپه ياد شو چې وايي له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن ښه دی. که دوست او ملګری دې ناپوهه وي ولو که نيت يې هم ښه وي نو علطه مشوره به درکوي او تا به کندې ته اچوي او که دوست دې پوه و نو ښه مشوره به درکوي. هوښيار دښمن هم ښه دی ځکه که غواړي چې درسره دښمني وکړي نو لا اقل خپل خير او شر به خو هم په نظر کې نيسي او داسې بيځايه حرکت به نه کوي چې هم ځان ژوبل کړي او هم خپل دښمن او هم کلي او کور ټول وران کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د انتخاباتو د بسوګۍ واده چې روان دی داسې ښکاري چې په دواړو ټیمونو کې د دوی مشاورین او په نامه منځګړي دواړو نوماندانو ته داسې مشورې ورکوي چې شاید دواړه د ګړنګه ګذار کړي. که دوی د سلیم عقل نه کار وانخلي نو دوی به هم ځانونه تباه کړي، هم به دا ولس تباه کړي او هم به دوی په راتلونکي کې تاریخ ته محکوم وي. تر څو چې د ټاکنو پایلې نه وي اعلان شوې او سیاسي قدرت په سوله ییزه توګه بل منتخب جمهور رئیس ته نه وي انتقال شوی، د موجوده مشرتابه مسوولیت هم په خپل ځای دی او د تاریخ له قضاوت نه ځان بري الذمه کولای نه شي.

ما د خداې لپاره یار لیدلی نه دی

د اګست ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

اغراق او غلو همېشه په خبرو، لیکنو او شعرونو کې تر یوه حده وي خو بعضې وخت افغانان دومره مبالغه کوي چې واقعیتونه هم تر شعاع لاندې راولي. اکثره کسان چې غواړي ځان ډېر خدای پرسته او وطن دوسته وښيي نو وايي چې زه د ځان لپاره کار نه کوم او یوازې د وطن په خاطر هلې ځلې کوم او یا وايي چې د خداې د رضا لپاره کار کوم او نور هیڅ مطلب نه لرم. خو چې بیا ګورې همدا وطن دوسته او خدای پرسته افغانانو ته چې فرصت په لاس ورشي هرڅه چې یې په وسه پوره وي هغه کوي بیا نه یې خدای په یاد وي او نه وطن دوستي. دا قسم مبالغه د هغو اشخاصو په خبرو کې زیاته لیدل کېږي څوک چې زیات په فساد کې ملوث وي او یا د فساد د نیت کولو موقع ته په طمعه ناست وي. یو وخت یو وزیر ته به همېشه د ده ملګري ورتلل او ورته ویل به یې چې د وطن د خدمت په خاطر مې په فلاني ګمرګ کې مقرر کړه. که هدف خدمت وي نو په دولتي ادارو کې یو مامور د خپلې رتبې او منصب امتیازات که په هره څوکۍ او هر ځای کې وي (په

استثنا د علمي مراکزو او رتبو درلودلو) عین امتیازات لري نو بیا مشخصو ځایونو کې کار کول څه معنی لري. البته اکثره مامورین چې واسطې او حتی رشوتونه ورکوي او مشخص ځایونه غواړي نو هدف واضحه دی چې یو څه په هغه ځای کې غریبي مریبي وکړي.

که سړی د وطن په خاطر او یا د خدای په خاطر کارکوي نو خامخا شخصي ګټې مطرح وي. د خدای لپاره ځکه کار کوو چې د ځان لپاره ثواب ګټو نو شخصي ګټه مطرح ده او که د وطن لپاره کار کوو ځکه چې ارام ژوند باید په وطن کې وکړو. که د ثواب ګټل او د ارام ژوند مطلب نه وي نو بیا ولې سړی د خدای او وطن لپاره کار وکړي. ولې یو ښه مشر او ښه حکومت غواړو ځکه چې د مونږ لپاره باید کار وکړي که نه نو مونږ د چا په قواره او سلیقه خو عاشق نه یوو. شخصي ګټې په هر کار کې خامخا مطرح وي خو داسې باید نه وي چې د شخصي ګټو په خاطر پینځه واړه ګوتې په خپله خوله کې سړي ننباسي او د بل چا خیال ونه ساتي.

زه شخصاً د انصاف طرفدار یم ځکه په انصاف کې هم زما او زما د کورنۍ شخصي ګټې خوندي دي او هم زما د چم ګاونډ او وطن دارانو ګټې به خوندي وي. د اوسني حالت نه چې ولس ټنټاړې وهي او په پکو دی علت یې بې انصافي ده. هر څوک له خپل حق نه زیاتې غوښتنې لري او هر څه له وخت نه مخکې غواړي. نو ځکه خواجه عبدالله انصاری صیب وایي: هر که از حق بیش میخواهد و از وخت پیش میخواهد به مصیبت ګرفتار میشود.

داکتر ابراهیم شنواري صیب د پورته لیکنې په اړه لیکلي و:

ځان غوښتنه، ځان سره مینه (حب ذات) او ځان ته درنښت غوښتل (self-esteem) انساني غریزه ده چې په خپل ذات کې مثبته ده. د همدې غریزې له امله انسان د خپلې ترقۍ او تعالۍ فکر او په دغه لار کې کار کوي. بد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل یې هغه دی چې د نورو د حقوقو او عزت د پایمالولو په بیه وي. د خدای په رضا کې ځانه ته جنت لټول او د وطن په ابادۍ او ارامۍ کې ځان او اولاد ته د خوندیتوب او نېکمرغۍ لټون روا کار دی، خو د نورو د خوندي توب او نېکمرغۍ د پایمالولو په بیه ناروا دی. دا واقعیت دی چې که قوانین نه وي حاکم او عقیده هم ډېره ژوره نه وي، نو د زیاترو انسانانو ځان غوښتنه او ځاني عزت افراط لوري ته ځي چې د ټولنیزې ګډوډۍ زمینې جوړوي. که غواړو چې د انسانانو ځان غوښتنه افراط ته لاړه نه شي، باید د قانون د حاکمیت او رښتینې خدای پالنې لور ته لاړ شو.

کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پخوا د شیخ فاني کلمه د افغانستان په اداري سیستم کې هغو کسانو ته راجع کېدله چې عمر به یې له ٦۰ کلونو نه زیاتېدو نو بیا به د عسکرۍ دورې نه معاف کېدل او مطلب دا و چې نور فزیکي توان یا ورتیا نه لري چې سخت کار وکړي. لکه څنګه چې انسان هر څومره پیسې ولري او قناعت ونه کړي نو په زیاتو پیسو او سرمایه څوک نه مړېږي. همداسې عمر چې هر څومره زیات وي انسان پرې نه مړېږي او فکر کوي چې ګونډې بیرته به ځوانېږي او هر کار کولی شي.

خو واقعیتونه د ژوند بیا داسې نه دي چې عمر زیاتېږي هماغومره فزیکي قوت یا شیمه د انسان کمېږي، زیات ساعتونه کار نه شي کولی او باالخاصه هغه کارونه او دندې چې منډو ترړو ته ضرورت لري د انسان له وسې پوره

نه وي. که څه هم دا د انسان طبیعي تقاضا ده چې ارمانونه د انسان نه پوره کېږي خو انسان باید د خپل ځان په هکله یو څه واقع بینه اوسي.

زمونږ څو درجنه مشران چې د شیخ الفانیتوت له مرحلې نه لا ډېر پخوا تېر شوي دي، فزیکي او فکري ثبات یې له منځه تللی، د افغانستان او نړۍ د نویو تحولاتو او ستونځو لپاره سم فکر نشي کولی، ډېری یې لا خپل باډي ګاردان، نږدې همکاران او اشخاص هم سم نه پیژني ځکه حافظې یې کمزوري شوي دي، خو اوس لاهم مطرح دي او غواړي چې د افغانستان په قضایاوو کې د تصمیم ګیرۍ برخه ولري.

زه دې مشرانو ته د درنښت په سترګه ګورم، باید قدر یې وشي خو دوی باید د تصمیم ګیرۍ مرجع نه اوسي ځکه دوی د اوسني افغانستان او د نړۍ د نویو تحولاتو په رڼا کې ستونځو ته د حل لپاره سمې لارې چارې نشي سنجولی او ډېری یې لا د پخوا په شان د فیل په غوږ کې ویده دي او فکر کوي چې افغانان د ظاهرشاه د پادشاهۍ د دوران په شان لا اوس هم ویده دي او که دوی ورته هر څه ووایي نو ملت به د دوی پسې لاړ شي.

داسې نه ده، جنګونه او مهاجرتونه چې له یوې خوا زیاتې بدبختیاوې زېږوي خو په هماغه اندازه د ولس عامه پوهاوی او سیاسي شعور پورته بیایي او ولس هسې په تشو شعارونو نه غولېږي. همدا علت دی چې د افغانستان مشران نه شي کولی چې ولس یوازې په تشو شعارونو قانع کړي. سیاسي حرکتونه هم یوازې په شعارونو نه جوړېږي او نه یوازې په ارماني او اخلاقي خبرو باندې ولس د چا ملاتړ کوي. ولس د هر چا عمل ته ګوري او دا د افغانستان ولس په کراتو ثابته کړې چې هر کله یې کومه عملي طرحه لیدلې وي د هغو مشرانو د طرحو نه یې ملاتړ کړی دی. دا چې بیا مشرانو خپلې وعدې نه دي تر سره کړې، دا د هغو مشرانو ګناه ده نه د ولس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما وړاندیز د۷۰مې، ۸۰مې او ۹۰مې لسیزو شیخ فاني مشرانو ته دا دی چې صدۍ بدله شوې، خپل پاټکونه لرې کړئ او پرېږدئ چې دا ولس په ارامه ژوند وکړي، نوي مشران نوي پلانونه عملي کړي.

په انګریزي ژبه کې یوه اصطلاح ده چې وایي:

Easy come, easy go

په اسانه چې یو شی لاس ته راوړې نو په اسانه درنه ځي

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که مفتې پیسې د چا لاس ته ورشي نو هغه بیا بې له سوچه او فکره بېځایه بېځایه مصرفوي ځکه لاس یې پرې تناکې شوی نه وي او نه یې پرې نور څه زحمت ګاللی وي. که څوک د لاس په تناکو او مشقت سره پیسې لاس ته راوړي نو د خپلو پیسو په مصرف کې هم پوره سوچ کوي او بېځایه یې نه مصرفوي. دا پورته د Easy come, easy go اصطلاح په اوسني وخت کې ډېر زیات صدق کوي. مونږ او تاسې ګورو هغه کسانو چې د قرادادونو په اخیستلو ، د مخداره موادو قاچاق له لارې، یا له کومو بهرنیو منابعو نه او یا د رشوت په خوړولو ډېر ژر پیسه داره شوي دي نو خپلې پیسې ډېر بېځایه بېځایه مصرفوي او چې اوس دا د اسانه پیسو د لاسته راوړولو مدرکونه کم شوي دي نو دوی د ټولو نه زیاتې ستونځې لرې ځکه دوی د مفتو پیسو په لګولو عادت شوي دي دا چې دا مفتې پیسې مخ په ختمېدو دي نو په راتلونکي کې به د دوی څه حال وي؟ دوی به صرافانو غوندې خپلې پېښې او

سرونه ګروي او په راتلونکي کې به د عقلي او عصبي ډاکټرانو بازار به ګرم وي.

زیاتره دوستان دا هم وایي چې فلاني او فلاني په انتخاباتو کې ډېرې پیسې بېځایه مصرف کړې خو خبره داسې نه ده ځکه د دوی هم د دې پیسو په پیداکولو څه لاس تناکې شوی نه دی. دوی ته هم له بهر او دننه نه مفتې پیسې راغلې وې او دوی هم بې له سوچه مصرفولې ځکه دوی خو نه کوم تجارت درلود او نه دوی میلونران وو چې خپلې پیسې یې لګولي وي او زړه یې پرې درد کړی وای نو د دوی د پیسو په لګولو مه خفه کېږئ. د بایلونکو کسانو او یا هغو کسانو چې پیسې یې د پیسو د پیداکولو په منظور خرڅې کړي دي او څه په لاس ورنشي نو دوی به هم په رواني مرضونو اخته کېږي ځکه هم ترې مفتې پیسې لاړې او هم به د مفتو پیسو د راتلو موقع په لاس ورنشي. خدای مو د دوی له حاله ساته.

د شهزاده چارلس اډوارد قصه

د سپتمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

څه موده دمخه ما د امان الله د عکس د پوست کولو د تبصرو په اړوند لیکلي و چې د انګلستان د اوسني شهزاده چارلس اډوارد قصه به لیکم او هدف مې دا وو چې کورني، محیطي، اجتماعي، اقتصادي او سیاسي شرایط همېشه په انسان باندې مثبت او منفي اغېز لري خو تکړه انسان هغه دی چې د سختو شرایطو با وجود مثبت خوا ته حرکت وکړي او داسې کارونه وکړي چې د ولس په ګټه وي. که ولس د یو ملک او یا ټولنه اباده او خوشحاله وي نو د انسان شخصي او کورنی ژوند به خامخا اباد او خوشحاله وي. که یو څوک هر څومره ښه ژوند ولري او له کوره بهرون چې ووځي او هره ورځ ناخوالې او بد حالت ګوري نو د ده ژوند هم ورسره نا ارامه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د حکومتي مامورینو ان تـر جمهـور رئیسـه پـورې ملاقاتونـه او یـا کتنـې همېشـه سـاده وي او تشر‌یفاتي جملـې، القـاب او کلـمات ډېـر کـم استعمالېږي حتی جمهور رئیس ته د ښاغلي خطـاب کېـږي. د ښاغلي کلمـه جمهور رئیس ته له هغه وخت نه کارېږي چې کله جـارج واشـنګټن د امریکـا لومړنی جمهور رئیس شو. ټول نه پوهېدل چې ده ته څه خطاب وکـړي ځکـه دی خو پادشاده نه دی نو باالاخره د امریکه کانګریس او سنا دا فیصله وکـړه چې ده ته د ښاغلي جمهـور رئـیس (*Mr. President*) خطـاب کـوئ چـې تـر اوسه همدا سلسله روانه ده چې د امریکي جمهور رئیس ته په ملک کې دننه او بهر ټول د ښاغلي جمهور رئیس خطاب کېږي.

چې اصل مطلب را نـه پـاتې نـه شي نـو قصـه دا وه چـې د امریکـا پخـواني جمهور ریس، رونالد ریګن په خپل کتاب *American life* کـې لـیکلي و چـې یو وخت د انګلستان شهزاده، چارلس اډوارد د ده مېلمـه شـو نـو څنګـه چـې دی د ملک مشر نه و نو ده ته یې په خپـل شخصيـ کـور کـې چـې د سـپینې ماڼۍ یوه برخه ده بلنه ورکړه. کله چې د ریګن مستخدم یا *Butler* راغی نـو د شهزاده چارلس نه یې پوښتنه وکړه چې صیب چای غواړئ که کافي؟ نو ده ورته وویل چې چای غواړم. مستخدم په یـوه پیالـه کـې جـوش کـړې اوبـه، د بورې دوه پاکټه او د چایو یوه پوڼۍ راوړه او د ده پـه مخکـې یـې کېښـودله. شهزاده چارلس دوه درې ځلې د چایو پیاله پـه لاس کـې ونیولـه او بېرتـه یـې کېښودله خو چای یې ونه څښه. ریګن فکر وکړ چې شاید د شاهي پروتوکـول خلاف کومه خبره شوې وي نو ځکه یې چـای ونـه څښـه. پـه سبا ماښـام پـه رسمي میلمستیا کې ریګن له شهزاده چارلس نه پوښـتنه وکـړه چـې پـرون تـا چای وغوښته خو هغه دې ونه څښه، څه خبره خو به په چایو کې نه وه. هغـه ورته وویل چې ښاغلی جمهـور رئیسـه! لـه پیـالې سره یـوه پـوڼۍ وه او زه نـه پوهېدم چې په پوڼۍ څه وکړم؟ نو ځکه مې چای ونـه څښـه. ریګـن لـیکلي و

چې دې بېچاره تر دې دمه دا نه و لیدلي چې د چایو پـوڼۍ څنګـه پـه پیالـه کې واچوي او په خپله اندازه چې څنګه یې تریخ یا نری چای خـوښ وي جـوړ کړي.

که د شهزاده چارلس دا قصه له امان الله خان سره پرتلـه کـړو نـو امـان الله خان هم په دربار کې لوی شوی و، د دربار خدمتګارو به ورته هر څه برابـرول خو د دې ترڅنګ یې د ولس د آزادۍ خیال ورسره و او د خپل وخـت سـخت تصمیم یې ونیوه چې د افغانستان د استقلال جنګ یې اعلان کړ او بریالی هم شو. دا چې وروسته یې ونه شو کړای چې سیاسي قدرت ته لـه لسـو کـالو نـه زیات دوام ورکړي څه به د ده اشتباګانې وې او څه به هم بهرني فشارونه و.

د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې

د سپتمبر ۱۷مه نېټه کال ۲۰۱۴ م، کابل

فیسـبوک او یـا نـور د زړه خـوالې رسـنیو ډېرلونـه زیـات شـوي او د ټولـو استعمال او یا یوازې د فیسبوک زیات استعمال د خلکو زیـات وخـت ضـایع کوي نو ښه به دا وې چې د تکنالوژۍ نه موثره، مفیـده او د ضرورت مطـابق ګټه واخیستل شي. که په فیسبوک د ورځې نیم ساعت وخت ضایع شي فرق نه کوي ځکه د دوستانو د احوال اخیستو، یـو څـه د ساعت تېرۍ او روحـي تفریح، د بعضې ښو معلوماتو د راټولو او علمي مسایلو باندې د بحث او هم د موثقو او غیر موثقو خبرونو او یا په اصطلاح د سرچوک د افواهـاتو ښـه منبـع ده او سـرې کـولی شي چـې د ولـس د غوښـتنو نـبض او د سـیاسي حـالاتو د مسیر لر لوری پرې معلوم کړي.

د عکسونو يوازې پوست کول او يا په فيسبوک کې د ليکنو او شعرونو پوست کول د هر چا خپله خوښه او حق دی چې څه يې په زړه وي او غواړي چې له دوستانو سره يې شريک کړي فرق نه کوي. د دوستانو انتخاب او يا د مسايلو شريکول هم د هر چا خپل انتخاب او خوښه ده او د څه هدف لپاره څوک څنگه او په څه ډول فيسبوک استعمالوي دا هم د هر چا حق دی. کېدای شي چې زيات دوستان د فيسبوک د منفي شيانو نه عبرت او د مثبتو شيانو نه گټه واخلي او يو څه مثبت بدلون په يو شمېر زياتو کسانو کې د پوهې او لرليد په اړوند راولي. ما پخپله د دوستانو د نظرياتو او ليکنو نه زياته گټه اخيستې ده او د ټولو دوستانو نه مننه کوم.

ما سره ستونځه دا ده چې په زرگونو دوستان ماسره په فيسبوک کې انډيوالان دي او هره لحظه چې فيسبوک ته داخلېږم نو په لس گونو او حتی په سل گونو دوستان انلاين وي او لس گونه يې سمدستي مسيجونه رالېږي چې څنگه يې؟ زه ورته ليکم چې ښه يم تاسې څنگه ياست؟ نو دی بيا ليکي چې نور څنگه يې او څه خبرې دي؟ ودې نه پېژندم، ولې ځواب نه راکوې فکر کوم چې مصروفه يې او داسې نور...

چې ورته وليکم چې څه خدمت وي نو ويلی شې وايي چې نه هسې گپ شپ درسره لگوم، نو ښه خبره ده چې گپ شپ سره ولگو خو زه وخت نه لرم بيا به بل وخت سره وغږېږو، نو بيا وايي ډېر مصروفه يې او فکر کوي چې زما اصلي وظيفه يوازې همدا د فيسبوک ده چې په هغه خپل وخت ضايع کوم او نور هېڅ کار نه لرم. په هر حال دوستان دې خفه کېږي نه که ما پيغامونو ته ځواب نه شو ورکولی نو دا د بې احترامۍ معنی نه لري او دا د مصروفيت وجه ده ځکه هر وخت انسان گپ شپ هم نه شي لگولی او د گپ شپ هم وخت وي. گپ شپ هم بايد په خپله اندازه وي چې روحاً سړی ارامه شي نه دا چې دومره وخت په گپ شپ سړی تېر کړي چې شپه

پرې سبا شي او بيا ټوله ورځ سترې او ستومانه وي او له خوبه اسويلي کوي او خپل ټول کارونه ترې پاتې وي.

د انتخاباتو مستقل کميسيون نن ډاکټر صيب اشرف غني احمدزی د افغانستان جمهور رئيس اعلان کړ

د سپتمبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

باالاخره د يوه اوږده ځنډ نه وروسته د جمهوري رياست دواړو نوماندانو نن د ملي حکومت په جوړېدو هوکړه وکړه او وروسته د انتخاباتو کميسيون ډاکټر صيب اشرف غنی احمدزی د جمهور رئيس په توگه اعلان کړ. زه د افغانستان خلکو او دواړو نوماندانو ته مبارکي وايم چې سياسي قدرت به نوي منتخب جمهور رئيس ته د صلحې له لارې د راروانې دوشنبې په ورځ انشأالله انتقالېږي.

د دې هوکړې او د انتخاباتو د کميسيون د اعلان په هکله ډېر زيات سوالونه اول له ماسره او همداسې ښکاري چې د افغانستان ولس سره او هغو کسانو سره چې دواړو نوماندانو لپاره يې بېحده هلې ځلې کړي دي شته دي. لومړنی تشويش دا دی چې ايا دواړه نوماندان او د دوی ټيمونه به له يو بل سره په صادقانه توگه کار وکړي او که نه؟ او يا به بيا د دوی تر منځ د حکومتدارۍ په چارو کې سره هره ورځ اخ و ډب وي، د حکومت چارې به فلجې او باالاخره نور بد عواقب به د افغانستان خلکو ته په ارمغان راوړي. دوی وايي چې د دې هوکړې اصلي عامل دا دی چې د انتخاباتو په سر لانجو افغانستان له يو لوی بحران سره مخامخ کړی و نو د ټولو نيمگړتياوو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعتراضونو سره سره، د دې هوکړې په کولو سره دوی د یو لوی بحران مخه ونیوله.

زما په اند دواړو نوماندانو د خلکو رایو ته احترام ونه کړ، کمیسیونونو خپلې دندې سمې اجرا نه کړې، د افغانستان حکومت څنګه چې لازمه وه خپل مسوولیتونه د صحیح انتخاباتو د تر رسولو او د سیاسي قدرت د انتقال لپاره سر ته ونه رسول او بین المللي ټولنې هم د انتخاباتو پروسه او د خلکو اراده تر سوال لاندې راوستله خو د دې ټولو ستونځو سره مونږ بېرته شاته تللی نه شو چې دا نیمګړتیاوې اصلاح کړو نو ښه به دا وي چې د دواړو نوماندانو طرفداران او د افغانستان ولس باید یو څه خپل احساسات کنټرول کړي او پرېږدي چې ډاکتر صیب اشرف غني او ډاکتر صیب عبدالله دا هوکړه څنګه عملي کوي. دواړه همدا وايي چې دوی د افغانستان د ثبات او ښې حکومتدارۍ لپاره دا هوکړه کړې که نه د دوی طرفدارانو دوی تر سخت فشار لاندې نیولو وو چې باید له خپلو موقفونو نه انعطاف ونه کړي. نو ښه دا ده چې عاجل قضاوتونه ونه کړو. راځئ چې د یو څه وخت لپاره د دوی ملاتړ وکړو او قضاوت به وروسته وخت ته پرېږدو چې کله د هوکړې پایلې سمې نه وې.

ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

داکټر صیب اشرف غني ته لومړۍ مشوره!

دا چاپلوسان او ابن الوقته کسان خو به دې اوس ډېر ښه پېژندلي وي نو سمدستي یې له خپل دفتر او دربار نه وشړه چې نظامونه همېشه د چاپلوسانو له خوا له ناکامۍ سره مخامخ کېږي.

ډاکټر صیب اشرف غني ته دویمه مشوره!

خپل متعهده ټیم جوړ کړه او د نورو په ټیمونو باورو مه لره ځکه هر یو یې د خپل ټیم شخصي او تنظیمي ګټو لپاره کار کوي. د کرزي صیب د ناکامۍ یوه مهمه تشه همدا وه چې خپل ټیم یې نه درلود نو کله به یې په یوه ډله او ګروپ اعتماد کاوه او کله به یې په بله ډله او ګروپ اعتماد کاوه نو په اخره کې دی یوازې د څو محدودو چاپلوسانو سره پاتې و.

ډاکټر صیب اشرف غني ته درېیمه مشوره!

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کابل

په مشورو لیکلو او ورکولو باندې زما څه خرچه نه راځي نو ځکه باید دوام ورکړم کېدای شي چې څه مثبت اغېز وکړي. چې کله زه د ډاکټر صیب اشرف غني سره مخامخ شوی یم او د خبرو وخت راغلی نو دوستانو ته معلومه ده چې ما خپله خبره کړې ده او همداسې به خپلو خبرو ته مخامخ او هم په لیکلي شکل دوام ورکوم. دا وېره راسره نه شته ده چې زما په لیکلو او یا ویلو باندې به ډاکټر صیب خفه شي او یا به کوم امتیاز له لاسه ورکړم.

په دویمه مشوره کې ما د ټیم جوړولو خبره کړې ده نو ټیم یوازې دې ته نه وايي چې څوک یوازې کاري تجربه او یا شهادتنامې ولري او دندې ورته وسپارل شي. ټیم هغه دی چې د ډاکټر صیب د اجنډا عملي کولو ته متعهد وي، د کاري تجربې او ډګریو ترڅنګ سیاسي او اداري تقوا ولري، جرئت د کار کولو او هم د اشخاصو په شناخت کې کافي تجربه ولري. د ډاکټر صیب ټیم یوازې په ارګ کې د محدودو کسانو سره په لیدو مصروفه نه وي او باید ډاکټر صیب په ورو شیانو مصروف ونه ساتي بلکې هغه پرېږدي چې په ستراتیژیکي مسایلو باندې فکر وکړي. ډاکټر صیب د وزیر، رئیس، والي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدير او کاتب کارونه بايد په خپله ونه کړي او څوک چې په دې دندو ګوماري نو هماغه کس ته د مسووليت تر څنګ صلاحيت هم ورکړي او ده ته بايد هماغه د اداري مشر مسوول وي. ډاکټر صيب بايد د وزارت مشوره د خپل وزير سره وکړي نه دا چې سکرترانو نه د وزارت د کارونو مشورې وغواړي. ډاکټر صيب د خپل ټيم په سر کې زرګونو کسانو ته اړتيا نه لري که ډاکټر صيب شل کسه د پورته شرايطو په درلودلو سره په خپل محور راټول کړل نو دی بريالی دی نور ټيمونه بيا همدا شل کسان د ضرورت په بنياد جوړولی شي او ولس د ډاکټر صيب له برنامو او کارونو نه خبرولی شي.

ډاکټر صيب اشرف غني احمدزي ته څلورمه مشوره!

د سپتمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن چې ما د ډاکټر صيب عبدالله وينا واورېدله نو زما اميد زيات پيدا شو چې انشاالله افغانستان مخ په جوړېدو دی. زما مشوره او غوښتنه د دواړو ټيمونو له مشرانو او د دوی له پلويانو نه دا ده چې د خپلو ټيمونو د افراطي کړيو او اشخاصو مخه ونيسي. او پرې نهږدي چې د ګاونډيانو د تبليغ او پروپاګندې لاندې راشي چې بې ثباتي ته لمن ووهي او يا زمينه ګډوډۍ ته مساعده کړي. جنګ چې د هر منظور په خاطر وي عواقب يې خراب دي. د جنګ په حالت کې يوازې څو محدود کسان، د جنګ نه خوند اخلي او يا په جنګ کې خپلې ګټې ګوري اما په صلح او تفاهم کې د ملت د اکثريت ولس ګټې خوندي پاتې کېږي. د افغانستان د سوکالۍ په هيله.

د افغانستان منتخب جمهور رئيس ډاکټر صيب اشرف غني احمدزي ته پينځمه مشوره!

د سپتمبر ۲۹مه نيټه، کال ۲۰۱۴م، امريکا

د افغانستان نوی منتخب جهمور رئيس احمدزي صيب ته زما پينځمه مشوره دا ده چې په چوکيو ورکولو څوک نه شې خوشحالولی او که هر څومره وزارتونه زيات شي بيا هم ډېر کسان به خفه وي نو ښه دا ده چې غير موثر وزارتونه او اداري (ارګان های محلي، مخدره موادو، شهرسازي، اقتصاد .... او داسې نور وزارتونه) او اضافي دولتي تشکيلات کم کړي او موثريت د اداري اضافه کړي تر څو خلکو ته سم کار وکړای شي. که د زياتو کرسيو د تورم مخه ونه نيول شي نو باور وکړئ چې ستونځې به همداسې په خپل ځای پاتې وي.

جمهور رئيس ډاکټر صيب اشرف غني ته شپږمه مشوره!

د اکتوبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مشاور داني ګانو مخه بايد ونيول شي

زما د مشورو معنی دا نه ده چې ګوندې جمهور رئيس صيب په دې نه پوهېږي خو صرف غواړم چې دا خبرې ورته په ياد کړم.

نومونه يې نه اخلم خو بعضې وزيران د مشاورينو په استخدام کې خاص مهارت لري چې باالاخره د مشاورينو دومره غټه ډله جوړه کړي چې د ټول وزارت د رهبرۍ له سطحې نه يې تعداد هم زيات شي. بيا مشاورينو ته نور مشاورين وټاکي چې د مشاورينو سرپرستي وکړي او باالاخره وزير صيب او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده د مشاورينو ډله په خپلو منځو کې گوري او د وزارت له پرسونل سره بې رابطې شي او يو امر يې هم نه عملي کېږي. که دا مشاورين دومره با استعداده وي نو ولې يې په اجرايوي پستونو باندې نه مقروري چې د وزارت له مامورينو سره به هم رابطه لري او کارونه به په ښه توگه په مخ ځي. زه دا نه وايم چې مشاورين دې نه استخدامېږي خو هغه کارونه چې د وزارت مامورين کولی شي دې ته حاجت نشته چې نور مشاورين دې ورته استخدام شي. بعضې خاصو مسلکي مواردو کې مونږ مسلکي مشاورينو ته اړتيا لرو خو نه د وزير صيب سکرتر دی هم مشاور وي.

په ۲۰۰۴م کال کې مونږ د کورنيو چارو په وزارت کې چې ارگان های محلي هم د هغه جز و، يوازې دوه درې مشاروين درلودل خو په ۲۰۱۰م کال کې چې ارگان های محلی هم ترې جدا شوی و، د دې وزارت د مشاورينو تعداد د ۶۴۰ کسو نه هم زيات و. ښه به دا وي چې د دولت په ټولو ادارو کې د مشاور داني گانو مخه ونيول شي.

جناب جمهور رئيس محمد اشرف غني ته اوومه مشوره

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مدني ټولنې جنگسالارانو ته بايد متوجه وي

ځو کاله دمخه ما په خپله يوه مقاله کې چې په انگليسي ژبه په کاناډا کې خپره شوې وه يادونه کړې وه چې مدني ټولنې هم جنگسالاران لري ځکه هغه کارونه چې ټوپک والا زورواکي کوي او قانون ماتوي نو بعضې کسان د مدني ټولنو نه هم په هماغه شکل کارونه کوي چې څنگه يې جنگسالاران کوي خو د دوی کارونه ماهرانه وي چې خلک ورته نه متوجه کېږي او د ټوپک والا د

زورواکو نه زيات په هر نوع فساد کې غرق دي. دوی هم د ټوپک والا د زور واکو په شان گروپونه او شبکې لري، ښه لابي يو بل ته کوله شي او تر يوه حده غواړي چې د جمهور رئيس غني شاوخوا محاصره کړي نو زما اميد د جمهور رئيس نه دا دی چې دی گروپونو او ډلو ته بايد متوجه وي.

جمهور رئيس محمد اشرف غني ته اتمه مشوره!

د مديريت د هرم سر بايد وړوکی او قاعده يې بايد پراخه وي

د ۱۳۹۴ لمريز کال لومړی نېټه، کابل

د نوي کال مبارکې جلالتمآب جمهور رئيس او د افغانستان ټول ملت ته وړاندې کوم او خدای دې وکړي چې راتلونکی کال د افغانستان لپاره د صلحې او سوکالۍ کال وي، وينه تويول بند شي او د افغانستان ولس په اطمينان سره خپل ژوند پر مخ بوځي.

ما نه غوښتل چې د خپلو مشورو سلسله جاري وساتم ځکه زه په دې اند وم چې مشورو ته ضرورت به نه وي او دا حکومت له لومړۍ ورځې نه حکومت کولو ته چمتو دی خو چې بيا مې اطرافو ته سفرونه وکړل او هم په تېرو دوه مياشتو کې چې د هر چا سره غږېږم د اميدونو په ځای د نا اميدويو خبرې کوي او د ولس له خولو نه ساړه اوسيلي راوځي نو دا چې د تصميم گيرۍ مرجع ته لاس رسی مې پيدا نه شوکړای او يا رانه ورکه ده نو ضروري مې وگڼله چې د دولت ټول مشرتابه او په خاصه توگه جمهور رئيس ته د فيسبوک له لارې خپل پيغام ورسوم شايد کوم زړه سواندی د ارگ له دېوالونو نه دننه پيدا شي چې د ولس پيغام دوی ته ورسوي.

ولس د مسايلو په عمق سم اگاه نه دی، د دولت او حکومت د کمونيکيشن او عامه پوهاوي ستراتيژي ډېره ضعيفه ده خو په مقابل کې د حکومت پر ضد د حکومت د داخل نه او هم د بهر نه منفي تبليغات په اوج

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره روان دي. نور په شعارونو کار نه کېږي عملي ګامونه اخيستل په کار دي او که همدا وضع همداسې دوام وکړي نو بيا د عملي کارونو د ملاتړ لپاره د ولس حمايت به هم ډېر ضعيفه وي. ولس او په خاصه توګه کليوالې ښځې او بېسواده کسان په دې نه پوهېږي چې دې حکومت ته څومره ستونځې په ميراث پاتې دي خو هغوی خپل ژوند ته ګوري چې د تېر کال په پرتله د دوی ژوند سږکال ښه دی او که نه؟ دوی موجوده حکومت ته په دې خاطر رايه ورکړې چې ګوندې حکومت به د دوی ستونځو ته د حل لاره پيدا کوي، دولتي او خاصتاً قضايي اوامنيتي ارګانونه او څارنوالان به د ولس جېبونه نور نه شکوي. ولس راسره داسې قصې شريکې کړې چې سړی ورته هک پک حيران شي. خلاصه د فساد کچه له مخکې نه نوره هم د انکشاف په حال کې ده.

ډېری داسې کارونه دي چې بهرنيو کمکونو او څه خاص تخصص ته اړتيا نه لري او يوازې د دولت په تصميم نيولو پورې اړه لري. د بېلګې په توګه د کابينې جوړول او د موثرو اشخاصو مقررول په محلي ادارو کې او يا د امنيتي ارګانونو ترمنځ عملي هم اهنګي او مسووليت پذيري راپيدا کول پيسو ته اړتيا نه لري. يوې واحدې امنيتي ستراتېژۍ ته اړتيا ده نه دا چې هر امنيتي ارګان او يا دولتي اداره ځانته جلاجلا پلانونه ولري. د دولت د پروګرامونو د عملي کېدو مسووليت او مشرتوب بايد د واليانو او ولسوالانو پر غاړه وي ترڅو د تصميم ګيرۍ او د مسووليت مرجع معلومه شي. په تېرو څو کلونو کې او په خاصه توګه اوس د واليانو او ولسوالانو مسووليت شته خو صلاحيت هېڅ نه لري.

دويمه مهمه خبره حکومت ته په کار ده چې د مالي مشکلاتو د حل لپاره موثره عملي ستراتېژي رامنځته کړي د بېلګې په توګه د اضافي او موازي تشکيلاتو له منځه وړل، د حکومت عوايد په سمه توګه راټولول او د ضايعاتو

مخه نيول مهم ګامونه دي. که د کابل د ښار د چارواکو اضافي وسايط او امکانات محلي ادارو ته انتقال شي نو تاسې باور وکړئ چې د نيمايي افغانستان د محلي ادارو مشکلات پرې حل کېدای شي.

درېيمه مهمه خبره دا ده چې د دې حکومت د مديريت د هرم سر ډېر غټ دی او قاعده يې ډېره وړه ده نو دا سرچپه کول غواړي چې قاعده يې پراخه او د مديريت د هرم سر بايد ډېر وړوکی وي. دا داسې مثال لري که د يوکس سر او باډې دېره غټه وي او پښې يې د کڼکي غونډې نرۍ وي نو مزل نشي کولی او پښې يې ماتېږي نو ښه دا ده چې د دې نظام پښې چې محلي ادارې دي تقويه شي او د سر کچه بايد وړه شي.

جمهور رئيس محمد اشرف غني ته نهمه مشوره!

دا زما نهمه مشوره به جمهور رئيس غني ومني که نه؟

د اپرېل ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم د مشورو ورکول چندان ګټه نه لري خو د ننګرهار او بدخشان وروستيو پېښو مجبوره کړم چې خپلو مشورو ليکنو ته دوام ورکړم. کېدای شي چې څه ګټه ولري او که په يخ ليکل هم وي فرق نه کوي ځکه خپله د مايوسۍ تنده به مو ماته کړې وي.

په بين المللي ادارو کې چې څوک مقررېږي نو نوي کار کوونکي ته درې مياشتې ازمايشي قرارداد ورکوي که سم کار يې ونه کړ نو بيا يې قرارداد نه تمديدوي. که څوک يې مني او که نه يې مني خو په تېرو اوه مياشتو کې د حکومت او خلکو ترمنځ فاصله زياته شوې ده. د ولس او خلکو تر منځ د نااميدۍ يو مهم عامل دو سرې او شايد اته سرې حکومت وي خو يو مهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

عامل د جمهور رئیس غنی په شاو خوا راټول شوی ټیم دی چې هره ورځ ورسره په تماس کې دی او اجرایوي صلاحیت لري. دا چې د دې ټیم ازمایشي دوره د ولس په اند ناکامه ده نو دا به ښه وي چې جمهور رئیس غني باید په ارگ کې دننه په خپل اجرایوي ټیم فکر وکړي او د دوی قراردادونه تمدید نه کړي او یا یې له وظیفې نه لرې کړي. دا چې دا کسان څوک دي تاسې ټول یې پېژنئ.

د پورته مشورې په رابطه دوستانو ناامیدي ښودلې وه او یو تن د لطیف خان په نامه لیکلي و چې دا وړی نه شړی کېږي. ما ورته په ځواب کې ولیکل:

لطیف خان صیب! دا وړی باید شړی شي ځکه که داسې نه وي نو بیا به نه شړی وي او نه وړی ځکه مونږ سیستم نه لرو او یوازې حکومت لرو. د حکومت له سقوط سره هر څه له منځه ځي. سیستمونه پاتې کېږي خو حکومتونه ځي او راځي. په امید به اوسو او کار هم باید ورته وکړو تر څو باالاخره مونږ هم یوسیستم پیدا کړو او د حکومتونو په تلو او راتلو چندان چرت و نه وهو.

جمهور رئیس ته لسمه مشوره!

په پراگنده نظامي عملیاتو امنیت نشي ښه کېدای

د اپرېل د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم ما په مخکنیو مشورو کې ښې حکومتدارۍ ته اشاره کړې وه خو د ښې حکومتدارۍ اول اصل دا دی چې د دولت مشرتابه باید خپل عملي کاري پلان وزیرانو او والیانو ته او همداشان دوی باید د حکومت پلان د دولت ښکته قدمو ته سم تشریح کړای شي او د حکومت ښکته قدمې بیا په خپل وار د حکومت پلانونه ولس ته تشریح کړي او د ولس حمایت باید د

پلانونو په عملي کولو کې ترلاسه کړي. زه خو اوس نه پوهېږم چې د تیوریکي خبرو نه په غیر حکومت څه کوي او د دوی کاري پلان څه دی. دا دی اوس خو کابینه هم تقریباً تکمیله شوه خو زما مشوره د امنیتي ارگانو مشرانو ته دا ده چې په پراگنده ډول عملیاتو امنیت نشي راوستل کېدای. حکومت باید په هېواد کې مرکزي نقطي وټاکي او د هغه ځای نه تصفیوي او تهاجمي عملیات پیل کړي البته په دې عملیاتو کې د دولت د ټولو قواو او ولس همکاری ضروری ده نه دا چې هر وزارت خپل ځانته عملیاتي پلانونه ولري. د تصفیوي عملیاتو نه وروسته حکومت باید د هغې منطقې د ساتلو توانایي ولري که نه تصفیوي عملیات په درد نه خوري. حکومت باید د دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي یا فعاله (Pro-active) پالیسي غوره کړي.

حکومت باید یوه او یا دوه ورقې کاری پلان (Action Points) ولري چې والیانو او ولسوالانو ته هدایت ورکړي چې څه باید وکړي. زما په ا ند د دې کاري پلانونو عملي کول باید د والیانو او ولسوالانو تر مشرۍ لاندې وشي ځکه دوی کولای شي چې د ولس، د دولت د امنیتي ارگانو او نورو ملي او بین المللي ادارو تر منځ هم اهنگي رامنځته کړي. اوس خو هره اداره په خپل کنز کې سبق وایي او د بل په کتاب نه پوهېږي. دا پورته کارونه نه اضافي امکانات غواړي او نه څه خاص مهارت صرف د موجوده امکاناتو صحیح مدیریت ته اړتیا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب

۴ نومیر ۲۰۱۴ م

به سلسله مشوره ها به حکومت جدید، نکات ذیل را به افراد مسوول حکومت شریک ساختم تا مسوولیت خویش را رفع کرده باشم.

خلاصه:

اول : حکومت داری خوب پروسه است نه پروژه. حکومت خوب عبارت است از پروسه خوب تصمیم گیری ، سهم گیری یا اشتراک مردم و احتساب میباشد. حکومت داری خوب تنها به حکومت خلاصه نمیشود باالکه همه اداره های دولتی و غیر دولتی و مردم در حکومتداری خوب باید سهیم باشد. حکومت تنها چوکات حکومتداری خوب را جور کرده میتواند و از تطبیق ان نظارت میکند.

دوم: حکومتداری خوب هم نیاز به بلو پرنت یا نقشه دارد.

در حکومتداری خوب ما باید به هر پروگرام و پالیسی که دیزاین میکنیم باید جواب های مثبت به نکات ذیل داشته باشیم:

الف: نقشه های حکومتداری یا دیزاین حکومت داری خوب باید مطابق ضرورت، امکانات و قابل تطبیق باشد. اگر ما تجربه های کشور های دیگر راهم میاوریم باید ان را مطابق شرایط عینی و ذهنی جامعه خود عیار بسازیم. نه اینکه تنها تجربه کشور های دیگر را کت و پیست کنیم. اگر ما شرایط کشور خود را مدنظر نه گیریم، شاید ما نتیجه خوب را بدست نیاوریم. که مشکل سیزده سال گذشته اوردن مودل های بود که تنها کت و پیست شده بود که نتیجه خوب نه داده است. رول همه ادارات و مردم در تطبیق پالیسی و پروگرام ها معلوم باشد تا تداخل وظیفوی به میان نه اید.

ب: در افغانستان همیشه حکومت ها مشروعیت خود را وقتی از دست داده که اعتبار حکومت به عوامل گوناگون صدمه دیده است و باالاخره

حکومت ها ورژیم ها سقوط یافته است. نظام ها و حکومت ها وقتی در افغانستان مشروعیت و اعتبار خود را از دست داده که تعادل مابین سه پایه حکومتداری (مردم و اقوام، علما و روحانیون و دولت داری خوب) برهم خورده است. افغانستان امروزی هم ضرورت دارد که حکومت داری ما تعادل را مابین این سه قواو نگاه دارد.

ت: نقشه حکومت داری خوب باید در همه افغانستان قابل تطبیق باشد با کمی تفاوت ها

ث: در پروگرام ها و پالیسی های حکومت داری خوب باید رابطه مستقیم مابین امنیت، انکشاف و حکومت داری خوب باشد. یعنی نقشه حکومت داری خوب تنها به یک منطقه و یا یک وزارت و اداره نباشد. همه ادارات مثل حلقه های زنجنیر باهم گیره داشته باشد و مثل پرزه های ماشین هم زمان کار کند تا ماشین حکومت داری خوب به حرکت دراید و به منزل مقصود که تضمین امنیت بشری و فزیکی مردم افغانستان است، باشد، تا ما یک جامعه که استوار به حاکمیت قانون و تعادل اجتماعی باشد، داشته باشیم و ریشه های دولت مستحکم ترشود.

د: نقشه حکومت داری خوب عام فهم باشد که به اسانی به مردم و هم به رده های پاین دولت تشریح شده بتواند. نه اینکه پالیسی ها صدها صفحه باشد و تشریح اش از نوشتن ان مشکل تر باشد.

سوم: ضرورت وخواسته های مردم:

الف: مردم ما از حکومت یا دولت خود به شکل اجمالی خواسته های زیادی نه دارد و ضرورت به پول بیشتر هم نیست.

ب: مردم میخواهد که حکومت امنیت نسبی را مساعد بسازد که در خانه های خود بیدون ترس وحراس از ارگان های دولتی و هم گروپ های

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنایت کار محفوظ باشد. فعلا مردم از ارگان های امنیتی ، ځارنوالی و قضا، ولسوال و غیره درولسوالی های حراس دارند.

ت: اعضا همه ادارات باید رول بیطرفی را در دهات و ولسوالی ها نگاه کند و سلوک سلیقوی باید از بین برود.

ث: مردم میخواهد که بیدون حراس و ترس زندگی روزمره خود را به سر برساند و مردم ببیند که هر ماه و هر سال دولت افغانستان یک پروژه و یا کار خوب را به خاطر بلند بردن سطح زندگی مردم تطبیق مینماید. یعنی زندگی مردم سال به سال خوب شده برود. افغانستان در کوتاه مدت مثل سویس یا حتی مثل ممالک همسایه ها جور شده نمیتواند

طریقه عملی و عاجل برای ایجاد ثبات افغانستان

اول: شناخت از ولسوالی ها، ساختار تشکیلات دولتی، قومی و منطقوی (تشریح ضرورت دارد)

دوم: لغو شورا های متعدد درولسوالی ها و ساختن یک شورا به اساس تشکیلات قومی و منطقوی ولسوالی که دو سه نفر علما برجسته ولسوالی ها به شمول ولسوال و قوماندان امنیه عضو ان باشد. شورا جدید باید لایحه وظایف داشته باشد. اگر انتخابات ولسوالی ها صورت گرفت در ان صورت نیاز به این شورا ها نیست اما رول شورا مشورتی را بازی کرده میتواند. تا بحال لایحه برای شورا های منتخب ولسوالی های هم موجود نیست. رول ارباب، وکیل گذر و ملک به شکل جدید در حکومتداری خوب باید تقویه شود. زیرا این ها رابط اصلی مابین مردم و حکومت است.

سوم: ولسوال و والی باید بحیث امر درجه یک صلاحیت و مسوولیت داشته باشد (تشریح ضرورت دارد)

چارم: تجدید نظر به تشکیلات پولیس که مطابق ضرورت ولسوالی باشد. (تشریح ضرورت دارد)

پنجم: ارگان کشفی و پولیس و هم اردو ملی درولسوالی نظر بایدنظر به تقاضا ولسوال از پروگرام های ایشان حمایت کند. یعنی همه فعالیت های اردو ملی باید با ولسوال ها و ارگان های کشفی و پولیس هم اهنگ باشد.

ششم: شورا ها باید با حکومت همکاری نموده و در مورد ضرورت از دولت به شکل دسته جمعی حمایت کند. اشخاص مخرب را به دولت شناسایی نموده و دولت باید اجراات لازم نماید. در این صورت حکومت به شکل غیر مستقیم پاسخگو به مردم میباشد. به نظر بنده، اگر سلسله انتخابات در ولسوالی ها به شکل خوب پیش رفت، دراینده میتوانیم که ولسوال ها را هم شورا ها منتخب تعین کند. زیرا حکومتی که به مردم نزدیک باشد موثر تر و پاسخگو میباشد نظر به اینکه همه کار ها از مرکز عملی شود.

هفتم: بعد از ایجاد شورا ولسوالی، و همکاری مردم باید یک پول مشخص به کار های انکشافی ولسوالی مشخص شود و نظر به تاید شورا کار ان تطبیق گردد (تشریح ضرورت دارد)

هشتم: ایجاد مرکز های ثقل و انکشاف تسلط حکومت از ان نقطه (تشریح ضرورت دارد)

نهم: شفافیت در همه تصامیم های ولسوالی مهم است زیرا شفافت در تصمیم گیری باعث همکاری مردم میشود و جلوفساد را میگیرد و فساد نهایت کم میشود.

دهم: تعین اشخاص با کفایت و سابقه خوب که در تطبیق این پروگرام متعهد باشد. مقام ولایت از تطبیق این پروسه نظارت کند.

یازدهم: این پروگرام باید یک برنامه ملی باشد.

پروگرام های طویل المدت

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: مرور به همه تشکیلات دولتی به سطح ملی، ولایت و ولسوالی ضرورت است تا ما یک اداره موثر داشته باشیم. تورم تشکیلاتی باید از بین برود. همه ریفوم ها تا بحال باعث بی ثباتی وظیفوی شده است. (تشریح ضرورت دارد)

دوم: ایجاد سول سرونت به معنی اصلی اش برای حکومت داری بهتر از پایان به بالا ضرورت است. (تشریح ضرورت دارد)

سوم: تعادل مابین مسوولیت ها و صلاحیت ها باشد (فعلا مسوولیت است اما صلاحیت وجود نه دارد)

چارم: پلان و تطبیق پروژه های کلان باالخاصه در ساحه زراعت در مناطق مختلف افغانستان

پنجم: بهتر شدن خدمات و سیستم مالیه دهی

ششم: توجه خاص به سیستم تعلیم و تربیه که پاسخگوی شرایط امروزی باشد ضرورت است. توجه خاص به ایجاد موسسات مسلکی است. (تشریح ضرورت دارد)

د خوشحالۍ اوښکې به تویوم

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دوستانو سلام!

اته میاشتې مو د انتخاباتو لپاره په افغانستان کې تېرې کړې، له هیواده ونه وتلم، خپل ټول سفرونو مې کنسل کړي و. دا د عسکرۍ دوره وه، ولایتونو ته مې سفرونه وکړل، له ډېرو خلکو سره مې وکتل، د وطن د سوکالۍ او آبادۍ په اړوند مې د ولس قرباني او هلې ځلې، احساسات، مینه او ولولې په کلیو او بانډو کې او هم په ښارونو کې له نږدې نه ولیدل، کله خوشحالي او کله خفګان و، کله امید او کله نا امیدي وه خو ښه ده چې د جمهوري

ریاست د ټاکنو پایلې معلومې شوې او د ډېرو تبه وشکېدله. اوس راته ډېر کسان معلوم دي چې د چوکیو د نیولو لپاره د هر راز نیرنګو او هیلو نه کار اخلي او کوششونه روان دي خو څوک به هدف ته رسېږي او څوک به نه.

نو دا مې بهتره وګڼله چې د یوې میاشتې نه زیاتې مودې لپاره له افغانستان نه ووځم او چکر ووهم، دوه درې کنفرانسونو کې برخه واخلم، د افغانستان قصې ورسره شریکې کړم، خپل خپلوان او دوستان په امریکا کې وګورم او چې راځم هم به د چوکیو وېش خلاص شوی وي او هم به د دولت مسیر معلوم وي. د حلف مراسم به د تلویزیون له لارې انشاالله ګورم. ما ته همدا خوشحالي بس ده چې یو منتخب جمهور رئیس بل منتخب جمهور رئیس ته سیاسي قدرت انتقالوي او دا د افغانستان په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره لویه کامیابي ده. کله به چې ما د تلویزیون له لارې په نورو هېوادونو کې له یوه مشر نه بل مشرـ ته د سیاسي قدرت د انتقال مراسم لیدل نو باور وکړئ چې زما د سترګو نه به اوښکې بهېدلې چې آیا داسې ورځ به په افغانستان کې هم کله راشي او که نه چې زه یې وګورم؟ خو نن دا ورځ راتلونکې ده، د خفګان د اوښکو په ځای به د خوشحالۍ اوښکې تویوم. راتلونکې ستونځې به سره ګالو او کوشش به کوو چې د ولس د خیر لپاره کار وکړو که هغه د دولت په داخل کې وي او که د دولت د دندو نه بهر وي. هر افغان په خپل چوکاټ کې ډېر څه کولی شي او د چا شاباس ته باید په طمعه ونه اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له هوکړې نه وروسته

د سپټمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن ډاکتر عبدالله عبدالله د لویې جرګې په خیمه کې خپلو پلویانو ته خپله لومړنۍ وینا د ملي وحدت حکومت له هوکړې نه وروسته وکړه. د ډاکټر صیب عبدالله عبدالله بیانیه امیدواروونکې وه چې انشاالله د ملي وحدت حکومت که په همدې روحیه خپلو کارونو ته دوام ورکړي چې حکومتي موسسات تقویه کړي، قانون حاکم کړي، د فساد مخه ونیسي ـ او کار او مسوولیتونه اهل کار ته بې له قومي ژبني او سمتي ملحوظاتو وسپاري نو امید دی چې د افغانستان راتلونکی به انشاالله روښانه وي. مسلحانه جنګونه نور د مسایلو حل نه دی او مثبت سیاسي رقابتونه باید دوام ولري او لا نورې هلې ځلې په دې لار کې وشي. مشکلات او ستونځې به په راتلونکې کې خامخا وي خو جنګونه چې نه وي نو پرمختګ، اجتماعي عدالت او سوکالۍ لپاره زمینه مساعدېږي. مونږ باید ټوله انرژي د افغانستان د جوړولو لپاره مصرف کړو نه دښمنیو ته لمن وهل او یا د افغانستان د ورانولو لپاره.

ارزښت، اهمیت، معیار او تعداد د دولتي چوکیو

د سپټمبر ۲۹مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال امریکا

دولتي چوکۍ د طبیعي منابعو په شان دي. د دنیا نفوس په زیاتېدو دی خو طبیعي منابع هماغه دي چې څه مونږ په دنیا کې لرو نو خبره دا ده چې څنګه د طبیعي منابعو نه مناسبه ګټه واخلو، د اصراف مخه ونیسو او د موجوده منابعو د تولید کچه زیاته کړو. د افغانستان دولتي چوکۍ هم په شمار دي خو کاندیدان ورته ډېر زیات دي او هېڅوک د وزارت، معینت او

ولایت نه ښکته چوکۍ هم نه غواړي نو د ډاکټر صیب اشرف غني حکومت ته به دا ګرانه وي چې یوازې په څوکیو ورکولو زیات کسان خوشحاله کړای شي. یو وخت زما خدای بښلي پلار مدیر و او زما د تره زوی ولسوال (حاکم) و. څه موده ډېر پخوا زه د کورنیو چارو د وزارت معین وم که د ځان توصیف ونشي نو تر یو حده موثر وم او هغه کسانو چې له ما سره یې کار کړی دی نو کېدای شي زما د خبرې تایید وکړي. خو بیا هم چې کله دوستان او ملګري زما د پلار او د تره زوی نوم یادوي نو د هغوی د نوم یادولو سره چې مدیر صیب یا حاکم صیب خطاب کوي نو تاسې باور وکړئ چې له اوسنیو وزیرانو او معینانو نه د هغوی نوم په درنښت یادېږي او زیات وزن لري. یوازې د څوکیو په نیولو او دولتي مقام په نومونو د سړي شخصیت پورته نه ځي که سم کار ونه کړای شي نو بیا د څوکیو د نومونو د توهین سبب ګرځي.

د انتخاباتو د رایه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟

د سپټمبر ۳۰ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، امریکا

دی کې هېڅ شک نشته چې د افغانستان خلکو خپل منتخب ولسمشر ـ ته رایه ورکړې ده او د ولس مېړانه د ستاینې وړ ده. خو د دې تر څنګ د افغانانو توقعات هم ډېر زیات دي او د ولسمشر نه دا غواړي چې هر څه یو دم جوړ کړي او ټولو نیمګړتیاوو ته باید د حل لاره پیدا کړي. مونږ باید دا په نظر کې ولرو چې ولسمشر ته څومره ستونځې د تېرو دیارلس کلونو د ناخوالو او یا په بل عبارت د تېرو درې څلور لسیزو د خود سریو، مداخلو او ګډوډیو نه په میراث پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعتي سکټور ته خاصه پاملرنه په کار ده

د اکتوبر ۱۱مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، د امریکې د ویرمانت ایالت

د امریکې د Vermont ایالت د مڼو باغونو ساتنه او حاصلات خاص مهارت غواړي او هم حاصلاتو ته مارکېټ شته چې جوسونه ترې جوړوي او Apple Cider ورته وايي. د دې سیمې د مڼو جوسونه خاصه مزه اوخوند لري. د کدوانو عزت هم ډېر زیات دی او کدو بازار ته ورغلو چې څومره په قدر یې ساتي او د هالوین په موسوم کې یې مارکیټ خورا ګرم وي. د کابل او شاوخوا مڼو او نورو میوه جاتو او سزیجاتو سره مې مقایسه کوله چې هر کال زمونږ. مڼې او نور میوه جات د سړکونو په غاړو بې قدره پراته وي چې نه مارکېټ لري، نه یې دهقان ذخیره کولی شي او نه ترې نوره کومه ګټه اخیستل کېږي. که مونږ د خپلو تولیدانو نه سمه ګټه واخلو نو د دې ضرورت به نه وي چې چرګان د برازیل نه، مڼې او ناک له چین نه، شوړومبې او جوس له ایران نه او حتی ساده اوبه له پاکستان نه وارد کړو. د زراعت سکتور ته خاصه پاملرنه په کار ده چې خوراکي مواد زیات او ارزانه ولس ته عرضه شي او هم باید د ساتلو او صادرولو سهولته ورته برابر شي.

یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب

د اکتوبر د میاشتې ۲۰مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، ویرجینیا، امریکا

وايي چې یو لاروی پر لاره روان و چې ملا نصرالدین په مخه ورغی ، لاروي له ملا نصرالدین نه پوښتنه کړې وه چې تر فلاني کلي پورې به څو ساعته وخت ونیسي؟ ملا نصرالدین ورته ویلې و چې لار وهه، لاروی چې روان شوی و نو ملا نصرالدین ورته له شا نه غږ کړی و چې دوه ساعته به ونیسي چې تر فلاني کلي پورې ورسېږې. لاروی بېرته راستون شوی و او ملا نصرالدین ته یې

ویلي و چې ولې دې دا خبره مخکې نه کوله؟ ملا نصرالدین ورته ویلي و چې ما درته ځکه مخکې ځواب درنه کړ چې ستا د مزل سرعت ماته معلوم نه و نو کله چې تا حرکت وکړ او ستا د مزل سرعت مې ولید که په دې مزل حرکت ته دوام ورکړې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسیدلی شې.

که جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی په همدې سرعت روان وي نو انشاالله په پینځو کلونو کې به د وخت په مقایسه څو چنده زیات کار وکړي ځکه د افغانستان جوړول زیات او موثر کار ته اړتیا لري. په تېرو درېوو اونیو کې چې کومې پرېکړې جمهور رئیس احمدزي کړي دي په ځای او سنجنیده پریکړې دي. د دولت په چوکاټ کې د اشخاصو تغیر او برطرفي همېشه اسانه کار دی خو ستونځه دا ده چې ایا نوي مقرر شوي کسان به د بر طرف شوو کسانو په پرتله سم کسان وي او که نه؟ د کرزي صیب په دوره کې هم تغیر او تبدیل زیات و خو هر وروستی شخص به د مخکني چارواکي په پرتله ضعیفه کس و. کوم تغیرات چې جمهور رئیس احمدزي تراوسه پورې راوستي دي د تېرو کسانو په پرتله سم او ښه دي. امید دی چې دا لړۍ دوام وکړي او کابینه هم د اوسنۍ کابینې نه څو چنده ښه وي تر څو د ولس اعتماد نور هم په نظام باندې پیدا شي.

د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دا څو ورځې په سفر وم او د فیسبوک نه لرې وم خو نن مې چې د فیسبوک خپله پاڼه بېرته کړه نو سیاسي راکړه ورکړه او په سیاسي مسایلو خبرې ډېرې کمې وې. زما په اند چې سیاسي مسایل ټول تر کنټرول لاندې راغلي دي. په انګلیسي ژبه کې یو متل دی چې وايي: No News is Good

(c) ketabton.com: The Digital Library

News يعنې د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی ځکه هغه څه چې د ميډيا لپاره خبري ارزښت لري همېشه بد خبر وي.

دا خلک څنګه لينونه جوړوي او څنګه مقررېږي

د ډسمبر لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

تېر ماښام مې يو څو کسه مېلمانه درلودل چې په سياسي حالاتو ډېر اګاه او پوه کسان وو نو په حکومت کې يې په تقرر او تبديليو باندې خبرې کولې نو يو کس وويلې چې زه حيران دې ته يم چې دا بعضې کسان څنګه لينونه برابروي او بيا برق توليدوي چې ځانونه مقرروي. هغه بل کس ورته وويلې چې وروره دا د برق د توليد منبع هم په څو ډوله دي. بعضې جنراتوري منبع د برق د توليد لري، د بعضو د برق د توليد منبع آبي وي او بعضې د سولر نه انرژي اخلي نو ځکه دوی څو قسمونه لينونه جوړوي او د برق د توليد د منبعو په تناسب د دوی لينونونه خپل ځای ته غځول کېږي. مطلب دا چې د بعضې لينونو جوړول پرمصرفه، د بعضې لينونو جوړول مصرف متوسط وي او د بعضې لينونو جوړول ډېر پرمصرفه وي نو څوک چې د کومې منبع نه برق توليدوي نو د منبع د مصرف په تناسب چوکۍ هم نيسي. د چا چې منبع ضعيفه وي نو که هر څومره لينونه وغځوي او ښه ظرفيت د برق د انتقال هم ولري په درد نه خوري. نور تاسې پوه شئ او تبصرې مو.

دوه قصې تحليل يې ستاسې

د ډسمبر ۲۱مه نېټه، کابل ۲۰۱۴ م، کابل

اوله قصه: د ثور د کودتاه نه وروسته زما يو د ترور ميړه، خدای دې وبښي چې استاد هم و، يوه ورځ په خلقيانو ډېر په قهر و نو دېرې ته راغی او د

کټ سر ته په غصه کېناست او څادر يې له ځمکې وويښت او ويې ويل چې ته دې خلکو ته ګوره چې هېڅ منطق نه لري او وايي چې زمونږ انقلاب په شا نه ځي، هر شی چې مخکې ځي وروسته هم ځي خلقيانو دا انقلاب مو ودروه زه په کې نور نه ځم.

دويمه قصه: يو سړي قرآن شريف غلط وايه، يو لاروی چې په لاره تېرېده نو دې سړي ته يې وويلې چې دا قرآن د چا دی؟ لوستونکې ورته وويل چې دا زما د پلار دی. لاروی ترې روان شوی دی او هېڅ يې ورته ونه ويل. لوستونکي ترې پوښتنه وکړه چې دا پوښتنه دې څنګه وکړه؟ لاروي ورته وويل که تا ويلي وای چې دا قرآن د الله پاک دی نو ما به درته سم درښودلی وای چې سم يې وايه او غلط يې مه وايه خو تا چې وويل چې دا ستا د پلار کتاب دی نو دا ستا خوښه ده چې د خپل پلار په کتاب کې غزلې وايې او که چاربيتې. که دا نظام د ملت وي نو د دې حکومت چارواکي په غلطه روان دي او که دا نظام د يو څو کسو تر منځ منحصر وي او خپل ملکيت يې ګڼي نو نوره دا د دوی خوښه چې څنګه يې چلوي.

فساد او فاسدين ټولنه خوسا کوي

د ډسمبر د مياشتې ۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کولن، المان

په دې خبره خو مونږ ټول پوهېږو چې رشوت ورکول، رشوت اخيستل او په منځ کې دلالي کول هم د اسلام له نظره او هم د اخلاقي معيارونو له نظره بد کار دی او د درې واړو کسانو ترمنځ په ګناه او هم په عمل کې هېڅ فرق نشته دی. هغه څوک چې په دې کارونو اخته يا مبتلا دي نو دوی مريضان دي ځکه زه ورته جوړ کسان نه شم ويلی بلکې دوی د ګنده يا خوسا مېوو په شان دي چې سالم کسان هم له ځانونو سره خوسا کوي او په دې مرض يې اخته کوي چې ټولنه لا نوره هم فاسده شي. که ګنده مڼه د مڼو د کريټ نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري نشي نورې ډېرې ښې منې هم له ځان سره خوسا کوي او چې څومره ژر له کريټ نه لرې شي هماغومره ژر ترې نورې منې سالمې پاتې کېدای شي.

په هر حال، زما غصه هغو کسانو ته راځي چې ځانونو ته د پاکو کوترو خطاب کوي، ځانونونه د مدني ټولنې فعال غړي بولي او بيا همدوی د پيسو په مقابل کې ډونرانو ته د فيصدۍ پيشکش کوي، پروژې اخلي او د جوال خوله ورسره نيسي. تاسې او خدای چې داسې کسان د هغو کسانو نه چې په فساد کې اخته يا غرق دي سل ځله زيات فاسد نه دي. په انگليسي ژبه کې دوی ته White Color Thieves يا د سپينو جامو او زمونږ په اصطلاح نکتايي داره غله ورته وايي. همدا کسان کله کله زمونږ د بيچاره ولس د پاکو احساساتو نه هم سؤ استفاده کوي.

په افغانستان کې د هيڅ شي کمبود نشته خو هيڅ نه لرو! څه مطلب؟

د جنورۍ دويمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

دا ځکه چې د افغانستان هر سړی د هر څه متخصص دی خو بيا که دوه درې پوښتنې ترې وکړې نو په گډوډو سر شي او د فتواگانو مفتيان خو ډېر زيات دي چې سمدستي درته د جنت او دوزخ زېری هم درکوي. د سياسي چارو کارپوهان خو هم له چا نه کم نه دي، هر سړی ډاکټر دی او د علاج نسخې وړاندې کوي، دا کارپوهان خو هره ورځ دا وطن په تشو خبرو جوړوي او ورانوي يې که همدې کارپوهانو ته کله واک رسېدلی نو بيا يې نه پاکي وه او نه د ادارې د کولو استعداد او مديريت درلوده. نظامي کارپوهان همدا وايي چې طيارې نشته او ټانکونه نشته خو چې درلودل مو څه توره مو پرې وکړه. دا خو لا پرېږده چې دا کاريوهان بيا نورې دنيا ته نصيحتونه کوي چې

دا بايد وکړي او دا وکړي. ياره ستاسې خبرې څوک نه اوري او نه تاسې دومره غښ قوت ياستئ چې د دنيا د سياست مسير ته تغير ورکړئ. غم خود را بخوريد که لاغر نشويد. د تېرو څلويښت کلونو تجربه نه هم عبرت نه اخلو چې څه مو وکړل، چا راباندې وکړل او څه مو لاسته راوړل. که په خپلو ستونځو فکر وکړو او خپل وطني حلالې خپلو ستونځو ته ولټوو نو ښه به وي په دې غټو غټو خبرو څه نه کېږي.

د پورته ليکنې په هکله ډېرو دوستانو مثبت نظرونه ورکړي و چې دوه درې يې دلته را انتقالوم:

وهاب صديقي صيب ليکلي و:

ښاغلی مياخېل صاحب! زه ستاسې له نظر سره باالکل موافق يم نظر ورکول ، فتوا ورکول، نصيحت کول مشورې ورکول او نورې خبرې خو مفتې دي خو عمل کول وراباندې يو سخت کار دی که ډاکټر صاحب اشرف غني يا ډاکټر صاحب عبدالله عبدالله دغسې خلکو ته وواېي چې راځه زما په ځای کښېنه او دا وطن جوړ کړه ځکه چې ته زمانه وراباندې ښه پوهېږې، نو بيا وگوره چې دغه خلک کومو سوړو ته ننوځي بيا يې والله که په تلويزيون کې وگورې ياکومه جلسه کې چې مفتې نظرې يا مفتې مشورې ورکړي .

يو کس په نوم د اصيل گل چې شايد مستعار نوم يې وي ليکلي و:

تاسې خو يوه توره وکړه هغه دا چې بشپړ غيرقانوني سياسي جوړ جاړی موږه ولس ور وتاپه حال دا چې د قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زيان وه او ده. د غني او عبدالله سياسي جوړ جاړي ۱۰۰٪ غير قانوني دی، د ټولو قوانينو نقض دی. د قانون په رڼا کې نه غني او نه عبدالله د دې حق لرلو چې داسې غير قانوني سياسي جوړ جاړی وکړي او د قانون واکمنۍ څخه سرغړونې وکړي. ولس رايې د قانون واکمنۍ او د ټاکنو د قانون عملي کولو له پاره کارولې وي نه له قانون څخه د سرغړونو لپاره. که رښتيا افغانانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ګټې ته ژمن یاست نو مهرباني وکړئ هر هغه شخص او ډله چې د قانون واکمنۍ ملاتړ نه کوي، نور دې د خدای ج لپاره د دې ډول شخص او ډلې له ملاتړ څخه لاس په سر شئ، څو رښتېنې ولس ژغورنه او سیال کېدل شونې کړي او سوله او امنیت ټینګ شي. قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زیان وه او ده.

ما د پورته لیکنو په ځواب کې بیا ولیکل:

اصیل ګل صیب! په اډیالیست لحاظ ستاسې خبره سمه ده خو انسان همېشه د الهي او هم موضوعي قوانینو نه سرغړونه کوي او بیا په داسې هېواد کې لکه افغانستان چې مجبوریتونه او ستونځې زیاتې دي، هم الهي قوانین او هم نور وضعي قوانین د ولس، چارواکو او هم علماوو او د دین د ټیکه دارانو له خوا تر پښو لاندې کېږي او دا سلسله به تر قیامته روانه وي. نو پر دې اساس دا به مشکله وي چې د ایډیال حالت په طمعه اوسو. خو دا ضروري ده چې په هېواد کې داسې حالت رامنځته شي چې هم د ولس زیاته برخه له فساد نه ځان وساتي او هم زیات دولتي چارواکي په فساد کې دخیل نه وي. د سیاسي علومو پر اساس دولت هم د مشکلاتو حل کېدای شي او هم دولت د مشکلاتو د زیاتوالي لامل کېدای شي نو په تېرو څو لسیزو کې ټولو رژیمونو د افغانستان مشکلات زیات کړي او امید دی چې د دې رژیم په اخره کې مشکلات لږ کم شي او که نه بیا به تاریخ او ولس په دې نظام هم قضاوت وکړي. ستاسې خبره سمه ده چې ولس د حالاتو د سمېدو په خاطر رایه ورکړې نه د حالاتو د وراندو په خاطر او کوشش به کوو چې د دولت حمایت وکړو. که حمایت ونه کړو نو ملک به له خرابۍ سره پخپله مخامخ وي.

ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په بیه قرباني نه شي

د جنورۍ ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د افغانستان موجوده حکومت ته ډېرې ستونځې په میراث پاتې دي خو ډېرې ستونځې مونږ افغانان په خپله حل کولای شو که سیاسي اراده مو قوي پاتې شي. ښه حکومتدارۍ کې نیت او عمل دواړه مهم دي. د بېلګې په توګه رشوت نه اخیستل، د خدمت نیت درلودل، مشوره له یو بل سره کول، په خپل ماحول کې بد کسان نه پرېښودل، د دولت په مال زړه سوی او امانت ساتل، د قانون منل او تطبیق، له یو بل سره مرسته او همدردي او داسې نور کارونه نه تخصص ته ضرورت لري او نه بهرنیو مرستو ته. د موجوده حکومت لپاره زما په اند لویه ستونځه دا ده چې څنګه هم په خپلو منځو کې وحدت وساتي او په عین حال کې حکومتداري هم ښه کړي. ښه حکومتداري باید یوازې د څو کسانو ترمنځ د وحدت ساتلو قرباني نه شي ځکه که حکومتداري ښه نه شي نو یوازې څو کسه به سره په ګټو کې شریک وي خو د ولس ملاتړ به نه وي او چې د ولس ملاتړ نه وي نو بیا مشکله ده چې حکومتداري ښه شي، امنیت رامنځته شي او هم به مشکله وي چې نړیوال کمکونه دوام پیدا کړي. چې حکومتداري ښه نه شي نو انکشاف په خپله نه رامنځته کېږي او په همدې شکل به زمونږ ستونځې په خپل ځای پاتې وي او ستونځې به لا نورې هم زیاتېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ ښه دی که صلحه؟

د فروري دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نظامي ګنجوي وايي:

نه دانش باشد آن کس را نه فرهنګ
که وقت آشتی پیش آورد جنګ

کله چې د صلحې خبرې شي نو بیا بعضې کسان هماغه زړې سبستې یا تا ویلې ماویلې وايي او فکر کوي چې یا به شوروي اتحاد بیا راژوندی کېږي او یا به فکر کوي چې ګوندې هر څه به په خیالي او ارماني شکل حل کېږي. داسې کسان نظامي ګنجوي په دغه پورته لنډ ولې پرمعنی او پر محتوا بیت کې په ډېره ښه توګه معرفي کړي دي چې دوی نه پوهه لري او نه فرهنګ چې کله د صلح خبرې کېږي نو دوی بیا جنګ ته لمن وهي.

په ۲۰۰۲م کال کې د بېړنۍ لویې جرګې په وخت کې یو مشر ته چې اوس نه شته او خدای ښښلی دی ورغلو چې د هغه د مقابل لوري په هکله ورسره خبرې وکړو او د دوی تر منځ صلحه راولو. دغه مشر چې له وېرې په جلال آباد کې د سپین غر هوټل له لویې ودانۍ نه بهر په وړو خونو کې اوسېده او د اوړي ګرمي هم وه نو لاپې شاپې یې شروع کړې، ما ورته وویل چې ګوره! له وېرې په دې سره اوړي کې دننه په خونو کې ناست یې، هم دې ځان له ګرمۍ نه وسېځه او هم دې مونږ له ګرمۍ نه وسوځولو که نه د سپین غر هوټل بېرون ساحه څومره ښایسته سیوری لري او ته ترې ګټه نه شې اخیستی نو همدا د وېرې نښه ده که نه ولې بېرون نه کېنې او هسې لاپې شاپې وهې. د دښمنۍ همدا ګټه ده چې هم ځان تباه کوې او هم نور.

له پورته مطلب نه زما هدف دا دی چې اوس هم په اګاهانه او یا غیر شعوري توګه بعضې کسان د جنګ طرفداري کوي هغه که له هرې خوا نه

وي فکر کوي چې په جنګ کې خیر دی او خپلې ګټې لاس ته راوستلی شي نو زما په اند جنګ کې خیر نشته او هغه څه چې په صلحه کې لاس ته راوړل کېږي هغه د جنګ د لارې نشي. لاس ته راوړل کېدای او که د جنګونو له لارې اهداف لاسته راوړل کېدای شوای نو مونږ خو په عملي توګه دا ۳٦ کاله جنګونه وکړل او څه مو په لاس راونه وړل. مونږ باید له ځانونو سره قضاوت وکړو چې څه مو لاسته راوړي او که نه؟

د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر

د فرورۍ ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

څو کاله دمخه استاد غلام دستګیر خاورین زما کور ته راغی او راته یې وویل چې له پل چرخي سره په لوحه یې لیکلي دي چې به کابل زیبا خوش آمدید. نو ماته یې وویل چې که دا د زیبا توری یعنې کلیمه ترې لرې شي او په عوض یې ولیکي چې به کابل عزیز خوش آمدید نو ښه به وي ځکه په کابل کې د نورو سیمو او هېوادونو په پرتله د زیباتوب څه نه ښکاري خو دا چې زمونږ د هېواد پایتخت دی او مونږ ته عزیز دی نو جدا خبره ده. ځکه یو شی به ښایسته نه وي خو دا چې مونږ ته ګران او عزیز وي نو د بل هر ځای په پرتله مونږ ته ګران دی.

د استاد دا خبره ډېره پر ځای وه. که افغانستان هره څومره وران شي، هر څومره ستونځې په کې وي خو زمونږ نه هېرېږي که هر چېرته اوسو او په هر حالت کې اوسو او د دې علت دا دی چې چېرته چا په وړوکتوب کې خړپوسې کړې وي هماغه ځای سړي ته ډېر ګران وي. که د مکې ښار ته تللي یاستئ، نو لیدلي به مو وي چې له سپېرو غرونو نه بل څه په کې نشته دي او اوس هم څنګه چې لازمه ده هغسې کار هلته نه دی شوی، نه د ښار نظافت سم دی او نه ارکیتکچر یا انجینري ساختمان له پلوه د ښار ښایسته

والی په نظر کې نیول شوی دی. که دا حالت له پینځلس سوه کاله د مخه سره پرتله کړو نو هغه وخت خو د مکې مکرمې د ماحول نه بهر اوبه هم نه وې خو چې کله زمونږ پیغمبر حضرت محمد صل الله علیه وسلم هجرت کاوه نو مکې مکرمې ته یې مخ راواړوه او ویې ویلې چې زما خو درنه زړه نه کېږي خو دا چې اهل د دې ښار سم نه دي نو ځکه درنه مهاجر کېږم او وایي چې په مخ مبارک یې اوښکې هم راتوی شوې.

دلته مې پخوانۍ خاطره راپه یاد شوله:

د پوهنتون په وخت کې به چې لږ فرصت پیدا شو نو اکثره محصلین به خپلو سیمو ته تلل نو زه هم به خپل کلي ته میاشت کې یو کرته یا دوه ځلې تللم. په هغه وخت کې دا ښایسته او ښې موټرې نه وې نو له جلال اباد نه به چې خاص کونړ ته تللو نو یوازې درې ډوله روسي موټرې وې چې په ورځ کې به یې یوه پیره کوله. دې موټرو ته یې گاز (لارۍ)، واز (شاته یې د بینچونو په شکل دوه خوا سیتونه درلودل) اوجیپ ویلې. د جلال آباد نه خاص کونړ ته کرایه د گاز شل افغانۍ، د واز او جیپ دیرش افغانۍ وه. که په ټاکل شوي وخت کې به ونه رسېدلې نو بیا به دې شپه په جلال اباد کې وه. ما شخصاً کوښښ کاوه چې په واز موټر کې لاړ نه شم ځکه په سیټونو باندې به تر پال خپورو او د موټر د تیلو د بوی له وجهې به راته کانګې راتللې. د ډریور ترڅنګ په مخکې سیټونو کې به همېشه خالي سیت نه و ځکه هغه به مشرانو یا هغه کسانو ته ریزرف یا ورکول کېدل چې له چا سره به ښځې یا زنانه وې. د جلال آباد نه خاص کونړ ته په هغه وخت کې درې ساعته د دوړو نه ډکه خامه لار وه او چې کله به خپل کلي ته ورسیدو نو بیا خو چا د دوړو له وجهې نه پیژندلو. یو ځای چې د ترې (کوتل) په نامه و نو چې هلته به ورسېدو، ډریور به ټولو سپرلیو ته وویل چې د موټر نه ښکته شي او مونږ به پیاده د موټر تر شا تللو او الحمدالله به مو ویله چې موټر په شا رانشي او د

ګړنګ نه ښکته ونه غورځېږي. د کلینر سره به ډنډه پنج (د لرګي کنده وه چې لاستی به یې درلوده) و او د موټر تر شا به ورو ورو روان و که موټر شاته راشي نه د ټایر شاته به یې ډنډه پنچ کېښوده. یو کس به د موتر نه مخکې منډې وهلې که د هغه بلې خوا کوم موټر راروان وي نو ورته اشاره وکړي چې په یو ځای کې ودرېږي چې دا موټر تېر شي ځکه په ټول سړک به دوه موټر سره یو ځای نه شول تېرېدلی.

دا چې په هغه وخت کې محدود ډریوران ول او ټولو پېژندلو نو زما به یې لږ خیال ساتلو. څه د کورنۍ په خاطر او څه هم زما د شخصي رابطه په وجهه چې لږ ټیپ به مو ورکاوه. مونږ محصلین و نو زمونږ ټیپ هم څه زیات نه و پینځه یا نهایت لس افغانۍ وې. څنګه به چې د کونړ اډې ته ورسېدم نو ډریور به راته وویلې چې ستا ځای مې درته ساتلی دی او بل چاته یې نه ورکوم. زما معتبر ځای د ګاز په موټر کې د ډریور تر څنګ په پایدان باندې ودرېدل و چې معمولاً دوه کسه هلته په ولاړه ځایېدل او په ټوله لار کې به مو د ډریور د دروازې چوکاټ ټینګ نیولی و او په پایدان به ولاړ وو. یو لاس به مو چې ستړی شو نو په بل لاس به مو د موټر دروازه کلکه نیولې وه او که لږه بې پروایي به مو وکړه نو د ګاز د موټر نه د غورځېدو احتمالات ډېر زیات وو. د جیپ موټر مهم ځای ما لپاره د جیپ په میرګاټ (هغه ځای چې د موټرپه ټایر باندې و او د جیپ چراغ هم هلته و) باندې ناسته وه. دا هم اسانه کار نه و چې درې ساعته به ما باید د میرګاټ وسپنه کلکه نیولې وه. په دواړو حالاتو کې ښه والی دا و چې د دوړو ګرد به لږ کم و او چې کله به موټر په لاره د انجن د یخوالي په خاطر اوبو ته ودرېد مونږ به له موټر نه دانګ واهه او د موټر مخکې به مو منډه کړه چې له دوړو نه لږ ځانونه بچ کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سفر او بيا کلي ته رسېدل، د خپل خپلوانو او د مورجانې ليدل يو خوند او کيف درلود چې باور وکړئ په لس گونو ملکونه ما ليدلي دي خو هغه خوند په کې نشته دی. دا مبالغه نه ده. اوس هم زه د اروپا، عربو، امريکا او نورو هيوادونو په پرتله په افغانستان کې خوشحاله يم او په افغانستان کې خپل کلی او ولسوالۍ کې ځان مصُوون او خوشحاله احساسوم. که نه زمونږ کلی ډاگ دی، کورونه مو هم چندان ښه نه و خو خاص کيف يې درلود چې په دې ليکنه کې يې سرې نه شي تمثيلولی.

هغه چا چې په افغانستان کې خرپوسې کړي دي، هغه که هر چېرته وي افغانستان يې له ياده نه وځي او افغانستان پرې گران دی ځکه مونږ ته افغانستان عزيز دی البته بعضې سيمې يې ښايسته هم دي. هېڅوک دې يو بل ته نه وايي چې افغانستان له تا نه پر ما ډېر گران دی خو که څوک له خپل وطن سره خيانت کوي هغه کسان جلا دي. د افغانستان د اساسي قانون په اساس، افغاني تابعيت له هيڅ افغان نه سلبېدلی نه شي نو دا چې افغانيت له چا نه اخستل کيدلی نه شي نو افغاني مينه هم د خپل وطن د چا نه اخستل کېږي نه. په شعوري او غير شعوري توگه خپل افغان ورور ته بايد په کمه سترگه و نه گورو.

د شخصيت وژنې او د پاليسۍ پر سر د اختلاف نظر توپير

د فرورۍ د مياشتې اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په دې ورځو کې پاکستان ته د پوځي زده کړو لپاره د شپږو ځوانو صيب منصبانو د لېږلو په هکله په مطبوعاتو کې ببلابېلې تبصرې او مرکې کېږي چې د پاليسۍ د اختلاف پر ځای د دې ځوانانو د شخصيت وژنې سبب هم

گرځي او سم کار نه دی بلکې د دې ځوانانو په هکله جفا ده. په سياست کې دايمي دښمن او دايمي دوست نشته دی. يو هېواد به دې نن دښمن وي خو سبا ته به له هغه هېواد سره دوستي کوي. په سياست کې راکړه ورکړه ده او څنگه کولی شي چې د نورو هيوادونو سره د اړيکو په درلودلو سره خپلې منافع وساتي.

که د افغانستان تيرو څلور لسيزو ته نظر واچوو او حتی مخکې له هغې نه هم که وگورو نو د افغانستان اکثريت ولس نورو هېوادونو ته لکه اروپا، شمالي امريکا، استراليا، ايران، پاکستان، پخوانی شوروي اتحاد، هند، عربي هيوادونو او يا د اسيا نورو هيوادونو ته مهاجر شوي او يا هلته يې زده کړې کړې دي او حتی په جنوبي امريکا او افريقايي هيوادونو کې هم افغانان پيدا کولی شئ. زمونږ د جمهور رئيس نه نيولې د دولت د ښکته ليکو پورې اکثريت چارواکي او د افغانستان منتخب مشران دغو هيوادونو ته مهاجر شوي او اکثريت په بهرينو هيوادونو کې زده کړې کړې دي. که قضاوت دا وي هر افغان که په کوم بهرني هيواد کې اوسيدلی او يا هلته يې زده کړې کړې وي نو هغه ټول به د هغه هيواد گتو ته د افغانستان پر گټو ترجيح ورکوي او يا به هغو هيوادونو ته جاسوسي کوي نو بيا خو زمونږ ټول ولس په دې کټگورۍ کې راځي ځکه اکثريت مطلق زمونږ ولس نورو هيوادونو ته تللی او يا هلته يې زده کړې کړې دي. که قضاوت دا وي چې نه جاسوسي بد کار دی او دا په دې پورې اړه نه لري چې څوک چېرته اوسېدلی او يا چيرته يې زده کړې کړې دي نو بيا مونږ دا نه شو ويلی که په فلان او فلان هيواد کې څوک اوسيدلی او يا هلته يې زده کړې کړې وي نو هغه به جاسوسان وي.

که د حکومت په پاليسۍ انتقاد وي چې ايا د پاليسۍ په لحاظ پاکستان ته د ځوانانو ليږل د پوځي يا نورو زده کړو لپاره په اوسني وخت کې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان د افغانستان پر ضد مسلح ګروپونه روزي او تقویه کوي یې سم کار دی او که نه، دا جلا خبره ده. د پالیسۍ په سر اختلاف نظر سم کار دی او دا د افغانانو حق دی چې د حکومت په پالیسیو انتقاد وکړي. اما د افغانانو په هکله مخکې له مخکې قضاوت کول جفا او ګناه ده. زما په اند د افغانستان موجوده حکومت تر اوسه پورې د پاکستان پر وړاندې د پوره نرمښت نه کار اخیستی او خپلې ژمنې یې پوره عملي کړي دي خو لا تر اوسه پورې د پاکستان حکومت له خوا څنګه چې لازمه ده پوره ګامونه نه دي اخیستل شوي چې دا وښایي چې واقعاً د افغانستان په هکله د پاکستان په پالیسۍ کې عمیق بدلون راغلی دی او که نه؟ ځکه د پاکستان حکومت د افغان مهاجرینو په ایستولو پیل کړی او هره ورځ په سل ګونو کډې افغانستان ته راا‌ړوي او یا افغانان په پاکستان کې ځورول کیږي او هم د ډیورند د کرښې په دواړو خوا کې تخریش کوونکي فعالیتونو ته دوام ورکوي.

په مطبوعاتو کې دا بحثونه ډېر ګرم دي چې ایا د افغانستان حکومت، پاکستان ته د شپږو تنو پوځي صیب منصبانو لیږل ښه کار کړی دی او که نه؟ او ځیني دا هم وایي چې دا صیب منصبان به جاسوسان تربیه شي او پاکستان لپاره به په راتلونکي کې جاسوسي کوي. ما چې د دې شپږو ځوانو صیب منصبانو عکسونه ولیدل نو دا ځوانان د افغانستان په یو قوم پورې اړه نه لري او داسې بې مسؤولیته خبرې د دې صیب منصبانو د شخصیت د جریحه دار کولو لپاره یوه لویه ضربه ده چې دا سم کار نه دی او زما په اند دا د دې ځوانانو په هکله شخصیت کشي او هم د دوی په هکله یوه لویه جفا ده ځکه دوی په خپل سر هلته نه دي تللي بلکې د افغانستان حکومت هلته لیږلي دي. د جمهور رئیس کرزي په دور کې هم په سل ګونو افغانان پاکستان ته زده کړو لپاره تللي دي او حتی د پاکستان حکومت بېلابېلو مشرانو لپاره سهیمه هم درلوده خو دا چې دا شپږ کسه ځوانان اوس هلته د

فوځي زده کړو لپاره دولت لیږلي او مونږ لا د مخه د دوی په هکله قضاوت کوو زما په اند دا د دې صیب منصبانو په هکله او یا د دوی په هکله تصور کول چې ګونډې دوی به جاسوسان شي لویه جفا ده.

د انګېزې شینوارې په یاد

د فرورۍ د میاشتې ۱۷ نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د فرورۍ د میاشتې په اولسمه نېټه د ننګرهار ولایت د ولایتي شورا غړې انګېزه شینوارې چې د چسپکي ماین په ذریعه چې د هغې په موټر کې ځای پر ځای شوی و څو ورځې دمخه زخمي شوې وه، په کابل کې د شهید محمد داؤد خان په څلور سوره بستریزه رغتون کې له دې فاني دنیا سره خدای په اماني وکړه او شهیده شوه. اناالله و انا الله راجعون. د دې شهیدې په یاد مې په فیسبوک کې ولیکل:

هره قطره د وینې چې په هر منظور اوس په افغانستان کې تویېږي که هغه د وکیل صاحبې انګېزې شینوارې وه او که د نورو افغانانو د غندلو وړ ده. ډېرې وینې تویې شوې، ډېر بېګناه افغانان د خپلو او پردو په لاسونو ووژل شول نو تر کله به مونږ پوهېږو چې خپل وروڼه او خویندې د پردو او یا د خپلو په لمسون ونه وژنو، خپل وطن وران نه کړو او د مینې او محبت ژوند وکړو او د یو بل سره وروري وکړو. که هر څه ولرو خو مینه د خپلو خلکو او وطن سره نه وي نو مونږ هېڅ نه لرو او همداسې به د بدبختیو په سیلابونو کې لاهو اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیریت او قوماندانی

د فرورۍ د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ملکي ساحه کې ښه اداره چي تـه مـدیر او پـه نظـامي ساحه کـې ورتـه قوماندان وایي. د مدیریت او قوماندانۍ یوه برخه علمي ده چـې د مـدیریت یا قوماندانۍ په ساحه کې زده کړې او مطالعه مهمه ده او تاثیر لري خو زما په اند د مدیریت او قوماندانۍ لویه برخه د انسان په فطرت کې اغږل شـوی جوهر دی چې د انسان نه ښه مدیر یا قوماندان په عملي ساحه کې جوړوي. مدیریت په ورځني ژوند کې د کور له مدیریت نه نیولې، د کـلي، ولسوالۍ، ولایت، مملکت او د دنیا په کچه ضروري خبره ده. ما ډېر کسان لیـدلي دي چې د مدیریت په تیورۍ ښه پوهېږي خو ښه مـدیر نـه وي او همداشـان مـا ښه اقتصاد پوهان لیدلي چې په تیورۍ ښه پوهېږي خو ښه بزنس مین کیدی نه شي او همدا شان ښه سیاست پوه ښه سیاست مـدار کیـدی نـه شي. ښـه مدیر، بزنس مین، قوماندان او سیاست مدار باید د تصـمیم نیولـو پـه وخـت کې ریسک یا خطر قبول کړي، فکر یې باید تېـز وي چـې د راټولـو شـوو او یـا موجودو معلومـاتو پـه رڼـا کـې اوضـاع او وضـعیت تحلیـل او عاجـل تصمیم ونیسي. که تصامیم ډېرو مشورو او د کتابونو لوستلو ته په تعویق واچـول شي نو بیا به وخت د وخته تیر وي. زما په انـد کـه یـو مـدیر ووایـي چـې زه ډېـر مصروفه یم او وخت نه لرم نو دا د دې معنی لري چې دی ښه مـدیر نـه دی ځکه د وخت په مدیریت نه پوهېږي او چې د وخت په مـدیریت کـې څـوک ستونځه ولري نو ته پوه شه چې د داسې کس نه ښه مدیر نـه شي جوړیـدی. زما د شخصي تجربې پر اساس ښه مدیر پـه دوه حـالاتو کـې ډېـر مؤفقـه وي اول دا چې ښه، متعهده، پوه او پاک ټیم د ځان پـه مـاحول کـې راټـول کـړي البته دا کار د مدیر د انسـان پیژنـدنې او شـناخت پـورې اړه لـري او دویمـه برخه یې د کارونو دلیگشن (Delegation) یا کارونه خپلـو مناسـبو اشخاصـو

ته سپارل دي. داسې نه چې د برقي کار ترکان ته حوالـه شي او د ترکـان کـار موچي ته. په مدیریت کې د نه تصمیم نیولو نه خـراب تصـمیم هـم ښـه دی ځکه د خراب تصمیم نیولو په موجودیت کې خو دا چـانس شـته دی چـې یـو څه کار وشي خو د نه تصمیم نیولو په صورت کې د کار کولو امکان صفر وي او حتی منفي خواته د تګ امکانات هم ډېر وي.

د وطن معماران

د فرورۍ د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

زمونږ قضاوتونه بعضې وخت د حافظ د سوتې غونډې دي چـې پـه هـر چـا څنګه ولګېد هغسې لګېږي او زیاتره وخت زمونږ قضاوتونه پـه واقعیتونـو ولاړ نه دي. ډېری کسان قضاوت په سلیقوي توګه کوي او زیاتره وخت یـو څـوک مونږ سم نه پېژنو خو قضاوتونه مو داسې وي چې ګوندې مونږ هغـه کـس لـه کلونو کلونو راپدېخوا پیژنو او د هغه د ژوند هر څه راته معلـوم دي نـو ځکـه قضاوت کوو. کله چې په نظامونو کې فساد اوج ته ورسېږي نو بیا د ولس پـر وړاندې هر چا چې په حکومت کې کار کړی وي، هغه ورته فاسـد ښـکاري یـا هغه متل دی چې وایي د وچو له کبله لانده هم سوځي. کـه حکومـت کـې د کارکولو مؤخه خدمت کول وي نو بیا خو په حکومت کې کار کول ثواب لـري او که په حکومت کې د کارکولو مؤخه د ځـان مـړول، خپـل مقابـل لـوری لـه منځه وړل او ضعیفه کول، ګوندې او پره وي نـو بیـا حکومـت کـې کـار کـول ګناه ده.

په اوس وخت کې زمونږ ولس ته په حکومت کې کار کول ګنـاه ښـکاري او یا ډېری کسان دا فکر کوي چې په دې حکومت کې هیڅ پاک او با احساسـه کسان نشته دي. نه داسې نه ده مونږ ډېر ښه کسان په حکومت کـې لـرو او په پخوا وختونو کې هم ډېرو ښو کسانو په حکومتونو کې کارکړی دی چـې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی خدمتونه د ستایلو وړ دي او اوس هم په ښو نومونو یادیږي. نو په دې اساس په حکومت کې کار کول په نیت او عمل پورې اړه لري چې نیت مو څه دی او عمل مو څنګه دی؟ په دې نږدې وخت کې به انشاالله یو کتاب د وطن د معمارانو په نامه په پښتو او دري ژبو ډېر ژر چاپ شي او د یو شمیر هغو کسانو په کارونو به رڼا واچول شي چا چې په پخوانیو حکومتونو کې ښه کارونه کړي دي.

زما د ژوند یوه ترخه خاطره او د پرون قتلونه په ارزګان، بدخشان او هم د افغانستان په نورو سیمو کې

د اپرېل دیارلسمه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل افغانستان

د ۱۹۹۰ م کال ورځې وې چې ډاکتر سعادت شګیوال د پېښور په شاهین ټاون کې د نامعلومو کسانو له خوا په شهادت ورسېد. زه هغه وخت د امریکا غږ راډیو محلي خبریال وم. ما په پېښور کې خپلو زامنو لپاره ګاډی (ټانګه) نیولې وه چې زما زامن به یې سهار ښوونځي ته بیول او ماسپښین به یې بېرته کورته راوستل. د خدای بښلي شګیوال د شهادت نه څو ورځې دمخه زما زامنو راته وویل چې زمونږ په ګاونډ کې دوه کسه د دوی همصنفیان دي چې هغه هم مهاجر دي که زما اجازه وي نو هغوی به هم له ځان سره اخلو او زمونږ سره به یو ځای ښوونځي ته ځي او راځي. ما ورته وویل چې سمه خبره ده او هغوی هم له ځان سره اخلي. زما کور په اکاډمی ټاون کې و او زما د زامنو ښوونځی په شاهین ټاون کې و. څو ورځې وروسته چې مازدیګر کور ته راغلم او زامنو مې راته د کور دروازه (ګېټ) خلاص کړ او موټر مې ودروه نو

زامنو مې راته سمدستي وویلې چې زمونږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. ما ته پته نه وه چې دا دوه کسه ماشومان د سعادت شګیوال زامن دي. خدای شاهد دی چې دا خاطره چې همېشه رایادوم نو زما د سترګو نه اوښکې ځي ځکه ما ته دا تصور سمدستي په سترګو کې ودرېده لکه چې زه وژل شوی یم او زما ماشومان یتیمان پاتې شوي دي. دا مې له ځان سره تصور کړه چې زما د ماشومانو به څه حال وي که زه ووژل شم ځکه په هغه وخت کې هغو کسانو ته چې یو څه ملي فکر یې درلود تهدیدونه په پېښور کې ډېر زیات او ګڼ شمېر زمونږ برجسته وطنوال شهیدان او یا لا درکه شول.

پرون چې پینځه کسه د خیریه موسسې کارکوونکي چې په ارزګان کې شهیدان کړای شول چې د ډاکټر صیب رحمانزي لمسی منصور رحمانزی چې تازه یې له هندوستان نه ماستري اخستې وه او هلته یې کار کاوه هم شامل و. همداشان زمونږ د اردو قهرمانان چې په بدخشان کې په ډېره وحشیانه توګه حلال او شهیدان شول، دوی به هم پلرونه، میندې، خویندې، بچي او مېرمنې لري او د دې شهیدانو په کورنیو کې به څه ډول د ماتم ویر ګډ وي.

زما سترګو کې د شګیوال د شهادت انځور یو ځل بیا ښکته پورته شو او هغه ورځ مې راپه یاد شوله. ایا د دې شهیدانو په کورنو کې به دا د پرون ورځې دروند او نه جبران کېدونکی غمونه څنګه تېرېږي؟ هغه چا چې دوی شیهدان کړي، داسې راته برېښي چې دوی نه خویندې او میندې او نه کورنۍ لري او نه اسلامي او انساني عاطفه. الله تعالی دې په افغانانو په خپله ورحمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مافيايي نظامونو عمده خاصيت

د اپرېل ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د مافيايي نظامونو عمده خصوصيت دا دی چې له پورته نه ښکته چارواکي د تقرر او د هغوی د مصئونيت حمايت کېږي او د ښکته نه پورته چارواکي چې څه غريبي، خيانت او يا د ولس مال لوټوي نو د پورته چارواکو سره يې شريکوي او په دې توګه د فساد خبيثه دايره ورځ په ورځ تقويه کېږي. نن د بدخشان امنيه قوماندان جنرال بابه جان د ۱۳۹۳ هجري شمسي کال د حمل په ۲۶مه نېټه د طلوع تلويزيون سره په مرکه کې د بدخشان د نا امنيو څو مشخو بيلګيو ته اشاره وکړه چې د بدخشان د ولايتي شورا مشر- د جرم په ولسوالۍ کې د طالبانو يو کس قوماندان د شمس الله په نامه چې په جنګ کې زخمي شوی و بدخشان ته او بيا وروسته يې په کابل کې تداوي کړی او بېرته يې د طالبانو ليکو ته لېږلی او همدا شان په ملي شورا کې د بدخشان وکيل، مسلم ورور په بدخشان کې قتل وکړ او دوسيه يې حتی څارنوالۍ نه اخيستله. جنرال بابه جان هم وويل چې د پارلمان د وکيلانو (مريم کوفي او فوزيه کوفي) ورور قاري عنايت الله د مخدره موادو سره ونيول شو او ۱۷ کاله قيد شو. د بدخشان د ټولو نا امنيو تر شا د محلي او سياسي چارواکو لاسونه دي چې په مواد مخدر او د معادن په استخراج او قاچاق کې لاسونه لري. دې ته وايي مافيايي نظام نو څوک شته چې د دې مشهودو پېښو پوښتنه وکړي؟

Multitasking يا په يوه وخت کې څو کارونه کول

د اپرېل ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

د ادارې او منجمنت په علم کې يوه کلمه استعمالېږي چې ښه منيجر هغه دی چې په يوه وخت کې څو کارونه همزمان وکړي. اوس سوال دا دی چې ايا يو مدير، مشر، يا منيجر په يوه زمان کې څو کارونه همزمان کولی شي او که نه؟ منطقي ځواب دا دی چې يو کس په عين زمان کې دوه کارونه نه شي کولی. خو ښه مشر يا مدير که هغه په هره سطحه وي هغه دی چې څو کارونه همزمان بايد وکړي شي. نو سوال بيا دا دی چې دا څنګه امکان لري؟

دا ډېر اسانه کار دی ځکه چې ښه مشر او مدير هغه دی چې کارونه نورو کسانو ته حواله کړي او په خپله هرڅه ونه کړي. مشر- يا مدير بايد يوازې نظارت وکړي. نوروکسانو ته د کارونو حواله کول په اداره او مديريت کې Delegation وايي نو د کارونو حواله کولو لپاره ښه ټيم ته ضرورت دی. د ښه مدير يا مشر يوازينۍ دنده دا ده چې څنګه ښه ټيم تعين کړي او په دې پوه شي چې څوک په کوم ځای کې ښه کار کولی شي ځکه هر کس د هر کار لپاره تجربه، استعداد او دلچسپي نه لري. ټيم دې ته نه وايي چې هغه کسان چې د مشر يا مدير سره ښه بندار کولی شي او هغه لکه د کوميډن په شان خوشحاله ساتلی شي نو د ځان په شاوخوا يې راټاو کړي. د تېر جمهور رئيس ورور يوه ورځ قصه کوله چې خپل وررورته يې ويلې و چې فلانی کس سم سړی نه دی او خلک ترې ډېر خفه دي نو ښه به دا وي چې د ارګ نه يې وشړي يو څه بل کار ورته ور کړي. نو جمهور رئيس ورته ويلي و چې د دغه شخص سره ما اوس اموخت اخيستلی دی.

دا چې په افغانستان کې ډېرو کارونو ته همزمان اړتيا ده نو زمونږ مشران او د ادارو مديران زيات Multitasking او نورو ته د کارونو حواله کول يا

(c) ketabton.com: The Digital Library

Delegation ته ضرورت لري. نو جمهور رئیس او د دولت نو مشران او مدیران باید د ځانونو په شاوخوا ښه ټیم راټول کړي نه دا چې داسې کسان راټول کړي چې یوازې دوی ورسره اموخت اخیستلی او ښه بنډار کولی شي. تر یو څه حده چې ماته پته شته، د جمهور رئیس نه نیولی د ښکته نورو چارواکو پورې دوی د خپلو ادارو په شاوخوا کې داسې کسان راټول کړي دي چې دوی ورسره اموخت اخیستلی او کارونه په ټپه ولاړ دي. زمونږ ملت په تورتم کې قرار لري او نه پوهېږي چې زمونږ دولتي چارواکي په کوم خوا روان دي. په ساده تعیناتو کې هم ضد او نقیض خبرونه خپرېږي. داسې اوازې د ملي وحدت حکومت ته شرم او ولس ته د توهین معنی لري.

یو کتاب همدا اوس لولم. وایي چې پالیسۍ، پالیسي میکران نه عملي کوي بلکې پالیسي ښکته قدمي عملي کوي. که ښکته قدمي په پالیسیو عقیده ونه لري او یا یې انګېزه ورسره نه وي نو ټولې پالیسي به په هوا کې پاتې وي او لکه هسې چې زمونږ په اصطلاح په یخ لیکنه ده. Michael Lipsky چې د سوشل پالیسۍ په برخه لري کې استاد دی ښکته قدمو مامورینو ته -Street Level Bureaucrats لقب ورکوي ځکه د خلکو کار د پالیسۍ جوړونکو سره نه دی بلکې د محلي چارواکو سره وي.

انماالاعمال باالنیات

۲۷ اپرېل ۲۰۱۵م کال، کابل (د ثور اومه نېټه)

د هغه چا چې نیت ښه و او د خدای لپاره یې د وطن په ابادۍ او جهاد کې برخه اخیستې ده، که ژوندي وي الله تعالی دې ورته په دې دنیا او هم هغه دنیا کې اجرونه ورکړي او څوک چې په همدې ښه نیت شهیدان شوي دي الله تعالی دې ورته برین جنتونه نصیب کړي. چا چې د غویي د اومې او اتمې نه سو استفاده کړې او یې لا هم کوي د غندلو دي.

ګرانو دوستانو او عزیزانو!

د می د میاشتې ۱۲مه نېټه، ویرجینیا، امریکا

دا څو ورځې کېږي چې زه له هېواد نه بهرون په سفر یم. د فیسبوک په مجازي دنیا کې دا افواه خپره ده چې ګوندې زه د ننګرهار د والي په توګه تعین شوی یم. دا دوه ورځې زه حیران وم چې څه ولیکم که نه؟ ځکه که څه ولیکم نو شاید داسې فکر وشي چې زه د دوستانو حسن نظرونو ته درناوی نه لرم او یا د کار کولو توان او یا ولس ته د خدمت کولو اراده نه لرم. او یا به داسې معلومه شي چې دا آوازه زما په اشاره خپره شوې ده. ما چې کوم اول پوست ولیده هغه د څو کسو پخوانیو والیانو اوازه وه چې زما نوم یې هم په هغه کتار کې اچولی و.

دا چې دا آوازه څنګه خپره شوله ما ته هم معما ده چې ایا په ښه نیت وه او که په بد خو د دوستانو مثبت نظرونه او حسن نیت ما ته د ولایت نه ډېر مهم دی او زه د ټولو نه منندوی یم ولو که والي هم نه اوسم.

لږ وضاحت غواړم چې وکړم:

ما ته چا رسمي خبر نه دی راکړی او نه راته جمهور رئیس څه ویلي دي. زه اوس هم د ولایت نه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او تر خپله وسه د خدمت کولو زمینه راته مساعده ده. ولایت امتیاز نه بلکې لوی مسوولیت دی. که جمهور رئیس اعتماد وکړ نو شاید چې تر ډېره حده به موفقه اوسم ځکه زه له چا سره په هیڅ نوع غیر مشروعو اقتصادي ګټو کې شریک نه یم او په حکومتدارۍ کې په سلو کې پنځوس سلنه پاکي مهمه ده.

په تېرو شپږ دېرشو کلونو کې چې ما کومې دندې اجرا کړې که کار مې کم کړی او که لږ خو نه مې رشوت اخیستی، نه مې د حکومت مال چور کړی او نه مې د خپل ولس او خلکو پر ضد خیانت کړی دی. زه نه یوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په چوکات کې د خپلو دندو بلکې د تېرو شپږ دېرش کلونو د ټولو دندو حساب ورکولو ته چمتو یم او په خپل ژوند او کارو بار قناعت لرم.

سر مو نه خورم خو اخري خبره دا ده چې په فیسبوک کې چې ما د دوستانو مثبت حسن نظرونه ولیدل هغه ما ته د ولایت د دندې نه ډېر اهمیت لري. ډېري دوستان زه د نږدې نه هم نه پېژنم خو د ټولو نه زیاته زیاته مننه. توقه دې وي که ستاسې پېش بیني رښتیا شوله او ما دا دنده قبوله کړه نو دا درته ویلی شم چې تاسې به په خپلو خبرو پښېماني ښکاره نه کړئ. ستاسې خادم او ورور شاه محمود میاخیل

په پورته لیکنه په سلهاو دوستانو ډېر مثبت نظرونه لیکلي و چې زه فکر کوم د افغانستان په سطحه دا به اول ځل وي چې دومره کسانو په سوشل میډیا کې مثبت نظرونه او تبصرې لیکلې وي ځکه همېشه که یو څه مثبت نظریات وي نو یو څه منفي هم وي. د یو څو دوستانو تبصرې دلته رانقلوم:

عصمت قانع صیب زما عکس پوست کړی و او لیکلي یې و:

دا ځوان په رسمیت پېژنم. میلمه پال اولسپال متواضع غوځ او قاطع منیجر دی، په اداره او منجمنت کې پر اصولو تکیه کوي او پخپله هم له قانون او نظم څخه رعایت کوي، که د افغانستان په اوسنی اداره کې مسولیت ور وسپارل شي هم به د اوسنی ادارې ابرو وساتي او هم به خلک ادارې ته رانژدې کړي.

رضوان الله شپون صیب لیکلي و:

د ننگرهار د نوي والي په توگه د ښاغلي شاه محمود میاخیل د ټاکنې احتمال دی او تمه کېږي چې د سیمه ایزو ارگانونو ادارې د نوي رئیس غلام جیلاني پوپل د کار له پیلولو وروسته د ښاغلي میاخیل د تقرر اعلان وشي. ښاغلی میاخیل یو مهال د کورنیو چارو وزارت اداري معین په توگه پاتې

شوی، د ننگرهار په جغرافیه او قومي جوړښت ښه پوهېږي، د ننگرهار د والي په توگه د ښاغلي میاخیل ټاکنه غوره اېشن دی، خدای دې وکړي چې د والي په توگه تر ټاکنې او کار پیلونې وروسته د ننگرهار د امنیتي وضعیت د ښه والي لپاره ټول شته امکانات وکاروي.

امین الله ظاهر صیب لیکلي و:

ولسمشره! ننگرهار ته د نوي والي شامحمود میاخیل په ټاکنه دې یو ځل بیا د ولسونو په زړونو کې ځای پیدا کړ. مونږ دې وگټلو او یو ځل بیا راباندې گران شوې ته دې زنده باد یې وروستی ټاکنې دې په زړه پورې دي. میاخیل نه زور لري او نه زر د کتاب او قلم سړی دی مونږ یې هرکلی کوو.خدای دې وکړي چې پریکړې ته د عمل جامه واغوندې. **او همداسې نورې تبصرې.**

نو مجبوره شوم چې د ټولو نه یو ځل بیا مننه وکړم او دا لاندې وړوکې تبصره مې بیا ولیکله:

مننه او په اخره کې یو وړاندیز

د می د میاشتی ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، ویرجینیا، امریکا

گرانو دوستانو او عزیزانو! ستاسې هره تبصره ماته د میلیونو میلونو مادي امتیازاتو نه ډېر اهمیت لري او نه پوهېږم چې څنگه د ټولو نه مننه وکړم. خو د تاسې ټولو نه یو ځل بیا نهایت زیاته مننه. زه بیا هم نه پوهېږم چې دا آوازه ولې خپره شوه او یو دوست زمونږ لیکلي و چې واقعاً دا په میډیا کې به لومړی ځل وي چې د یو چا په هکله دومره مثبتې تبصرې وشي نو ستاسې حسن نظر ماته له هر څه نه زیات اهمیت لري. حال دا چې ما هېڅ نه دي کړي. د ځان په خاطر نه وایم خو د دې نه معلومېږي چې افغانان د ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومتداری، صداقت او ایمانداری تړي دي. دا درې عنصره نه خارجي کمک ته ضرورت لري، نه تخنیکي مرستو ته او یا نه کومه قانوني ستونځه شته او نه په بیه اخیستل کېږي چې تاوان سړی وکړي. که ولس ارامه وي مونږ ټول پخپله ارامه کېږو او د ولس په ارامۍ کې زمونږ فردي او د کورنۍ ارامي پخپله خوندي ده.

د ځان په ګټه سؤ استفادې ته فساد وایي خدای دې وکړي چې زما دا تبصره او یا مخکینۍ تبصره په فساد کې رانشي. قدرت او پیسې سړی فاسدوي خو که سړی له ځان سره ووایي چې د دې چوکۍ نه به یوه ورځ خامخا ځم نو بیا سړی نه فاسدېږي او ما سره همدا فکر همېشه و او دی چې که هره دنده سړی ولري نو باالاخره ترې یوه ورځ په طبیعي شکل او یا غیر طبیعي شکل ځي او قدرت او پیسې له انسان سره تر اخره نه پاتې کېږي. دا تغیر او تبدیل په وظایفو کې د همدې په خاطر دی چې د دوه درې کالو نه وروسته د انسان ابتکار او انرژي په یوه دنده کې ختمېږي نو باید چې تغیر او تبدیل رامنځته شي اوبه چې هم په یوه ځای کې ډنډ شي نو باالاخره ګنده کېږي. دا خبره ما تکرار تکرا کړې ده چې کله چې زه معین د وزارت داخله شوم نو زما خدای بښلي پلار راته راغی او راته یې وویل چې معین شولې خو یوه ورځ د دې چوکۍ نه تګ هم په نظر کې ونیسه خو ځان بدنامه نه کړې. ښه کار په دې معنی نه دی چې چا ته غیر قانوني کار سړی وکړي. که یو مامور له ټولو سره یو رنګه قانوني برخورد وکړي نو بیا هیڅوک نه خفه کېږي یعنې د مور او میرې سلوک باید په دولتي چوکاټ کې له ولس سره ونه شي. یو کتاب چې ما او قیوم مشواڼي صیب په ګډه لیکلی دی د وطن د معمارانو په نامه چې په همدې دوه اونیو کې به انشاالله چاپ شي نو په سریزه کې ما همدا خبره لیکلې ده.

که څه هم دا ښه نه ده چې د ځان توصیف پخپله وکړم خو د معلوماتو د شریکولو او شاید چې په یو چا څه مثبت تاثیر وکړي دا لاندې څو ټکي لیکم.

د کورنیو چارو په وزارت کې چې ما کار کړی نو زما نږدې دوستان هم نه پوهېږي چې زه څو ورونه او څومره خپلوان لرم او ما دا خپلې کورنۍ ته ویلي و چې خپل کارونه به کوئ او زما په کار کې به کار نه لرئ. صرف ستاسې د معلوماتو په خاطر وایم چې مونږ شپاړس ورونه و چې دیارلس اوس هم ژوندي دي او همداسې په سل ګونو خپلوان لرم خو ټول پوهېږي چې زه د دوی غیر قانوني او غیر منطقي غوښتنې نه منم نو ماته یې ویلی هم نشي. او اکثره رانه کله کله خفه هم وي. د پیسو په هکله زما فرموله هم ډېره اسانه ده. له خپلې شړې سره پښې غزوم او اساسي ضرورت رفع دی او هوس نه لرم چې باغونه، کورونه او بیلډونګه ولرم او هغه درد سر هم دی. د ننګرهار او مشرقي هر کور او هر باغ زما کور او باغ دی او همدا علت دی چې زه تر اوسه په ننګرهار کې کور نه لرم یوازې په کابل او کونړ کې ځای لرم او هم ما خپل ټول ژوند د خپل معاش نه جوړ کړی دی. د خدای نه ډېر مشکوره یم چې همېشه زما معاش زما د ضرورت نه زیات و او کم نه و او ښه ژوند راته د حلال معاش له لارې برابر شوی دی او په خپل ژوند قناعت لرم. د الله تعالی په دربار کې حلال او حرام دواړه شته نو په عوض د دې چې د حرامو پسې سړی تپ و تلاش وکړي ولې د حلال رزق سوال نه کوي. زما د ټول شناخت او لوړو چوکیو په درلودلو سره چې د افغانستان ټولې شاروالۍ زما د معینیت په چوکاټ کې وې، یوه نمره ځمکه ما نه د ځان په نامه او نه د فامیل د کوم بل غړي په نامه، د افغانستان په هېڅ یوه سیمه کې نه ده اخیستې. په تېرو دېرش کلونو کې د ننګرها ټولو پخوانیو او موجوده مشرانو او چارواکو سره زما ډېرې نږدې اړیکې وې او ملګرتوب مو هم درلود خو یوه ته ما هم دا سوال نه دی کړی چې په کوم شهرک او یا د حکومت په چوکاټ کې ماته کومه نمره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکه راکړي. سلام علیک ډېر ښه لرو خو د هیچا سره هیڅ نوع پېټې او یا ښکاره اقتصادي پروژې نه لرم.

په هر حال خدای دې هغه وکړي چې زمونږ او ستاسې د ټولو خیر پکې وي. هره دنده چې وي، خدمت په یوه سر نه کېږي، ښه، کار فهمه، پاک، صادق او متعهد ټیم په موجودیت کې سرې خدمت کولی شي. د اشخاصو قحط الرجال نشته دی او په افغانستان کې له ما نه ډېر زیات ښه، پوهه، با تجربه او متعهد کسان شته دي. که حکومت هر چېرته ځوک مقروري نو باید ښه فکر پکې وکړي او ښه کسان باید په دندو وګوماري.

وړاندیز: راځئ چې د یو مثبت بدلون په لور غوړونه سره نږدې کړو که په حکومت کې یوو او که نه خو د دې بدلون لپاره کار باید وکړو. که مونږ یو سم او متعهد حرکت او ټیم جوړ کړو دولتي چارواکي زمونږ او ستاسې ورونه او بچیان دي خامخا به سمېږي. راځئ چې همدا حرکت ژوندی وساتو، قانوني بنه ورکړو او د نظام سازۍ لپاره کار وکړو. له اسمانه ملایکې الله تعالی مونږ ته نه رالېږي چې دا وطن راته جوړ کړي. الله تعالی فرمايي: "اِنَّ اللّٰہَ لا یُغَیِّرُ ما بِقَومٍ حَتّیٰ یُغَیِّروا ما بِاَنفُسِهِم" که په ځان کې پخپله مثبت تغیر رانه ولو نو الله تعالی هم زمونږ په ژوند کې مثبت تغیر نه راولي. خارجیان او یا د خارجیانو پیسې او قوت خو په هیڅ شکل زمونږ په ژوند کې تغیر نشي راوستلی او حتی د خارجي هیوادونو (عربو او عجمو) زیاتې پیسې او قوتونه زمونږ ملک ته راغلل خو زمونږ ستونځې نورې هم زیاتې شولې او مفت خواره یې اموخته کړو. راځئ چې د دې مفت خوریو او نورو ته د طمع لرلو پر ځای د خپلو ناځیزو امکاناتو او قوت نه د وطن په ګټه مثبته استفاده وکړو. راځئ چې د شعارونو نه تېر شو او عملي اقدام وکړو. زما یوه ساده او اسانه مشوره اول د ننګرهار، ورپسې د مشرقي او باالاخره د افغانستان خلکو ته دا ده چې په ننګرهار کې ډېرې ټولنې، حرکتونه او ښه با احساسه کسان

شته دي او هلې ځلې کوي خو د دوی هلې ځلې پراګنده او یا انفرادي شکل لري. راځئ چې دا ټولې ټولنې سره یو ځای کړو، لږ ساده اصول ځانونو ته وټاکو، په هغو اصولو عمل وکړو او انشاالله زه امید لرم چې د دې حرکت نه به یو ښه او غټ حرکت جوړ شي. کله چې مونږ خپل معنوي قوت سره یو ځای کړ دا نور کارونه پخپله کېږي. ما ته پته ده چې زمونږ تېرو حکومتي چارواکو په ننګرهار کې او هم نورو سیمو کې د ولس او ټولنو تر منځ په یوه نامه او بل نامه درز اچولی و نو ښه دا ده چې فایروالونه (دیوالونه) چې زمونږ د ټوټه کیدو په خاطر جوړ شوي دي له منځه لرې کړو او دا قوتونه سره منسجم کړو. دا پیسو ته ضرورت نه لري صرف اخلاص، صداقت او خود ګذارۍ ته ضرورت دی. ملي کارونه په یوه سر او یوه وړه ټولنه باندې نه کېږي. زما عرض د ننګرهار ټولو با فهمه کسانو ته دا دی چې راځئ دا ټولنې او حرکتونه سره یو ځای کړو. که خوښه مو وي نو هره ټولنه او ډله دې په خپلو کې سره تصمیم ونیسي او د یو بل سره د یو ځای کیدو پلان دې جوړ کړي. هره ټولنه چې د یو بل سره یو ځای کېدای شي اول اقدام دې وکړي او له نورو سره به بیا وروسته کار وکړو. ما ته که په دې اړه هر خدمت وي زه حاضر یم. د افغانستان د ارامۍ او سوکالۍ په هیله.

د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، ویرجینیا امریکا

د فیسبوک یو تن ګډونکونکي راته لیکلي و چې ما له ځان سره د فیسبوک په صفحه کې اډ کړه. ما ورته ولیکل چې زما د فیسبوک د ملګرو شمېره د پینځه زرو نه زیاته شوې او زه نور کسان نشم له ځان سره اضافه کولی نو ښه دا ده چې زما د فیسبوک صفحه لایک کړه او په دې توګه به سره په اړیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې اوسو. دې ورور راته وليکل چې يو کس ډلېټ يعنې د خپلو ملګرو نه لرې کړه او ما د ځان سره ونيسه.

ما ورته وليکل چې وروره دا هم يو نوع فيسبوکي فساد دی او زما اخلاق دا اجازه نه راکوي چې زه يو ملګری لرې کړم او تا اډ کړم. ما ته ټول ملګري محترم دي او هر يو جلا جلا ځای زما په زړه کې لري. دا داسې معنی لري چې په يوه کرسۍ کار کوې نو يو ملګری درته راشي او ووايي چې دا فلانی له وظيفې نه لرې کړه او ما مقرر کړه. که دا کار وشي نو دا هم د فساد يوه نمونه ده. مونږ او تاسې تول ملګري لرو او که کوم ملګری زمونږ نيمګړتياوې درلودلې نو هغه به ډيليټ کوو نه بلکې د هغه خلاوې به اصلاح کوو. زه په دې خوشحالېږم چې زما خلاوې څوک راپه ګوته او هغه اصلاح کړم.

په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او يو وړوکی غوندې وړانديز

د مئ د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا

د بيان آزادي دا نه ده چې هر څوک په هر چا پسې هرڅه بې له معلوماتو، شواهدو او دلايلو ووايي. توهين اميزه خبرې چې د انسان شخصيت او ټولنې ته زيان رسوي هغه د قانون، انسانيت، افغانيت او اسلاميت له مخې سمې نه دي. مونږ ټول يو څه عيبونه شايد ولرو ځکه انسانان يوو او انسانان همېشه سهوه کوي خو بايد د انسانانو په شخصي مسايلو او عيبونو پرده واچوو خو متاسفانه زمونږ په ټولنه کې دې ته ډيموکراسي وايي باالخصوص زما اشاره اوسنيو تبليغاتو ته ده چې د افغانستان دښمنان غواړي چې د مختلفو لارو او اشخاصو په وسيله زمونږ دا مات ګوډ نظام خراب کړي او مونږ هم ارادي او غير ارادي د نورو خبرې زمزمه کوو.

انارشي او ډيموکراسي سره فرق لري. د قانون حاکميت د ډيموکراسۍ اصل دی. نو که څوک په چا پسې هر څه ليکي او يا وايي بايد لږ په کې فکر وکړي ځکه بيا شايد په بې فکره او بې سوچه خبرو باندې پښېمانه اوسو. دا د دې معنې نه لري چې په ملي مسايلو کې څوک خيانت کوي او مونږ غلي کېنو او څه ونه وايو خو که ملي مسايل هم مطرح کوو او غواړو چې حقايق ووايو او شواهد په ډاګه شي نو بايد په خپلو خبرو او ليکنو کې د خبرو او قلم عفت په نظر کې ونيسو.

د توماس اديسن وينا

د مئ د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

هغه شيان چې حسابېږي، پر هغې حساب نه کېږي او هغه شيان چې پرې حساب کېږي هغه نه حسابېږي.

يوه مهمه وينا او يوه وړه تبصره

د مئ د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

ډير کلونه پخوا چې مونږ ځوانان و پروفيسر رسول امين راته په پېښور کې وويل چې خوريه! يوه خبره درته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتلل د يو چا په خوښه دي خو وتل ترې بيا په خپله خوښه نه دي. همدا خبره زه هم ځوانانو ته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتګ ستاسې په خوښه دی خو وتل ترې بيا ستاسې په خوښه نه دی نو ښه به دا وي چې د استخباراتي لوبو نه ځانونه وساتو او ملي فکر پيدا کړو. زمونږ عزت په ملي ګټو کې دی نه د استخباراتي شبکو سره کار کول. زمونږ په کونړ کې خو دا اصطلاح ډېره عامه ده چا به چې په استخباراتو کې پخوا کار کاوه او وبه پېژندل شو نو هغه ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې رپوټ چي وايه او دا به يو نوع بده اصطلاح وه چې د کنځلو معنی يې درلودله.

تبصره! زمونږ استخبارات زمونږ د ګاونډيو هېوادونو په پرتله په هر لحاظ د مقايسې وړنه دي ځکه هغوی ډېر منظم دي، زيات امکانات لري او زمونږ په هکله دومره معلومات لري چې مونږ د خپل ځان په هکله دومره معلومات نه لرو. نو په دې اساس مونږ استخباراتي جنګ نه شو ګټلی. ښه به دا وي چې زمونږ حکومت په خپل ملت باندې تکيه وکړي او د ملت اعتماد راجذب کړي. ملت کولی شي چې د ګاونډيانو شومو پلانونو مخه ونيسي. زمونږ مسايل په جګړو او عملياتونو نه حل کېږي چې بېل بېل نومونه په فوځي عملياتو کېږدو او يا استخباراتي معلوماتو شريکول مونږ ته څه ګټه ورسوي. مونږ يو واحد عملياتي پلان ته چې په هغه کې د ولس او حکومت رول معلوم وي ضرورت لرو چې زمونږ ستونځو ته د پای ټکی کېږدي. پلان په پټو معاملو نه جوړېږي بلکې مشکلات بايد له ملت سره شريک شي او ټګلاره معلومه وي چې ټول پوه وي چې مونږ کومه خوا ته راوان يو.

Two points are important for enduring peace in Afghanistan

23 May 2015, Virginia, USA

Two points are important for having enduring peace in Afghanistan. One, peace is a process not a deal. If you have homogenous group of insurgency in a country, it take time to reach a final deal but it will take even more time to implement the agreement. Secondly, insecurities in Afghanistan are

product of several factors or multi-facets such as combination of criminals, terrorists groups, Taliban, disgruntled elements, proxy fighters, bad and inefficient governance, drug and economic mafia and local rivalries. Therefore, it is not possible to have a real peace process. Every contact and negotiation will be part of tactical advantage for both sides and won't produce result.

We need to focus on two tracks: one to focus more on improving governance and rule of law in order to improve security. Secondly focus on good diplomatic relation with Pakistan to reduce violence in the country by not supporting proxies or provide safe haven to those elements who want to destabilize Afghanistan.

Supporting nomination of Mr. Masoom Stanekzai as Minister of Defense

23 May 2015, Virginia, USA

I know Mr. Masoom Stanekzai for many years and know him very well. He is the right choice for the Ministry of Defense of Afghanistan and if I don't exaggerate, he might be the second or third good choice of National Unity Government

(c) ketabton.com: The Digital Library

so far. Beside of his background and education, he is very sincere person to build the country and not part of corrupt mafia. It is not easy to work in the system and in the same time keep your integrity. He survived several attacks and targeted by enemies of Afghanistan within the country and also outside of the country but never give up to work for Afghanistan. I hope parliament members understand this and vote for his confirmation. Two things are important: He will never give up and tirelessly work for enduring peace in Afghanistan and in the same time will keep his integrity. We all should support him and he is the best choice for this position at this critical time. I am on loaner computer and do not have Pashto fonts and will write in Pashto later on as well..

Losing battle of perception by the government

26 May 2015, Virginia, USA

When the government officials are not able to provide proper answers for policies issues, it will create further questions, doubts and confusion. This lack of clear communication leads to belief that there is no clear policy to address people concerns. This provide tools to opponents of

government (armed and political) to mislead the people. In public debate when you lose initiative and be defensive, then you lose argument and battle of perception to win people support. This is the case in Afghanistan right now.

Admiring sacrifices of Afghan National Security Forces

26 May 2015, Virginia, USA

I really admire the sacrifices of Afghan National Security Forces (ANSF) despite so much political grudging to provide them direction. Afghanistan problem is not lacking of dedicated and patriotic forces but it is lacking of political uncertainty. You cannot show me any country in the world that their police or military forces were able to fight against armed opposition for so many years without proper recognition and appreciation of their sacrifices by their leaders.

I am puzzled by some Afghan commentators to blame Afghan National Security forces for failures of security but ignorant that the relative security you have and able to talk on different TV shows are due to the services and sacrifices of ANSF. I am not saying that there is no shortcomings in ANSF but under our political circumstances, they do perform well.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Please do respect their sacrifices that they protect you and your family while you are sleeping nicely. If you are real patriotic, please recruit yourself in ANSF for 200 plus dollars per month and defend the country.

آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟

د می د میاشتې ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

دوستانو سلام! دا څو ورځې کېږي چې ما پـه خپـل کمپـوټر کـې د بېځایـه لاس وهلو له امله خپل ټول فایلونـه لـه منځـه وړي و او هـم مـې د فیسـبوک صفحه کې د ملگرو د اسانۍ په خاطر زمـا د فیسـبوک اکاونـټ ټـول ډیلیـټ شوی و یا له منځه تللی و او دوه ورځې مې د فیسبوک نه غوړونـه پـه قـرار و خو نن دا دواړه مشکلات حل شول او اوس بېرتـه خپـل کمپیـوټر تـه او هـم د فیسبوک اکاونټ ته لاسرسی لرم.

دا دوه ورځې چې فیسبوک مې نه شو کتلای داسې راته ښکاره کېدله چې گوندې ډېر څه مې ورک کړي دي او د ډېرو ښو دوستانو نه جـدا شـوی یـم. دا چې د وطن نه څوک بهر وي نو بیا خو تشویش نور هم د وطن د حالاتو پـه هکله لا زیات وي.

خو پرون شپه مـې د طلـوع تلویزیـون د تـودو بحثونـو چلـوونکي شاه پـور بختیار صیب نه واورېدل چې دی د فیسبوک کومه رسمي صفحه نه لـري او هر څوک چې د دې په نامه څه خپروي هغه د ده نظر نـه دی او دی دومـره وخت هم نه لـري چـې د فیسـبوک پاڼـه ولـري. زه خـو چـې دا دوه ورځـې د فیسبوک د ملگرو نه جلا وم نو د فیسبوک پسې ډېر خفه وم نو یو ژورنالست څنگه د فیسبوک د اهمیت نه انکار کوي او دا ورته بده او عیب ښکاري چې

د فیسبوک اکاونټ ولري. زما په اند دا بد کار نه دی چې څوک د فیسـبوک اکاونټ ولري خو استعمال یې هم په سړي پـورې اړه لـري. ډېـرو دوسـتانو د پورته لیکنې په هکله مثبت نظرونه لیکلي و چې د فیسبوک اکاونټ نـه بایـد مثبته گټه واخستل شي.

د دیترویت په هوایي ډگر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد شوله

د می د میاشتې ۲۸مه نېټه، دیترویت هوایي ډگر، میشیگان ایالت، امریکا

یو کلیوال سړی ښار ته تللی و نو چا ترې پوښتنه کړې وه چې د کـوم ځـای یې نو ده ورته ویلي چې د فلاني ملک د کلي یم. تپوس کوونکي ورتـه ویـلي و چې فلانی ملک څوک دی او د کوم ځای دی؟ کلیـوال ورتـه ویـلي و چـې تـه هغه ملک نه پیژنې نوته څوک پیژنې. د دیترویت هوایي ډگر چې مـې ولیـده نو د هماغه کلیوال سړي قصه مې راپه یاد شوله.

همدا شېبه د امریکې د مشیگان ایالت د دیترویت هوایي ډگـر کـې یـم او مسچوسیت ایالت ته په ترانزیت لونج (انتظار ځای) کې ناست یـم نـو د دې هوایي ډگر اوږدوالی مې چې ولیده چې د وړوکي اوړگاډي په وسیله سـورلۍ د هوایي ډگر له یوې برخې نه بلې برخـې تـه انتقـالوي او پـه یوولسـو ژبـو د معلوماتو په تخته باندې مسافرو ته هرکلی لیکل شوی دی نو د خپل وطـن د هغه کلیوال خبره مې راپه یاد شوله چې مونږ لا ښار او دنیا نـه پېژنـو او اوس هم په کلیوالي محدوده کې ژوند کوو او د خپل ملک دوه ژبو (پښتو او دري) د ویلو تحمل نه لرو او که په یوه ژبه خبرې کوو نو د بـل ژبـې ویـوونکي راتـه اجنبي او غیر افغان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ فکر کوو چې افغانستان د دنيا د ثقل مرکز دی او ټوله دنيا د همدې ځايه اداره کېږي. په واقعيت کې داسې نه ده، مونږ ډېر وړوکی هېواد يوو او حتی د خپلې سيمې په کچه هم زمونږ هيواد په اقتصادي، فوځي او سياسي لحاظ وروسته پاتې هيواد دی.

همدا ګړی يوکتاب د بين المللی روابطو او د نړيوال سياست په هکله هم لولم. د دې کتاب په يو ځای کې راځي چې ګروپونه، ژبې او قومونه د ابد نه په همدې شکل نه دي پيدا شوي بلکې د مهاجرتونو او سياسي جوړښتونو او تحولاتو په نتيجه کې مونږ په اوسنۍ فزيکي او يا بشري جغرافيه کې ژوند کوو. د اسلام له نقطه نظره هم قومونه او ډلې د يو بل د شناخت لپاره پيداشوي دي، په يو بل تفوق يا برتري نه لري. که مونږ د کليوالي محدودې نه راووځو نه ښه به وي ځکه افغانستان لا هم د دنيا په پرتله کلی دی ښار نه دی. مونږ په خپل کلي کې هغه وخت د عزت او ابرو ژوند کولی شو او د خپل هېواد د اوسېدو نه خوند اخيستلی شو چې مونږ ملي فکر ولرو.

راځئ چې د ملي ګټو لپاره وړې خبرې شاته واچوو او د يو ملي اجنډا حمايت وکړو. هره ژبه بايد د هماغه قوم خپل ويوونکي تقويه کړې او د خپلې ژبې يا سيمې د وروسته والي ملامتيا په يو بل وانه چوو. که چا يو ښه کار کوو هغه بايد وستايو او که چا بد کول بد يې بايد د ملي ګټو په خاطر وغندو نه دا چې د شخصي ګټو په خاطر. مونږ داسې ايډياله فرموله نه شو پيداکولی چې هر نظام او هر شخص بايد هيڅ خلا او نيمګړتياوې ونه لري. هر شخص او هر نظام په هره مقطع د تاريخ کې زياتې نيمګړتياوې به خامخا لري او همېشه به د اشتباګانو سره مخامخ وي خو بايد نظام او اشخاص خپلو نيمګړتياو ته متوجه کړو ځکه دا زمونږ حقوقي او قانوني حق دی.

امريکايان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره

د می د مياشتې ۲۹مه نېټه، د ديترويت هوايي ډګر، امريکا

د افغانانو په منځ کې د هېواد نه بهر او هم افغانستان کې دننه د امريکايانو د راتګ د موخو په هکله په محلي او سياسي حلقو کې مختلفې تبصرې کېږي چې دوی ولې هلته تللي دي او هر چاسره د هغه د معلوماتو او طرزفکر په اندازه جلا جلا نظرونه دي. څو کاله دمخه زما زوی، ضيا راته ويلي و چې په خاص کونړ کې د ميلمنو سره په دېره کې ناست و نو يو تن ورته ويلي و چې کونړ ته امريکايان په دې خاطر ورغلي دي چې د کونړ لرګي (د نښترو چارتراش) يوسي. ده ورته ويلي و چې امريکا کې لرګي دومره ډېر زيات دي چې خلک کمپنيو ته په يوه ونه زر دوه زره ډالره د پاسه ورکوي چې هغه ووهي او يوسي يې.

پرون چې د امريکا د مسچوسيت ايالت ويلمزټاون پوهنتون ته چې د امريکا د ټولو نه مشهوره پوهنتون دی، د پروفيسر ډيويد اډوارد په بلنه تللی وم چې هلته د دغه پوهنتون د استادانو او شاګردانو سره د افغانستان د تازه مسايلو په هکله وغږېږم. څو کاله پخوا ډيويد او ما د ويلمز-افغان ميډيا په نامه يوه پروژه درلوده چې زه ورسره سلاکاروم. کله چې د ډيويد نوي کورته لاړم چې دا کورد چارتراشو يعنې نښتر د ښو لرګو نه په يوه خاص ډيزان جوړ شوی دی نو د ضيا خبره مې راپه ياد شوله.

په دې وخت کې د فراه د ولايت پخواني والي صيب روح الامين هم زما ليدو ته راغی نو هغه ته مې د ضيا خبره وکړه او د د ډيويد د کور څو عکسونه مې واخستل چې درنو دوستانوسره يې شريک کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کور چې د نښترو د ښايسته لرګو نه په ډېره عجيبه نقشه او ډيزاين په پنځه جريبه ساحه کې چې اکثره يې ځنګل دی، ۴۳ کال پخوا جوړشوی او تقريبا يو ميلون ډالره ارزښت لري. د کور شاوخوا ته د دغه پوهنتون تقريبا څلور څلوېښت زره جريبه ځنګل دی او په دې لوی ځنګل کې دا يوازينی کور دی. دا ځنګل د ويلمزټاون پوهنتون د شاګردانو او د دغه سيمې د زراعت د څانګې د تحقيقاتو لپاره ساتل شوی دی. د ويلمزپوهنتون په هغه وخت کې و نه غوښتل چې د دوی د اولني پلان له مخې نور کورونه هلته جوړ کړي. په دغه ځنګل کې د نښترو او ميپل (ميپل سيروپ د دغه ونو نه جوړيږي) نه نيولې د ګلانو او نورو زينتي ونو پورې شته دي. د امنيت، آزادې هوا او سکون په هکله به نور څه نه وايم چې دا پروفيسر- د خپلو دوه ماشومانو او يوې ښځې سره هلته په ځانګړي توګه اوسېږي.

پورته ليکنې باندې دوستانو ډېرې مهمې تبصرې ليکلې وې چې يو څو يې دلته را انتقالوم:

استاد غلام دستګير خاورين صيب ليکلي و:

ډېر په زړه پورې مطلب و. دا خو جوته ده چې امريکا ډېر بډای هېواد دی زموږ شتمنيو ته اړتيا نه لري خو د مطلب د بشپړولو له پاره په کار دي چې د يو کارپوه په توګه ووایاست چې د څه له پاره راغلي دي. د دوی راتګ آن د کرزي صاحب په زړه هم نه هوارېده.

ډاکټر يونس بارګامي صيب ليکلي و:

مياخيل صيب دا کيسه د خلکو ورکه ده کنړيان وايي لرګو پسې راغلي لغمانيان وايي بادرنګو پسې راغلي وردګ وايي مڼو پسې راغلي خو خدای ته به معلومه وي خو زما په فکر د پښتنو په جګو شملو پسې راغلي دي.

عبدالموجود خليلزي صيب ليکلي و:

ګرانو مشرانو اسلام عليکم ورحمة الله وبرکاته! د مياخيل صيب خبرې ټولې پر ځای دي او د واحيدی صيب خبرې په تايد چې مياخيل صيب کوښښ کوي چې د خپلو سفرونو په وسيله زمونږ افغان ولس راويښ کړي. زه د واحيدی صيب خبرو سر هم موافق يم چې زمونږ د ټولنې ډېره فيصدي نالوستي خلکو څخه جوړه ده او د دوی د مظلوميت او بيچارګۍ نه استفاده کېږي او هغوی په يو نوم اوبل نوم غولول کېږي. خو زه بيا داسې وايم زمونږ نالوستي وګړي د هغه پروفيسرانو او لوستوونکو څخه ډېر ښه دي کوم چې زمونږ دګران هېواد په ورانولو کې مهم رول لرل خو زمونږ نالوستي بيا په کې ډېر څورېدلي او کړيدلي او د دې عامل ټول زمونږ هغه د علم او د پوهې خاوندان دي کوم چې جهاد په نامه يې زمونږ هېواد په کنډرو بدل کړه. زه جنوب، غرب او شمال د افغانستان باندې نه غواړم چې وغږېږم دا نه چې مالومات راسره نشته، مالومات هم لرم خو زه غواړم چې د ختيځ زون چې د دغه زون ډېر شتمني هغه خلکو لوټ کړه کوم چې ځانونو ته علماء، د جهاد رهبران او علمي څېرې وايي او ځانونه يې پر خلکو باندې د ټوپک په زور منلي دي دکونړ، نورستان، او ننګرهار هغه ځنګلونه يې له منځ يووړل کوم چې د افغانستان عامه شتمني وه او هغه ځنګلونه يې وسوځول چې خلکو نه غوښتل دا ظالمان يې قطع کړي. زما په نظر د افغانستان د عامه شتمنۍ په لوټ کولو کې، د خلکو په وژنه کې، د هېواد په خرڅولو او بربادولو کې ډېر رول د علم او پوهې د خاوندانو وو. داکوم انځورونو چې مياخيل صيب شريک کړي دي خلکو خپل هېواد او خلکو سره مينه لرله نو ځکه يې خپل هېواد اباد کړی دی. الله تعالی مو راته ژوندي لره او الله تعالی دې وکړي چې زمونږ په ګران هېواد کې هغه په خوب ويده او با احساسه افغانان مشران راويښ شي او خپل سرنوشت په خپله وټاکي. امريکا زمونږ د هېواد د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو منابعو د خرابېدو لپاره راغلې ده او غواړي چې مونږ ټول عمر سوالگر پاتې شو او دوی چې څه غواړي هغه پر مونږ وکړي.

محترم فرید واحدي صیب لیکلي و:

میاخیل صاحب کور مو ودان تاسې همېشه د خپلو سفرونو گټور اړخونه له ولس سره د هېواد د بهبود په خاطر شریك کړي دي. دا هم واضحه ده چې زموږ د ولس لویه برخه بې سواده ده او زر غولول کېږي. خو موږ او تاسو باید دا ومنو جي امریکا افغانستان ته د خپلو سیمه ییزو او طویل المدتو گټو د خوندیتوب لباره راغلې ده او افغانان د تېرو تجربو نه په استفادې باید د دې حالت نه مثبته گټه پورته کړي.

محترم عارف لودین صیب لیکلي و:

محترم میاخیل صیب! ډېره مهمه موضوع دې راواخیسته، ستاسو نظر او تبصرې ته په تمه وو، خو تا ترې د ډیویډ اډوارډ د کور توصیف ته مخه کړه!!؟؟

انجینر صیب سید فریدالله فرید لیکلي و:

میاخیل صیب دا جوته ده چې امریکا افغانستان ته د لرگو د وړلو لپاره نه بلکې د نورو ستراتیژیکو موخو لپاره راغلې ده خو له یو واقعیت نه سترگې هم پټولی نشو چې د طالبانو له نسکورېدو وروسته د زورواکو واک نور هم زیات شو او د لرگو مافیا په کونړ کې په خلاص مټ د لرگو پریکول او لېږد زیات کړ.

د دوی په ځواب کې ما په مختصره توگه ولیکل:

د ټولو دوستانو د تبصرو نه زیاته مننه. زما موخه همدا وه چې یو علمي بحث سرې پرانېزي. او اکثره تبصرې کوونکي چې زه پېژنم له مانه زیات معلومات په ټولو مسایلو کې لري.

خاورین صیب! کرزی صیب د امریکایانو سره ډېر زیات خوشحاله و چې په مفته یې ورته قدرت وسپاره، امنیت یې ورته نیولی و او بیدریغه پیسې یې ورته ورکولې چې بالا خپلې مزې او چړچې یې پرې ۱۳ کاله وکړې. په اخره کې سره ځکه خفه شول چې دی او د ده کورنۍ غوښتل چې د گاندي د کورنۍ په شان تل تر تله په قدرت کې پاتې وي خو امریکایانو دا نه منله او اختلاف د دوی تر منځ پیدا شو. محمود کرزي په یوه مرکه کې همدا وویلې چې دوی د گاندیي د کورنۍ په شان رول باید په افغانستان کې ولوبوي. کرزي صیب هم په اخره کې وویلې چې دی پس له ۱۳ کلونو په دې اوس پوه شو چې امریکان د خپلو اهدافو لپاره افغانستان ته راغلي دي خو په دې دیارلس کلونو کې چې د ده یې حمایت کوو ده څه نه ویلې ولو که ستونځې ډېرې زیاتې وې.

که څوک خپل اهداف ونه لري نو څنگه دومره فوځونه یو بل ملک ته لېږي او دومره پیسې هلته مصرفوي؟ په سیاسي او اقتصادي مسایلو کې د یو بل سره باید مشترکې گټې وي چې یو د بل سره کاروبار وکړای شي یعنې د یو ملک گټې باید د بل ملک د گټو سره اړخ ولگوي خو داسې نه وي چې یو خوا خپلې گټې خوندي وي او د بل پکې هیڅ نه وي. مونږ ته باید د اول نه د امریکانو د راتگ موخې معلومې وې او هم مو خپلې موخې تعریف کړې وې چې په څنگه د یو بل د موجودیت نه گټه واخلو او څنگه همغږي سره کېدای شي او که نه؟ که نه شي نو بیا څه په کار دي او کومې نوې لارې چارې ولټول شي. مونږ نه د امریکایانو د موجودیت نه سمه گټه واخیستله او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مو نورې لارې چارې ولټولې چې که دوی نه وي نو څه باید وکړو. مونږ نه د دوی سره سم کار وکړ او نه مو د دوی موخې معلومې کړې او نه مونږ خپلې موخې تر اوسه پورې تعریف کړای شوې. نو همدا لامل دی چې مونږ ټول د اوسنیو سیاسي حالاتو په هکله په یو نوع سردرګومۍ کې غرق یوو. دا ډېر لوی بحث دی خو په اخره کې دومره وایم چې افغانستان د امریکا لپاره وسیله ده نه هدف خو د افغانستان لپاره ثبات او ارامي هدف دی او دې هدف لاسته راوړو لپاره باید په شریکه کار وکړو.

د نېشنلېزم مثبت او منفي اړخونه

د می د میاشتې دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

که تېرو دوه سدیو ته وګورو نو نیشنلېزم په نړۍ کې د ملت جوړونې او هېواد جوړونې لپاره مثبت او هم ډېر منفی رول ادا کړی دی. که نیشنلېزم د خود ارادیت په معنی د ملي وحدت او هېواد جوړونې لپاره استعمال شي چې قومونه او ولسونه سره متحد شي، ملي ګټې تعریف او د ملي ګټو لپاره کار وشي نو نیشنلېزم د یو هېواد په جوړونه کې مهم رول لوبولی شي. ښه مثال یې په دې وروستیو وختونو کې جنوبي افریقا ده چې تور پوستو د نیشنلېزم په وسیله د سپین پوستو د اپارتاید یا نژادي تبعیض نه ځانونه خلاص کړل او د قدرت د نیولو نه وروسته، نیلسن منډېلا د انتقام نه کار وانه خیست او ملي وحدت یې وساته. په امریکا کې هم د نیشنلیزم له امله په میلونونو انسانان ووژل شول خو بیا د دې ملک د Elites یا نخبه ګانو د کفایت او درایت له امله امریکا د پرمختګ په لوري روانه شوله او اوس د نړۍ د بل هر ملک په پرتله امریکایان خپل هیواد او ملي ګټو ته ډیر ژمن او وفاداره دي.

که نیشنلېزم په یو هیواد یا سیمه کې د تفرقه اچولو، تضادونو، قومي برترۍ، د قدرت انحصارول او داسې نورو منفي موخو باعث شي نو یو هیواد څه کوې چې د سیمې ټول هیوادونه او حتی د نړۍ ثبات له خطر سره مواجه کولی شي. که شلمې پېړۍ ته نظر واچوو نو د نیشنلېزم د منفي موخو له امله لومړۍ او دویم نړیوال جنګونه رامنځته شول چې میلونونه انسانان پکې ووژل شول. په ورستیو کلونو کې پخواني یوګوسلاویا، نایجیریا، رواندا او کانګو یې نور خراب مثالونه دي.

په افغانستان کې هم د نیشنلېزم نه ګټوره استفاده نه ده شوې او په خاصه توګه په تیرو څو لسیزو کې د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد د محدودو شخصي، قومي او سیمه ییزو ګټو په خاطر استعمال شوی دی. که مونږ د مجاهدینو، طالبانو، کمونیستانو او یا هم اوسني حالت ته ګورو نو قومي او سیاسي مشرانو، نیشنلېزم نه د خپل قدرت د ساتلو په خاطر ګټه اخیستې. کله چې د دې سیاسي او یا قومي ټیکه دارانو ګټې په خطر کې شي نو د خپلو قومونو قوت ته مخه کوي او د هغوی د حقوقو د غوښتلو په پلمه د خپل قوم او یا سیمې ولس باندې غږ کوي چې د دوی حمایت وکړي خو بیا چې خطر له منځه لاړ شي نو نه د دوی خپل قوم په یاد وي او نه ملي ګټې ورته څه اهمیت لري. د افغانستان وروستۍ ټاکنې یې ښه نمونه ده چې نوماندانو د نورو مسایلو نه برسېره د خپلو بیالوژیکي اړیکو په اساس په خپلو قومونو باندې په کراتو کراتو غږ کاوه چې د دوی حمایت وکړي خو اوس هغه وعدې هسې په هوا کې پاتې دي.

زما غوښتنه ده دا ده راځئ چې د نیشنلېزم له قوت نه د ملي ګټو لپاره کار واخلو نه دا چې مونږ د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد استعمال کړو ځکه په دې وروستي حالت کې نه مونږ ګټه کولای شو، نه زمونږ قومونه او سیمې او نه په عمومي توګه د افغانستان د راتلونکي لپاره څه ګټه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته بحث باندې هم ډېر سوالونه او نظرونه لیکل شوي و چې یو څو نظرونه او تبصرې یې دلته رانقلوم:

انجینر صیب سید فریدالله فرید لیکلي و:

میاخیل صیب ډېرې ښې موضوع ته مو اشاره کړې او ښه رڼا مو پرې اچولې ده چې په اوسني ترینګلي حالت کې پرې پوهېدل ډېر ضروري دي. که یو وار مو هېوادوال د نشنلېزم په منفي لومې کې ګیر شول نو بیا خو تاریخ څه چې جغرافیه هم په خطر کې ده. د دې سیاسي دوه بخته واژې د منفي اړخ نه د بچ کیدو لپاره یو سیاسي رهبریت، درایت او ارادت ته ضرورت دی.

سلام مجاور صیب لیکلي و:

میاخیل صیب ستاسو نظر ته درناوی!

د خپلې پوهې په خاطر دوه جملې شریکوم او ستاسو نظر پرې غواړم له داودخان وروسته په افغانستان کې د نشنلیزم کومه بېلګه لرو او کنه؟او که وایو چې لرو یې د قوم پرستۍ او ملت پالنې مانا به سره په ټکر کې نشي؟

که په دې هکله راته دوه درې جملې ولیکۍ چې زما ذهن پرې خلاص شي.

رفیع الله جمیل ستانکزي لیکلي و:

بلکل د کاڼي کرښه ده میاخیل صاحب محترم، موږ له نشنلیزم نه ناسمه ګټه اخیستې، کنه ترې مثبته ګټه ډېره کېدای شي او د سمې خوا ته تلای شو، خو دلته هر څه په لوی لاس ناسم کارول شوي دي او موږ ورته په بده سترګه ګورو کنه نشنلیزم ډېر ښه دی، چې سم وکارول شي.

د دوی د نورو دوستانو د لیکنو او تبصرو په هکله ما ولیکل:

دوستانو ستاسې د نظرونو او تبصرو نه مننه! ما د لیکنې په سر کې لیکلي که نیشنلېزم د خود ارادیت او ملي موخو په هکله استعمال شي نو ښه کار دی خو په تېرو څو لسیزو کې دا کلمه د قوم پرستۍ په معنی استعمال شوې ده. که موږ نیشنلېزم داسې تعریف کړو چې ملي ګټې په نظر کې ونیسو نو موږ باید تحمل ولرو او هر څوک چې د افغانستان په محدوده کې اوسېږي باید هغوی ته په درنه سترګه وګورو، یو بل تحمل کړای شو او د همکارۍ روحیه پیدا کړو. که تحمل او د همکارۍ روحیه نه وي نو بیا تضادونه پیدا کېږي او منفي تضادونه ټولنه د تباهۍ سره مخامخ کوي. واقعیت اوس دا دی چې تاجک، هزاره، پښتون او نورو قومونو ته یو بل ښه ښکاري او د همکارۍ روحیه سره نه شته ده او هر یو قوم داسې فکر کوي چې په دوی ظلم شوی دی. علت یې همدا دی چې موږ د ملت جوړونې لپاره ملي پالیسي نه لرو او دا زمینه د کرزي صیب په دوره کې ډېره زیاته مساعده وه خو متاسفانه هغه خپله ټوله انرژي په همدې مصرفوله چې څنګه یو د بل په مقابل کې استعمال کړي. که موږ د سویس هیواد ته وګورو ډېر وړوکی هیواد او څلور ډېر متضاد قومونه هلته اوسېږي خو هغوی وکړای شول چې د همکارۍ روحیه پیدا کړي او د مرکزي او محلي حکومتونو تر منځ تعادل رامنځته کړي.

د افغانستان مشکل د نورو ډېرو هېوادونو په پرتله ډېر مشکل نه دی. زموږ غټ مشکل سیاسي او د قومي ټیکه داریو او هم په وروستیو کلونو کې په ولس باندې یو نوعه د مدني ټولنې جنګ سالاري هم حاکمه ده. د مدني ټولنې جنګ سالارانو ته ما په خپله یوه مقاله چې په انګلیسي ژبه په ۲۰۱۰ م کې خپره شوې وه اشاره کړې وه او بعضې د دوی مې د Civil Society Warlord په نامه یاد کړي وو. ځکه چې جنګ سالاران او بعضې قومي ټیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داران څه کوي نو دوی هم د هغوی په مراتبو زیات دي. دا په دې معنی ده چې زمونږ په ټولنه کې اوس هم یو قسم بله جنګ سالاري حاکمه ده چې دا د تېرې جنګ سالارۍ نه خطرناک تره ده. که د دې مدني ټولنو د جنګ سالارۍ په حلقه کې نه اوسې نو بیا ته هم د حکومت په تصمیم ګیرۍ کې رول نه لرې. دا نوع جنګ سالاران هم ډېرې پیسې لري او د نورو مافیایي حلقو سره نږدې تړاو هم لري.

ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟

د می د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د فیسبوک یو دوست د یو بل دوست په وال باندې لیکلي و چې دوی په حکومت باندې هره بېځایه نیوکه دوی په خیانت حسابوي.

ما ورته ولیکل: وروره خفه کېږه مه، نیوکه او خیانت سره ډېر فرق لري. که په نیوکه څوک خاین کېږي نو بیا خو د خاینینو تعداد به ډېر زیات شي. د حکومتونو دا وظیفه ده چې نیوکو ته منطقي ځوابونه ووایي او په نیوکو خفه نه شي. سلمان فارس یو فقیر صحابي و او حضرت عمر (رض) ته یې وویل چې عمره د منبر نه ښکته شه ستا خطبه نه اورو ځکه تا بې عدالتي کړې ده او د غیر عادل سړي خطبه اورېدل جایز نه دي. حضرت عمر (رض) غوندې د اسلام مقتدره خلیفه خطبه بس کړه او د منبر نه راښکته شو او د سلمان فارس اعتراض ته یې غوږ ونیوه.

نیوکې د ډیموکراټیکو نظامونو یو مهم اصل دی نو د دې اصل نه باید مونږ څوک محروم نه کړو. که په نیوکو څومره محدودیت وضع کېږي نو هماغومره نیوکې زیاتېږي. د افغانستان غوندې ملک کې چې دیکتاتوري نظام نه دی، نیمچه ډیموکراسي او زیاته انارشي ده نوپه نیوکو بندیز لګول

ګټه نه لري. نور به مخکې نه ځم خو دا ډول وېناوې د نظام جوړولو لپاره ګټه نه لري.

هغه متل دی چې وایي ته د چا په خولو برغولی نه شې ایښودلای. حکومت ته په کار ده چې په خپلو ستراتیژیو او پروګرامونو باندې کار وکړي او هسې په تا ویلو ما ویلو باندې وخت ضایع نه کړي. کله چې خلکو ولیدل چې وینا او عمل سره سم دي نو بیا پخپله د ولس ذهنیت بدلېږي. الله تعالی وایي چې قُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

فیسبوکي تا ویلې ماویلې

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه فیسبوک معمولاً د ورځې د ډېر کم وخت او د خاصو موخو لپاره استعمالوم او یوازې سهار او ماسختن یې ګورم او که کله کله کومه مهمه خبره واورم نو بیا د ورځې هم د لږ وخت لپاره فیسبوک ګورم یعنې فیسبوکي روږدی نه یم که څه هم زیات پوستونه لیکم.

د درېوو مشخصو هدفونو لپاره زه فیسبوک استعمالوم. اول دا چې د خپل وطن له احوال نه خبر شم. که د فیسبوک خبرونه او وېناوې واقعیتونو ته نږدې هم نه وي خو بیا هم سړی اټکل کولی شي چې په کومه خوا روان یوو او حالات څنګه دي. دا فیسبوک هم د پخوانیو وختونو د سرچوک د اوازو په شان دی چې پخوا به پادشاهانو د سماوارونو نه خپل معلومات راټولول او بیا به یې تصمیم نیوه او اوس فیسبوک د سر چوک د اوازو لپاره ښه منبع ده. دویمه موخه د فیسبوک مې دا ده چې د یو شمېر دوستانو او انډیوالانو او وطندارانو سره په افغانستان کې دننه او هم بهر په اړیکه کې یم او د دوی د احوال نه خبرېږم نو فیسبوک ماته د دوستانو د احوال د نیولو یوه ښه وسیله ده. درېیمه موخه د فیسبوک ماته دا ده چې خپل احوال، نظرونه او کم و

(c) ketabton.com: The Digital Library

توم تجربه چې لـرم د دوسـتانو سره شریکـه کـړم شـاید یـو ځـوک تـرې ګټـه واخلي او هغه به زما په صدقه جاریه کې حساب شي.

نن سهار چې له خوبه راپاڅېدم، د خپل دفتري او شخصي ایمیلونـو د کتـو نه وروسته مې چې د فیسبوک پاڼه ببرته کړه نو ډېر خفه شوم ځکه زمونږ یـو شمېر وطنوال او دوستان که هغه د حکومت نه بهـر دي او کـه پـه حکومت کې کار کوي او یا د حکومت نه شاکي دي او یا د حکومت طرفداران ځانونـه بولي په اوتو بوتو سر دي او خپله انرژي په دې ضایع کوي چې تا ښه ویلي او یا تا بد ویلي دي. یوه ورځ مې راته زوی، طارق چې هغـه هـم ماسـټري لـري وویل چې خلک ډېرې زیاتې خبرې کوي خو زما فرموله دا ده چې ټولې خبرې په یوه غوږ اورم، د کار خبره او ښه خبره په مغزو کې ساتم او بیکـاره خـبرې او د اوریدلو نه خبرې د دې بل غوږ نه وکاږم او وخت پرې نـه ضـایع کـوم. نو زما غوښتنه هم د دوستانو نه دا ده چې د کار خبره اخلئ، خو خپل وخـت په دې مه ضایع کـوئ چې تـا څـه وویـل او مـا څـه وویـل. دا چې ځـوک پـه فیسبوک د ورځې د یوه ساعت یا لا اقل د دوه ساعتونو نه زیات وخت ضـایع کوي نو دا دوستان روږدي دي او تداوۍ ته ضرورت لري.

دا چې ما په میډیا کې یو څو ورځې کار کړی، که کومـه خـبره بـده وي او هغه ستاسې په طبعیت برابره نه وي نو نـوره یـې مـه چېـړئ کـه څـومره یـې چېړې نو هغومره د هماغه بدو خبرو ترویج ته تاسې پخپله لمـن وهـئ نـو پـه داسې مواردو کې غوږ نه ګرول یا ignore کول ښـه پالیسـې ده. یـو څـوک د هوښیارو دښمنانو له لاسه نه خرابېږي خو د کم عقله دوستانو له لاسه سـړی ډېر خرابېږي ځکه هغه ورته هـره ورځ کـار ګـوري. هیلـه ده چـې زمـا دا څـو خبرې په دوستانو بدې ونه لګېږي.

د ماشومانو د ورځې په یاد!

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د ماشومانو د ورځې د قدردانۍ پـه خـاطر زیـات ماشـومان بایـد زمـونږ او ستاسې مشران وي تـر څـو د ماشـومانو ښـه قـدرداني وشي. الله دې زمـونږ د وحدت ملي ماشومان زمونږ له سره نه کموي ځکه چې دوی لا معصوم دي او انشاالله مونږ او تاسې ته به ښه خدمت وکړي. ربه توفیق دوی ته

نوټ: د وحدت مـلي حکومـت ډېـر بـې تجربـه ځوانـانو تـه مهـم پوسـټونه سپارلي او هم د پخواني جهادي مشرـانو او قومانـدانانو زامنـو تـه یـې ډېـرې مهمې دندې وسپارلې چې اوس به دا نوی نسل په افغانانو باندې بیا تـر ډېـر وخته حاکم وي.

توقعات

د جون د ماشتې دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

که غواړې چې له چا نه خفه نشې نو خپل توقعات راټیټ کړه.

ازموده را ازمودن خطا است

د جون د میاشتې دریېمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د دری ژبې ښکلی متل دی چې وایي: ازموده را ازمودن خطا است. کـه یـو څوک ازمایل شوی وي او مونږ غواړو چې بیا یې وازمایو نو دا سمه نه ده. زما موخه د دې متل نه دا ده هغو کسانو چې پـه تېـرو څـو رژیمونـو کـې لکـه د کمونیستانو، مجاهدینو، طالبانو او یا په تېرو دیارلسو کلونو کې د قـدرت پـه چوکۍ ناست و مګر څه یې نه دي کړي یا د بې کفایتې په وجه، یا د شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټو په خاطر او یا یې نه موقف او نه نظر درلود او یوازې غوښتل یې چې خپله چوکۍ وساتي نو د دوی نه بیا طمعه په کار نه ده.

البته زما موخه د لوړو چوکیو کسان دي چې پخوا وزیران، معینان، والیان او یا مستقل رئیسان وو. ځکه دا د حکومت په کچه ډېر لوړ مقامونه دي او کله چې یو څوک دغه موقوفونو ته رسېږي نه بیا باید خپل مستقل نظر ولري او د چوکیو د ساتلو پروا ونه کړي. که مونږ کله د موجوده وضعیت او حالاتو نه راضي نه یوو نو دا باید ښه ونه ګڼو چې بېرته پخوانیو ازمایل شوو کسانو ته مراجعه وکړو او د هغوی نه د نجات پرښتې جوړې کړو. که دوی بیا راشي نو هماغه خرک او هماغه درک به وي. زما مشوره موجوده حکومت ته دا ده چې په تېرو بې کفایته کسانو باندې چې د تېرو حکومتونو د بې کفایتۍ اصلي عاملین دي ډېره اتکأ ونه کړي که نه دوی به دا حکومت هم د ګړنګونو نه خطا کړي.

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول

د جون دریېمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

نن مې چې د خپل فیسبوک پاڼه خلاصه کړه نو دوه ګرم بحثونه د ناموثقه خبرونو پر سر روان وو. زه هم د فیسبوک د بعضې دوستانو په تاویلو او ماویلو حیران شوم. یو خبر دا و چې د ترکیې جمهور رئیس رجب طیب اردوان د برما د مسلمانانو د نجات لپاره کشتۍ ګانې لېږلي دي او دی د اسلامي نړۍ یوازینی مشر دی. همدا شان د برما د مسلمانانو د وژنو عکسونه ډېر زیات خپاره شوي وو. دا چې ترکیه برما ته کشتۍ ګانې لېږلې او مسلمانانو ته نجات ورکوي ماته موثقه خبر ښکار نه شو ځکه په بل هیڅ نوع خبرونو کې ما دا خبر ونه لیده. همداشان کوم عکسونه چې د برما د مسلمانانو د وژنو خپاره شوي، دا هم ډېر پخواني او هم د نورو ملکونو د

پېښو عکسونه پکې هم شامل دي چې ډېر پخوا دا پېښې ترسره شوي دي. دا ټول فوټوشاپ شوي عکسونه دي چې د خلکو ذهنیتونه مغشوش کړي.

ما ته دا سوال پیدا شو چې دا خبرونه او عکسونه څنګه او چا خپاره کړل او هدف ترې څه دی؟ زما په اند د دې خبرونو په خپرولو کې دوه مقصده دي چې یو مسلمانان لا نور هم وټکوي، په خپلو منځو کې یې واچوي او مذهبي جنګونو ته لمن ووهي او دویم ګروپ شاید وغواړي چې د افغانانو توجه د وطن د اصلي مسایلو نه واړوي او په نورو اوتو بوتو یې مصروفه کړي.

نو ګرانو دوستانو ته زما مشوره دا ده چې د خبرونو په اوریدو او عکسونو په لیدو باید مونږ ډېر فکر وکړو چې منبع د خبرونو موثقه ده او که نه؟ یو قصه مې راپه یاد شوله چې ډېر کلونه پخوا ما یو رپورټ د امریکا غږ رادیو له لارې خپور کړ چې د مجاهدینو موقت حکومت لغوه شو ځکه حکمتیار د هغه حکومت نه وتلی و او له هغه سره مې مرکه کړې وه. په همدې ورځ د کندوز د شهید عارف خان ورور، حاجي عمر خیرات کړی و نو زه یې هم غوښتلی وم. په هغه خونه کې چې زه ناست وم، سید نورالله اغا د جمعیت اسلامي معاون هم و. یو کس زما په رپوټ تبصره کوله خو زه یې نه پیژندم. نو ما ورته وویل چې وروره دا ستا خبره سمه نه ده نو ده راته په ځواب کې وویل چې ده دا خبره د امریکا غږ رادیو نه پخپله اوریدلې ده او زما خبره سمه ده. ما ورته وویل چې راپور خو ما لیکلی او زه درته نغد ناست یم زما خبره نه منې او د امریکا د څپو نه چې زما راپور خپور شوی هغه منې. عجیبه منطق. تاسې باور وکړئ چې دې سړي تر اخره پورې همدا ویلې چې زما خبره سمه نه ده او د ده خبره سمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم که زمونږ د فیسبوک دا بعضې دوستان د اردوان او برما په خبرونو تاویلې ماویلې بس کړي نو ښه به وي. نه دا خبرونه موثق دي او نه یې منبع موثقه ده. نوره ستاسې خوښه.

په دردونو خوږېږم

د جون د میاشتې څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه د هر انسان په غم او درد خفه کېږم او خوږېږم ځکه الله تعالی رب العالمین دی نه رب المسلمین، د مسلمان په درد خو ډېر خفه کېږم ځکه مسلمان د مسلمان ورور دی او د افغانانو په درد د هر چا لا ډېر خفه کېږم او خوږېږم ځکه چې افغانان مې وینه ده، هم مې مسلمان ورور او هم راسره په هر درد ، غم او خوشحالۍ کې شریک دی. د انسانانو د دردونو نه خوند نه اخلم ځکه درد مې په ځان نه لورېږي، نه مې په خپله کورنۍ لورېږي او نه هم په دوستانو، وطنوالو او انسانانو او حتی د حیواناتو په درد هم خوږېږم ځکه الله د ټولو مخلوقاتو رب دی او هر څه یې د یو حکمت لپاره پیداکړي دي نو مونږ باید د الله تعالی په مخلوقاتو ریشخند ونه وهو.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته د چپلي کباب د خوندونو په لور

د جون د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

په فیسبوک کې چې څه ګورم نو خدای مو د فیسبوک له شره وساتي.

د خدای په امان.

.

.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته

د چپلي کباب د خوندونو په ارمان

د جلال اباد ښار د شاغاسي دوکانونو سره پخوا ډېر ښه چپلي کباب د میده شوو نوشپیازو سره پیدا کېده نو کله به چې د کبابي دوکان ته نږدې شولې نو هغه ظالمانو به د کړایي د غوړو لږ څاڅکي اور ته وشیندل نو بیا مشکله وه چې د کباب بوي ته څوک ټینګ شوای وای او له چا سره به چې یو څه پیسې وې نو خامخا به یې د کباب یو څه ځکه کوله خو چې پیسې به ورسره نه وې نو لږ به هلته دم کیده چې د چپلي کباب په بوي موړ شي.

یو کلیوال د ما غوندې پخوا جلال اباد ته تللی و نو پیسې ورسره نه وې، کله چې د دې کبابچیانو دوکانونو ته رسیدلی و نو هلته یو څه دم ولاړ و چې د چپلي کباب د بوي نه خوند واخلي نو کبابي ورته ویلي و چې کاکا کباب خو نه خورې؟ کلیوال ورته ویلي و چې ولې نه. کلیوال چې دوکان ته ختلی و نو د کباب چې شاګرد یو خوراک کباب ورته راوړی و او هغه یې چې نوش جان کړی و نو بیا ترې د کباب چې شاګرد پوښتنه کړې وه چې کاکا بل کوم خوراک خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و چې هو نو دویم خوراک یې هم خوړلی و. ورپسې یې ترې پوښتنه کړې وه چې کاکا چای خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و هو. د مزه دار چپلي کباب او چای نه وروسته چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کليوال روان شوی و نو کباب چي ورته ويلي چې پيسې راکړه نو هغه ورته ويلي چې له ماسره خو پيسې نشته او تا راته ست وکړ چې کباب نه خورې نو ما ځکه ستا بلنه قبوله کړه. په دې جنجال کې کباب چي پوه شوی و چې پيسې نه لري کباب يې رانه هسې هم وواهه نو د کباب په کفګير يې يو دوه ګذاره دا کليوال په څټ کې وهلي وو او ورته يې وويلي چې ځه مخ دې ورک شه او بيا په دې لور رانشې.

کله چې کليوال بېرته خپل کلي ته ستون شوی و نو د کلي کسانو ترې د جلال اباد د ښار پوښتنه کوله چې څه دې وليدل او څنګه خلک و. کليوال ورته ويلي و چې جلال اباد ښار ډېر ښايسته ځای دی او خلک يې ډېر ښه ميلمه دوسته دي خو چې ډوډۍ درباندې وخوري نو بيا درنه پيسې غواړي او که پيسې درسره نه وي نو بيا دې يو دوه کفګيره په څټ کې وهي.

د فيسبوک خبرو اترو ته چې ګورم نو هر څه په افغانستان کې وران دي خو د دې ټولو ستونځو، ناهيليو او د کفګيرونو د وهلو سره سره بيا هم افغانستان ته تګ او هلته اوسېدل خورا خوند لري ځکه چې وطن عزيز دی او دوستانو سره بانډارونه خو لا جلا خوندونه لري چې مونږ ته سکون راکوي.

د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه

د جون د مياشتې ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل

دې ورځو کې د سولې خبرو په هکله غونډې او بحثونه د هېواد نه بهر او هم دننه ډېر ګرم دي. د پرنسيپ په لحاظ سوله بيز ژوند د اسلامي قوانينو، د افغانستان د اساسي قانون او بين المللي قوانينو په رڼا کې د ټولو نورو شيانو په پرتله زمونږ د ژوند د هر اړخ لپاره اساسي او مهم عنصر دی او په

دې هکله مونږ ټولو ته د يو مسلمان، افغان او انسان پاله بشر په توګه دا ضروري او لازمي ده چې د سولې لپاره کار وکړو. فکر کوم چې د پرنسيپ په لحاظ به هيڅوک شايد د سولې د خبرو اترو سره مخالفت ونه کړي.

دا چې سوله څنګه راتلای شي د افغانانو او حتی د نړۍ په کچه د حکومتونو، سياستوالو او عامه اشخاصو د نظرياتو ترمنځ تفاوت شته او دا تفاوت به دوام لري. خبرې اترې، غونډې او کنفرانسونه، جرګې او مرکې د سولې راوستلو لپاره حتمي او ضروري دي. که څه هم مونږ په خپلو منځو کې سولې او همکارۍ ته ضرورت لرو خو په عمومي توګه سوله همېشه د هغو اشخاصو او ډلو تر منځ چې له يو بل سره متفاوت نظرونه ولري او يا د يو بل سره په جګړه بوخت وي. نو مطلب مې دا دی که مونږ چاته دښمن وايو نو د هغوی سره مونږ د سولې خبرو اترو ته ضرروت لرو يعنې د دوست سره خو څوک سوله نه کوي بلکې د دوستانو سره مونږ همکارۍ او همغږۍ ته ضرورت لرو.

د سولې خبرې او مرکې د کور يا کلي نه نيولې د مهمو مسايلو په هکله تقريباً په يوشان سره حل کېږي خو طبيعي ده چې مهم مسايل ډېر وخت ته ضرورت لري تر څو يې پايله معلومه شي او مسايل حل شي. د سولې خبرې هم څو مرحلو ته اړتيا لري او په خلاصه توګه دا لاندې مرحلې يادولی شم:

- ✓ د سولې د خبرو په هکله د ضرورت احساس
- ✓ د تماسونو مرحله
- ✓ د اعتماد جوړونکې مرحله
- ✓ د سولې په پروسه توافق کول
- ✓ د منځګړي تعينول يا د منځګړيتوب مرحله
- ✓ د خبرو اترو لپاره استازي ټاکل او هم ځای په نښه کول
- ✓ د خبرو د پروسې پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د غوښتنو او ستونځو مطرحه کول
- ✓ د اوږدو او څو مرحله يي بحثونو نه وروسته په یوه ځانګړې پریکړه توافق
- ✓ د پریکړو تطبیق او نظارت
- ✓ د پریکړو د تطبیق په سر د اختلافونو د بیا راپیدا کېدو لپاره د تصمیم ګیری مرجع یا میتود
- ✓ باالاخره د اعتماد سازی د پروسې نهایي مرحله چې ټولې خواوې د فیصلو په تطبیق سره راضي وي او د بیا شخړو مخه ونیول شي

د پورته مرحلو د یادولو نه زما مؤخه دا ده چې مونږ لا د سولې د خبرو د پروسې د پیل نه ډېر لرې یو او تراوسه مونږ په سیاسي لحاظ کله په Track Two او هم کله Track one and a half تر منځ اوړو راوړو. دا دوه مرحلې غیر رسمي او یا نیمه رسمي مرحلې دي چې رسمي خبرو اترو لپاره زمینه مساعدوي. د سولې خبرو اترو لپاره د وخت او زمان تعین مشکله خبره ده. د سولې خبرې همېشه وخت، حوصله او سړې سینې ته ضرورت لري تر څو متخاصمې یا په جګړه کې اخته خواوې داسې یوې مرحلې او زمان ته ورسېږي چې نور د جنګ دوام د دوی په ګټه نه دی او یو بل ته د یو څه امتیاز ورکولو په صورت کې باید موافقې ته ورسېږي.

مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یوو

د جون د میاشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یو ټولې دنیا ته مو لاس اچولی او خپله هره ناکامي د نورو له خوا ګڼو. خپله مسوولیت پذیري نه لرو. که مونږ بیا دومره ضعیفه یوو چې د هیچا هیڅ پلان نه شو شنډولی نو د نر غونډې خو اقرار باید وکړو او هر څه باید نورو ته پرېږدو څه چې یې خوښه وي هغه دې وکړي. دې کې هیڅ شک نشته چې زمونږ ستونځې منطقوي او نړیوال ابعاد لري خو که مونږ مونږ اوسو نو د دې ستونځو د حل لپاره لار پیدا کولی شو او پردي نه شي کولی چې زمونږ په منځ کې څه وکړای شي. که خفه نشو نو مونږ په خپله سم نه یوو او څه ازار مونږ ته شوی دی چې د یوې ورځې نه بلې ته په لا تیارو کې روان یوو. تعلیم یافته او مشران مو د بېسواده نه هم په تیارو کې روان دي او د دوی لیکنې مې څورووي. ښه دوست هغه دی چې دوست ته ښه دوست پیدا کړي نه دا چې خپل دوست ته که واقعاً پرې خفه کېږي دښمنان پیدا کړي. ځینې کسان چې د حکومت دوستان ځانونه بولي په حقیقت کې دوی هره ورځ حکومت ته دښمنان پیداکوي. د ښکنځلو ځواب باید په ښکنځلو نه وي بلکې په منطق او استدلال ولاړ وي. مخالفت او توافق د حکومت د کړنلارو سره هم په منطق او استدلال وي نه دا چې هر څه په پټو سترګو رد یا تائید کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وطن معماران

د جون د مياشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ډېرو منفي خبرونو ترڅنګه لکه چې ځنګه مې مخکې وعده کړې وه د وطن د معمارانو ټولګه نن د چاپ نه راووتله او د دري ژباړه به يې هم په دې اوونۍ کې چاپ شي. انشاالله د روژې د مياشتې نه وروسته به يې مخکتنه هم وشي. دا ټولګه د ځينو هغو پخوانيو چارواکو يادونه ده چې د هيواد جوړولو هڅې يې کړې او دوی د خپل وطن سره خاصه مينه درلوده البته دا مشت نمونه خروار ده او اميد دی چې په راتلونکي کې د نورو کسانو هم همداسې يادونه وشي. دا ټولګه زمونږ ځوان نسل ته يو پيغام هم ورکوي چې په دې هيواد کې ډېر ښه او وطنپاله کسان تير شوي چې نه ستړې کيدونکي خدمتونه يې کړي دي او ټولو د وطن سره خيانت نه دی کړی. همدا شان چې کار کوي اشتباه به هم کوي نو شايد دوی يو څه اشتباګانې هم کړې وي خو مونږ يوازې د دوی د وطن جوړولو برخې رااخيستلي او په منفي بافۍ مو کار نه دی لرلی. دا ټولګه به اوسنيو چارواکو ته هم يو نمونه شي که دوی ښه او سم کار وکړ نو د دوی نومونه به هم د وطن د خدمتګارانو په ډله کې په تاريخ کې ثبت شي او که خراب کار يې وکړ نو د بدانو په ليست کې به د دوی نوم ثبت وي. ولس هر څه ګوري، د ښو او بدو ډېر ښه تميز کولی شي خو دا چې د مافيايي کړيو له خوا زمونږ ولس يرغمل نيول شوی دا جلا خبره ده. د سوکاله او ارامه افغانستان په هيله

د دوستوب نه نارينتوب اسانه دی

د جون د مياشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

خدای بښلي پلار به مې ويلې چې د دوستوب نه نارينتوب اسانه دی. که څوک په کوم ځای کې بې غيرتي او يا خيانت وکړي نو هر وخت که د بېغيرتۍ يا خيانت خبرې کېږي نو دې سړي به سر ټيټ نيولی وي او همېشه به خجالته وي خو که چا نارينتوب يا توره وکړه او لږ وخت يې ځان ټينګ کړ، وېره ورسره نه وه او ناولو پيسو ته يې نه وويله نو ټول عمر به هسکې سترګې ګرځي او هر څوک به يې ميړانه ستايي. پرون عيسی خان[1] همدا وښودله چې د لږ وخت لپاره يې همت وکړ، د ډېرو ژوند يې وژغوره او خپل ځان، کورنۍ او وطن لپاره يې نېک نوم پرېښود. ژوندي دې وي د وطن اصلي اتلان.

بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي

د جون د مياشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

فکر کوم پيتاوي خبره ده ځکه ما چېرته لوستلې نه ده وايي چې سليمان (ع) ته ورړه (کيک) عارض شوې وه چې ستا امت ما ته دوه سزاګانې راکوي اول مو نيسي او مروړې مې او بيا مې په نوک اچوي او وژنې مې. دوی دې ما ته يوه سزا راکړي. يا مې د سپږې (شپش) په شان په ګوته واچوي او مړه مې دې کړي او يا مې دې ومورووړي او هسې مې دې وارتوي. سليمان (ع) ورته ويلي و چې ته هم يو کار کوه يا د سپږې په شان چيچل کوه خوځېږه مه او يا

[1] عيسی خان د لغمان اوسيدونکې دی چې د پارلمان د محافظت عسکرو او کله چې خودکشه اوه کسانو په پارلمان حمله وکړه ده ورته په سنګر کې زانو لړولې و او شپږ واړه ځانمرګي يې ووژل او د پارلمان غړو ژوند يې وژغوره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېږه خو چیچل مه کوه. دا یوه سزا دې د چیچلو ده او دا بله سزا دې د خوځېدلو.

دا بعضې کسان هم گناه کوي او هم خوځېږي، هم خیانت کوي او هم د پاکۍ چیغې وهي، هم بې کفایته دي او هم د مدیریت دعوه کوي او همداسې نور. یوه ورځ راته جمهور رئیس د یو کس تعریف وکړ چې په افغانستان کې د ده په شان په مدیریت باندې هیڅوک نه پوهېږي او ټول افغانستان ورته د ورغوي په شان معلوم دی. همدې کس پخوانی ولسمشر له ناکامۍ سره هم مخامخ کړی و او اوس یې دا ولسمشر هم له ستونځو سره مخامخ کړی دی. دا هم ویلی شم چې همدا کس جمهور رئیس ته وفاداره نه دی په دې معنی چې د جمهور رئیس د اعتبار نه هم نه شرمېږي او اوس هم خپلې ناولې لوبې په خپله اداره کې کوي او د پخواني او اوسني جمهور رئیسانو په منځ کې خبرې وړي او راوړي. ما جمهور رئیس ته یو ایمیل د انتخاباتو په دویم دور کې لیږلی و او ورته ویلي مې و که همدا کسان په همدغه توگه ستاکمپین په مخ بیایي نو فکر کوم چې راتلونکی حکومت به د سختو ستونځو سره مخامخ وي. هغه ایمیل ما یو څو کسانو ته هم سي سي کړی و. که وخت راغی نو دا کس به زه په گوته کړم او ده ته هم د ورړې غوندې د دوه حکومتونو د ورانولو سزاگانې په کار دي.

مړي په یو بل تاوانول او فساد سره مبارزه

د جولای د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ټولو نیمگړتیاو سره سره په پخوانیو حکومتونو کې یو څه پوښتنه او محاسبه وه. کله به چې د کومې حوزې جرایم زیاتېدل نو امر د حوزې نه به پوښتنه کېدله چې علت یې څه دی؟ څه پلان لري او څه اجراات یې د جنایي پیښو د مخنیوي په هکله کړی دي؟

کله چې د کورنیو چارو په وزارت کې وم نو یوه ورځ راته د یوې حوزې امر قصه کوله چې د ډاکټر نجیب الله د حکومت په وخت کې د کابل ښار په څلورمه حوزه کې یو قتل وشو نو امر د حوزې دا مړی د لسمې حوزې ساحه ته د شپې انتقال کړی و. کله چې د لسمې حوزه امر مړی په خپله ساحه کې لیدلی و نو دا یې د څلورمې حوزې ساحه کې بېرته اچولی و ځکه سبا خو د کورنیو چارو وزارت ترې پوښتنه کوي چې دا قتل ولې شوی دی؟ امر د څلورمې حوزې چې دا مړی په خپله حوزه کې بیا ولید نو بیا یې د لسمې حوزې ساحې ته انتقال کړی و. په دې توگه تر سهاره دا مړی څو ځلې د لسمې او څلورمې حوزو د ساحو ترمنځ د شپې انتقال شوی و.

اوس که چا د دولتي ارگانونو کې کار پیدا شي نو اسناد به یې د پورته قصې د مړي په شان د یوه دفتر نه په بل تاوانېږي او که د اسنادو کاپي درسره نه وه نو بیا خو دې اسناد بیخي له منځه ځي او بیا یې پته هم نه شي لگولی. د درېوو میاشتو نه زیات وخت وشو چې زما د یو څه نفوذ او شناخت ترڅنگ، خپل تحصیلي اسناد مې د تحصیلات عالي وزارت د ارزیابۍ څانگې ته یوړل او بیا وویل چې دوی دا اسناد د حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي ته د ارزیابۍ لپاره لېږي چې کله تعداد زیات شو او یوازې د یو کس اسناد نه لېږي. باالاخره د دوه میاشتو په دوران کې مکتوب د حقوقو پوهنځي ته ورسېده خو زما د اسنادو کاپي پکې نه وه. دا یوه میاشت د یو مهم پوهنتون رئیس چې زما خپل دی ورپسې گرځي خو لا په دې نه دی توانیدلی چې زما اسناد د نورو کسانو د اسنادو سره یو ځای ارزیابي کړي. ویل کېږي چې که دلته ارزیابي هم شول نو دا به بېرته تحصیلات عالي وزارت ته لېږي او د هغوی عالي کمیسیون به دا بیا ارزیابي کوي که قناعت یې و نو ښه او که نه بیا به میاشتې نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بله شپه مې یو نږدې دوست مېلمه و نو دا قصه مې ورته وکړه نـو ده راته وویل چې که په دې لاره ته روان یې نو دا به څو میاشتې نه بلکې د کـال نه هم زیات وخت نیسي که دوه سوه ډالره ورکړې نـو بیـا هـیڅ خـبره نشـته ځکه د خپل زوی اسناد همداسې بې لـه هیڅـه ارزیـابي کـړي دي. کـه زه دا کار نه کوم نو زما له خوا به دا پیسې ورکړې او زما کار بـه خـلاص کـړي. مـا ورته وویل چې که زما استاد جعلي وي نو بیا خو سمه ده او دا چې زما اسـناد جعلي نه دي نو دا راته ډېره گرانه ده چې یا زه پیسې ورکړم او یا تا ته ووایـم چې زما له خوا پیسې ورکړه.

د حقوقو پوهنځي اکثریت استادان هم پیژنم او د دې شپې نـه وروسـته د حقوقو پوهنځي یو استاد او څه نوراستادان او پخواني دولتـي چـارواکي زمـا میلمانه و نو دا قصه مې دوی تـه وکـړه نـو د حقوقـو د پـوهنځي اسـتاد راتـه وویل چې د ده خپلو اسناد باندې څو میاشتې ووتلې چې دوی ارزیـابي کـړل. دا زمونږ د علم او فرهنگ د وزارت کړه او کار دی د نورو به څه حـال وي. د پوهنتون ریئس صیب راته وویل چې پخوا یو استاد ویلې که حکومت وغواړي چې یو کار و ځنډوي او معطل یې کړي نو کمیسیون ورته تعینوي لکه څنگـه چې د عالي تحصیلاتو وزارت د اسناد ارزیابۍ لپاره کمیسیونونه تعـین شـوي دي او که حکومت وغواړي چې یو کار بیخي ونشي نو عمومي مجلس تـه یـې حواله کوي لکه د پارلمان مجلس.

د همدې موضوع په ارتباط دوه کاله دمخه مـا غوښـتل چـې د خپلـو کـور میتر بدل کړم نـو ریـئس چـې زمـا ښـه پیژنـدگلوي او ملگـری دی د میـتر د بدلولو فوق العاده امر راکړ نو ما فکر وکړ چې خبره خلاصه ده. زما ډریـور او یو کس باډي گارد ورپسې دوه میاشتې لالهانده وگرځېدل او میتر نه بدلېده باالاخره د ځلویښت زرو په شاوخوا کې د فیسـونو د ورکولـو نـه وروسـته او د څه زور او دباو نه مو کار واخیست او برقي راغی او میتر یې بدل کړ خو دې

نه غوښتل چې دا میتر زما د کور د لینونو سره وتړي او ویل یـې چـې دا د ده کار نه دی او یو بل کس راولي. خو برقي مو مجبوره کړ او برق یې د کور سره وتړه خو غلط لینونونه یې سره قصـدا تـړلي و نـو زمـا د کـور ټـول گروپونـه او بعضي برقي شیان یـې وسیځل او تقریبـا د یـو نـیم زر ډالـرو تـاوان یـې راتـه راورسوه. دا قصه مې د برق ریئس ته وکړه خو هغه پرې څه سر ونه خوځـاوه. بله ورځ یو دوست مې راغی او دا قصه مې ورته وکړه نو ما ته یـې وویـل چـې ته خو ښه ساده یې ما ته به دې ویلي و په یوسل او پنځوسو یا دوه سوه ډالرو به مې درته دا ټول کار په دوه ورځو کې خلاص کړی وای. نو تاسې ووایئ چې زه ساده یم او که دا ووایو چې فساد زمونږ په ټولنه کې څومره جـرړې ښـځې کړې دي او د فساد د له منځه وړلـو سره څـومره جـدي مبـارزه پـه کـار ده. مشت نمونه ی خروار.

په نظام کې د کادرونو ځای په ځای کول د معیارونو په بنیاد

د جولای د میاشتې اومه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

مونږ ټول په نظام کې د معیارونو پر بنسټ د کادرونو د استخدام خـبرې کوو او دا مو ارزو ده. په حقیقت کې دا کار اسانه او هم ډېر مشکل دی. زه غواړم چې د یو څو مشخصو معیارونو او د دې معیارونو مشخصاتو تـه اشـاره وکړم نور بیا تاسې قضاوت وکړئ چې اسانیتا او ستونځې چېرته دي:

1. تعلیم: د دې معیار تشخیص اسانه دی. اوس ډېر کسـان پـه جیـب کې د لسانس یا ماسټرۍ په کچه یوه یـا دوه شـهادتنامې لـري او اسـناد یـې مطالعـه کـولی شي. پـه دې بحـث نـه کـوو چـې څنگـه او پـه څـه شـکل دا شهادتنامې اخیسـتل شـوي دي. دا تشـخیص هـم اسـانه دی او ضروري هـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. که وغواړو چې د یو کس علمي سطحه معلومه کړو چې د شهادتنامې سره برابره ده او که نه، نو یو وړوکی تحریري امتحان ترې اخیستلی شو او هم تقریري انټرویو کې یې پته لګېږي.

2. تجربه: دا تشخیص اسانه او هم ډېر ستونځمن دی. اسانه ځکه دی چې چېرته یې کار کړی او څنګه کار یې کړی دی. مشکل دا دی چې په تېرو څوارلس کلونو کې ډېرو کسانو چې هېڅ معیار یې نه درلود په ډېرو مهمو پوستونو کار کړی او شخصیت یې په مصنوعي توګه تبارز کړی دی او زیاتره دغو کسانو د خپل تبارز لپاره مافیایي کړۍ هم جوړې کړي دي. له چا سره تنظیمي حمایت شته، له چا نه بهرني ملکونه حمایت کوي، له چا نه د مدني ټولنو مافیایي کړۍ حمایت کوي او داسې نور.... که یو سل کسه دوی په بد نامۍ پېژني نو بیا خو دوی یو دوه سوه کسیزه کړۍ لري چې د دې بدو کسانو نه حمایت کوي. دوی د خپل ځان د ګټو او شخصیت د تبارز لپاره د هر ډول تاکتیکونو نه کار اخلي، د فیسبوک او ټیوټر پاڼې ورته نور کسان په کرایه چلوي، ژورنالستان نازوي چې د دې خبرونه نشر کړي او همدا شان ډېرې پیسې لري چې محفلونه او میلمستیاوې جوړې کړي او چا چې د دوی ډوډۍ وخوړه نو بیا خو به تعریف یې خامخا کوي. که بهر ته رسمي سفرونه نه وي نو د شخصي سفرونو توان لري او بهر ته چې لاړ شي نو بیا خلکو ته وایي چې په رسمي سفر تللی دی او خلکو ته ځان مهم ښیي. هغه کسان چې غواړي د دوی اصلي څېره خلکو ته وښيي نو باالاخره هغه هم پښېمانه شي ځکه د دې کسانو د چاپلوسانو او جیره خورو حلقه غټه ده. دا کسان او د دې جیره خواره بیا د پاکو کسانو پسې داسې بهتانونه وتړي او سور کاپر ترې جوړ کړي چې هېڅ اندازه یې نه وي. په دې اساس ولسمشر هم ګیچ دی چې د چا خبره ومني چې د دې سړي تجربه ښه ده او که خرابه او هغه

مجبور دی چې په هغو کسانو اعتبار وکړي چې دی ورسره د یو څه وخت نه راپدیخوا پېژني خو د دوی د تجربو په هکله کافي معلومات نه لري.

3. د پوهې او تجربې مطابق دنده سپارل. دا هم اسانه معیار دی خو تر اوسه چې زه ګورم ډېری کسان په داسې ځایونو کې مقرر شوي چې پوهه او تجربه یې د کار سره مطابقت نه کوي. دا مهمه ده ځکه هر انسان که هر څومره پوهه ولري، هر کار نه شي کولی. نجار د آهنګر او آهنګر د نجار کار نشي کولی. دا هم د ذیصلاح چارواکو دنده ده چې مشخصو دندو لپاره هغه کسان مشخص کړي چې د هماغې دندې پوهه او یا تجربه ولري.

4. وفاداري او تعهد: د پورته معیارونو تر څنګ وفاداري او تعهد ډېر مهم دی ځکه یو سړی به ښه تعلیم او تجربه لري خو نظام، سیستم او یا د جمهور رئیس پروګرامونو ته متعهد نه دی او ځینې خو داسې دي چې هم وزیر دی او هم د حکومت مخالف.

5. پینځم مهم معیار د افغانستان د تېرو لا اقل پینځه لس کلونو د حالاتو سره اشنایي ولري او د اشخاصو تشخیص ورسره وي ځکه که د ملک نه یو څوک ډېر بهر پاتې شوی وي او د دې ځای له حالاتو څخه خبر نه وي او په مختلفو سیمو کې اکتران ونه پېژنې نو بیا هم ورته ګرانه ده چې په خپل کار کې موفقه اوسې.

6. جمهور رئیس چې انتروپولوجست هم دی نو په انتروپولوجي د قومونو او انسانانو د شناخت لپاره Genealgoy یا لکه شجره رسمول په کار دی. د افغانستان د هر تصمیم ګیري او د اشخاصو د انتخاب لپاره مونږ جینیالوژي رسمولو ته ضرورت لرو. څوک د کوم ځای دی، د چا خپل دی، سابقه یې څه ده، له چا سره ښې او خرابې اړیکې لري او داسې نور... که مونږ نږدې ټاکنو ته نظر واچوو نو ولس ډېر ښه قضاوت کولی شي چې څوک په څه شکل او له چا سره د اړیکو پر اساس مقرر شوی دی. دا ځکه مهمه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یوکس د یو چا په فرمایش او غیر مشروعو اړیکو پر اساس مقرر شي نو بیا خو د هغه کس وفاداري نظام او سیستم ته نه شته ده او هماغه کس تـه ده چې د چا په پیسو او واسطه مقرر شوی وی.

زما په اند که دا پورته معیارونو باندې صحیح فکر ونشيـ نو د تغیر او تبدیل کچه به نهایت زیاته وي او څومره چې په یو نظام کې تغیر او تبدیل زیات وي هماغومره د بې ثباتۍ لامل کېږي.

د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې

د جولای د میاشتې ۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که د هر افغان نه پوښتنه وکړې چې سوله غواړې او که نه؟ نو هېڅوک به درته ونه وايي چې سوله نه غواړو.

خو بیا هر څوک غواړي چې سوله باید د ده د خوښې او شرایطو پر اساس وي. دا دواړه ضد او نقیضې خبرې دي ځکه سوله جوړجاړي ته وایي څه به ستا خوښه وي او څه د بل که دا نه وي نو بیا خو سوله هېڅکله راتلای نشي.

د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه

د جولای د میاشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن ماښام افغانانو د کرکټ د شل اوریزو سیالیو درېیمه پرله پسې لوبه د سکاټلنډ نه وګټله چې په دې توګه د افغانستان ټیم د کرکټ د شل اوریزو نړیوالو سیالیو ته لار پیدا کړه نو افغانان ډېر خوشحاله و خو په همدې ماښام د وطن دښمنانو او تروریستانو د خوست په ښار کې د موټر ځانمرګي حمله کې ۲۷ بېګناه ملکي کسان ووژل او د شلو په شاوخوا کې زخمیان شول. ډېره زړه دردونکې پېښه وه چې د روژې په په پینځه ویشتم ماښام دا پېښه وشوله او ډېرې میندې او خویندې یې په ویر کېنولې او ډېری ماشومان یتیمان پاتې شول نو ما د فیسبوک او ټیوټر په صفحه دا لاندې څو ټکي د غمرازۍ په توګه ولیکل:

د خوست غمیزې او تروریستي حملـه پـه افغانانو د کرکټ د میچ ګټلو خوشحالي د روژې په مبارکه میاشت کې غم کړه. حمله کوونکي او طراحان به یې خوشحاله وي چې ګوندې دوی به جنت ته د بې ګناه انسانانو په وژلو ورسېږي خو انشاالله د بې ګناه انسانانو په شهادت دوی به د دوزخ په لوري روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

هغه کسان چې د ځانونو لپاره کار کوي هغوی مه ملامتوئ ځکه هغوی تعهد لري چې د ځانونو او خپل وطن لپاره کار وکړي که د دولت کرسۍ ورسره وي او که نه. مونږ باید ځانونه په خپله په دې ملامت کړو چې ولې د ځان او وطن لپاره کار نه کوو.

د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز

د جولای د میاشتې ۱۵ نېټه، کال ۲۰۱۵م،کابل

که څه هم د روژې میاشت په افغانستان کې ډېره خونړۍ میاشت وه، د هېواد په گوټ گوټ کې زمونږ ډېر بېگناه وطنوال د وطن د دښمنانو او تروریستانو له خوا په شهادت ورسېدل، ډېرې میندې او خویندې یې د غم په ټغر کینولې، ډېر ماشومان یتیمان او د پلرونو د غېږ او صله رحمۍ نه محروم شول، زمونږ د دولت او امنیتي قواو ډېر ملکي او فوځي غړي د دې تپل شوي جنگ قرباني شول او همدا شان د دې تپل شوي جنگ په هغه خوا کې هم زمونږ ډېر بېگناه وروڼه چې د بېلابېلو مجبوریتونو له امله ښکېل دي هم قرباني شوی نو دا به ډېره گرانه وي چې مونږ د دې ټولو غمیزو سره د اختر خوشحالي د پخوا په شان ولمانځو. خو دا د ژوند فرموله ده چې مړي به ښخوو، هغوی ته به دوعاگانې کوو، د غریبو او یتیمانو سره به مرسته کوو او خپل ژوند ته به دوام ورکوو ځکه د ژوندو کار د ژوند سره دی.

نو دا چې زمونږ د دفتر رخصتي د سبا نه پیل کېږي نو بیا شاید دا فرصت نه وي چې د فیسبوک دوستانو او انډیوالانو ته د اختر مبارکي ووایم نو دمخه دې ستاسې د ټولو اختر مبارک شي او الله تعالی مو په خپل امن کې وساته. خدای دې وکړي چې د خپلو کورنیو او دوستانو سره ښه وخت ولرئ.

وړاندیز دا دی که مونږ هر یو یوه یتیمه کورنۍ پیدا کړو او په دې اختر کې له هغې کورنۍ سره مرسته وکړو او یو څه د یتیمانو اوښکې پاکې کړو نو دا به ډېره په ځای مرسته وي بې له دې چې عکسونه یې واخلو او هغه په فیسبوک کې شریک کړو. په درنښت

میانه روی ښه شی دی

۲۳ جولای ۲۰۱۵ م کال، کابل

نن مې په فیسبوک کې موافق او مخالف بعضې نظرونه ولیدل چې ډېره مبالغه پکې وه. د اسلام له نقطه نظره په هر کار کې میانه روي ښه شی دی (امة وسطاً) او (خیرالامور اوسطها). په پښتو کې هم وایي چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې گذار کړي.

که څوک د چا صفت کوي باید مبالغه ونه کړي لکه چې څنگه به د دربار پخوانیو شاعرانو، لیکوالانو او مؤرخینو کول او که څوک د چا مخالفت کوي هم باید د ادب په چوکاټ کې وي. دا ډول صفتونه او غندنې هیڅ گټه نه لري ځکه عمل پخپله ښه معیار دی او خلک ناپوهه نه دي چې قضاوت ونشي کړای. وَقُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده

د اګست د میاشتې دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

متاسفانه نن سبا زمونږ قضاوت د خلکو په موټرو، بنګلو او کورونو دی نه په معنوي ارښتونو. که یو چا راته یوه پیاله چای راکړ او یا یې یو څو شېبې د لنډکروزر په موټر کې سپاره کړو او چکر یې راکړ نو بیا خپل عکسونه د هماغه شخص سره اخلو او هغه په انټرنیټ کې پوسټ کوو او وایو چې ویاړم چې د یو داسې شخصیت سره مې کتنه وشوه چې هیڅ ساری نه لري او د وطن په غم ډېر دردمن دی. دا نه ګورو چې همدا شخصیت به تر ستوني پورې په فساد کې غرق وي.

د ټاکنیزو اصلاحاتو د خاص کمیسیون او هم د ټاکنو په هکله د ولس د تشویشونو رفع کول او سالمو وړاندیزونو ته اړتیا

د اګست پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شاید ګرانو دوستانو ته معلومه وی چې زه د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د غړي په توګه ټاکل شوی یم او هم مې دوه ورځې دمخه جلال اباد ته سفر وکړ چې د مدني ټولنو، د احزابو استازو، ولایتي شورا د غړو، قومي شوراګانو، د علماو شورا، د صلح د شورا، فرهنګیانو او دولتي چارواکو سره وګورو او د ټاکنو د اصلاح په اړوند د دوی نظریات او پیشنهادونه واورم او وکولای شم چې د قوانینو او مقرراتو په چوکاټ کې په کمیسیون کې سم استدلال وکړای شم. نو په دې اساس دا لاندې موضوع ګانې او خپل

نظریات د فیسبوک له لارې خپلو انډیوالانو او دوستانو سره هم شریکوم او امید دی چې لازمې مشورې راکړي.

۱. دې کې هیڅ شک نشته چې د ټاکنو په پروسه باندې د ولس اعتماد د بېلابېلو داخلي او بهرنیو عواملو له کبله کم شوی دی خو د دې ترڅنګ مونږ د ټاکنو د نه کولو نه هم، بله چاره نه لرو. ځکه په کودتاه ګانو او یا انقلابونو حکومت نه شو چپه کولای او نه څه ګټه لري. نو ښه به دا وي چې باید په ټاکنو کې برخه واخلو او د سیستم د اصلاح لپاره کار وکړو. زما دلیل دوستانو ته دا و که پخوا د کابل- جلال اباد سړک خراب و او اته ساعته لار وه خو مونږ پرې هم تللو او چاره مو نه وه. اوس چې سړک قیر شوی او درې ساعته لار ده، ښه خوند کوي چې پرې ځو او که د ترافیک او حفظ مرا قبت مدیریت وشي نو د دې نه هم ښه کېدلی شي.

۲. د انتخاباتو پروسه حقوقي، تخنیکي او سیاسي پروسه ده او په دې پروسه کې د ملت حمایت ضروري دی. ډېری کسان داسې فکر کوي چې ګوندې مونږ د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټیمونو له خوا تعین شوي یوو او شاید چې د حکومت د رهبرۍ تر تاثیر لاندې اوسو. د هر چا خپل نظر دی او زه تاسې ته ډاډ درکوم چې زه د هیچا تر تاثیر لاندې نه یم او نه د دې کمیسیون نه کوم امتیاز اخلم نو د قوانینو په رڼا کې به خپل استدلال کوم او کوم پیشنهادونه چې مونږ حکومت ته ورکوو، هغه به له ټولو سره شریکېږي. کمیسیون دا یوه اونۍ کېږي چې خپل کار پیل کړی او اوس یې دفتر هم نیولی دی. انشاالله د شنبه د ورځې نه وروسته به په خپل دفتر کې کار کوي خو د دې ترڅنګ چې کمیسیون دفتر نه درلود نو خپلې غونډې یې په صدارت، د اجراییه شورا په دفتر او یا نورو ځایونو کې د امنیتي وجهه له امله کولې او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې مونږ د چا تر تاثیر لاندې یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د انتخاباتو مهم موضوعات چې اصلاحات پـه کـې راشي زه پـه لانـدې ډول ذکر کوم او دا زما نظر دی چې څه وشي. کېدای شي لـه دوسـتانو سره نـور وړانديزونـه او نظريـات هـم وي. کـه څـوک پـه دې هکلـه نظريـات او وړانديزونه لري کولی شي چې له ماسره يې د ايميل په ذريعـه شريـک کـړي. زما ايميل smiakhel@gmail.com دی.

۴. د لنډ مهال لپاره بايد پارلماني ټاکنې ژر وشي. د دې لپاره چې ولس پـه ټاکنو کې برخه واخلي، نو بايد چې هر ولايت په انتخاباتي حوزو ووېشـل شي. د کابل يا ننګرهار غوندې لوی ولايت چې يوه حوزه ده، د کانديدانو او هـم د ولس لپاره ډېرې ستونځې لري ځکه ډ ډېرو سيمو ولسونه د استازيتوب نه بې برخې پاتې کېږي. نو په دې توګه د هـرې سيمې اسـتازي بايـد معلـوم وي. ښځينه کانديدان بايد په ټولو حوزو کې نومونـه درج کـړي او چا چـې زيـاتې رايې وګټلې هغه دې وټاکل شي.

۵. د تقلبي کارتونو د مخنيوي په خاطر بايـد د هـر مرکـز د رای دهـۍ د وټ اچوونکو ليست برابر شي. د وټ د لست جـوړول پـه پارلمـاني انتخابـاتو کې د هيڅ يو قوم او سيمې په تاوان نه دی. که څه هم بعضې محدود کسان د خپلو شخصي شهرت ګټلو لپاره د دې کار مخالفت کوي.

٦. د دې لپاره چې د ټاکنو په قوانينو کې تغيـر راشي د قـانون لـه مخـې د تقنينـي فرمـان نـه پرتـه بلـه چـاره نشـته. کلـه چـې قـانون تغيـر وکـړ نـو د کميسيونونو غړي هم تغيرکوي. نوي غړي بايد د قانون له مخې د يـو خـاص ميکانېزم له لارې چې په ټاکنو پوه او مسلکي کسـان وي او پـاکي او بېطـرفي مراعات کړي تعين شي. د يوې ډلې او سمت تر نفوذ لاندې نه وي.

۷. د اوږد مهال لپاره د جمهوري رياست ټاکنو لپـاره بايـد د اليکترونيکـي تذکرو کار همـدا اوس پيـل شي ترڅـو پـه درې کلـونو کلونـو کـې دا پروسـه تکميل شي. په ۲۰۰۳ م کال کې د اليکترونيکي تذکرو چوکـاټ جـوړ و خـو دا

پروسه ځکه په تعويق واچول شوله چې د وټونـو پـه ثبـت نـام او هـم د ټـاکنو پروسې يـو تجـارتي شـکل درلـود او د اليکترونيکـي تـذکرو د وېـش ممانعـت کېده.

۷. د شکاياتو کميسيون سمه پايله نه درلوده او ښـه بـه دا وي چـې موقت کميسيون د شکاياتو د ټـاکنو پـه وخـت کـې جـوړ شي چـې د نـرۍ پـه نـورو ملکونو کې هم شته دی.

۸. د کميسيونو کميشنران بايد د ټاکنو د کار د تناسـب پـه انـدازه وي. د ۵-۷ کمشنرانو نه زيات نه وي.

۹. مؤقتي کارکوونکو د ټاکنو په تقلب کې زيات رول درلـود نـو ښـه بـه دا وي چې د مؤقت کارکوونکو په ځای د معارف معلمين، د پوهنتونو اسـتادان، د حج او اوقافو وزارت کارکوونکي او علماء کرام او داسې نور وټاکل شي. که دوی درغلي وکړي او ونيول شي نو دا وېـره بـه ورسره وي چـې لـه دنـدې بـه ګوښه کړای شي او سزا به ووينې. ډېر کم د دولت يو مـامور د چا پـه خـاطر خپل ټول امتيازات له لاسه وکوي.

۱۰. د انتخاباتو شمېرنه بايد پـه خپـل محـل کـې د اوس غونـدې وشي او د پايلو پاڼې بايد د ټاکنو د مسوولينو او کانديدانو د ناظرينو لـه خـوا د اوسـني سيستم په شان امضأ او د هر کانديد، ناظر ته بايد کاپي ورکړل شي. د پـايلو ابتدايي اعلان بايد د يوې يا دوه ورځو نـه زيـات وخـت ونـه نيسيـ او دا څـه مشکله کار نه دی. څومره چې پـايلې معطلـه کېـږي هماغـومره درغلـۍ تـه زمينه مساعدېږي او هم د خلکو اعتماد د ټاکنو پر پروسه کمېږي.

۱۱. ايا د ولسواليو د شوراګانو ټاکنې د پارلماني ټاکنو سره يو ځای وشي که نه؟ زما په اند تر اوسه د ولسواليو شوراګانو ته د ټاکنو زمينه مساعده نـه ده تر څو چې د اليکترونيکي تذکرو کار بشپړ شـوي نـه وي تـر هغـې امکـان نـه لري.

۱۲. د ټاکنو د موادو چاپ باید په داخل کې وشي ځکه موږ ولیدل چې د قیمتي پاڼو په درلودلو هم د درغلیو مخه ونه نیول شوله نو ښه به دا وي چې د ټاکنو کمیسیون د یو مشخص میکانېزم له لارې دا مواد په داخل کې چاپ کړي چې ډېر ارزانه تمامېږي.

۱۳. یوه مهمه مسئله چې ایا اوسنی اکثریتي SNTV باید په تناسبي PR (Proportional Representation) تبدیل شي که نه؟ دواړه سیستمونه ګټې او تاوانونه لري. په تناسبي سیستم کې احزاب یو څه رشد کوي خو زه لا تر اوسه په دې قانع نه یم چې دا د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې موږ سمه نفوس شمیرنه او د وټ ورکونکو سم لست نه شو جوړولولای، نو څنګه به امکان ولري. یا په بل عبارت که موږ ساده حساب د جمع او تفریق نه شو کولی نو مغلقې د ریاضې معادلې به څنګه حل کړو. تر اوسه ما ته چا کومه سمه طرحه په دې هکله نه ده راکړې چې عملي بڼه ولري.

۱۳. د کمیسیون د دارالانشاء مدیریت د کمیسیون د مشرتابه له باید منظم شي. دا چې د کمیسیون مشرتابه ونه شو کړای چې د دارالانشاء سم مدیریت وکړي په قانون کې په دې هکله څه ستونځه نشته.

۱۴. بله مهمه مسئله د ټاکنو په وخت د امنیت مسئله ده. که د دې امکان نه وي چې حکومت د ټول ملک امنیت په یوه وخت کې وساتي، زما په اند که ټاکنې په څو مرحلو کې وشي نو ښه به وي. که څه هم په اساسي قانون کې د سراسري ټکی راغلی خو په څو مرحلو کې ټاکنې د سراسري کولو ممانعت نه کوي ځکه ټولو خلکو ته په یو شان په ټاکنو کې د برخې اخیستلو زمینه مساعدوي.

نورې ستونځې به هم وي چې اصلاحاتو ته ضرورت لري نو دوستان کولی شي چې له ماسره یې شریکې کړي. ځکه په احساساتو یوازې کار نه کېږي او باید معقولې طرحې ومنل شي.

احساساتي ولس او احساساتي مشران

د اګست ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د یو شمېر زیاتو منتخبو کسانو سره خبرې کولې نو زړه مې ډېر بد شو چې څومره زموږ د ولس مشران د خپل خیر او شر تمیز نشي کولی او فکر کوي چې که دوی په قدرت کې وي نو هر څه به سم وي. ډېر پخوا مې ریسرچ کاوه او دا راته په ګوته شوله چې موږ په خپلو کړو کې د عمل او ویلو ډېر زیات تناقض لرو. همدا علت دی چې موږ په یو بل اعتماد نه شو کولی، ملي اهداف رانه ورک دي او سرګردانه ورپسې ګرځو، یو موټی او یا څو موثر موټي کېدای نشو چې موثریت مو اضافه شي او په اورګانېزشن هیڅ عقیده نه لرو. برخوردونه او کړه مو ډېر احساساتي دي.

پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي

د اګست ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

ځینې افغانان د ځان د کاذب شهرت او شخصي منفعت په خاطر د ولس په منځ کې وېره پیداکوي او داسې انګېزه ولس ته ورکوي که دا کار ونه شو نو دا او هغه قوم تباه کېږي. دې کاذبې وېرې موږ افغانان در په دره کړي یوو. د همدې کاذبې وېرې له امله موږ قومي او سمتي مافیایي کړۍ لرو چې د دې کړیو مشران اول د خپل قومي او سمتي حلقو کې د هغو کسانو په مریو لاس ایښی څوک چې د دوی ناخوالې نه مني او بیا دوی د ټول ملت د ستونځو لامل ګرځېدلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ

دا‌گست ۱۸مه نېټه،کال ۲۰۱۵م، کابل

سبا ته د ۱۳۹۴ هجري لمریز کال د زمري د میاشتې ۲۸مه نېټه ده. په دې ورځ زمونږ پلرونو او نیکونو د غازي امان الله خان په مشرۍ د انګریزانو نه آزادي واخیستله او دا ورځ د استقلال د ورځې په نامه ونومول شول. که څه هم زمونږ د ولس ډېری کسان لا د دې ورځې پر اهمیت نه پوهېږي او د دې ورځې په هکله معلومات نه لري او ځینې لا دا ورځ هڅو په رسمي توګه نه پیژني خو د دې ټولو نیمګړتیاو سره د دې ورځې یاد ډېر مهم دی او دا ورځ باید د ملت له یاده ونه وځي. نو په دې توګه زه د استقلال د ورځې مبارکي د فیسبوک ټولو درنو دوستانو او خپلو افغانانو خویندو او وروڼو ته وړاندې کوم. د مبارکۍ ترڅنګ دوه وړاندیزونه هم لرم:

اول وړاندیز: دا زمونږ د تحصیل یافته نسل، احزابو، مدني ټولنو او حکومتونو نیمګړتیا ده چې خپل ولس یې د دې ورځې په اهمیت پوره نه دی پوه کړی. که یو څو کسان یې په ظاهري بڼه تجلیلوي، هغه هم سلیقوي شکل لري او د ولس په بیدارتیا کې کوم خاص اغېز نه لري. نو زما وړاندیز دا دی چې د استقلال ورځې په منظور د ولس په منځ کې یو لوی کمپاین او عامه پوهاوي ته اړتیا ده که نه دا ورځ به همېشه ډېره پیکه د یو څو کسانو له خوا نمانځل کېږي. د پخوا په شان په مرکز او ولایتونو کې باید د جشن کمپونه جوړ شي، ولس په مینه او ولوله په کې ګډون وکړي تر څو افغانانو ته د خوشحالۍ او افتخار احساس ورپه برخه کړي.

دویم وړاندیز: د مبارکۍ تر څنګ، مونږ یوازې د خپلې خاورې فزیکي آزادي پېژنو چې هغه هم اوس تر سوال لاندې ده ځکه د لوی افغانستان زیاته برخه رانه غصب شوې او په زور زمونږ ګاونډي هېواد ته ورکړل شوې ده. په

دې لا هم هغوی قانع نه دي او غواړي چې زمونږ په موجوده جغرافیه هم واک او نفوذ ولري. د دې تر څنګه مونږ لا ډېرې آزادیګانې لکه سیاسي، اقتصادي، فرهنګي، کلتوري، فردي، اجتماعي او داسې نورې نه لرو، یا په بله معنی مونږ لا هغه آزادي ګانې چې د یو ولس او یا د یو انسان حقه حقوق وي، نه لرو. د دې آزادي ګانو لپاره مونږ د خاورې د فزیکي آزادي نه هم زیات اوږدې مبارزه ته ضرورت لرو چې خپل حقه حقوق تر لاسه کړو. زه چې دې اوسني حالت ته ګورم نو ډېر وخت ته اړتیا ده چې زمونږ ولس دې د ملي مسایلو په هکله یوې ملي اجماع ته ورسېږي او د ځان لپاره آزادۍ وګټي. مونږ لا په دې طمعه یو چې نور به مونږ ته هر څه ګټي او یا راکوي او مونږ به بریتې بیا د نورو په کارونو او خیرات تاواوو چې ګونډې مونږ آزادي ګټلې ده. ډېره اوږده او سترې کېدونکې لار د افغانانو په مخ کې پرته ده. الله تعالی دې مونږ ټولو ته توفیق راکړي چې د واقعي آزادۍ لپاره کار وکړو.

څوک د مډالونو مستحق دی؟

۱۹ د اګست، ۲۰۱۵م کال د اسد ۲۸مه د افغانستان د آزادۍ ورځ، کابل

نن مې ولیدل چې یو شمېر مشرانو خپلو باډیګاردانو او د دفتر کارکوونکو ته د یو بل په سینه مډالونه ټومبول. پوه نه شوم چې دوی څه توره کړې ده، ایا دوی ډېر مستحق دي او که د افغانستان د امنیتي ځواکونو هغه فدایان چې په سنګرونو کې پراته دي او وطن د داخلي او خارجي دښمنانو نه ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت

۲۶ د اګست، ۲۰۱۵م کال، کابل

نن مې د انتخاباتي اصلاحاتو د کمیسیون غړو ته وویل چې ستاسې طرحې غیر عملي دي او فکر نه کوم چې د ملت د اکثریت د تایید وړ وي. دوی ته مې وول چې ستاسې طرحې داسې دي لکه چې دوه ملګري و، یو یې ټوپک درلود بل یې خالي لاس و نو تصمیم یې ونیوه چې د غنیمت مال ونیسي. کله چې یې غنیمت ونیوه نو خپل ملګري ته یې وویل چې دا غنیمت خو مونږ د ټوپک په زور ګټلی دی نو دا بايد درې تقسیمه شي. ملګري یې ورسره ومنله، نو د ټوپک والا خپل ملګري ته وویل چې یو برخه زما، دویمه برخه زما د ټوپک او دا دریمه برخه هم درنه د ټوپک په زور اخلم او نه یې درکوم. نن دوی غوښتل چې همداسې نا عادلانه فیصله د افغانستان په هکله وکړي. زه او کاوون کاکړ یوازیني پښتنانه غړي و چې د کمیسیون نه د احتجاج په توګه ووتلو ځکه د دې کمیسیون نور ۱۲غړي ټول غیر پښتانه وو او دا د پښتنو پر ضد یوه لویه دسیسه ده چې په راتلونکي پارلماني ټاکنو کې د پښتنو ونډه د یو وړوکي اقلیت نه کمه کړي. کاوون او ما یوه بله طرحه ولیکله چې د انتخاباتو د سیستم د اصلاحاتو لپاره معقوله او عملي طرحه ده. او قضاوت به ملت ته پرېږدو. زمونږ د طرحې حمایت د زرهاو دوستانو له خوا وشو او باالاخره د دې کمیسیون نا عادلانه پریکړه چې د ملي وحدت د حکومت د مشرانو ډاکتر اشرف غني او ډاکټر عبدالله عبدالله له خوا هم تایید شوې وه شنډه شوه. زه د ډاکتر عبدالله نه هیڅ ګیله نه لرم خو زما ګیله د ډاکتر اشرف غني نه هم د یو پښتون او هم د دولت د یو مشر په

توګه چې د پښتنو د وټ په ذریعه یې ارګ ته رسولی دی، ده چې ولې یې د پښتنو پر ضد د داسې یوې طرحې حمایت وکړ.

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! دا دوه ورځې زه او کاوون کاکړ صیب ډېر مصروفه وو او که مبالغه ونه کړم نو شل ساعته شپه او ورځ مو ډېرو دوستانو، ملګرو او د افغانستان په درد دردمنو کسانو سره سلا مشورې درلودې نو دا فرصت نه و چې د دوستانو په زرهاوو ټیلفونو او پیغامونو ته ځواب ورکړو. هیله ده چې زمونږ د دواړو معذرت قبول کړئ. زمونږ نه تماس او یا سکوت په دې دوه ورځو کې د دې معنی نه درلوده چې د ملي مسایلو په هکله مونږ د خپل موقف نه تېر شوي یوو او یا په مونږ کوم فشار شته دی. د ملي مسایلو په هکله مونږ دواړه د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټیمونو سره هیڅ نوع جوړجاړی نه لرو او نه یې کولی شو. مونږ ستاسې ټولو دوستانو د ملاتړ د حمایت نه ډېره زیاته مننه کوو. مونږ ته د خپل شخصي موقف او هر نوع مادي امتیازاتو نه د افغانستان د ټولو ولسونو سوکالي، امنیت او حقه حقوقو ته رسېدل ډېر مهم دي او د دې موخو دفاع به کوو. په افغانستان کې د دایمي ثبات او سوله ییز ژوند په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د دوه غړو

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل نظر او وړاندیزونه

➢ **سریزه :**

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د رئیس د ۴۰ گڼې د ۱۳۹۴/۴/۲۵ نېټې د فرمان پر اساس، د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره خاص څوارلس کسیز کمیسیون وټاکل شو. مونږ د دغه کمیسیون د غړو په توگه تعین شو چې حکومت ته د انتخاباتو د اصلاح لپاره لنډ مهال، منځمهال او اوږد مهال وړاندیزونه وړاندې کړو. مونږ د ملي وحدت د حکومت د مشرتابه نه مننه کوو چې پر مونږ يې اعتماد وکړ او مونږ هم د افغانستان د ملي منافعو په رڼا کې د دغه کمیسیون غړیتوب چې یوه افتخاري او بې له کوم مادي امتیازه دنده وه قبوله کړه.

مونږ په تېرو پنځو اونیو کې چې د دې لوی مسوولیت د تر سرته رسولو لپاره ډېر کم وخت دی د انتخاباتي نظام د اصلاح لپاره غونډې وکړې. د ابتدایي مشورو لپاره ولایتونو ته مو سفرونه وکړل ترڅو داسې یوه جامعه طرحه حکومت ته وړاندې شي چې د هېواد موجوده واقعیتونه په نظر کې ونیسي او د افغانستان په شرایطو کې قابل د تطبیق اوسي، عملي جنبه ولري، د افغانستان اکثریت ولس ته د منلو وړ وي او د هیڅ یوه قوم، سمت او یا ډلې په ضرر نه وي. خو متاسفانه زمونږ د کمیسیون زیاتره غړي چې د مشخصو احزابو پورې تړلي دي لېواله وو چې د پارلماني تعطیل نه د فرصت او د دې کمیسیون د احزابو د نامتناسبه غړیتوب نه په استفاده په عاجله توگه داسې فیصلې وکړي چې د دوی په گټه وي.

➢ **د کمیسون د کار پیل:**

د دې لپاره چې مونږ ته د ولس یو څه نظرونه معلوم شوي وي او د انتخاباتو په هکله زمونږ وړاندیزونه د ولس د غوښتنو او ستونځو سره برابري وي نو کمیسیون تصمیم ونیوه چې د افغانستان د لویو ولایتونو مرکزونو ته چې د زونونو په سطحه نمایندگي کولی شي سفرونه وکړي او تر کومه حده چې ممکنه وي د قومي مشرانو، مدني ټولنو، علماوو، علمي او جهادي شخصیتونو، فرهنگیانو، د ښځو د ټولنو، د صلحې د شوراگانو او د ولایتي شوراگانو د غړو، د سیاسي احزابو د نمایندگانو، د انتخاباتو او بشر د حقوقو د کمیسیونو، د ولسي جرگې او مشرانو جرگې د غړو او مشرانو سره د انتخاباتو په هکله ابتدایي او عاجله سلا مشورې وکړي. مونږ د ملي او بین المللي ټولنو سره چې د انتخاباتو په هکله تجربه لري هم وکتل په اکثره زونونو کې ولس په لاندې ټکو تاکید کاوه.

1. د ولس اعتماد په انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې کم شوی او داسې اصلاحات باید وشي چې د افغانستان د ولس اعتماد بېرته پر انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې زیات شي.
2. د انتخاباتو حوزې باید وړې شي. د افغانستان د اساسي قانون پر اساس ټول افغانستان باید پر ۲۵۰ حوزو ووېشل شي تر څو هره حوزه خپل یو استازی په پارلمان کې ولري. دا غوښتنه د ننگرهار، پکتیا، کابل، غزني، کندهار، هرات او کندوز په ټولو زونونو کې عامه غوښتنه وه.
3. جعلي کارتونو او د تقلب مخه باید ونیول شي. په غټو حوزو کې د تقلب زمینه زیاته ده.
4. د هېواد اکثریتي موجوده سیستم چې په تخنیکي لحاظ ورته SNTV سیستم وایي باید اصلاح شي ځکه په دغه سیستم کې د ولس او د هغوی د استازو ترمنځ رابطه ضعیفه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

5. ملي احزابو ته دې د رشد زمينه مساعده شي.
6. د انتخاباتو مصارف هم حكومت ته او هم كانديدانو ته ډېر زيات دي نو داسې طرحې بايد وړاندې شي چې د انتخاباتو مصارف راټيټ کړي.

د پورته موخو د عملي کېدو لپاره مونږ د انتخاباتو په قانون او هم د كميسيونونو په تشكيلاتو او وظايفو باندې كار وكړو او په هغو مواردو کې چې د انتخاباتو د كميسيون استقلاليت تامين شي، د انتخاباتو د تخلف، تخطی او تقلب مخه ونيول شي، مونږ پوره ملاتړ وکړو. اما چې كوم انتخاباتي سيستم د افغانستان په شرايطو کې د تطبيق وړ دی چې د اساسي قانون پر اساس، سراسري، مستقيم او عادلانه ونډه د ټولو سيمو خلكو ته چې واجد د رايه وركولو وي تامين او د ملي احزابو لپاره د رشد زمينه مساعده شي، موافق نه و او جدي اختلاف مو درلوده.

په عمومي توګه په نړۍ کې تقريباً درې ډوله انتخاباتي سيستمونه شته چې تناسبي، مختلط او اکثريتي سيستمونو په نامه يادېږي. چې بيا د هر سيستم ډولونه سره فرق لري. زمونږ وړاندېز دا و چې مونږ تدريجي اصلاحاتو ته لاره بايد هواره کړو څکه د افراطي وړانديزونو پايلې همېشه سمې نه وي. که ډېر ښه سيستم وي او په ډېرو وړو هېوادونو کې تطبيق شوی هم وي خوکه په افغانستان کې تطبيقي جنبه ونه لري، د افغانستان لپاره ګټه نه لري.

د دې خبرې يادونه ضروري ده چې هر سيستم ښه والي او بدوالي لري او هېڅ يو داسې سيستم په نړۍ کې نشته دی چې نيمګړتياوې ونه لري. د دغو دوستانو وړانديز په دوه خبرو څرخېدو: يو احزابو ته بايد سهم ورکړل شي او يا په بل عبارت احزابو ته باج او امتياز ورکړل شي او دويم دا چې په اوسني اکثريتي سيستم کې ډېرې رايې ضايع کېږي.

د دوی د استدلال په مقابل کې زمونږ دلايل دا و چې ملي احزاب بايد په تدريجي او طبيعي توګه رشد وکړي نه دا چې احزابو ته امتياز ورکړل شي او يا د موجوده شرايطو په رڼا کې يوازې هغه احزاب هر څه په انحصار کې ونيسي کوم چې زر او ټوپک لري، د هيڅا لپاره حساب دهي نه لري، پخپله د حزب په منځ کې هم په ډيموکراتيکو اصولو پابند نه دی او هر څه د حزب د مشر او د هغه په شاو خوا د څو کسانو په منځ کې په کنټرول کې وي او هم د دوی د عايداتو مدرک نه وي معلوم. دا سمه ده چې په اوسني اکثريتي سيستم کې زياتې رايې ضايع کېږي خو په حقيت کې دا سمه نه ده څکه د انتخاباتو په پروسه کې ګډون پخپله د رايو حسابېدل دي.

زمونږ په اند که د دوی دا تصاميم د افغانستان د ملي وحدت حکومت له خوا ومنل شي د ډيموکراسۍ پروسې ته او هم د نظام د ثبات لپاره به په داسې حالت کې چې نظام د ډېرو نورو ستونځو سره مخامخ دی يوه لويه ضربه وارده کړي.

➢ **د کميسون طرحه په لاندې ډول ده.**

نو ولس دې په خپله قضاوت وکړي چې آيا د دوی طرحه عادلانه ده او که نه او هم دا طرحه څومره عملي جنبه لري:

دوی غواړي چې د افغانستان ټاکنيز نظام دې په موازي تناسبي سيستم باندې بدل شي چې په تخنيکي لحاظ دې سيستم ته Parallel Proportion System وايي. دې سيستم ته مختلط سيستم هم وايي.

1. دا سيستم په عين وخت کې دوه قسمه انتخابات پيشنهادوي چې د موجوده ۲۵۰ وکيلانو نه بايد سل سيټونه احزابو ته چې په سلو کې ۴۰ سلنه کېږي ورکړي. همدا شان ټول افغانستان بايد د احزابو لپاره يوه حوزه وي. دې سيستم کې بيا دوه ډوله ليستونه ترتيبېدلای شي چې يو ته يې بند ليستونه وايي او بل ته يې خلاص ليستونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. که لیست خلاص وي او سل سیټونه احزابو ته ورکړل شي او کم ترکمه ۵۰ احزاب وي نو د دوی د کاندیدانو شمېره ۵۰۰۰ کسانو ته رسېږي. نو په دې توګه د رایو اچونو لیست به د یو لوی کتاب په شکل وي.

3. مګر دوی بند لیست تایید کړی نو په دې توګه احزاب به مشخص کسان چې د دوی خوښه وي تعین کړي.

4. د مستقلو کاندیدانو باقي پاتې سیټونه هم باید په حوزو ووېشل شي.

5. د کوچیانو د سهم لپاره باید د اوس په شان حوزوي سیستم وي.

6. یوازې هغه احزاب دا سیټونه ګټلی شي چې د افغانستان په سطحه یې په سلو کې څلور سلنه رایه ګټلې وي.

7. د دې نه برسېره دا احزاب کولی شي چې په مستقله توګه هم ځانونه کاندید کړي او په پارلمان کې مطلق اکثریت تر لاسه کړي.

- **<u>د پورته وړاندیز په هکله ډېر سوالونه شته او د دې سیستم نواقص په لاندې توګه دي:</u>**

1. په راتلونکي دوه کلونو کې هم دا سیستم عملي جنبه نه شي نیولی او دا موجوده پارلمان به په خپل ځای پاتې وي.

2. په عین وخت کې څلور ډوله انتخاباتو ته اړتیا ده. د احزابو لپاره، د مستقلو کاندیدانو لپاره، د ښځو لپاره او هم د کوچیانو لپاره. که مونږ یو رایه ورکونکي ته دوه درې قسمه د رایې اچولو لیستونه ورکړو ایا دوی به وپوهېږي چې مستقل نوماند یا حزب ته څنګه رایه ورکړي؟

3. د دې اوږدو لیستونو شمېرنه به څنګه کېږي او څومره وخت به نیسي آیا کمیسیون په تخنیکي لحاظ د داسې یو مغلق سیستم عملي کولو ته چمتو دی او که نه؟

4. په دې سیستم کې به یوازې هغه احزاب چې زیات امکانات، مسلح ګروپونه او ډلې لري ټول ۱۰۰ سیټونه وګټي. مترقي، ملي او ډیموکراټیک احزابو ته په دې ډول سیستم کې د بریا او رشد چانس ډېر کم دی ځکه دا ډول احزاب دومره پیسې او امکانات نه لري چې د ټول هېواد په کچه انتخاباتي کمپاین وکړي او څلور سلنه ارا وګټي.

5. مونږ لا تر اوسه د هېواد په کچه ملي او ډیموکراتیک احزاب نه لرو. احزاب تر اوسه قومي او سمتي بڼه لري. د احزابو نوماندان به د دې احزابو د مشرانو په خوښه په سلیقوي توګه ټاکل کېږي.

6. د افغانستان ټاکنې هغه وخت بحران ته لاړې کله چې په ولسمشریزو ټاکنو کې افغانستان یوه حوزه وه. که افغانستان یوه حوزه وي نو د تقلب چانس ډېر دی. په پارلماني ټاکنو کې هم ستونځې وې خو هغه ستونځې افغانانو پخپله حل کړې.

1. په دې سیستم کې به د مؤکلینو او وکیلانو ترمنځ هیڅ رابطه نه وي. د ډېرو سیمو اکثریت ولس به په پارلمان کې هیڅ استازي ونه لري. همدا اوس چې د ولسي جرګې د وکیلانو لپاره ولایت یوه انتخاباتي حوزه ده د موکلینو او وکیلانو لپاره ستونزمنه ده چې له وګړو سره استازیتوب وشي کولای، اوس که دا انتخاباتي حوزه ټول هېواد شي له بده به بدتر شي.

2. په مالي لحاظ څو قسمه رایه چاپول او د څو ډوله ټاکنو سرته رسولو مصارف نه د حکومت په وسه کې پوره دي او نه فکر کوم چې بین المللي ټولنه هم دومره مصارف ورکړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مونږ پورته ستونځو ته وګورو، د کومو اهدافو لپاره چې دا سيستم بايد عملي شي يو هدف هم نه عملي کېږي. ملي احزاب رشد نه شي کولی، د رايو ضايع کيدلو څخه به مخه ونه نيول شي او درغلي به زياته شي ځکه د درغلۍ لپاره به انګېزه زياته شي، مغلق سيستم دی او د افغانستان په شرايطو کې عملي جنبه نه لري، او د افغانستان سياسي ثبات له خطر سره مخامخ کوي. دا بايد ياده شي چې د دوی دا طرحې پخوا هم د افغانستان د ملت د استازو او حکومت له خوا رد شوي دي.

مونږ غواړو چې خپل تشويشونه د افغانستان حکومت او ولس سره شريک کړو او هيله لرو چې حکومت پرې پوره غور وکړي ځکه د دوی دا طرحه د افغانستان د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره هيڅ ګټه نه شي رسولی او په دې عقيده يوو چې راتلونکې ټاکنې او سياسي نظامونه به نور هم بحران وزېږوي او عواقب به يې ډېر خطرناک وي. د دوی دا طرحه عملي او تطبيقي جنبه نه لري. د دوی طرحه زمونږ په فکر د افغانستان اکثريت ولس ته چې په احزابو کې نه دي د منلو وړ به نه وي او د دوی دا طرحه د ملي او ډيموکراتيکو احزابو د رشد سره هيڅ تړاو نه لري.

قوانين همېشه د محيط، سيمې او يا هغو هيوادونو نه الهام اخلي چې د کومو هيوادونو سره د يو هيواد اړيکې زياتې وي. د دوی طرحه په ډېرو محدودو څو کوچنيو هيوادونو کې چې جغرافيوي او قومي ستونځې پکې نه شته دي او هم د سواد کچه ډېره اوچته ده شتون لري خو د دغه هېوادونو سيستم هم په تدريجي توګه انکشاف کړی دی ځکه د ډيموکراسۍ پروسه يوه انکشافي پروسه ده. د دوی طرحه د افغانستان غوندې هېواد کې چې د سواد کچه يې ټيټه ده، امنيتي ستونځې لري، د انتخاباتو د کميسيونونو اعتبار او ورتيا يې ډېره ټيټه ده، جغرافيوي او بوديجوي ستونځې شته، غير عملي ده. خو زمونږ طرحه د نړۍ په اکثرو هېوادونو لکه هندوستان چې د

نړۍ لويه ډيموکراسي لري هلته د تطبيق وړ ده. همدا شان نورو مهمو هيوادونو کې چې ډيموکراسي هلته عميقه ريښې لري لکه فرانسه، انګلستان، کاناډا، امريکا او داسې نورو هيوادونو کې رواج لري. په دغه هيوادونو کې هم احزاب شته او هم قومونه او هم ډيموکراسۍ رشد کړی دی.

➢ **پورتنيو شيرو هدفونو ته د رسېدو په موخه مونږ لاندې طرحه وړاندې کوو.**

زمونږ وړانديز دا دی چې د افغانستان موجوده اکثريتي سيستم دې د وړو حوزو په سيستم باندې بدل شي چې په تخنيکي لحاظ ورته First Past The Post (FPTP) وايي. يعنې د افغانستان ۲۵۰ استازو سيټونه دې د ښځو، کوچيانو او يو سيټ د هندوانو د سهم نه په غير په وړو حوزو باندې وويشل شي ترڅو د هرې سيمې استازيتوب په پارلمان کې خوندي وي او هيڅوک د خپل حق نه محروم نه شي. په دې سيستم کې تقريباً پورته ټولو شيرو موخو ته چې د اکثرو کسانو غوښتنه ده رسېدلی شو.

➢ **د دې سيستم ښه والی په لاندې ډول دی:**

1. د هرې حوزې استازي به معلوم وي نو په دې توګه به د مؤکلينو او د دوی د استازو ترمنځ مستقيمه رابطه موجوده وي.
2. په وړو حوضو کې د تقلب مخه نيول کېدای شي ځکه هر کانديد کولی شي چې د يوې وړې حوزې لپاره ښه ناظرين وټاکي خو د يو ولايت لپاره د سلګونو ناظرينو ټاکل او د تقلب مخه نيول اسانه نه دي.
3. د هرې حوزې لپاره د رايې ورکونکو ليستونه جوړيدای شي تر څو د تقلب مخه لا ښه ونيول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4. په دې سيستم کې ولس پوهېږي چې چاته يې رايه ورکړه او د دوی د توقعاتو سره سم چا انتخابات وګټيل ځکه د کانديدانو د نفوذ نه پته لګېږي.

5. که د امنيتي ستونځو پر اساس په يوه حوزه کې کمو کسانو ثبت نام وکړ، بيا هم هغه ولس د استازيتوب نه نه محرومېږي او يا که د امنيتي ستونځو پر اساس يو يا څو حوزو کې ټاکنې ونه شولې نو کله چې امنيت تامين شو، وروسته هم ټاکنې تر سره کېدای شي او د دغه حوزې ولس د استازيتوب نه نه محرومېږي.

6. د کانديدانو لپاره د لګښتونو کچه ډېره زياته راټيټېږي نو په دې توګه د متوسط اقتصاد لرونکي کسان هم ټاکنو کې ګډون کولی شي.

7. په دې سيستم کې احزاب هم په طبيعي او تدريجي توګه رشد کولی شي. په هره انتخاباتي حوزه کې احزاب هم ځانونه کانديدولی شي او که احزاب فعاله شي، خپله اجنډا ولس ته تشريح کړي، په خپلو منځو کې ائتلافونه وکړي نو کولی شي احزاب کافي سيټونه وګټي او په پارلمان کې کافي بلاک جوړ کړي.

8. له دې سيستم سره ولس اشنايي لري او د عامه پوهاوي زياته اړتيا نشته ده.

9. د دې سيستم انتخاباتي مديريت او د رايو شمېرل اسانه دي.

➢ <u>**دا سيستم هم ستونځې لري خو د دغو ستونځو لپاره د حل لاره پيداکېدلای شي:**</u>

1. لومړی ستونځه دا ده چې دا طرحه هم وخت ته او زياتو مشورو ته ضرورت لري ترڅو ټول تخنيکي اړخونه يې وڅېړل شي.

2. د ښځو او کوچيانو لپاره سيټونه څنګه تقسيم شي؟ د دې ستونځې د حل لپاره زمونږه وړانديز دا دی چې هغه ښځې چې غواړي په يو ولايت کې ځانونه کانديد کړي نو د هغوی نومونه دې د يو ولايت په ټولو حوزو کې شامل شي او چا چې د اوسني سيستم په شان زياتې رايې وګټلې هماغه کسان دې ګټونکي وشمېرل شي. د کوچيانو حوزې دې په خپل حال پاتې وي ځکه هغوی له اوسني حوزوي سيستم سره اشنايي لري.

3. د حوزو تقسيم بايد څنګه وشي؟ زمونږ پيشنهاد دا دی چې په اوسني وخت کې مونږ د ولايتونو د وکيلانو شمېر کم يا زياتولای نه شو ځکه مونږ لا تر اوسه پورې سر شمېرنه نه ده کړې او د هر ولايت دقيقه احصائيه نه لرو. نو په دې توګه هماغه معيار چې د ولسواليو او ولايتونو په هکله چې کله ۲۵۰ سيټونه تعينېدل، ونيول شي. په هغه وخت کې د افغانستان نفوس ۲۵ميليونه محاسبه شوی و چې د سل زرو کسانو پر اساس يو استازی بايد په پارلمان کې ګډون وکړي. نو اوس هم کولو شو چې هر څو ولسواليو کې چې له سل زره کم او زيات شمېرنه پوره کوي هماغه دوه يا درې ولسوالۍ دې يوه ټاکنيزه حوزه وټاکل شي.

4. د ولايتي شورا او ولسواليو شوراګانو لپاره دې هم همدا پورته معيارونه په نظر کې ونيول شي.

✓ **مونږ کميسيون ته خپل ورتګ تر هغې پورې تحريموو تر څو د ملي وحدت حکومت زمونږ په لاندې وړانديزونو غور ونه کړي ځکه دا لوی تاريخي مسووليت دی او مونږ نه غواړو چې زمونږ تصاميم د افغانستان د بې ثباتۍ باعث شي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د دې کمیسیون اوسنی وړاندیز چې احزابو ته امتیازي سیټونه ورکوي باید ونه منل شي.
2. د انتخاباتو د قانون تغییر د افغانستان د اساسي قانون نه وروسته د یو نظام تر ټولو نه مهم قانون دی چې ډیر لوی سیاسي او ژور تخنیکي بحثونو، مشورو او وخت ته اړتیا لري ترڅو په ملي کچه داسې یوه اجماع رامنځته شي چې ټولو خواو ته د منلو وړ وي. زمونږ وړاندیز دا دی چې د انتخاباتي نظام د تغیر موضوع ته دې زیات فرصت ورکړل شي.
3. د حوزو وړول د خلکو عامه غوښتنه ده او مونږ یې ضروري بولو.
4. د اوسني کمیسیون په ترکیب باندې دې تجدید نظر وشي چې یو شمېر نور کسان چې بېطرفه او د مستقل فکر خاوندان وي وراضافه شي.

په درناوي

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتي اصلاحاتو د کمیسیون د غړیو کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل له خوا اعلامیه

د اګست دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

د چارشنبې په ورځ د انتخاباتو د اصلاحاتو کمیسیون پریکړه وکړه چې د انتخاباتو نظام به موازي تناسبي سیستم وي، احزابو ته به د پارلمان پنځوس سلنه چې ۱۲۵ سیټونه کېږي ورکړل شي او هم به افغانستان د احزابو لپاره د جمهوري ریاست په ډول یوه حوزه وي. د دوی دا طرحه زمونږ په اند له وخته نه مخکې او د افغانستان په شرایطو کې عملي جنبه نه لري او د افغانستان ثبات نور هم کړکېچین او د لا زیات تقلب لپاره لاره هوارولی شي.

کله چې د کمیسیون غړیو بیا هم په خپل نظر تاکید وکړ نو مونږ هم مجبور شولو چې د کمیسیون غونډې تحریم کړو او خپل نظر، تشویشونه او طرحه د افغانستان خلکو سره د مطبوعاتو له لارې شریک کړو. زمونږ د تحریم نه وروسته د کمیسیون نورو غړو بیا په خپلو پرېکړو کې یو څه تجدید نظر وکړ چې احزابو ته سل (۱۰۰) سیټونه ورکړي چې څلویښت سلنه شي او د پرون راهیسې یو څه نور هم راټیټ کړي دي چې په اخري طرحه کې دوی د یو ثلث وړاندیز کړی دی. دوی زمونږ د طرحې یوه برخه چې د ولایتونو حوزې دې وړې شي هم په خپل وړاندیز کې منلې دي.

په عین حال کې دوی غوښتل چې حکومت ته د اجراییه ریاست له لارې یوازې یوه طرحه وړاندې کړي خو نن دوی ومنله چې د کمیسیون د نورو غړو له طرحې سره به زمونږ پرونۍ طرحه چې د مطبوعاتو لارې له ولس سره مخکې شریکه شوې وه هم یوځای په رسمي توګه حکومت ته وړاندې کوي. له مونږ سره د حکومت مشرتابه دا تعهد هم وکړ چې د کمیسیون په ترکیب کې به له وخت سره سم تجدید نظر کوي. په دې توګه مونږ د کمیسیون په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډه کې برخه واخیستله او د اجراییه ریاست مشر جناب ډاکتر عبدالله او د کمیسیون مشر ښاغلي عاکفي په رسمي غونډه کې له مطبوعاتو سره په خپلو خبرو کې زمونږ د طرحې یادونه وکړه چې حکومت به دواړه طرحې په غور سره مطالعه او د هغوی په رڼا کې پریکړې کوي.

مونږ د افغانستان د ملي وحدت د مشرتابه جلالتماب جمهور رئیس او هم د اجراییه رئیس د مشر نه هیله لرو چې د انتخاباتو د سیستم په تغیر کې پراخه مشورو او ژور غور ته اړتیا ده چې ټول تخنیکي او سیاسي اړخونه د دې طرحو باید وڅېړل شي. همدارنګه د افغانستان خلکو نه هم زمونږ هیله دا ده چې دواړه طرحې مطالعه او خپل نظرونه له حکومت سره شریک کړي. دا د افغانستان د ولس لپاره یوه سر نوشت سازه بحث او پریکړه ده نو ټول باید فعاله ونډه په دې بحثونو کې واخلي او مونږ به هم خپلې هلې ځلې جاري ساتو.

د افغانستان د ثبات او سوکالۍ په هیله

د انتخاباتو په هکله د کابینې د تېرې شپې د پریکړې هرکلی

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل

د سپټمبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

زمونږ د معلوماتو له مخې تېره شپه کابینې غونډه درلوده چې د انتخاباتي اصلاحاتو د خاص کمیسیون د پرېکړو موضوع هم د اجنډا یوه مهمه برخه وه. کابینې د انتخاباتو د خاص کمیسیون د پېشنهاد شوو طرحو اساسي برخه چې د انتخاباتي نظام تغیر و د اوس لپاره وځنډاوله او د کمیسیون نه یې وغوښتل چې په دې هکله او هم په ورو حوزوي سیستم باندې لا نور فکر وکړي. مونږ د کابینې د دې پرېکړې هرکلی کوو او د ټولو دوستانو د هلو ځلو نه مننه کوو چې زمونږ د طرحې او تشویشونو نه یې ملاتړ وکړ. همدا شان مونږ د افغانستان د ټولو چاپي او تصویري رسنیو نه مننه کوو چې زمونږ غږ یې د افغانستان ولس او حکومتي چارواکو ته ورسوه او خپله ملي دنده یې ادا کړه.

مونږ د افغانستان د ولس، د پارلمان د غړو، حقوق دانانو، مطبوعاتو او ټولو دوستانو نه غواړو چې د انتخاباتي نظام د تغیر په هکله باید خپل نظریات او تشویشونه له حکومت سره او هم د انتخاباتو د خاص کمیسیون له غړو سره وقتا فوقتا شریک کړي ځکه د انتخاباتي نظام تغیر د اساسي قانون نه وروسته یو له مهمو قوانینو نه دی او په دې هکله جدي توجه او پاملرنې ته اړتیا ده ترڅو د انتخاباتو په قانون کې د انتخاباتي نظام په هکله یو مثبت تغیر راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږه په خپله طرحه کې د وړو حوزوي سیستم وړاندیز شوی دی. په دې طرحه کې د وکیل او موکلینو ترمنځ رابطه قوي کېږي، د احتساب کچه لوړېږي، په انتخاباتو کې د تقلب او هم د بېځایه مصارفو مخه نیول کېږي. مونږ د موازي او یا تناسبي سیستم مخالف یوو ځکه هلته یو څو محدودو احزابو ته امتیاز ورکول کېږي او د ملي او مترقي احزابو د رشد مخه نیول کېږي.

د لا زیاتو بریاوو په هیله

د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي

د سپټمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! هره مسئله په خپل ځای کې مهمه ده خو د انتخاباتو مسئله نهایت ډېره مهمه ده او د ټولو درنو دوستانو نه چې د انتخاباتو په مسایلو یې سر خلاصېږي هیله کوم چې باید پوره توجه وکړي. مونږ خپله غاړه خلاصه کړې ده. پارلمان او حکومت او هم سیاسیون راته په دې هکله ډېر بې تفاوته ښکاري. خدای دې خیر کړي.

اخلاق او میانه روي

د سپټمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

افراط او تفریط په ټولو چارو کې د اسلام له نقطه نظره، زمونږ د افغاني دود او کلتور له نظره، د بشري ارزښتونو او سایکالوجیکي علم له نظره، ښه کار نه دی. اسلام کې وایي بهتر د هر کار منځنی یا وسط حالت دی. تاسې د نورو خدایانو ته ښکنځل مه کوئ چې هغوی ستاسې حقیقي خدای ته ښکنځل ونه کړي. په پښتو کې متل دی چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې ګذار کړي یعنې د وسط حالت ښه دی. په دوستۍ او دښمنۍ کې، په غندلو او ستایلو کې، په محبت او کرکه کې، په فقر او پیسه دارۍ کې، افراط او تفریط ښه کار نه دی.

که څوک مو بد راځي باید د قلم د عفت په چوکاټ کې خپل دلیل ووایوو چې ولې د فلاني او فلاني د نظر، سیاست او یا کړنې سره موافق یوو او یا نه ویو. نه دا چې په خپلو لیکلو کې ښکنځلې وکړو او بیا دومره افراط ته لاړ شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د وچو له کبله لانده ټول وسیځو او د یوې سیمې یا قوم ټول ولس محکوم کړو او یا هغوی ته ښکنځلې وکړو. زما له انده یوه سیمه، یوه ډله او یا یو قوم په کلي شکل د افغانستان د مسایلو مسوول نه دی بلکې په هر قوم، سیمې، ډلې او ټپله کې د افغانستان د مسایلو مسوول کسان، اشخاص دي او په دې توګه ښه او بد کسان په هره ډله، قوم او سمت کې شته دي.

څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟

د سپټمبر ۱۴مه نېټه ۲۰۱۵م کال، کابل

پخوا په کونړ کې د رپوټ چې کلمه د جاسوس لپاره استعمالېده. د رپوټ چې کلمه ډېره بده کلمه وه او دا به د کنځلو په معنی وه. نو اوس چې زه په سوشل میډیا او یا نورو تصویري، غږیزې او چاپي رسنیو کې لولم، اورم او یا ګورم، په یو بل باندې د جاسوسۍ اتهام لګول عامه خبره ده نو داسې راته ښکاري چې د افغانستان جګړه اوس له استخباراتي پوښښ نه راوتلې او علني جبهې شکل یې نیولی دی. هغه کسان چې د پردیو د استخباراتو په AF موټرو کې به په ښکاره ډول په پاکستان کې سپرېدل او د کورونو کرایې به یې ښکاره اخیستلې او شاید چې د دې نه زیاتې پټې او مسطوره پیسې یې هم اخیستلې او اوس هم د پردیو له استخباراتو سره اړیکې لري، د ټولو نه زیات په نورو د جاسوسانو اتهام لګوي. که د دې کسانو اتهامات رښتیا وي نو بیا خو د افغانستان نه کډه کول په کار دي ځکه د جاسوسانو تعداد راته د غیر جاسوسانو نه زیات ښکاري.

زما په اند، د سیمې استخبارات غواړي چې زمونږ ولس په یو بل مشکوک کړي ترڅو د دې زمینه افغانانو ته مساعده نه شي چې له یو بل سره همکاري وکړي. څومره چې په افغانستان کې ګډوډي او بې اعتمادي وي، هماغومره

د همکارۍ زمینه کمېږي او مونږ نه شو کولی چې خپلو ملي موخو ته ورسېږو. په یو هېواد کې صلح او ثبات هغه وخت رامنځته کېدای شي چې مونږ په یو بل اعتماد ولرو.

ما ته هغه کسان مشکوک ښکاري چې د دوی مصارف د دوی د ښکاره عاید په تناسب څو چنده زیات دي. خامخا دا کسان د نامشروع لارو، که هغه جاسوسي وي او یا نورې نا مشروع لارې، پیسې پیدا کوي او ولس په جنګ سره اچوي. دوی نه د ملت په قصه کې دي او نه د وطن په خیال او غم کې. څومره چې اوبه خړې وي هماغومره دوی په کې ښه ماهي نیولی شي.

د نظام او د حکومت د تغیر تر منځ فرق

د سپټمبر د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

دې کې هیڅ شک نشته چې د تېر یوه کال نه راپدیخوا د افغانستان ولس د تش په نامه ملي وحدت د حکومت نه د بېلابېلو دلایلو پر اساس ناراضه ښکاري او وروستۍ سروې ښيي چې یوازې په سلو کې شل سلنه خلک د حکومت نه پوره راضي دي. په دې توګه د حکومت ضد خبرو اترو په محافلو او هم په ټولو غږیزو، تصویري او چاپي رسنیو کې له خلکو نه لار ورکه ده او چارواکي هم د کمونیکیشن، عامه پوهاوي او ولس سره د همغږۍ او اړیکو کومه ستراتیژي نه لري. جمهور رئیس د نورو کارونو ترڅنګ په دې هم نه دی توانېدلی چې د جمهوري ریاست لپاره د تېر یوه کال په موده کې خپل ویندوی یا نطاق وټاکي او د حکومت د عامه اړیکو دفتر فعاله کړي. د فعاله عامه اړیکو دفتر او یا کمیونیکشن ستراتیژي د هر حکومت لپاره باید لومړیتوب ولري تر څو حکومت وکولای شي چې ولس د خپلو کارونو، پلانونو او مؤخو نه په منظمه توګه خبر او ولس په خپل اعتماد کې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پوره ډیموکراټیکو ټولنو کې ولسي- هلې ځلې په حکومتونو فشار راوستولی شي چې حکومتونه خپلو هغو پالیسي ګانو ته تغیر ورکړي د کومو سره چې ولس ناراضه دی. که حکومت خپلو پالیسي ګانو ته تغیر ورنه کړي نو ولس هم دا حوصله لري چې تر انتخاباتو پورې انتظار وکاږي او بیا ولس منتخبو چارواکو ته د بل ځل لپاره رایه ورنه کړي او په دې توګه د ولس د رایو په وسیله حکومت تغیر مومي.

د افغانستان غوندې وروسته پاتې ټولنه کې چې د ډیموکراسۍ ریښې ضعیفه، د حکومتي بنیادونو، موسساتو او ادارو پښې ډېرې باریکه دي، ولسي فشار د حکومت د تغیر نه بلکې د نظام د تغیر باعث ګرځي. مهمه خبره دا ده چې څومره ولسي- فشار ته ضرورت دی چې یوازې حکومت مجبوره کړای شي چې خپلو پالیسیو او کړنو ته تغیر ورکړي ترڅو د نظام د سقوط سبب ونه ګرځي ځکه د نظام په سقوط کې د ولس خیر نشته او مونږ بیا د ۱۹۹۰مې لسیزې غوندې په داخلي جګړو اخته کېږو. په دې توګه مونږ باید د ولسي فشار عواقبو ته هم متوجه اوسو. حکومت هم ولس تر دې حده مجبوره نه کړي چې د دوی فشار د نظام د سقوط سبب شي.

مشکل دا دی چې د حکومت محدوده چاروا کي دا فکر کوي چې هر څه سم روان دي حال دا چې حکومت د امنیت په ټینګولو، ښه حکومتدارۍ او اقتصادي پلانونو په عملي کولو کې پاتې راغلی دی. په حکومتدارۍ او امنیتي سکتور کې حکومتي چاروا کي په هماغه پلانونو او پالیسیو کار کوي کومو چې په تېرو څوارلس کلونو کې نتیجه نه ده ورکړې. یوه ښه نمونه یې د مردمي یا ډالري خیزشونو پروژه ده چې ځینې چاروا کي په دې توګه د ځانونو لپاره د فساد زمینه مساعدوي.

حکومت باید دا فکر هم له خپل سر نه لرې کړي چې هر څوک کومه مشوره حکومت ته ورکوي نو د دې کسانو هدف یوازې پیسې، چوکۍ او یا

موقف نه دی بلکې ډېر داسې کسان شته چې د دې دولتي چاروا کو نه یې پر افغانستان ډېر زړه خوګېږي او د درده د حکومت په پالیسیو اعتراضونه کوي. که حکومت چا ته چوکۍ هم ورکوي دا د دوی شخصي چوکۍ نه دي بلکې دا د ملت چوکۍ دي او پر چا باید دوی احسان ونه کړي ځکه دوی له خپله کوره چا ته څه نه ورکوي.

د لوی اختر مبارکي

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

هره ورځ مونږ د خپلو وطنوالو، خپلوانو او دوستانو په هکله لسګونه بدخبرونه د مرګ، ژوبلې او وحشت اورو نو په دې توګه د دوستانو د لوی اختر رارسېدو ته ډېر تږي دي نو ځکه یې د اختر نه دوه درې ورځې دمخه د اختر مبارکي ګانې ورکول د فیسبوک له لارې سره پیل کړي دي. حالاتو ته چې ګورم نو په ژوند هم څه باور نشته نو زما له خوا هم د لوی اختر مبارکي ومنئ. د ټولو دوستانو، ملګرو او خپلوانو دې راتلونکی لوی اختر مبارک وي که څه هم دوه ورځې وروسته دی.

هغه خوارېه دوستان، ملګري او خپلوان چې سږکال له مونږه سره نشته او په تېر یو کال کې مړه شوي دي د هغوی ځای به په دې لوی اختر کې خالي وي. زمونږ او ستاسې مړي دې خدای وبښي. د ژوند راشه درشه به له ژوندو سره کوو ځکه دا د ژوند فرموله ده او حوادثو او ناخوالو ته به نه تسلیمېږو. په افغانستان کې د دایمي صلحې، ثبات او سوکالۍ په هیله. ښه اختر ولرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟

د سپټمبر د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د میرویس ستانکزي پر وال ولوستل چې حکمتیارصیب، کرزي صیب ته یو لیک د هغه د غوښتنې په ځواب کې لیکلی و چې دی کابل ته نه راځي ځکه د ارګ پیره داري امریکایان کوي. په دغه پوسټ کې چې د حکمتیار صیب د زوی له پوسټ نه رانقل شوی و لیکلي و چې حکمتیار صیب یو سل او شل کتابونه لیکلي او ټول یې په خپله ټایپ کړي دي.

د تر کومه حده چې ما په کراتو کراتو له حکمتیار صیب سره لیدلي دي، د وروستۍ خبرې په هکله دا تاییدوم چې حکمتیار صیب په شخصي ژوند کې دسپلین لري او منظم انسان دی. د لیکلو توان، پوهه او انرژي لري. کله چې دی د مجاهدینو عبوري حکومت کې دوره یې مشر و په هغه وخت کې ما د امریکا غږ راډیو سره کار کاوه نو هره ورځ به یې لس شل صفحې تفصیلي مطبوعاتي بیانې پخپله لیکلې. زما دفتر په ټاون کې د مجاهدینو له حکومت سره مخامخ د وفا په دفتر کې و نو قریب الرحمن سعید صیب به د دې بیانیو اصلي کاپی ماته لومړۍ رالېرله مخکې له دې چې په نورو ژبو ترجمه شي او ټولې لیکنې د حکمتیار صیب په خپل قلم وې. حکمتیار صیب د لیکلو سټایل ښایسته او میرزایي دی.

اما د حکمتیار صیب له لومړۍ خبرې سره موافق نه یم. کله چې د جینوا قرارداد امضا شو نو یوه ماده په دغه قرارداد کې د Negative Symmetry وه یعنې روسان به د افغانستان حکومت ته سلاوې نه ورکوي او همدا شان امریکا او غربي هېوادونه به مجاهدینو ته سلاوې نه ورکوي. له حکمتیار صیب سره مې مرکه درلوده نو پوښتنه مې ترې وکړه که امریکا یا غربي

هېوادونه تاسې ته سلاوې درنه کړي نو څنګه به خپل جهاد ته د کابل رژیم په مقابل کې دوام ورکړئ؟ حکمتیار صیب وویل چې مونږ د غرب سلاوو ته ضرورت نه لرو ځکه دوی جهاد د غنیمت په سلاوو کوي. نو بیا ما ورته وویل چې (Stinger Anti-Craft Missiles) د الوتکو په ضد ستنګر میزایل خو تاسې په غنیمت کې نه دي نیولي او دا خو د غنیمت سلاوې نه دي؟ حکمتیار صیب راته اشاره وکړه چې خپل ټایپ مې یعنې بند کړه. ما خپل ټایپ بند کړ او راته یې وویل چې مونږ ستنګر میزایل له امریکا نه په مستقیمه توګه نه دي اخیستلي بلکې مونږ له پاکستان نه اخیستلي دي.

دلته د خدای بښلي رسول امین صیب قصه راپه یاد شوله که څه هم لږه بې ادبه ده خو لیکل یې ضروري بولم او بښنه هم غواړم.

یو وخت رسول امین صیب په پېښور کې د افغانستان د آزادو لیکوالانو اتحادیه (وفا) جوړه کړه نو چا ورته وویل چې ته خو د پیر صیب ګیلاني سلاکار وې نو ولې دې جدا ټولنه جوړه کړه. رسول امین صیب ورته وویل چې ما د پیر صیب .... نیولې وې او هغه د بل چا نیولې وې. نو کله چې ما هغه اصلي ځای پیدا کړ نو د پیر صیب .... مې پرېښودلې او هغه اصلي ځای ته مې لاس واچاوه.

مقصد مې دا دی که پاکستان د امریکا نه هر څه د افغانستان په نوم اخلي او بیا مونږ پاکستانیانو ته د سوالګر په توګه ودرېږو، دا سمه خبره نه ده. اول خومونږ غواړو چې په خپلو پښو ودرېږو. پاکستان، امریکا او یا بل چا ته باید محتاج ونه اوسو خو واقعیت دا دی چې ضرورتونه لرو او د نورو کمکونو ته محتاج یوو. دا چې پرچون فروش ته ودرېږو او زمونږ په سر د امریکا او یا د نورو هېوادونو سره معامله کوي، ولې مونږ د عمده فروش سره په خپله په مستقیمه توګه راکړه ورکړه نه کوو. د پاکستان یوه مهمه غوښتنه دا ده چې هر څوک که غواړي چې له افغانستان سره معامله وکړي باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان له لارې يې وکړي. د حکمتيار صيب حوصله منم خو له سياست سره يې موافق نه يم چې د پاکستان له لارې د افغانستان په سر معامله کوي.

زما د پورته پوسټ په اړوند يو تن جليل احمد چې د حکمتيار صيب عکس يې خپل د فيسبوک په پاڼه نصب کړی و ليکلي و:

جناب مياخيل صيب! خبره دې پر ځای ده خو په هغه وخت کې په افغانستان ښکاره د پاکستان احسان و ځکه مليونونو مهاجرينو ته يې ځای ورکړی و نو دا خبره يې له هغه وخت سره سمه او پر ځای وه او دا احسان بايد تاسې هم ومنئ ځکه ماته معلومه ده چی ستاسې اولادونو هم ډېر په ښايسته ډول پاکستان کې تعليم حاصل کړو خو اوس هر سه برعکس دي ځکه هغه وخت کې پاکستان سم اسلامي هېواد و او مونږه ورته د يو اسلامي هېواد په سترګه کتل خو اوس يې مکمل منافقت ته ملا تړلې ده نو بنأ اوس حکمتيار صيب هم د پاکستان دوه مخې پاليسۍ سره جوړ نه دی.

د پورته پوست په ځواب کې ما وليکل:

جليل احمد صيب! احسان د پاکستان د خلکو منو خو د حکومتونو يې نه منو ځکه زمونږ په منځ کې يې د منافقت لپاره د مور ميرې سلوک کاوه او داسې تخم د بې اتفاقی يې زمونږ په منځ کې کرلی دی چې د هرې ورځې په تېرېدو سره نوې نوې نودې کوي. که څه هم پاکستان به دا شعارونه ورکول چې د افغانانو جهاد د پاکستان د دفاع لپاره دی نو دوی بايد زمونږ احسان هم ومني.

زما په اند مونږ په هغه وخت کې هم نه پوهېدلو او فکر مو کاوه چې پاکستان زمونږ ګاونډی او اسلامي هيواد دی نو له افغانانو سره به د ورورۍ چلند کوي خو خبره داسې نه وه. که مونږ عام کسان په هغه وخت کې نه

پوهېدلو خو زمونږ مشران چې د زعامت دعوه يې کوله بايد پر دې پوهېدلي وای. د پاکستان له جوړيدو سره سم د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړيکې سمې نه وې او پاکستان همېشه کوشش کاوه چې په افغانستان کې نفوذ ولري. افغانستان پاکستان په رسميت ونه پېژانده او د لياقت علي خان وژنه د ببرک خان د زوی سيد اکبر په لاس يې د افغانستان له خوا ګڼله. حال دا چې په پيښور کې چې کله لياقت علي خان د افغانستان پر ضد خبرې کولې نو په سيداکبر د هغه خبرې ښې ونه لګېدې او هغه يې مړ کړ. که څه هم سيد اکبر د افغانستان له حکومت نه خفه و او پاکستان ته يې پناه وړې وه خو افغاني غرور ورسره و او د وطن پرضد د خبرو تحمل يې نه شو کولای.

په هر حال د پاکستان سياست له اول نه د افغانستان د ګټو پرضد و. د افغانستان جهاد د پاکستان لپاره يوه ښه وسيله شوله چې پاکستان د افغانستان په منځ کې نفوذ پيدا کړي. که نه د داود خان په وخت کې چې کله د جوانان مسلمان غړي پاکستان ته لاړل او بيا پاکستان هغه تربيه او مسلح کړل او افغانستان ته يې راولېږل چې د داود خان رژيم رانسکور کړي چې په پکتيکا، کونړ، لغمان او پنجشير کې يې حملې وکړې چې حکمتيار صيب هم ورسره موافق و خو د دوی دا حرکت د ولس له خوا شنډ شو ځکه په هغه وخت کې ولس د داود خان له حکومت نه دفاع کوله. پر دې اساس د پاکستان په سياست کې د افغانستان د بربادۍ او تسلط لپاره د پاکستان د جوړېدو نه راپېدېخوا هېڅ تغير نه دی کړی خو صرف د رژيمونو د تبديلېدو سره يې شکلونه بدلېږي.

په کومه ورځ چې د جنرال ضياالحق الوتکې سقوط وکړ او هغه مړ شو نو ما د حکمتيارصيب سره مرکه درلوده او له هغه نه مې وپوښتل، ضياالحق چې د مجاهدينو کلک ملاتړی دی نو د هغه له مرګ نه وروسته به د پاکستان په سياست کې د افغان مجاهدينو د ملاتړ په هکله څه تغير راشي او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمتیار صیب راته په ځواب کې وویل چې د پاکستان هر رژیم باید د پاکستان د ګټو نه دفاع وکړي او د پاکستان ګټې په دې کې دي چې د افغانستان د جهاد نه دفاع وکړي. حکمتیار صیب په هغه وخت کې او اوس هم پوهېږي چې پاکستان د افغانستان په اړوند صادقه نه دی نو حکمتیار صیب ته دا په کار و چې د پاکستان له ملاتړ نه په غیر یې باید مبارزې ته دوام ورکړی وای او دا چې اوس هم د پاکستان له سیاست سره موافق نه دی سمه خبره ده خو په عمل کې دې یې ثابته کړي.

دا چې زما اولادونو په پاکستان کې یو څه سبق ویلی، ښه کار و او دا زموږ حق و خو په پېښور کې زما دوه ورونه، یو د ماما زوی او یو تروړزی هم له منځه تللي دي.

زموږ میډیا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غیر اګاهانه توګه د حکومت دښمنانو ته تبلیغ کوي

د سپټمبر۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

Lenin, long ago, had said that “the capitalists will sell us the rope with which we will hang them.” Bin Laden might have supplied the addendum that “the capitalists will also gladly broadcast the execution.” (From Manuscript of a book written by Professor David Edwards)

دا پورته لیکنه د پروفیسر ډیوید اډوارد د کتاب د مینوسکرېپت نه رانقل شوې ده: دی وایي چې لینن ډېر پخوا ویلي و چې سرمایه داري نظامونه په موږ رسۍ خرڅوي خو په همدغه رسیو به یې غرغره کوو. دی زیاتوي که بن لادن موږ ته یو څه معلومات د خپلو فعالیتونو په لاس راکړي خو سرمایه داري دنیا په خوشحالۍ سره د دوی د وژنو او وحشت د لا زیات ترویجولو

لپاره تبلیغ کوي. مطلب اوږد دی خو صرف همدمروه د لوستونکو لپاره دلته رانقل کړ.

څومره تبلیغ چې د افغانستان میډیا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غیراګاهانه توګه د حکومت ضد ډلو ته که هغه تروریستان، داعش او یا نور ډلې دي کوي، هغومره تبلیغ دوی په خپله ځانونو ته نه شي کولی. په میډیا کې هره ورځ یو څو عکسونه د اسونو او موټر سایکلونو چې مسلح کسان پرې سپاره دي، سپین او تور بیرغونه یې په لاس کې دي، په مکرره توګه خپروي نو عام ولس فکر کوي چې ګونډې دوی ټول افغانستان نیولی دی. د افغانستان میډیا بې پیسو هغوی ته تبلیغ کوي او په دې توګه د امنیتي قواوو او عامو خلکو مورال ضعیفه کوي چې له حکومت سره همکاري ونه کړي. اما د حکومت اعلان نه وروسته بیا وایي چې دا یو تجارتي اعلان دی او حکومت اعلان د دوه پیسو کړي. په حکومت او یا نورو منابعو دې هم الله تعالی رحم وکړي چې میډیا ته د دې اعلانونو پیسې ورکوي او هغوی نور هم د خپل ځان پر ضد چاغوي.

د پورته لیکنې په هکله دوستانو ډېر مثبت او هم متفاوت نظریات درلودل خو صرف درې نظره دلته رانقلوم:

غاري رحمن ساپي لیکلي و:

میاخیل صاحب! دا د تبلیغ خبره نه ده حقیقت باید د خلکو نه پټ نه شي. سیاست دې ته نه وایي چې خلکو ته دروغ ووایه باید خلکو ته حقیقت وویل شي او مشورې ترې واخیستل شي چې کامیاب شي. اوسني حکومتونه درواغ وایي ځکه ژر ناکامېږي. خپل اولس ته خدمت هغوی ته رشتیا ویل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیات پیاوړي لیکلي و:

میا خیل صاحب! یو څوک څنګه کولای شي چې د دولت پر عیبونو د پردې اچولو له لارې دولت سره مرسته وکړي. دا دولت سرا پا یوه ستونزه ده او مخالف خو د بحث وړ نه دی.

عبدالرحیم نوښتګر لیکلي و:

جناب میاخیل صیب! بیا هم مسوولیت حکومت ته راجع کېږي چې میډیا یې خپل سرته پرېښې ده زموږ په ګاونډ پاکستان او هند کې هم د مطبوعاتو آزادي شته او هم ډیموکراسي خو هغوی هېڅکله خپلې ملي ګټې د وارداتي آزادۍ او ډیمکراسۍ څخه نه قربانوي او حکومتونه یې میډیا ته سمت ورکوي او په یو چوکاټ کې یې سره را ټول کړي دي.

ما د دې دوستانو په ځواب کې بیا ولیکل:

درنو دوستانو! زما مطلب دا نه دی چې واقعیتونه دې پټ شي او څوک دې اعتراض د حکومت په کړونو ونه کړي. ژورنالېزم هم ځانته اصول او قواعد لري. خبر باید ثقه وي، objectivity ، تعادل او بیطرفي په کې ساتل شوی وي، شخصي هوا او هوس په کې باید ځای ونه لري، هدف یې د پېښو خپرول، نشرول او د معلوماتو شریکول وي نه دا چې د محدودو حلقو او اشخاصو لپاره تبلیغ د نورو ټکول وي. د ټولو نه بده دا ده چې ژورنالیست باید هم د فساد نه پاک وي نه باید د چا نه رشوت واخلي، نه څوک تهدید کړي او نه د چا نه تحفې واخلي. د ګارډین ژورنالست د ۵۰ ډالرو نه زیات تحفه هم نشي اخیستلی او نه د چا په طیاره کې مفت چکر وهلی شي. Code of ethics د ژورنالستانو لپاره په کار دي. زه داسې ژورنالیستان پېژنم چې د خلکو نه پیسې اخلي او بیا یې راپور نشروي او داسې هم شته چې که پیسې ورنه کړي نو بیا درپسې هرڅه لیکي. اکثره دا رسنۍ دې مسایلو ته نه

ګوري او غواړي چې د تلویزیون په مخ که هر چا هر څه وویل هماغه نشروي او یا یې په چاپي رسنیو کې لیکي. ژورنالېزم هم باید له فساد نه پاک وي. زه هم یو وخت ژورنالست وم. دا د دې معنی نه لري چې ژورنالېزم خراب کار دی. ډېره ښه او پاکه دنده ده که څوک یې په سمه توګه اجرا کړي.

بې نقشې حکومتداري نه کېږي

د سپټمبر ۳۰مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که مونږ د کور جوړلو نقشه ونه لرو او هر خوا دیوالونه جوړو او کوټې (خونې) ابادوو، ایا مونږ به داسې کور د اوسېدو جوړ کړی وي چې هم ښکلا ولري او هم زموږ د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي، چې بیا ترې سمه او ښه استفاده وکړی شو؟ زما په اند نه. استفاده خو څه کوې، ډېری پیسې به مو بېځایه مصرف کړي وي، یوه خونه به یې هم د استفادې وړ نه وي او یو دیوال به د بل دیوال په مخکې خونو ته د ورتګ لاره بنده کړې وي.

حکومتداري هم نقشې ته ضرورت لري. داسې نقشه باید وي چې زمونږ د ملک د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي او تطبیقي جنبه ولري. معمار، نجار، اهنګر، رنګمال، برقي او د هر چا کار د نقشې په تطبیق کې معلوم وي. د نقشې په لوستلو ټول چارواکي باید پوه وي چې هماغه نقشه د افغانستان په ګوټ ګوټ کې تطبیق کړي. که کوم چارواکي په رنګ او روغن کې او یا د کور په دننه ښکلا او ډیزاین کې څه فرق راولي نو بیا فرق نه کوي او د نقشې عمومي بڼه کې تغیر نه راځي ځکه هغه به د چارواکو د سلیقې پورې اړه ولري. نه دا چې اوس د هر ولایت او وزارتونو چارواکي ځانته جدا جدا نقشې لري چې نه د ولس په ګټه خوري او نه یې دوی تطبیقولی شي.

د ۲۰۰۵م کال د جولای په میاشت کې چې کله ما د کورنیو چارو وزارت له معینیت نه استعفا ورکړه نو ما په خپل خبري کنفرانس کې وویل چې که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا له خوا چې دوی مقرر شوي دي. د دوی په خوله هم امنيتي قواوې زردکې نه خوري نو دا ډول واليان هم څه نه شي کولی.

درېيمه ډول واليان:

VVIP (Very Very Illegal Person or Very Very Important Person) واليان دي چې تعداد يې ډېر محدود دی. دا ډول واليان په خپله سيمه کې هرکاره دي او د محلي ملوک الطوائف په توګه قدرت چلوي. دا سيمې د ظلم او استبداد پر اساس ارامه ښکاري خو د دې سيمو حالات هم په يوه لحظه کې خرابېدای شي. د دې قسم واليانو نه هم د نظام جوړولو توقع نشته ده.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې بايد دا هم اضافه شي چې والي او ولسوال د منطقې اوله درجه امر دی او د ټولو امنيتي او ملکي ادارو مسووليت د دوی پر غاړه وي. کله به چې پخوانيو رژيمونو کې په کومه سيمه کې امنيت خرابېده نو داسې واليان به يې ټاکل چې ملکي او نظامي ارګانونه به د هغه تر قوماندې لاندې وو، د تغير او تبديل صلاحيت به يې درلود او د حکومت ټولو ارګانونو به يې خبرې ته خبره ويله. اوس مونږ هم داسې واليانو ته ضرورت لرو چې په ولايتونو کې واقعاً د اولې درجې چارواکي په توګه کار وکړي او صلاحيت ولري. داسې واليان چې د پياده د بدلولو صلاحيت ونه لري، هيڅ نشي کولی. جمهور رئيس بايد د صلاحيتونو تفويض وکړي او هسې په ورو شيانو خپل ځان مصروف ونه ساتي. جمهور رئيس بايد يوازې پوښتنه له وزير نه وکړي، حتی د واليانو نه هم بايد پوښتنه ونه کړي او هغه دې پرېږدي مربوطه وزارت ته ځواب ووايي. مونږ د جنګ په حالت کې يوو او داسې واليانو ته ضرورت لرو چې امنيتي او ملکي ادارو باندې قانوني کنټرول ولري، د ولايت په کچه د حکومت د ټولو کارکوونکو د ټاکلو او لرې کولو صلاحيت بايد ورته ورکړل شي. البته دا د مرکزي حکومت

حکومت انجن خراب وي نو که ډريوران يې سل ځله بدل رابدل شي دا موټر چېرته نه ځي. لس کاله وروسته هماغه حالت دی. هماغه پخوانی ناکامه ټيم د پخوانيو ناکامو پاليسو سره غواړي چې د حکومت يا نظام چارې په مخ يوسي. په تېرو کلونو کې په افغانستان کې ۱۵۰ زره خارجي مجهزې قواوې وې، هوايي قواوې يې درلودې او هم په بېليونونو ډالرې ښکته پورته کېدلې خو د تېروکلونو امنيتي، اقتصادي او د حکومتدارۍ پاليسۍ ناکامه او موثريت يې لږ و. سوال دا دی چې که په تېرو زياتو امکاناتو سره پخوانۍ پاليسۍ د همدغه ټيم په برکت ناکامه وي نو مونږ ولې توقع وکړو چې همدا ټيم به په لږو امکاناتو کامياب شي. زموږ توقع د موجوده حکومت نه دا وه چې د تصميم ګيرۍ په سر کې به يو نوي په کار پوه ټيم چې د ولس په منځ کې اعتبار ولري رامنځته کړي خو خبره سرچپه وختله.

د حکومتدارۍ د نقشې جوړولو اول کار دا دی چې محلي ادارې يا ارګان های محل اداره بايد لغوه شي او بېرته د کورنيو چارو وزارت سره وتړل شي.

موږ درې قسمه واليان لرو: عادي واليان چې هيڅ صلاحيت، قوت او امکانات نه لري او صرف د لاټرۍ په راوتو واليان شوي دی. نه يې د امنيې قوماندان په خوله پياز خوري، نه امنيت ملي او نه اردو. دا ډول واليان خپلې شپې تېروي او پهلوان زنده خوش است چې د والي صيب لقب ورته استعمال شي.

دويم ګروپ واليان VIP واليان دي. VIP دوه معنی لري يو يې Very Important Person مګر په افغانستان کې د Very Illgegal Person معنی لري ځکه د افغانستان VIP کسانو لپاره قانون د نخود دانې په اندازه هم اهميت نه لري او نه ترې څوک پوښتنه کولی شي. دا ډول واليان په کابل کې د کوم وزير او يا نورو چارواکو او يا کوم سياسي مشر له خوا حمايه کېږي خو بيا هم ناکامه دي ځکه دوی هم يوازې هغه کسان خوشحالوي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وظیفه ده چې د والي تصامیم ارزیابي کړي، که کوم والي یوازې خپل خپلوان او یا د یو قوم او ډلې کسان مقرروي نو هغه والي باید د دندې نه لرې کړای شي.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې د عایداتو او مصارفاتو حساب ورکول ډېر مهم دي. شفافیت یا روڼتیا په بودیجه او هم مصارفو کې باید موجوده وي. ډېرې پیسې د اوپراتیفي مصارفو په نامه امنیتي ارګانونو او یا محلي ادارو ته ورکول کېږي خو د دې پیسو د مصرف درک نه لګېږي او دولتي چارواکي اوپراتیفي پیسې په خپلو جیبونو کې اچوي او د هغو موخو لپاره چې اوپراتیفي پیسې ورکړل کېږي یو سلمه یې هم د اوپرایتفي کارونو لپاره نه استعمالېږي او همدا علت دی چې حکومت د مخالفانو د لیکو نه هیڅ معلومات نه لري.

د ښې حکومت دارۍ په نقشه کې د امنیت، اداري او اقتصادي مسایلو ترمنځ اړیکې ضروري دي. اقتصادي رشد بې له امنیته نه شي راتللی. امنیت او اقتصاد د ښې حکومتدارۍ په پایله کې ښه کیدلی شي.

په پای کې د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې دوه صفحې متحدالمال عملیاتي پلان د هرې اداري لپاره ضروري دی چې د حکومت ټول چارواکي پرې پوه وي. داسې نه چې د موجوده سلهاو ستراتیژي ګانو پر تعبیر، تفصیر او عملي کولو باندې نه د دولت ټیټ پوړي چارواکي او نه هم لوړپوړي چارواکي پوهېږي.

پورته مقاله تاند او روهي ویب پاڼو کې هم د ۲۰۱۵م کال د اکتوبر په لومړۍ نېټه خپره شوې وه، په لاندې لینک کې یې موندلای شئ.

http://www.taand.com/archives/55457

http://rohi.af/fullstory.php?id=40861

د معلم د ورځې یاد

د اکتوبر د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په نهم صنف کې وم، د خپل ټولګي اول نمره هم وم او جنجالي شاګرد نه وم صرف کله کله به مې د کوم استاد نه چې نه پوهېده، یوه نیمه پوښتنه کوله. یوه ورځ زمونږ د صنف هلکان یو څو دقیقې د رخصتېدو له وخت نه دمخه له صنف نه ووتل نو استادان او مدیر د لیسې په قهر شول خو اکثره شاګردان بېرته صنف ته راغلل. زما د عمه زوی خدای بښلی عبدالصبور عزیزي چې په مونږ یې د پښتو ژبې ساعت درلود صنف ته راننوت او په قهر یې وویل چې زه به له تاسې سره ګورم. زه په اول قطار کې ولاړ وم، په قهر یې وویل چې ګوره ګوره دا زما د ماما زوی دی، نو ما فکر وکړ چې ګوندې تقدیروي مې ځکه زه د صنف نه وتلی نه وم، چې ښه رانږدې شو، یوه ښه کلکه څپېړه یې په مخ راکړه نو ما هم ورته څه ونه ویل ځکه بېګناه یې وهلی وم او د هغه احترام مې وکړ.

وروسته د هغه کورته ورغلم او د غرمې ډوډۍ مې هم ترې وخوړله او ورته ومې ویل چې زه دې ولې ووهلم ځکه زما خو څه ګناه نه وه. ده راته وویل چې ته خو اول نمره او د صنف کفتان یې نو ولې دې دا شاګردان منعه نه کړل چې له صنف نه ونه وځي. ما ورته وویل چې له ماسره خو پولیس نه و چې دوی مې منعه کړي وای. اوس همدا حالت دی د مکتب او دولت کفتانان زما په شان خپل مادونان نه شي اداره کولی. الله تعالی دې عزیزی صیب وبښي.

د هغه او نورو استادانو په یاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

طمعه بد شی دی

د اکتوبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

کله د بعضې مشرانو په طمعه، کله د ازمايل شو کسانو په طمعه، کله د ګاونډيانو په طمعه، کله د بهرنيانو په طمعه او په دې ورځو کې لا د روسانو په طمعه يوو چې ګواکې پخوانی شوروي اتحاد به بيا راژوندی شي، افغانستان ته به پوځونه راولېږي او افغانستان ته به نجات ورکړي. که شوروي اتحاد راژوندی هم شي د هغوی توجه د امو له سيند نه هغه خوا ده او هغه پولې به لا نورې د افغانستان د ټولو قومونو پر وړاندې داسې بندې کړي چې هېڅوک هغه خوا تګ او راتګ ونه کړای شي. په سياسي اصطلاح د منځنۍ آسيا ملکونه اوس د Protectionist يا د ځان د ساتلو په فکر کې دي چې څنګه د تروريزم، مخدره موادو، بشري قاچاق او نورو سازمان يافته جرايمو نه ځانونه وساتي. هغوی د افغانستان په قصه کې نه دي.

نو داسې راته ښکاري چې مونږ اوبو راخيستي يوو، هر خسک او خاشاک ته لاس اچوو او فکرکوو چې څوک به راپيدا شي چې مونږ ته نجات راکړي. زما په اند، که مو دا حال وي، دا مو په حکومت کې دننه او هم له حکومت نه بهر مشران وي نو طمعه ترې مه کوئ. اوبه وړې ته يوازينۍ لار دا ده چې په خپل همت لامبو ووهي او ځان له غرقېدو نه وژغوري.

د پورته ليکنې په اړوند ډېرو دوستانو خپلې تبصرې ليکلې وې خو دلته د ايمل شمس تبصره رانقلوم:

مياخېل صيب! خلک نور د امريکې، روس، ايران، پاکستان، او نورو ټولو نه بې زاره شوي. خلک نور د ټول افغان سياسي مشرانو نه په تنګ شوي، ټولو ورته تاوانونه رسولي دي. ځکه ټول خبرې ښې کوي خو په عمل کې ټول غله، داړه ماران او مردار خلک دي. که پخواني افغان حکومتونه وو، که په

پاکستان کې جوړ شوي مشران چې ملک يې تباه او برباد کړو، که په ايران کې جوړ شوي تنظيمونه او بيا د کرزي د حکومت ۲۰۰۱ کال نه راپدېخوا چې هر څوک وه ټولو جيبونه يې ډک کړل، خو د ملت دوا نه شول. خلک نور ډېر مايوسه شوي دي. ولس نور په پوچو وعدو او نصيحتونو نه غولېږي. تر اوسه په افغانستان کې ټول يوازې خبرې کوي، خو په عمل کې هيڅ څه ونه کړل...... بس بدبختي يې راوستله. که هغه نيشنليست، کمونست، که ملي شخص دی، که مذهبي. که خلقي، پرچمي، اخواني او نيشنليست دی، ټول ناکامه او د بل غلامان وختل...... که پښتون سياستمدار دی، که دری ژبان او که نور، شيعه دي او که سني...... بس يو خدای دې په دې افغانانو ورحمېږي.

يوه دلچسپه معلومات

د اکتوبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د CNN په ويب سايټ کې ولوستل چې انسان په عين وخت کې له درې څلورو مسايلو نه زيات فکر نه شي کولی او دا معلومات د هغه پخوانيو معلوماتو په پرتله چې انسان د شاوخوا مسايلو باندې همزمانه فکر کولې شي تفاوت لري. د انسان د ماغزو ظرفيت هم حد اواندازه لري او انسان بايد د خپلو کارونو په لومړيتوبونو باندې فکر وکړي او خپل وخت د هغو شيانو په فکر کولو تېر نه کړي چې پايلې ترې مرتبې نه دي. دوی يو مثال د امريکې د سوپر مارکېټونو يا خوراکي شيانو د لويومغازو ورکړی و چې پينځه ويشت کاله دمخه په دغه مغازو کې ۹ زره اقلام يا مواد و خو اوس دا رقم ۴۰ زرو ته رسېدلی خو د انسان د ضروري شيانو تعداد په اوسط ډول ۱۵۰ موادو ته رسېږي نو په دې توګه يو پلورنکي ته پکار دي چې د څلويښت زرو اقلامو نه يوازې ۱۵۰ قلمه مواد خوښ کړي. که يو څوک خپل وخت د ټولو موادو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو او پوهېدو مصرفوي نو دغه انسان به هسې خپل وخت ضایع کړی وي ځکه د دغه سوپرمارکیټونو اکثریت مواد د ده په درد نه خوري.

د جنگونو انواع

د اکتوبر ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د جنگونو اقسام او انواع ډېر زیات دي:

1. گرم جنگ
2. سوړ جنگ
3. رواني یا سایکالوجیکي جنگ
4. عقلي او عصبي جنگ
5. روحاني (د پیرانو او مریدانو) جنگ
6. مذهبي (سني او شیعه) جنگ
7. ایډیالوژیکي (کمونېزم، لیبرالېزم، سیکولرېزم) جنگ
8. مذهبي ایډیالوژیکي (وهابیان، حنفي مذهبه، بریلوي، دیوبندي، پنجپیر) جنگ
9. اقتصادي جنگ
10. مطبوعاتي جنگ
11. تاکتیکي جنگ
12. ستراتیژیکي جنگ
13. جغرافیوي یا سرحدي جنگ
14. داخلي جنگ
15. قومي جنگ
16. منطقوي جنگ

17. نړیوال جنگ
18. عقیدوي جنگ
19. ناعقیدوي جنگ
20. اختیاري جنگ
21. د مجبوریت جنگ
22. فلمي جنگ
23. غیر فلمي یا بې هېرو جنگ
24. مغلوبه جنگ
25. کوڅه ډب جنگ
26. د مخدره مواد د ترویج لپاره جنگ
27. د مخدره موادو مخنیوي لپاره جنگ
28. د اوبو خټولو او د خپلو ماهیانو د نیولو لپاره جنگ
29. د سازمان یافته جنایي جرایمو پرضد جنگ
30. د نړیوالو مافیایي کړیو پر ضد جنگ
31. د فساد د خپریدو لپاره جنگ
32. د فساد د له منځه وړلو لپاره جنگ
33. رقابتي جنگ
34. علمي جنگ
35. د ناپوهۍ جنگ
36. د علم د خپرېدو لپاره جنگ
37. د علم او تمدن پر ضد جنگ
38. تصادفي یا بې پلانه جنگ
39. پلان شوی جنگ
40. خپلمنځي (ورور له ورور سره) جنگ

41. د پردو لپاره جنګ
42. استخباراتي جنګ
43. کلتوري جنګ
44. مودکي یا نمایشي جنګ
45. د برېتو تاوولو لپاره جنګ
46. د زړو اهدافو لپاره جنګ
47. د نویو اهدافو لپاره جنګ
48. سایبر (Cyber) جنګ
49. کنوینشنل (Conventional) جبهې جنګ
50. Unconventional War یا غیر جبهیي جنګ
51. زرګري جنګ او داسې نور

که مونږ وګورو نو افغانان په دې ټولو جګړو کې اخته دي. افغانان ښه نر قوم دی چې په دومره جبهو کې د دومره زیاتو موخو لپاره جنګېږي. افغانانو ته باید د جنګ د نوبل جایزه ورکړل شي. تر اوسه چې لا دا قوم شتون لري غټه خبره ده. که څه هم بعضې دوستانو دا ذکر کړی چې افغانان د دې جنګونو یوازې لوبغاړي دي خو ډایریکټران یې نور دي. زه دا منم ورسره خو د دې زیاتو جنګونو د ډولونو اکټران او هم ډایریکټران مونږ پخپله یوو. د جنګونو تعداد ډېر زیات دی نو ځکه ټول تحلیل ګرانو نه لاره ورکه ده او اوتې بوتې وايي.

یو کس د نظیر خان په نامه راته لیکلي و چې جناب تاسې پکې څه وايئ:

ما ورته په ځواب کې ولیکل چې:

زما په خیال چې پاچا خان ویلي و چې یو سپي له پښې نه نیولی یې او بل سپی درته غاپي نو له کوم یو نه به اول ځان خلاصوې تر څو سالم پاتې شي. دا د افغانانو او د مشرانو په عقل پورې اړه لري چې څنګه هم ځان او هم وطن وساتي. د ځان او وطن دواړو ساتل په کار دي. که وطن نه وي نو ځان نشته او که ځان نه وي نو تش د وطن په غرونو او دشتو به څه وکړي.

د چاپلوسانو پر ضد مبارزه

د اکتوبر د میاشتې ۱۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې په فیسبوک کې د یو حکومتي چارواکي عکس ولید چې تقریباً زر کسانو یوازې د ده عکس لپاره د لایک او تبصرو وخت ضایع کړی و. د دغه جناب د عکس سره هېڅ کومه تبصره نه وه او دا راته هم معلومه ده چې دغه جناب په خپلو چارو کې ناکامه او بې تجربې دي. نو د ده د عکس، تبصرو او لایک سره مې یوه قصه راپه یاد شوله. وایي یو وخت د هېواد د یو مهم کس سپی مردار شوی و نو ډېر کسان ورته د عذر لپاره ورتلل خو کله چې دا مهم کس پخپله وفات شو نو هېڅوک ورته ورنغلل. په لایکونو او تبصرو راته رخه نه راځي خو هسې د دې کسانو چاپلوسي خفه کړم.

زما په اند د فیسبوک اکاونټ لرونکي راته تعلیمیافته، باسواده او روشنفکره کسان ښکاري. د دوی د لایک نه دا جوتېږي چې د بې سواده طبقې په پرتله د افغانستان باسواده طبقه زیاته اپرچونیسته او چاپلوسه ده. همدا علت دی چې د باسواده چاپلوسانو د لاسه زمونږ وطن په ناخوالو کې غرق دی او د افغانستان ولس د دې ناخوالو د لاسه په فزیکي او یا رواني لحاظ ځورېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپلوسانو پر ضد یوې جدي مبارزې ته اړتیا ده. چاپلوسان که د حکومت یا ارگ کې دننه او یا بهر وي باید په گوته او په مقابل کې کلکه مبارزه وکړو. ما تقریباً اته نهه میاشتې دمخه جمهور رئیس ته لیکلي و چې د چاپلوسانو نه ځان وساته خو داسې راته ښکاري چې دی هم له چاپلوسانو سره خوښ دی.

ابراهیم خان مومند لیکلي و:

میاخیل صیب! دا حقیقت دی چې بې سواده افغانان د باسواده په پرتله ډېر پاک، صادق او هېواد ته وفاداره دي. خو له بده مرغه، همدا باسواده دي چې هېواد یې له ناخوالو سره مخ کړی دی.

اسد دانش لیکلي و:

اوس نو زه په تا گرانېږم ستا په شاو خوا کې هم چاپلوسان شته.

احرار رامزپور لیکلي و:

میا خیل صاحب! خیلی بجا فرمودید. من مدتها است که این نقیصه را در این دستگاه دو سره (حکومت دا کتر اشرف غنی و دا کتر عبدالله) ملاحظه کرده ام، فقط معیار رشد و ترقي افراد در این حکومت چا پلو سي و تملق براي ارباب قدرت است .

هادي هادي لیکلي و:

میاخېل صاحب! بې سواده طبقه خو لکه د طالبانو راکټ هسې هم سترگې نه لري په پټو سترگو او افواه د یوې خبرې طرفداري داسې کوي لکه دی چې یې عیني شاهد وي خو اصل چاپلوسان با سواده وي. زما یو د تره زوی بې سواده دی نو یو ورځ یو مېلمه زموږ کور ته راغی نو ده ته چا وویل چې

رئیس د تعلیم او تربیې دی ورشه په ښه شکل ورسره روغ بړ وکه. هغه ورته په ځواب کې وویل چې مېلمه ته زما سلام کفایت کوي په دې وجهه چې زما کار د بېلچې سره دی ته لړ خوړ خوړ او چتې چتې ورته خانده چې زوی دې معلم مقرر کي. نو ما ویل چې دی هم ریښتیا وایي که څنگه.

افتخار سادات لیکلي و:

که نه خفه کېږئ، ستاسې د تېرې ورځې پوسټ په کوم کې چې مو د اوباما تصمیم چې عین اندازه فوځونه په افغانستان کې ساتي یوه نوع سیاسي چاپلوسي ده.

په هر حال په سلهاو دوستانو د چاپلوسۍ پر ضد لیکنې کړې وې خو ما دا یو څو کامنټونه رانقل کړل ځکه یو څه کنایې ماته هم شوې وې. ما د دې دوستانو په ځواب کې دا لاندې دوه تبصرې ولیکلې:

په فطري لحاظ چې د چا صفت وکړې سړی خوشحالېږي خو که څوک د چا دوست وي او یا د ټیم غړی باید حقیقت مشرانو ته ووایي او دا وېره باید له سړي سره نه وي که زه خپل مشر ته څه ووایم نو هغه به خفه یا په قهر شي او یا به ما له دندې لرې کړي. که په یوه اداره کې د وېرې روحیه وي نو هغه اداره همېشه ناکامه وي یعنې په اداره کې وېره ایجادول د سم مدیریت نښه نه ده.

افتخار سادات صیب! کاشکې اوباما زه پېژندلی چې زما لیکنې یې لیدلې وای خو دا هم درته وایم چې امریکایان چاپلوسي نه مني څه یې چې خوښه وي او د هغوی لپاره گټه لري هغه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولیسو د زونونو جوړول

د اکتوبر ۱۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

پرون ما د پورته موضوع په هکله په ټویټر کې په انګلیسي ژبه تبصره لیکلې وه چې زما دوست او ملګري عبدالله خان راته لیکلي و چې کـه دا پـه منظمـه توګه ولیکې نو ښه به وي ځکه په ټـویټر کـې د ۱۴۰ حروفـو نـه زیـات نـه شي لیکل کېدای.

د افغانستان اداري جوړښتونه د ظاهرشاه او داود خان په وختونو کې د یـو شمېر زیاتو افغاني کارپوهانو له خوا د وطن د عیني او ذهني شرایطو په نظـر کې نیولو سره جوړ شوي و. که دوی د حکومتدارۍ کوم ماډل د بل هېواد نه رانقل کاوه، لومړی یې هغه ماډل د خپل وطن له شرایطوسره سموه او پکې یې لازم تغیرات راوستل او بیا یې تطبیق کاوه. په تېرو څـوارلس کلونـو کـې چې زمونږ د حکومت اکثره لوړ پوړو چـارواکیو د افغانسـتان لـه پخـواني سیسـتم سره بلدتیا نه درلوده، مختلـف ماډلونـه یـې د نـورو ځـایونو نـه کـټ مـټ را انتقال کړل بې له دې چې د وطن له شرایطو سره سم پکې تغیـر راولي. مـونږ ګورو چې د دومره زیاتو امکاناتو په درلودلو سره چـې د افغانسـتان پـه تـاریخ کې یې ساری نه درلود، نه زمونږ حکومتداري ښـه شـوه او نـه زمـونږ امنیتـي ارګانونه په خپلو پښو ودرېدل. د دې ستونځو یـو عمـده او مهـم لامـل همـدا دی چې له هر ځای نه یې ماډلونه راوړل او د وطن لـه شرایطـو سره یـې پکـې لازم تغیرات رانه وستل او هغه یې کټ مټ تطبیق کړل. اوس مونږ او تاسې ګورو چې یوه اداره له بلې اداری سره هـیڅ هـم اهنګـي نـه لـري او د دولـت ټولې اداري په موازي پټلیو روانې دي چې مرکـزي نقطعـه د تقـاطع نـه لـري چې سره په یو شتېشن کې د واحد هدف لپاره ودرېږي.

د پولسو زونونه مخکې هم جوړ شوي و خو څه نتیجه یې ورنه کړلـه او دا د بیروکراسۍ یو بل پاټک یـا چیـک پوسـت و چـې د کـارونو د ځنـډ وسـیله بـه ګرځېدله. اوس زمونږ د امنیـت شـورا دا تشکیل بیـا راژونـدی کـړ او د دې تشکیل اړیکې د بیروکراسۍ له نورو قدمو سره زیات وخت ته اړتیا لـري چـې عملي بڼه غوره کړي که څه هم پایله به یې ناکامه وي خو په دې شرایطو کې چې جنګي حالت دی او وخت د حکومت پـه خـوا نـه دی نـو بایـد د اوسـني جنګ له شرایطو سره سم تشکیلات رامنځته کړي. په اداري لحـاظ حکومـت پخوا د اجراییه ریاستونو دفترونه په ولسوالیو او ولایتونو کې هـم جـوړ کـړي وو چې په میلیونو ډالره پرې مصرف شول او بیا یې هغه لـه منځـه یـوړل. پـه دې بحث نه کوو چې دغو زونونو ته څوک معرفي شوي دي. که تشکیلات نا سم وي او هم یـې اشـخاص د دغـو پوسـتونو وړتیـا ونـه لـري نـو د ریـاضي د فرمولې پر اساس منفي تغیـر ضرب مثبـت د دوی پـه اسـتدلال، حاصـل یـې پخپله منفي دی.

په اوسنیو شرایطو کې حکومت باید له دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي حالت غوره کړي. د پوسـتو او تشـکیلاتو د زیـاتولو پـه عـوض بایـد تهـاجمي ګروپونه په هره ولسوالۍ کې جوړ کړي چـې د مخـالفینو پـر ضـد کمیونونـه ونیسي او د هغوی په صفونو کې لار پیداکړي او هغوی په دفاعي حالت کې واقع کړي. په هره ولسوالۍ کې یوازې یو مرکز په کار دی چې حکومت هغـه مستحکم کړي. اوس به د هر زون مشران او کشران په زرګونو عسکر د خپـل ځان او د خپلو مرکزونو د حفاظت لپاره استخداموي چې په دې توګـه زمـونږ د امنیتي قواو زیاته برخه د اشخاصـو او مرکزونـو د حفاظـت لپـاره مصروفـه ده. ښـه بېلګـه یـې د مـلي شـورا د رئـیس ده، د ده د کـورنۍ او جایـدادونو حفاظت لپاره په کابل او کندوز کې د زرو په شـاوخوا کـې امنیتـي او محـلي پولیس استخدام دي. باور وکړئ چې د پنجشنبې په ورځ کله له خپـل دفتـر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه راووتم نو د وزیر اکبر خان په سیمه کې د ملي اردو یو عسکر مې ولید چې دریشي یې پر غاړه وه یو ښه لوی سپی یې روان کړی و او چکر یې ورته ورکاوه. دا سپی هم شاید د کوم جنرال یا لوړپوړي چاړواکي و. نو په دې توګه زما په اند د زونو جوړول ناسم کار دی او څه ښه پایله نه لري. د امنیت شورا غواړي چې د پولیسو تشکیل د اردو په شکل عیار کړي چې دا سم کار نه دی. وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ

د امریکایي قواو د شتون په هکله د تحلیګرانو تحلیل

د اکتوبر د میاشتې ۱۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

یو شمېر زیات تحلیګران او د پارلمان غړي وایي چې ولې د افغانستان حکومت له امریکا سره امنیتي تړون امضا کړی او دا باید لغوه شي. د دوی استدلال دا دی چې امریکا باید د دوی لپاره جنګ وکړي او هم دوی ته بېحسابه پیسې ورکړي چې دوی پرې مزې چړچې وکړي. دوی باید پر دې پوه شي چې امنیتي تړون د افغانستان ټولې ستونځې نشي حل کولای خو د امنیتي تړون نه شتون ډېرې ستونځې او بدبختۍ افغانستان ته پیدا کولی شي. دا نو د افغانانو د مشرانو او په نامه نخبه ګانو پورې اړه لري چې څنګه د وطن لپاره سمه تګلاره وټاکي چې له بهرنیو مرستو نه سمه او موثره استفاده وکړي.

د امریکا د جمهور رئیس اوباما پرېکړه چې د ۲۰۱۶م کال نه وروسته به په افغانستان کې د امریکایي قواو شمېر د ۵۵۰۰ عسکرو په شاوخوا کې پرېږدي په دغه موقع او زمان کې یوه سمه پرېکړه ده چې د افغانستان د حکومت لپاره د ساه اخستلو موقع برابره کړي. زما په اند که حکومتداري ښه نشي د

دغو قواو شتون بیا هم څه ګټه نه شي رسولی. اما دا چې حکومتداري څنګه ښه شي، دا په افغانانو پورې اړه لري. همدا شان د دې قواو شتون دایمي بڼه نه لري که څه هم بعضې کړی د کرزي صیب د خبرې تایید کوي چې که تړون امضا شوی وای او که نه امریکایان له افغانستانه نه وځي.

د پورته پوست په اړوند دوستانو ډېر کامنټونه لیکلي و او د زیات نظرونه دا و چې امریکا یا دنیا د افغانان په اړوند صادقه نه ده نو ما ورته په ځواب کې ولیکل:

۳۷ کاله مو دا وویل چې روس، عرب، امریکا، چین، پاکستان، هند، ایران او داسې نور د افغانستان په هکله صادقه نه دي. دې خبرو څه نتیجه ورنکړه. سوال دا دی چې ایا افغانان د خپل ولس او وطن په هکله څومره صادقه دي؟ که مونږ د خپل ولس او وطن په هکله صادقه اوسو نو بیا نور هم له مونږ سره صادقانه برخورد کولی شي. دا دیني، سیاسي، علمي، نیشنالستي، ولسي او افغاني فرموله ده.

افسوس د افغانستان د خارجه دیپلوماسۍ او د حکومت په حال

د اکتوبر د میاشتې ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

کوم پوسټونه چې نن او پرون ما د نړۍ د مهمو مشرانو، د ملګرو ملتونو د عمومي سرمنشي او د هسپانیې د پادشاه په شمول پوسټ کړي و هدف مې دا نه و چې یوازې ځان خپلو دوستانو او وطنوالو ته وښایم چې زه هم دومره مهم سړی یم چې په داسې کنفرانسونو کې ګډون کوم . په دغه کنفرانس کې چې د مادرید د کلب په نامه یادېږي د نړۍ له دېرشو نه زیاتو هېوادونو اوسني او پخواني مشرانو او همداشان د نړۍ د نورو مهمو ادارو نه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاتو سکرتر جنرال، اروپا اتحادیه، پروفیسران او سیاسي مشران چې تعداد یې تقریباً څلور سوه کسانو ته رسېده برخه اخیستې وه. له افغانستان نه زه یوازینی کس وم چې په دغه کنفرانس کې مې برخه درلوده او زما د دعوت سبب هم زما د یو څو مقالو نتیجه وه چې په حکومتدارۍ او امنیتي مسایلو باندې مې لیکلې وې نو د کنفرانس تنظیم کوونکي چې د لندن د کنگز کالج یعنې پوهنتون پروفیسر و له هغو مقالو نه خبر و او زه یې هم دعوت کړی وم چې د افغانستان په موجوده حالاتو او په خاصه توگه ولې ځوانان له داعش یا نورو تروریستي ډلو سره یو ځای کېږي، وغږیږم.

په هسپانیه کې د افغانستان سفارت هم شته اما د افغانستان د سفارت هېڅ کارکوونکي د دغه کنفرانس په شاوخوا کې نه ښکارېده او نه یې دا پوښتنه کړې ده چې آیا دغه کنفرانس ته له افغانستان نه هم څوک راغلي دي او که نه. دا د افغانستان ډیپلوماسۍ او زمونږ د سفارتونو د فعالیت یوه وړه بېلگه ده چې د دوی له لاسه افغانستان په خروار لېږې کې هم مطرح نه دی. دوی د افغانستان داعیه نه د ملک نه بېرون مطرح کولی شي او نه په ملک کې دننه.

د مادرید کلب لس کاله پخوا جوړ شوی او د دې کلب عضویت اختیاري دی. په هر حال داسې یو مهم کنفرانس چې د نړۍ په ډېرو مسایلو باندې او په خاصه توگه د نړۍ په اوسنیو امنیتي مسایلو باندې چې افغانستان هم د بحران ځپلو هیوادونو په لړ کې دی چې د نړۍ په امنیت تاثیر لري، خبرې کېدلې، د افغانستان نوم به ښکته پورته یادېده خو د افغانستان د حکومت په نمایندگۍ هېڅوک نه و. دا د دې معنی لري چې د افغانستان اوسني او پخواني حکومت مشران ټول د فیل په غوږ کې ویده و او دي او نشي کولی چې د افغانستان مسایل د نړۍ په کچه مطرح کړي. کرزي صیب ته هم بهرنیو چارو وزارت او په هسپانیه کې د افغانستان سفیر په تېرو لسو کلونو

کې نه دي ویلي چې ته هم د دغه کلب غړی شه او یا بل څوک ورمعرفي کړه.

اوس تاسې قضاوت وکړئ چې ایا د افغانستان د سفارت موجودیت په هسپانیه کې ضروري دی او که نه؟ زما په اند د افغانستان حکومت هسې خوشې چتې پتې خپلو ډیپلوماتانو ته او یا د دوی کورنیو ته د چکر او د ژوند زمینه مساعده کړې او بېځایه د دولت پیسې پر دوی مصرفوي. فکر نه کوم چې په هسپانیه کې دې دومره افغانان موجود وي چې د سفارت درلودلو ته اړتیا وي.

28 October 2015 ملگرو ملتونو سکرتر جنرال بان کیمون همدا شېبه مادرید کلب کنفرانس ته بیانیه ورکوي. وعده یې وکړه چې په راتلونکې جنورۍ یا فرورۍ کې به د ملگرو ملتونو هېوادونو ته یو نوی پلان وړاندې کړي چې د نړیوالو مسایلو په هکله څه پکار دي. د نړۍ زیاتره ستونځې د خرابې حکومتدارۍ او اجتماعي نابرابریو زېږنده ده.

انتقاد هم اسانه او هم سخت کار دی

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید ښار، هسپانیه

که انتقاد پر دې معنی وي چې اصلاح رامنځته شي نو ښه کار دی او هم اسانه کار دی. که انتقاد د شخصي گټې په خاطر وي چې د یو چا شخصیت د خپلې گټې په خاطر جریحه دار کړي نو ښه کار نه دی. تر اوسه چې ما کومې لیکنې کړي دي هغه مې په خپل نامه کړي دي د فیسبوک او ټیوټر اکنټونه په مستعار نومونو نه لرم. هر څوک دا حق لري چې خپل نظر په آزاده توگه څرگند کړي او غیر د الله تعالی نه انسان باید د بل هیچا نه ویره و نه لري. ویره د انسان سره هغه وخت مل کېږي چې خیانت یې کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د لیکنو لومړی هدف دا دی چې په افغانستان کې سوله رامنځته شي، حکومتداري ښه شي، په ارامه په خپل وطن کې وګرځو، یوه مړۍ ډوډۍ په ارامه وخورو، تر خپله وسه خپل ولس او وطن ته خدمت وکړو او لـه دوستانو سره خوشحاله ژوند تېر کړو. زه چې څه لیکم هغه زما د زده کـړو، تجربـې او د خپل فکر محصول دي نو په دې توګه د قلم او ادب په چوکاټ کـې غـواړم چې د خپلې ټولنې او حکومت نیمګړتیاوې په ګوته کـړم. زمـا د لیکنـو دویـم هدف دا دی چې خپله تجربه او څه چې مې یاد دي هغه له نـورو سره او پـه خاصه توګه له ځوانانو سره شریکه کړم. کېدای شي زما لیکنې تر یـو حـده د دوی لپاره موثرې وي. که یو کس هم زما له لیکنـو نـه ګټـه واخلـي هغـه زما لپاره ډېره مهمه خبره ده چې لا اقل د یو کس لپـاره بـه مـې یـو څـه خـدمت کړی وي. که څوک زما په لیکنو او کړونو انتقاد وکړي خوشحاله کېـږم ځکـه په خپل نقص څوک نه پـوهېږي او همـدا د انسـان جـوړونې ښـه لاره ده او د هغه کس نه به مننه هم وکړم چې ماته زما نیمګړتیاوې را په ګوته کړي.

دولت د کوره چاته څه نه ورکوي

د نومبر څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د دولت ټولې چوکۍ او مقاومونه د ملت ملکیت دی او هر څوک حـق لـري چې د دولـت پـه چـارو کـې برخـه واخلـي. کـه حکومـت چاتـه کومـه دنـده ورسپاري نو باید پر چا احسان ونه کړي چې ګوندې تا ته مې کومه چوکۍ یـا مقام درکړی دی ځکه حکومتي چارواکي او مشران له خپله کوره چاته څه نه ورکوي او هر څه د ملت له کوره دي. حکومت باید له هغو کسـانو نـه مننـه وکړي څوک چې له حکومت سره کار کوي. په منتخبو نظامونو کې د دولـت مشران باید له ولس نه مننه‌وال وي چې دوی یې دغو مقامونو ته رسولي دي.

د چین د جمهور رئیس د مرستیال د سفر په هکله خوشبیني او سوالونه؟[1]

د نومبر د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

لـه افغانسـتان سره د چـین د ډیپلومـاتیکي اړیکـو د شـپېتمې کلیـزې پـه مناسبت د چین د جمهوري ریاست مرستیال، Li Yuanchao د ۲۰۱۵م کال د نومبر په درېیمه نېټه افغانستان ته سفر وکړ او له افغانستان سره یې وعده وکړه چې د ۷۹ میلونو ډالرو په ارزښت به لس زره اپارتمانونه جـوړوي، یـو زر او پینځه سوه سکالرشیپونه به افغانانو ته ورکوي او هـم بـه د کابـل د دروازو لپـاره سـکنر ماشـینونه تهیـه کـوي. تېـر کـال د اکتـوبر پـه میاشـت کـې د افغانستان جمهور رئیس محمد اشرف غني چین ته درې ورځنی سـفر درلـود نو هغه وخت د چین حکومت وعـده وکـړه چـې لـه افغانسـتان سره بـه ۳۲۷ میلونه ډالره کمک په راتلونکي څلورو کلونو کې کـوي. د دې خـبرې یادونـه ضروري ده چې د چین دا اوسنـی د مرستې وعده د تېر کال د څلـور کلونـو کمکونو د وعدو یوه برخه ده یعنې دا نوې وعده نه ده.

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%86%DB%8C%D9%86-%D8%AF-%D8%AC%D9%85%D9%87%D9%88%D8%B1-%D8%B1%DB%8C%D9%8A%D8%B3-%D8%AF-%D9%85%D8%B1%D8%B3%D8%AA%DB%8C%D8%A7%D9%84-%D8%AF-%D8%B3%D9%81%D8%B1-%D9%BE%D9%87-%D9%87%DA%A9%D9%84%D9%87-%D8%AE%D9%88%D8%B4%D8%A8%DB%8C%D9%86%D9%8A-%D8%A7%D9%88-%D8%B3%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%88%D9%86%D9%87%D8%9F

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د جمهور رئیس د مرستیال ډېر شه هرکلی وشو او زیاتره حکومتي او غیر دولتي کړیو د چین د دې وعدو ډېره ستاینه وکړه او د دې تر څنګ په افغانستان کې داسې فکرونه راپیدا شول چې ګوندې چین به په پاکستان فشار راولي چې د طالبانو له حمایت نه لاس واخلي او د افغانستان د سولې په پروسه کې به فعاله نقش ولوبوي.

په هر حال څرنګه چې د افغانستان اقتصادي او امنیتي وضعیت په اوسني حالت کې شه نه دی نو د هر چا لړ او زیات کمک ته اړتیا لري. زه هم د چین د دې مرستې ملاتړ کوم خو غواړم چې لاندې یو څو ټکو ته اشاره وکړم هغه دا چې موږ هم باید په خپله ګټه او تاوان د چینایانو غوندې پوه اوسو.

زه لاندې څلورو مسئلو ته اشاره کوم:

1. لـه دې دمخـه د چـین دولتـي کمپنـۍ ChinaNational Petroleum Corporation (CNP) د افغانستان په شمال کې د ۷۰۰ میلونو ډالرو په ارزښت د تېلو د استخراج لپاره اکتشافي قرارداد د افغانستان له حکومت سره امضا کړی دی.
2. د چین (MCC) China Metallurgical Group Corporation دولتي کمپنۍ د لوګر ولایت د عینک په سیمه کې د مسو د استخراج لپاره د درې بیلونو ډالرو په ارزښت قرار داد امضا کړی دی. د پورته دوه قراردادونو په اړوند ډېر سوالونه شته چې دا قراردادونه د افغانستان په ګټه نه دي او چینایي کمپنیو د افغانستان پخوانیو چارواکو ته بډې ورکړي او دا قراردادونه یې امضا کړي دي نو دا قرارددونه باید لغوه شي.
3. یوازې په ۲۰۱۴ م کال کې افغانستان د چین نه د ۱۰۳۸میلونو ډالرو په ارزښت واردات درلودل.[1]

[1] http://wits.worldbank.org/countrysnapshot/AFG/textview

4. لـه دې نـه برسېره چینـایي کمپنیـو د افغانسـتان د سړکونو ټیکې ختیځ او لویدیځ سیمو کې په تېرو څوارلس کلونو کې نیولې وې چې په هغو قراردادونو کې هم چینایانو ډېره ګټه کړې ده چې شه بیلګې یې د کابل-جلال اباد بې کیفیته سړک دی چې مالي مرسته یې د اروپا اتحادیې له خوا شوې وه.

که موږ یوازې پورته څلورو مسئلو ته په دقت سره وګورو نو چین هر کال له افغانستان نه د ۷۹ میلونو ډالرو نه زیاته ګټه کړې ده او دا کمک د دوی په زکات کې هم نه راځي. موږ فکر کوو چې لکه چین موږ ته خیرات راکړی دی. دا شه خبره ده چې د افغان حکومت باید د میلمنو قدر او شه پالنه وکړي خو نه دا چې موږ ځانونه دومره کم راولو چې موږ هیڅ نه لرو او چینایانو د افغانستان نه هیڅ نه دي تر لاسه کړي.

په هر حال د سولې د خبرو په هکله ما په فیسبوک کې دا لاندې دوه سوالونه مطرح کړل:

1. ایا چین به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟
2. که چین له پاکستان نه تېرېږي نو ایا چین به پاکستان پر دې قانع کړي چې د افغانستان په اړوند د خپل ستراتیژیک عمق د پالیسۍ نه تېر شي او که نه؟

د پورته دوه سوالونو په هکله دوستانو ډېرې تبصرې لیکلې وې چې د هر یوه تبصره د قدر وړ ده. د پورته دوه سوالونو په هکله زه غواړم چې په لاندې ډول وضاحت ورکړم.

د سوړ جنګ په دوران کې د چین او پاکستان تر منځ اړیکې اقتصادي او ستراتیژیکي اهمیت درلود ځکه چین په سیمه کې له هندوستان سره رقابت درلود او د دواړو هېوادونو ترمنځ اړیکې شې نه وې. پاکستان له هندوستان سره دښمني درلوده نو ځکه په سیمه کې ورته د چین ملګرتیا مهمه وه یعنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دواړو هېوادونو اړیکې په هغه فرمولة چې د دښمن دښمن زما دوست دی ولاړې وې. دا چې نن سبا د چین اقتصاد د هندوستان په پرتله ډېر ښه شوی دی نو اوس چین هندوستان خپل سیال په سیمه کې نه بولي نو د هندوستان او چین تر منځ اړیکې یو څه ښې شوي دي او د دواړو هېوادونو ترمنځ تجارت په ۲۰۱۵م کال کې ۸۰ میلیاردو ډالرو[1] ته رسېدلی دی. اوس د چین سیال امریکا ده. همدا شان د هندوستان اقتصاد د پاکستان په پرتله ډېر ښه دی نو اوس هندوستان هم ځان د پاکستان سیال نه بولي خو دومره غواړي چې د پاکستان له اړخه په امن کې وي او تروریستان هلته ونه لېږي. چین هم غواړي چې له پاکستان سره ښې اړیکې ولري او د پاکستان له اړخه باید چین ته د شرقي ترکستان د اسلامي حرکت یا (ETIM-Easter Turkistan Islamic Movement) له شره محفوظ وي.

د پورته دوه سوالونو په هکله چې ایا چین به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟ د دې خبرې هېڅ سوال نشته دی چې چین دې افغانستان ته پر پاکستان ترجېح ورکړي ځکه د شرقي ترکستان اسلامي حرکت د پاکستان له خوا حمایت کېږي او پاکستان چین ته دا ګرنټي ورکولی شي چې دوی هغه په کنترول کې وساتي او د چین په خاوره کې به تخریب نه کوي. که ضرورت و نو پاکستان به د دې حرکت یو ځو غړي هم چین ته په لاس ورکړي. په همدې توګه پاکستان له چین نه غواړي چې دوی باید له طالبانو سره د صلحې د پروسې حمایت په دې شرط وکړي چې د پاکستان ګټې خوندي وي. نو په دې توګه چین هیڅکله په پاکستان دا فشار نشي راوستلای او نه غواړي چې فشار راولي چې پاکستان په زوره طالبان د خبرو میز ته کېنوي او یا د طالبانو په ضد په پاکستان کې اقدام وکړي. څو ورځې

[1] http://www.ndtv.com/india-news/india-china-trade-has-potential-worth-us-80-billion-in-2015-industry-lobby-1225157

دمخه د پاکستان صدراعظم نواز شریف په ډېرو شکاره الفاظو کې په واشنګټن کې وویل چې دوی دا نه شي کولی چې هم طالبان د خبرو مېز ته راولي او هم د هغوی پر ضد جنګ وکړي[1]. تېر کال په لندن کې د یو کنفرانس په ترخ کې چې ما هم هلته ګډون درلود، د افغانستان لپاره د چین خاص استازی Sun Yuxi د خبرو په ترخ کې وویل چې دوی په پاکستان فشار نشي راوستلای چې پاکستان دې د طالبانو حمایت ونه کړي. همدا شان ده وویل چې دوی د عینکو د مسو د استخراج لپاره هم کومه عجله نه لري او چین په سیمو کې د خپلو اوږدمهالو ګټو لپاره حوصله لري. د افغانستان یو مشهوره سیاستوال چې درې اونۍ دمخه یې په چین کې په یوه کنفرانس کې برخه درلوده راته پرون وویل چې چینایانو موقف د څو میاشتو دمخه پورې ډېر فرق کړی ځکه چینایان اوس وایي چې د افغانستان حکومت او امریکا باید له حقاني ډلې سره خبرې وکړي ځکه بې له حقاني ډلې له طالبانو سره خبرې اترې هیڅ معنی نه لري.

نو په دې توګه زما په اند افغانستان عاجلو مرستو ته اړتیا لري خو د چین رول په اقتصادي ساحه کې زمونږ عاجلې ستونځې نشي حل کولای. په سیاسي ساحه کې به چین هیڅکله په پاکستان فشار رانولي چې د طالبانو له حمایت نه لاس واخلي. د افغانستان حکومت باید په خپلو داخلي ستونځو او حکومتدارۍ فکر وکړي ترڅو دلته د ثبات نښې او نښانې ولیدل شي نو بیا به سیمه ییز هېوادونه او هم نړیوال افغانستان ته د اهمیت په سترګه وګوري. افغانستان ته د پاکستان په څېر سیاست ته اړتیا ده چې په هر حالت کې له هر ملک سره معامله کوي او د خپل هېواد ګټو نه هېڅ نه تېرېږي. له امریکا سره یوه معامله لري، چین سره بله معامله او عربي

[1] http://www.usip.org/publications/2015/10/23/pakistan-s-sharif-urges-renewed-peace-talks-in-afghanistan

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو او حتی له هندوستان سره هم د افغانستان په اړوند متفاوتې اړيکې لري. پاکستان له هند سره تجارتي او هم د خبرو اړيکي لري خو د افغانستان اړيکي له هندوستان سره نه شي زغملی.

د رژيمونو د چارواکو سمبولونه

د نومبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

که متوجه شوي یاست په تېرو څلور لسيزو کې هر رژيم او ډلو ځانته جلا جلا سمبولونه درلودل او چې څنګه به دې يو څوک وليده نـو پوهېـدلې چې دی د کوم ډلې او ټپلې غړی يا هوادار دی. د حزب ديموکراتيک پـه وخت کې غټ غټ بريتونـه، اوږدې څنې او د پطلانـه پراخـه پنڅو رواج درلوده. افغان ملتيان به ډېر زياتره له خامتا کـاليو او څادرچپـه پـه اوږو اچولـو او يا خولی، څادر، واسکټ او جامې همرنګه کولو باندې پېژنـدل. پـه پېښـور کې دې حزبيان لومړی په جاليو خولو، د باټا جګې څپلې او سوچه اوږدو ږيـرو او يـا هـم د قرقل پـه سر کولـو پېژنـدل. جمعيتـان دې د پکول پـه سرکولـو او چارخانه وروکي دستمال له غاړې نه په راتاولو او سپورتي خـاکي واسکټ پـه اغوستلو پېژندل. د جبهې کسان به دې د حضرت صاحبانو په شان په قاتکيو منظم لونګيو په سر کولو او د بالاپوشونو په اغوستلو پېژندل. محاذيان به دې په لوکسو دريشيو او يا فيشن پېژندل. د حرکت انقلاب اسلامي غړي بـه دې په تورو وسمه شوو ږيـرو او د مولـوي خـالص د ډلـې اکـثره کسـان بـه دې د نکريزو په رنګ په سرو ږيرو پېژندل. د اتحاد اسلامي غړي بـه دې پـه خامتا لونګيو په سرکولو او طالبان به دې د سپينو ګاجي لنګيو په سرکولـو پېژنـدل. داعش پـه تـور پټکيـو او تـور کـاليو پيژنـدل کېـږي، د ډيموکراسـۍ دورې چارواکي په لوکسو نکټايي ګانو او دريشو په اغوستلو او يا د چپنـو پـه اچولـو پېژندل کېږي. تازه احوال دا دی چې په کابل کې د فيشني عصاګانو او شاه

مقصودو تېـرو د تسـبحو قيمتونـه ډېـر لـوړ شـوي دي. د دې دورې (محمـد اشرف غني) عالي رتبه مـامورين پـه قيمتـي عصـاګانو او يـا د شـاه مقصـودو تسبحو په اړولو پېژندلی شي. که څوک د لوکسو عصاګانو او د شاه مقصـودو د تسبحو تجارت ته مخه کړي نو په دې وران اقتصاد کې د يو څو ورځو لپاره ښه ګټه کولی شي. دا هم د خصوصي سکټور د رشد لپاره يوه ښه زمينه ده.

ښار جوړولو وزارت د خليل الله فيروزي د بند يوکلنه کليزه په شاندارو مراسمو ونمانځله[1]

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

د نومبر په څلورمه نېټه د ښار جوړولو وزارت وزير سادات نادري په ډېرو شاندارو مراسمو د کابل بانک د قضيې له اصلي اخـتلاس کـوونکي سره چې بايـد پـه زنـدان کـې وای د هوشـمند ښـارګوټي (Smart City Township)قرارداد امضا کړ. تير کال په همدې مياشت کې يعنې د نـومبر په يولسمه نېټه، محکمې د کابل بانک رئيس شيرخان فرنـود او د دغـه بانـک

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%9A%D8%A7%D8%B1-%D8%AC%D9%88%DA%93%D9%88%D9%84%D9%88-%D9%88%D8%B2%D8%A7%D8%B1%D8%AA-%D8%AF-%D8%AE%D9%84%DB%8C%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87-%D9%81%DB%8C%D8%B1%D9%88%D8%B2%D9%8A-%D8%AF-%D8%A8%D9%86%D8%AF-%DB%8C%D9%88%DA%A9%D9%84%D9%86%D9%87-%DA%A9%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B2%D9%87-%D9%BE%D9%87-%D8%B4%D8%A7%D9%86%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D9%88-%D9%85%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D9%85%D9%88-%D9%88%D9%86%D9%85%D8%A7%D9%86%DA%81%D9%84%D9%87

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجرايوي مشر خليل فيروزي په لس لس کاله تنفيذي بند او ۲۳۷ ميلونو ډالرو پور په ورکولو محکوم[1] او د دوی ټول منقول او غير منقول جايدادونو د ضبط امر وکړ. د کابل بانک قضيه پخواني ولسمشر حامد کرزي حکومت ته هم د سر درد جوړ کړی و ځکه د هغه ورور هم د دغه بانک په مسئله کې ښکېل و او اوسني حکومت ته يې هم د سر درد جوړ کړی دی. مهمه لا دا وه چې د دغه قرارداد د امضا کولو په موقع د حکومتدارۍ په برخه کې د جمهور رئيس ستر سلاکار چې د جمهور رئيس د مرستيال معادل امتيازات ورته منل شوي او هم د جمهور رئيس حقوقي مشاور ډاکتر عبدالعلی محمدی موجود وو. پر دې سربېره د ښار جوړولو وزارت د دغه ښارګوټي د قرارداد د امضاء لپاره ډېر نور دولتي او غير دولتي چارواکي، د خصوصي سکتور متشبثين او رسنيو ته هم بلنه ورکړې وه چې د دې قرارداد د امضا مراسم سره په ګډه تجليل کړي.

د دې قرارداد پلوي حکومتي چارواکي د رسنيو له لارې دا استدلال کوي چې که خليل فيروزی په زندان کې وي نو د حکومت پور يې نه شو ورکولی نو ښه به دا وي چې له ده سره دا قرارداد امضا شوی وای تر څو په خپله ځمکه دا ښارګوټی جوړ کړي چې په اوه کلونو کې به حکومت ته د دغه ښارګوټي له ګټې نه ۱۳۷ ميلونه ډالره چې يوازې پر خليل فيروزي پور دی ورکړي. په دې توګه به خليل فيروزی د ورځې په خپل شرکت کې کار کوي او د شپې له خوا به په زندان کې وي. ويل کېږي چې خليل فيروزی په تېر يوه کال کې هم چندان وخت په زندان کې نه دی تېر کړی.

د دې قرارداد په امضا کولو سره ملي او نړيوالو ادارو او هم رسنيو ډېر سخت غبرګون وښود او باالاخر جمهوررئيس د نومبر په اومه نېټه يعنې درې

[1] http://www.tolonews.com/en/afghanistan/17082-former-kabul-bank-chairman-ceo-jailed-for-10-years

ورځې وروسته مجبوره شو چې دا قرارداد لغوه کړي. د جمهور رئيس دا اقدام ښه کار دی خو کافي نه دی او نورو اقداماتو ته حکومت جدي اړتيا لري تر څو د حکومت حيثيت اعاده شي ځکه دې قراداد د حکومت حيثيت ته په ملي او بين المللي کچه ډېر سخت تاوان ورسوه.

د کابل بانک د ۹۰۰ ميلونو ډالرو د اختلاس دوسيه د موجوده حکومت د کارونو لومړی کار و چې له فساد سره د مبارزې پر ضد يې راوسپړله خو د دغې دوسيې پايلې لا له ستونځو سره مخامخ دي او د دې علت دا دی چې د مافيايي کړيو لاسونه ډېر قوي دي چې حتی په رڼا ورځ يې هم له چا نه سترګې نه سوځي او خپل کار ته دوام ورکوي. مجازات همېشه د کميت په لحاظ اهميت نه لري خو د کيفيت په لحاظ مجازات ډېر اهميت لري چې په ټولنه کې د راتلونکو نورو ډېرو جرمونو مخه نيسي. که د خليل فيروزي قرارداد عملي هم شي حکومت ته به يوازې ۱۳۷ ميلونه ډالره په اوه کلونو کې ورکوي يعنې تقريباً شل ميلونه ډالره به په کال کې حکومت ته ورکوي خو د دې قرارداد کيفي اهميت د حکومت اعتبار له صفر سره ضرب کړ چې د فساد پر ضد مبارزه د حکومت د لومړيتونو نه نه ده. د حامد کرزي پر حکومت باندې لوی انتقاد همدا و چې له اداري فساد سره يې چندان مبارزه نه کوله او فساد يې د حکومت په کړيو کې تحمل کاوه خو په هغه وخت کې هم داسې صريحه بد سترګي نه وه شوې چې مجرم دې په رڼا ورځ له زندان نه وايستل شي او د حکومت يو وزير دې ورسره د درې سوه ميليونو ډالرو غير قانوني قرارداد امضا کړي.

سوال دا دی چې دا ډرامه څنګه جوړه شوله او جمهور رئيس بايد څه نور اجراات وکړي تر څو د حکومت دې عمل ته د اوړو پوزه کېښودل شي.

د محکمې د حکم پر اساس د خليل فيروزي ټول جايداد بايد ضبط شوی وای نو په دې توګه خليل فيروزی هيڅ جايداد نه لري او د ښارجوړونې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید د حکومت په ځمکه کې بل چاته د تصرف اجازه نه وای ورکړې. په حقوقي لحاظ دا معامله بیع فاسده ده او د ښارجوړونې وزیر باید په دې محاکمه شي چې ولې یې فاسده معامله کړې ده. د افغانستان اساسي قانون د ټولو اتباعو ترمنځ هر نوع تبعض منع کوي نو پر دې اساس حکومت باید یو بندي ته په یو امتیاز او بل بندي ته په بل امتیاز قایل نه شي.

زه چې حقوق پوه هم نه یم په دې پوهېږم چې د یو زندان نه د بندي وتل غیر قانوني کار دی. جمهور رئیس اوله پوښتنه د خپل حقوقي سلاکار، ښارجوړونې د وزیر او هم د حکومتدارۍ په برخه کې د ستر سلاکار نه وکړي چې تاسې د چا په اجازه دا بندي له زندان نه وایسته او دلته مو ورته ولې دومره شانداره مراسم جوړ کړل. له دې نه علاوه د ځمکو د دې مافیایي کړیو جرړې وڅېړل شي چې څنګه یې د دغه ډول قرارداد امضا کولو ته زمینه مساعده کړه او امنیتي ارګانونو ولې یو بندي ته اجازه ورکړه چې له زندان نه بېرون ووځي.

ما تنها ملتی هستیم که ملا نصرالدنی تصمیم میگریم

۹ نومبر ۲۰۱۵م، کابل

یک کسی د فیسبوک نوشته کرده بود:

ما تنها ملتی هستیم که به دری و پشتو صحبت میکنیم.

به عربی دعا میکنیم

به انگلیسی نسخه مینویسیم

و به هندی و اردو فلم میبینیم

ملا نصرالدینی تصمیم میگیریم

این نوشته خیلي خوم امد و خواستم که این شامل کتاب جلد دویم فیسبوک خودم بسازم تا دوستان که این کتاب را میخوانند باید بالای این نکات خیلی ساده ولی پر محتوا فکر کند.

بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي

د نومبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډېر پخوا چې د لېسې او پوهنتون په دوره کې وم له ښکار سره مې شوق درلود او چې په ژمي کې به کونړ ته تلو نو د مرغیو، زرکو، تورکو (شامتورو)، جغندانو او هیلیو ښکار به مو د کونړ د سیند په غاړه، غرونو او ورشوګانو کې کاوه. د پوهنتون په دوره کې یوکال زمونږ لیلیه د حبیبې لېسې سره مخامخ وه چې اوس هلته د محسني مدرسه جوړه شوې ده. یوه ورځ د لیلیه په برنډه کې ولاړ وم او د دارالامان د سړک په لور مې کتلې چې یو موټر په ډېر سرعت سره راغي او یو ماشوم یې وواهه. دغه ماشوم داسې رغړېدلو لکه چې مرغۍ د ونې په سر کې وولې او په رغړېدلو ځمکه ته را وغورځېږي. کله مې چې د دې ماشوم رغړېدل او په وینو کې لیت پیت کېدل ولیدل نو تاسې باور وکړي چې د هماغه ورځې نه مې ښکار پرېښود ځکه د مرغه ویشتلو راته د هغه ماشوم صحنه راپه یادوله.

زه داسې بې ضمیره انسانانو ته حیران یم چې د انسانانو په حلالولو یې څنګه زړه کېږي. مونږ او تاسې په غزني او هم په شینوارو کې ولیدل چې دې بې ضمیره وحشي انسانانو څنګه انسانان په بې رحمه توګه حلال کړل. په شینوارو کې لا په بمونو انسانان کېنول شول او بیا یې بمونو ته انفجار ورکړ او د دوی غوښې په هوا کې د پاغوندو په شان والوتلې. دا کوم زړه دی، دا کوم دین او مذهب دی؟ او دا کوم انسانیت؟ انسانان د الله تعالی مخلوق دی او د الله تعالی مخلوق خو پرېږده د حیوانانو وژل هم په ځورېدونکې ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نه دي. زما په اند د داسې کسانو له نومونو سره د اسلام مقدس نوم تړل لويه ګناه او جفا ده. وحشت وحشت دی که هر څوک يې په هر نامه، له هر چا سره په هر ځای کې کوي بايد مخه يې ونيول شي او وغندل شي. زه دې ته حيران يم چې يو څو کسه د اسلام نه ناخبره ولې په يو تعليمي مرکز کې د داسې وحشيانو په حمايت تور بيرغونه اوچتوي. که دوی د حکومت فساد خپلو حرکاتو ته دليل نيسي نو فساد په فساد له منځه نه ځي لکه څنګه چې وينه په وينه نه مينځل کېږي.

د راتلونکې اوونۍ لپاره سوچ

۱۲ د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

د ستونځې نه منل پخپله د ستونځو زېږول دي

قبول نه کردن مشکل باعث مشکلات ديگر ميشود

Denial of problem create more problem

د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟

۱۴د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

وايي چې د شطرنج لوبه پادشاهي لوبه ده او پخوانيو پادشاهانو به د خپلو وزيرانو او نږدې ملګرو او دوستانو سره کوله. په شطرنج لوبه کې څلور حالته دي: ۱) يو خوا لوبه وګټي ۲) مقابل لوری په کښ کېدو سره ماتې ومني ۳) پادشاه لوڅ شي يعنې وزير او نور سپاره او عسکر يې له منځه تـول لاړ شي او بېچاره په ميدان پاتې شي چې دا يو قسم د تسليمي حالت دی. د شطرنج په شرقي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت دی اما په غربي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت نه دی خو په مات حسابېږي. ګټونکی لوری

کوشش کوي چې د مقابل لوري پادشاه لوڅ نه شي او ماتې ورکړي خو ضعيفه خوا کوشش کوي چې لوڅ شي اما مات نه شي. ۴) څلورم حالت کې پادشاه نه مات وي او نه لوڅ خو زيچ شوي وي يعنې په دې معنی چې هيڅ يو طرف ته حرکت کولی نه شي. دا هم سخت او ضعيفه حالت دی.

سوال دا دی چې زمونږ ملک په کوم حالت کې دی؟ معلومات زما او تبصرې ستاسې.

د پورته ليکنې په هکله ډېرو دوستانو ډېرې زياتې تبصرې ليکلې وې خو زه دلته يو څو تبصرې رانقلوم:

انجينر متصل کومکي صيب ليکلي و:

جناب مياخيل صاحب! په حقيقي سطرنج کې دغه ذکر شوي حالتونه حتمي وي خو زما په فکر دا اوسنۍ داسې لوبه ده چې ۱- لوبه کوونکي د خپلو دانو د حرکت صلاحيت نه لري. ۲- دانې د خپل ذاتي صفاتو له مخې حرکت نه کوي بلکې فيل د أس منډې وهي او روخ د وزير او داسې نور پياده ګان خو بالکل پخپل سر دي. ۳- هره لوبه بايد په يو معين وخت کې تر سره شي خو د دې لوبې دومره وخت ونيو چې خلك يې د ليدو نوره حوصله نه لري خلك ډېر خسته شوي دي يو تعداد خو يې بيخې ليدل نه غواړي. ٤- که دغه خبرو که نظر وکړو نو رواني لوبې ته د سطرنج لوبه نشو ويلای زه خو چې ورته ګورم کومه بله لوبه روانه ده خدای دې زمونږ عاقبت ته خير کړي.

نظير احمد مومند صيب ليکلي و:

فکر کوم چې ولسمشر صاحب دور فيل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکرالله میاخیل لیکلي و:

کاکاجانه! زمونږ د دولتي شطرنج تخته زمونږ خو لوبه د جان کيري او پوتين ده چې په عين وخت کې غربي او شرقي شطرنج مخ ته ځي تر څو چې لوبغاړو بس نه وي ويلی لوبه به روانه وي که پاچا لوځ شي اوکه زيچ شي لوبې ته ادامه ورکوي تر څو دا آسونه او پياده مکمل ختم نشي.

طارق ارسلايي صيب ليکلي و:

مياخيل صيب! شطرنج خو شاهانه لوبه ده او مهارت ته ضرورت لري خو زمونږ په افغانستان کې دا اوس د شطرنج پر تخته باندې د "چَکر" يا "دوازده بزه" لوبه روانه ده چې نه قاعده يې معلومه ده او نه اصول يې او نه هم دومره مهارت ته ضرورت لري.

بشير ساپي صيب ليکلي و:

تر څو چې بهرنۍ ستراتېژي ونلرو، عامه افکار بايد په يوه قالب کې واچول شي، فکر سازي بايد ځيرک اژانسونه وکړي، قبله مو يوه شي بيا هر څه سمبړي، خو تشه لاسه ته مې دښمن يې.

د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله

د نومبر ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

يو ملګري مې راته د شاعرانو په هکله د افلاطون نظر رالېږلی چې له تاسې سره يې شريکوم. قضاوت ستاسې او د افلاطون نظرونو ته پرېږدم:

شاعري او مصوري د افلاطون له نظره د شيانو او د فطرت نقل کول دي. دی وايي د نړۍ هر شی اصل نه دی بلکې د يو اصل نامکمل نقل دی. هر هغه شخص چې د دغه شي نقل جوړوي يا يې انځور جوړوي هغه په حقيقت

کې د نقل نقل کوي. له دې امله دغه پنځونه د درېيمې درجې نقل دی او له حقيقت څخه ډېر لرې دی. له دې امله نوموړي دغه نقل له حقيقت څخه لرې ګڼلی او ويلي يې دي چې بايد رد شي. نوموړی پر دې اند دی چې نقل د عقل او فکر لپاره کومه قابل د فخر کارنامه نه ده او نه د علم په لاسته راوړنو کې مرسته کوي بلکې د علم نقض دی.

د نوموړي بل اعتراض په شاعرانو دا و چې نقل يو حقير او ذليل او سپک کار دی له دې امله په دغه کار کې د بوختېدلو صفت هم يو سپک کار دی. له دې امله لدغه نقل څخه خط پورته کوونکی د خط پورته کولو پر مهال د خپل ذهن سپک صفت به په کار اچوي. له دې امله ذهن جوړول او د فن خوښول دواړه مردود کارونه دي.

د افلاطون درېيم اعتراض دا و چې شاعري جذبات بيداروي او جذبات د عقل او فکر لپاره زيانمن دي. جذبات راپورته کوونکی شی ځکه مردود دی چې دغه کار د ذهن يو ډېر پياوړی صفت چې استدلال او عقل دی هغه ته زيان اړوي. انسان بايد عقل او فکر په کار واچوي او خپل جذبات کنټرول کړي، نو ځکه د افلاطون د فلسفې په مثالي جمهوريه کې د شاعر لپاره ځای نشته. افلاطون وايي چې زما په مدينه فاضله کې د دغه ډول بدکاريو د سرته رسولو لپاره ځای نشته دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مایوسۍ نښه

د نومبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په افغانستان کې حرکتونو او نوښتونو همېشه لېږ پرمختګ درلود او ډېر زیات په شاتګ. د دې لامل دا دی چې د حرکتونو یا نوښتونو په جوړولو کې زمونږ جذبات په واقعیتونو او فکر باندې غلبه درلوده او لري یې نو ځکه د تېرو دورو د راتګ په ارمان یوو او یا خوش بینه ورته یوو. د مایوسۍ نښه همدا ده چې په راتلونکې باور نه لرو.

د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډیپلوماسي

افغانستان اپشن B تعقیب او په اپشن A باید فوکس وکړي

د نومبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د حکومتونو ترمنځ که اړیکې هر څومره خرابې وي، خو بیا هم د ډیپلوماسۍ یا د دوه هېوادونو ترمنځ خبرو اترو او پیغامونو د لېږلو او تبادلې لپاره چینلونه په رسمي او غیر رسمي توګه پرانیستي ساتل کېږي. په دې وروستیو کې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د رسمي ډیپلوماتیکو چینلونو ترمنځ خبرې اترې له رکود سره مخامخ شوې نو؛ د پاکستان حکومت د خیبر پښتونخوا او بلوچستان د مشرانو یوه ډله چې د پښتونخوا ملي پارټۍ مشر محمود خان اڅکزي، د قومي وطن پارټۍ مشر افتاب احمد خان شېرپاو، د عوامي نېشنل پارټۍ مشر ـ اسفندیار ولي، سناتور افراسیاب خټک، سناتور عثمان کاکړ، پخوانی ډیپلومات ایاز وزیر، د خیبر پښتونخوا پخوانی والي شوکت الله خان او د خیبر پښتونخوا د نامتو پخواني مشر افضل خان لالا زوی سلیم خان شامل دي، افغانستان یې ته درې ورځنۍ سفر وکړ. که څه هم په ښکاره افغانستان ته د دې ډلې راتګ د افضل خان لالا په مړینه

د افغانستان د خلکو او حکومت له خوا د غم شریکې په اړوند راتګ و خو ویل کېږي چې دوی د افغانستان حکومت ته د پاکستان د حکومت له خوا پیغام هم راوړی او د دواړو هېوادونو د حکومتونو ترمنځ د ډیپلوماسۍ پیغامونه هم تبادله شول. د دې ډلې په ترکیب کې د پاکستان د سیاسي مشرانو ترڅنګ د پاکستان د حکومت پخواني لوړپوړي چارواکي هم شامل دي.

د دې هیئت مشرانو له جمهور رئیس محمد اشرف غني، له اجرائیه رئیس ډاکټر عبدالله عبدالله، پخواني جمهور رئیس حامد کرزي او یو شمېر نورو دولتي، قومي او سیاسي مشرانو سره وکتل او د افغانستان د حکومت له خوا د دوی ډېر ښه هرکلی او مېمله پالنه وشوه. په دې درېوو ورځو کې دوی ته بې شمېره میلمستیاوې، غونډې او مشاعرې جوړې شوې.

د معلوماتو له مخې، د پاکستان د حکومت په پیغام کې درې ټکو ته اشاره شوې چې د پاکستان حکومت غواړي چې له افغانستان سره خبرې اترې او د صلحې پروسه بیا له سره پیل او پوره همکاري وکړي، همدا شان یې له افغانستان نه غوښتي چې په پاریس کې په پاریس کې د فرانسې د جمهور رئیس په منځګړتیا د پاکستان د صدراعظم نواز شریف سره وګوري او هم افغانستان باید په راتلونکې میاشت کې په اسلام اباد کې د اسیا د زړه هېوادونو د بهرنیو چارو د وزیرانو په غونډه کې برخه واخلي. تېر ماښام د مشاعرې په ناسته کې محمود خان اڅکزي وویل دا چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ اعتماد نشته نو د خبرو اترو لپاره بین المللي ضمانت ته اړتیا ده. ده یادونه وکړه چې امریکا، چین او د ملګرو ملتونو اداره کولی شي چې د دې خبرو اترو ضمانت وکړي.

د ډیپلوماسۍ له نظره دا ډول تماسونه او د پیغامونو تبادله ښه کار دی خو د افغانستان حکومت باید نه ډېر خوش بینه او نه ډېر بد بینه اوسي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالیسیو د تعین لپاره دا اړینه ده چې حکومتونه دوه درېږ اپشنونه ولري. زما په اند، د خبرو اترو حالت باید دوام وکړي او دا باید دویم اپشن وي خو لومړی اپشن د افغانستان حکومت لپاره دا دی چې څنگه حکومتداري ښه کړي، د ژمي د فرصت نه په گټه خپل د پسرلي او اوړي جنگونو ته خپل امنیتي تدابیر ونیسي او یوازې د خبرو اترو په طمعه کیښني.

که موږ د تېرې اوونۍ حادثاتو ته وگورو نو د حکومت مخالفین غواړي چې د ژمي په موسم کې په کابل او د هېواد په نورو سیمو کې خپلو چیریکي حملو ته دوام ورکړي ترڅو د جنگ میدان په ژمي کې هم تود وساتي. همدا شان د حکومت مخالفین او د دوی حامیان دا هم غواړي چې د خبرو اترو له لارې دوی باید په ملي او بین المللي رسنیو کې مطرح او د افغانستان حکومت مصروفه وساتي. که د سولې خبرې اترې د صداقت پر بنیاد هم وي، ډېر وخت ته اړتیا ده ترڅو دواړه خواوې توافق ته ورسېږي او بیا هغه پرېکړې او توافقات عملي جنبه ونیسي. نو پر دې اساس د افغانستان حکومت ته دا اړینه او بنیادي ده چې څنگه د راتلونکي پسرلي او اوړي موسمونو ته د جنگ تدابیر په سمه توگه ونیسي. ترڅو د حکومت مخالفین ونه کړای شي چې د پسرلي او اوړي په موسمونو کې برلاسي شي.

(د پژواک خبري آژانس) http://goo.gl/xhBY0j

د اسیا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې

د ډسمبر اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، دوبۍ

د ډسمبر د میاشتې په اتمه نېټه په اسلام اباد کې له افغانستان سره د همکارۍ په اړه د آسیا د زړه Heart of Asia Conference پینځم نړۍ کنفرانس د دوه ورځو لپاره دایر شو چې د افغانستان جمهور رئیس محمد اشرف غني پکې هم برخه واخیستله. دا ښه خبره ده چې په غونډو، کنفرانسونو او مطبوعاتو کې افغانسان په منطقوي او بین المللي سطحه مطرح وي خو سوال دا دی چې ایا داسې کنفرانسونه موږ ته صلحه راوستلی شي او که نه؟

د دنیا د اکثره پوهنتونونو د سیاسي او انتروپولوژۍ ډیپارټمنتونو کې افغانستان کله له منځني ختیځ سره، کله یې د جنوبي آسیا له هېوادونو سره او کله یې هم د مرکزي آسیا له هېوادونو سره تړي. که موږ دغو درېو سیمو ته لږ نظر وکړو نو اکثره د دغو سیمو ملکونه په خپلو منځو کې ډېر زیات جنجالونه لري. پاکستان له هند سره، ایران د منځني ختیځ عربي هېوادونو سره او هم له امریکا سره او مرکزي اسیا هېوادونه له یو بل سره ډېرې ستونځې لري نو دا به د افغانستان غونډې هېواد ته ستونځمنه وي چې دا ټول هېوادونه پر دې قانع کړي چې له افغانستان سره هم زمان ټول سالمه مرسته وکړي، د افغانستان په مسایلو کې سره یوه ستراتېژي ولري او ځینې لا په دې قانع کړي چې د افغانستان په چارو کې مداخله ونه کړي.

زما په اند د افغانستان لپاره به دا مهمه وي چې له هر هېواد سره دوه اړخیز مناسبات وساتي او د همکارۍ لارې چارې دې ولټوي او د سیاسي علومو په اصطلاح باید مشترکې دوه اړخېزې گټې یا common mutual interestپیدا کړي. په بین المللي غونډو کې دې افغانستان برخه اخلي خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا امید دې خلکو ته نه ورکوي چې د دې کنفرانسونو په پایله کې به هر څه سم شي.

ایا استخباراتي جګړه مونږ ګټلی شو؟

د ډسمبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن د ملي امنیت مشر رحمت الله نبیل له جمهور رئیس محمد اشرف غني سره د اختلاف په وجهه استعفا ورکړه نو ما دا لاندې لیکنه په فیسبوک کې وکړه:

کله چې د کورنیو چارو په وزارت کې وم نو زما په دفتر کې د افغانستان نقشه په دېوال نصب شوې وه او ورباندې سپینه پرده چې ډېره خیرنه وه ځوړنده وه نو ما خپلو همکارانو ته وویل چې دا پرده ډېره خیرنه ده او ویې وینځئ. کله چې یې پرده له نقشه نه لرې کړه نو نقشه د افغانستان ښایسته ښکاره کېدله نو ورته ومې ویل چې دا پرده مه ځوړندوئ ځکه نقشه پخپله ښایسته ښکاري.

د کورنیو چار وزارت د مطبوعاتو مشر راغی او راته یې وویل چې صیب! دا نقشه محرم ده نو باید پرده پرې ځړېدلې وي. ما ورته وویل چې د دې نقشې محرمیت په څه کې دی؟ ځکه دا نقشه خو له هېواد نه بهر په بل ملک کې چاپ شوې ده، نړۍ ټول استخبارات په افغانستان کې فعالیت لري او د ګوګل ارت Google Earth په وسیله هر ځای کتلی شي او دې نه خبر نه یې چې اوسنۍ ټیکنالوژي دومره مخکې ده چې زمونږ د بېچاره ګانو هرڅه ترې ښکاري حتی زمونږ د غرونو لاندې زېرمې هم نورو ته له مونږ نه ښه معلومې دي. اوس ته راته ووایه چې زمونږ څه له نورو هېوادونو نه پټ دي.

زما په اند افغانستان د افغانانو نه پټ او محرم دی ځکه چې مونږ د خپل ملک په حالاتو خبر نه یوو. استخباراتي لوبې همداسې دي چې خپله خبره

درته ستا په خوله درکوي او بیا مونږ په هغو خبرو شخوند وهو او داسې فکر کوو چې ګوندې مونږ خپلې خبرې پخپله کوو. د استخباراتو یوه مسئله دا ده چې د افغانستان متعهد او زړه سواندي خلک څنګه بدنامه کړي، په ولس او هم حکومت کې داسې بې اعتمادي په یو بل پیدا کړي چې سړی حتی په خپل ځان هم مشکوک شي او د همکارۍ، اعتماد او تفاهم فضاء له منځه یوسي تر څو د استخباراتي شبکو لپاره د فعالیت زمینه همېشه مساعده وي.

زما سوال دا دی چې ایا هغه کسان چې مونږ یې له نومونو سره اشنا یوو، په دوی کې داسې کس پیدا کولی شئ چې په دې نظام کې پرې په تېرو پینځلس کلونو کې د جاسوس ټاپې نه وي لګېدلې.

همدا علت دی چې د حکومت په دننه او هم له حکومت نه بهر داسې محور نه شي جوړېدای چې افغانان پرې راټول شي او یا په حکومت کې دننه یو قوي ټیم رامنځته شي. زما په اند مونږ استخباراتي جګړه نه شو ګټلی خو که مونږ خپله تګلاره سمه ونیوله او ولس مو په خپل اعتماد کې واخیست نو بیا د استخباراتي لوبو مخه نیولی شو. د استخباراتي لوبو مخه یوازې ولس نیولی شي نه زمونږ موجوده استخباراتي او امنیتي ادارې.

دومره بار یوسه چې څومره ځای ته رسول شي

د ډسمبر یولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن په یو خیرات کې راسره نږدې یو سپین ږیری ناست و. د غورې ملګری یې ورته وویل چې تا خو ډېر کم خوراک وکړ نو سپین ږیري ورته وویل چې سړي باید دومره بار یوسي چې څومره ځای ته رسولی شي نه دومره زیات وخوري چې بیا یې ځای ته رسولی نه شي. دا فرموله د ژوند په ټولو کارونو کې د تطبیق وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه ولس او حکومت يوه سندره زمزمه کړي؟

د ډسمبر يولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ټولو نظامونو کې دا د ولس حقه حقوق دي چې له مشرانو نه پوښتنه وکړي، خپل حقوق وغواړي، د حکومتي چارواکو ښه کارونه وستايي او خراب کارونه وغندي. اما ديکتاتوري (Dictatorship) او يا اتاريتارين (Authoritarian) رژيمونه ولس ته دا حق نه ورکوي چې خپل حقوق وغواړي. په ولسواکه نظامونو کې حکومتي چارواکي د قانون پر اساس مجبوره او مکلفه دي چې ولس ته حساب ورکړي. په ولسواکۍ نظامونو کې مدني حرکتونه همېشه موثره وي ځکه حکومتونه د ولس غوښتنو او يا د ولس عامه افکارو ته د درنښت په سترګه ګوري او حکومتونه کوشش کوي چې خپلې پاليسۍ او پروګرامونه د ولس د تقاضا او غوښتنو په چوکاټ کې عيار کړي. په داسې ټولنو کې له فساد سره مبارزه هم نتيجه ورکوي ځکه د هغو کسانو په ګوته کول چې په فساد کې اخته وي د ولس نه شرمېږي او يا هم د قانون له وېرې ځانونه اصلاح کوي يعنې د Name (په بدو د نوم يادونه) او Shame (د خجالت ايستلو) مبارزه کار کوي. په هغو ټولنو کې چې فاسد چارواکي نه په شرم پوهېږي او نه د قانون نه وېره لري ځکه ځوک تر پوښتنه نه شي کولی مدني مبارزه چندان نتيجه نه ورکوي.

په دې ورځو کې په عامه تصويري او صوتي رسنيو، محافلو او هم د فيسبوک په صفحو کې ليکنې او تبصرو د ولس ذهنيت ډېر زيات مغشوش کړی او له خلکو نه يې لار ورکه کړې ده. قضاوتونه اکثريت افراطي او سليقوي شکل لري. که يو څه مسايل د واقعيتونو پر اساس د افغانانو له خوا مطرح کېږي خو افراطي او سليقوي احساسات په ليکنو، خبرو او تبصرو کې دومره زيات وي يا په اصطلاح مالګه، مرچ او مساله يې دومره زياته کړې وي چې اصلي مطلب او مفهوم د خبرو او انتقادونو پکې ورک وي.

سوال دا دی چې کوم ډول مبارزه بهتره ده؟ چې دولت يا حکومت خپلو ستونځو او نيمګړتياوو ته متوجه شي او هم ولس خپل حقوق تر لاسه کړي. يا په اصطلاح نه سېخ وسوځي او نه کباب.

مدني حرکتونه، عدم تشدد يا مصلحت امېزه مبارزه همېشه بهتره لاره ده ځکه دا ډول حرکتونه د جنګ او تشدد د زياتوالي مخه نيسي. مګر په افغانستان کې مهمه ستونځه په موجوده شرايطو کې دا ده چې حکومت د مدني حرکتونو د زيات فشار طاقت او توان نه لري ځکه هېواد د مسلحو مخالفينو له خوا له شديد تهديد سره مخامخ دی. که زيات فشار په حکومت راشي نو حکومت د چپه کېدو خوا ته ځي او د حکومت په چپه کېدو کې بيا د افغانستان د اکثريت ولس خير نشته دی. يوازينۍ معقوله لار د همدې حکومت اصلاح کول دي. نورې ټولې لارې د لا زياتو ستونځو لامل ګرځي.

زما په اند ولس بايد پر حکومت باندې خپل معقول فشار ته دوام ورکړي او هم حکومت بايد د ولس غوښتنو ته معقوله لار پيدا کړي چې عامه ذهنيت مثبت خواته بدلون وکړي. حکومت بايد د ستونځو د نه منلو د موډ (Denial Mood) يا طرز تفکر د چوکاټ نه راووځي او په تدريجي شکل د ولس عامه غوښتنو ته د حل لار پيدا کړي.

يو ملي ډيالوګ ته اړتيا ده ځکه اوس د دولت او حکومت چارواکي د يو بل په قانع کولو سره اخته دي او ولس ترې هېر دی. جمهور رئيس او اجرائيه رئيس بايد سره کېني او صادقانه بحث د هېواد په امنيتي او سياسي حالاتو سره وکړي او بيا دواړه يو مشترک ټيم رامنځته کړي تر څو دواړه مشران او هم د دوی واحد ټيم د انګليسي ژبې په اصطلاح يوه سندره خلکو ته زمزمه کړي. نو ولس به بيا هم بېلې بېلې سندرې نه زمزمه کوي او د حکومت له

(c) ketabton.com: The Digital Library

راګ سره به سم سر خوځوي. که دوی دا کار ونه کړي نو راتلونکی راتـه تـت ښکاري. http://goo.gl/zA0Sb5

انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري

د ډسمبر دولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م کابل

بعضې کسان وايي چې زما په انفرادي تصاميمو کې د نـورو څـه کـار دی خو خبره داسې نه ده. هر تصميم که انفرادي هم وي مثبت او يا منفي اغېز په کورنۍ او ټولنه باندې لري. په دې توګه هېڅ تصـميم انفـرادي نـه دی او هر څوک بايد د خپلو تصاميمو او پرېکړو په نيولو کې ډېـر فکـر وکـړي. پـه خاصه توګه هغه کسان چې د دولت په لوړو پوستونو کې کـار کـوي او يـا پـه ټولنه او کورنۍ کې مشران دي. لوستي مې نه دي خو اورېدلي مـې دي چـې يوه ورځ امام اعظم صيب په کوڅه کې روان و او ختې وې نـو دوه ملايکـې د ماشومانو په شکل هلته ظاهري شوي نو امام اعظم ورته وويل چـې ماشـومانو احتياط کوئ چـې پښـه مـو خطا نشي- چـې پـه ختـو کـې بـه راوغورځېږي. ماشومانو ورته وويل چې که موږ خطا شولو څه فرق نـه کـوي جـامې بـه مـو چټلې شي خو که ستا پښه وښوېدله نو ټول پيروان به درسره وښوېږي.

کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟ نو به نه ځورېدای؟؟؟؟

د شيخ چلي پروژه

د ډسمبر ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شيخ چلي په خوب کې تجارت پيل کړی و چې يوه چرګـه بـه واخلـم، هغـه به هګۍ اچوي، هګۍ به جمع کړم بيا به چرګه په هګو کېنوم او شل بچي به راوړي، بيا به هغه چرګوړي غټ کړم او چرګـې بـه شي. بيا بـه هغـه چرګـې هګۍ اچوي او هغه چرګې به بيا په هګيو کېنـوم او هـره چرګـه بـه شـل نـور بچي راوړي. کله چې دا ټول د چرګو بچي غـټ شـول نـو دا ټـولې چرګـې بـه بازار ته يوسم او هغه به خرڅې کړم او پر هغو پيسو به يو وړوکی دوکان جـوړ کړم او بيا همداسې نورې پروژې پر مخ بيا يـم او د دنيـا لـوی پيسـه دار بـه شم.

په دې وخت کې په شيخ چلي چا غـږ کـړی و چـې شـېخه د سـهار لمـونځ قضاء کېږي پاڅېږه! شيخ چې له خوبه راپاڅېدلی و نو نه چرګه وه او نـه يـې تجارت و. هغه نفر ته يې ويلي و چې خدای دې غرق کړه زما ټول تجارت دې پر سيند لاهو کړ.

د ډسمبر ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نه مې غوښتل چې د فيسبوک د آوازو په هکله چې ګوندې ننګرهار ولايت ته د والي په توګه زما د ټاکل کېدو خبرې په ارګ کې رواني دي څـه ولـيکم. اما دا چې د ننګرهـار د ملګـرو او نـورو دوسـتانو حسـن نيـت مـې وليـده نـو مجبوره شوم چې د ټولو دوستانو د حسن نيت نه يو ځل بيا مننه وکړم او هم غواړم چې لږ غوندې وضاحت ورکړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه هېڅ يوه دولتي چارواکي چې په ارګ کې د تصميم نيولو صلاحيت لري له ما سره په دې اړه تماس نه دی نيولی. داسې آوازې د کندوزي صيب د تقرر نه مخکې هم وې خو بيا رښتيا نه شولې. په دلايلو يې بحث نـه کـوم چې دا کار ولې ونه شو.

که مونږ د دوستانو حسن نيت تـه وګـورو نـو د افغانسـتان ټول ولس او د ننګرهار با علمه او با فرهنګـه ولس پـه خاصـه توګـه د ښـې حکومتـدارۍ او امنيت راوستلو تږی او په هيله دی. د ننګرهار ولس له هر هغه چـا نـه مننـه او ملاتړ کوي چې دوی ته په صداقت کار وکـړي. د ننګرهـار ولـس د ښـو او بدو تميز په ډېره ښه توګه کولی شي او دوی لـه نظام نـه د ملاتـړ چمتـوالی لري.

ما پرون هم يوه ليکنه په فيسبوک کـې کـړې وه چـې دا شرط نـه دی چې يوازې د چوکۍ او مقام درلودلو په صورت کې څوک خدمت کولی شي بلکې له چوکۍ نه په غېر هم مونږ هر يـو د خپـل وس او تـوان پـه انـدازه خـدمت کولی شو او د خپل ولس او هم د خپل خدای پر وړاندې مسووليت لـرو چـې څه مو له وسې وي هماغومره خدمت وکړو.

زه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او مادي امتيازات يې د ننګرهار د ولايت لـه مقام نه ډېر زيات دي او تر يوه حده د خپل کار او وظيفې نه راضي هـم يـم. اما دا چې د دوستانو حسن نيت ته ګورم نو کـه چـا لـه مـا سره د ننګرهـار د ولايت په هکله اړيکه ونيوله نو نه به ونه وايم خـو دري شرطـه لـرم. يـو شرط ولس ته دی او دوه شرطونه د دولت له مشرتابه نه لرم.

د ولـس همکـاري او ملاتـړ ضروري دی ځکـه حکومتـداري بـې د ولـس لـه ملاتړه نه کېږي او دا چې په خپل ځان دا باور لرم چې په فساد کې نه له چا سره شريک يم او نه په ننګرهار کې او هم په افغانستان کې دننـه او بهـر لـه هيچا سره څه معامله نه لرم او د چا سره په پټو او ښکاره معاملو کـې شريک

نه يم او نه د دې ارزو لرم چې له چا سره په فساد کې شريک شم نـو د ولـس له ملاتړ نه وېره نه لرم ځکـه د ننګرهـار اکثريـت ولـس لکـه څنګـه چـې مـې مخکې ووېلې د ښه او بدو ډېر ښه تميز کولی شي او خامخا به ملاتړ کوي.

له دولت نـه زمـا شرط ډېـر واضـحه دی. کـه څـه هـم صـلاحيت اخيسـتل کېږي خو د افغانستان پـه اداري چوکـاټ کـې د والي صـلاحيتونه د تغيـر او تبديل محدوده دي نو جمهـور رئـيس بايـد دا صـلاحيتونه يـوازې د ننګرهـار والي نه بلکې ټولو واليانو ته وسپاري. دويم د امنيتي ارګانو هم اهنګ کول، د هغوی نه پوښـتنه او امنيتـي مسـايلو پـه هکلـه لـه والي سره همغـږي مهمـه مسئله ده او والي بايد له امنيتي ارګانونو نـه د پوښـتنې او د دوی د تغير او تبديل صلاحيت ولري. د دې صلاحيتونو نه زما موخـه د سيسـټم اصـلاح ده نه دا چې دا صلاحيتونه په خپله شخصي ګټه استعمال کړم او يا خپل ورور او خور خوری راولم.

په پورته صورت کې د ولايت کول اسانه کار دی او څه ستونزې بـه نـه وي خو دا اوس د دولت په مشرتابه پورې اړه لري چې څه تصميم نيسي. د پورته شرطونو يادونه مې د فيسبوک له لارې ځکه وکړه چې دولـت داري او يـا ښـه حکومتداري يـوه پروسـه ده او د تصـميم ګيـرۍ پروسـه کـې بايـد ولـس هـم شريک وي او هم ولس ته معلومات وي چې تصاميم څنګه نيول کېږي.

د مزارشريف په ښار کې د روضه مبارک زيارت:

زما د ژوند د سياست د لومړنيو زده کړو ځای

۱۸ ډسمبر ۲۰۱۵م کال، مزار شريف

پـه ۱۳۴۹ کـال کـې زه د مـزار شريـف د قـاضي حميدالـدين پـه ابتدائيـه ښوونځي کې د شپږم ټولګي زده کوونکی وم او هغه وخت زمـا خـدای بښـلي پلار سيد محمود حسرت د بلخ په ولايت کې د احصائيې مـدير و. پـه دغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال یعنې د ۱۹۷۰ م کال د اپرېل په ۲۲مه نېټه بارق شفیعي د پرچم په اخبار کې د لینن په هکله یو شعر چاپ کړی و. بارق شفیعي د پرچم د ګوند د رهبرۍ شورا غړی و. ده په خپل شعر کې په لینن درود ویلی و نو علماوو د کابل د حکومت پر ضد او هم د پرچم حزب پرضد د پل خشتي په جومات کې او هم د هېواد په نورو سیمو کې مظاهرې پیل کړې وې او حکومت نه یې غوښتل چې د پرچم اخبار مصادره شي او دوی ته سزا ورکړل شي. دغه مظاهرو له یوې میاشت نه زیات وخت دوام وکړ چې باالاخره حکومت د پل خشتي په جومات کې ډېر ګڼ شمېر مظاهره چیان ونیول او خپلو ولایتونو ته یې ولېږل. په دغه وخت کې د مزارشریف د روضه مبارکې په زیارت کې هم مظاهرې روانې وې. د مازدیګر او ماښام لمونځونو لپاره اکثره وخت له پلار سره یو ځای د روضې مبارکې جومات ته تللو. علماو به تحلیلي بحثونه د مختلفو اېډیالوژیګانو په هکله کول او چې د ماښام لمانځه نه وروسته به کورته راغلو نو پلار مې راته یوه وړه چپن اخیستلې وه، هغه به مې واغوستله او د کوټې په منځ کې یو وړوکی مېز و نو پلار به مې راته وویلې چې د دغه میز سر ته وخېژه او څه چې دې په یاد دي او نن دې اورېدلي دي هغه خپلې مورجانې ته تکرار کړه. ما به هم مات ګوډ چې څه په یاد و هغه خبرې تکرار کړې. نو په دې اساس ما د خطابې او د سیاست لومړي درسونه دلته په وړکتوب کې زده کړي دي. همېشه چې روضې مبارکې زیارت ته ځم نو زما هغه خاطرې راپه یادېږي.

دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟

دوه مهمې قصې

د ډسمبر ۲٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

تېره شپه له دوستانو سره ډېر ښه بنډار و. دوه دوستانو دوه مهمې قصې وکړې خو ځایونه یې نه یادوم.

اوله قصه: پخوا چې موټرې ډېرې کمې وې په یو کلي کې دوه زاړه بسونه وو نو یو وخت دواړه بسونه سره په لاره یو ځای برابر شوي وو نو غوښتل یې چې له یو بل نه یې مخکې کړي. څرنګه چې پخوا به سړکونه خراب وو نو باالاخره دواړه بسونه داسې یو ځای ته رسېدلي وو چې له یو بل نه مخکې کېدای نه شول نو ډریورانو یو بل ته ویلي وو که په رښتیا غواړې چې مقابله وکړو نو راځه چې دا بسونه سره ښکر په ښکر کړو او وبه یې جنګوو چې وګورو د چا بس قوي دی. دواړو ډرېورانو چې موافقه کړې وه چې بسونه سره وجنګوي نو سورلیو ته یې ویلي وو چې تاسې ښکته شئ چې مونږ بسونه سره په جنګ اچوو چې تاسې ژوبل نه شئ. سورلیو ورته ویلي وو چې مونږ درته دومره بېغیرته ښکاره شولو چې له بسونو نه ښکته شو او تاسې ځانته پرېږدو نو مونږ هم په بسونو کې کېنو او تاسې ځانته نه پرېږدو. **دې ته وایې غیرت.**

دویمه قصه: د یو چا کورته مېلمه راغلی و نو د کور خاوند ډېرې منډې ترړلې کړې وې چې مېلمه ته کوم پسه حلال کړي خو پسه یې نه و پیدا کړی او یوازې کوم چرګ چې په کور کې یې درلود هماغه یې ورته پوخ کړی و. شپه چې تېره شوې وه او سبا ته مېلمه رخصتېده نو کوربه دباندې خپل خر چې ولاړ و هغه یې په چره ایز ټوپک ویشتلی و. کوربه مېلمه ته مخ را اړولی او ویلي یې و چې اشنا بېګاه مې ډېر کوشش وکړ چې پسه درته حلال کړم خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسه مې پیدا نه کړ نو دا خر مې ځکه ستا په مخکې وویشته چې تا ته وښیم چې زه له تاوان نه نه وېرېږم که نه پسه مې درته حلالولو. دې ته وايي میلمه پالنه او غیرت.

نوټ: نو تاسې اوس قضاوت وکړئ چې له داسې ملت سره څوک ډغرې وهلی شي چې دا یې ذهنیت د مېلمه پالنې او غیرت وي.

د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنیني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه

د ډسمبر۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

ټاکنې په هر ملک کې سیاسي، حقوقي او تخنیکي اړخونه لري. کله چې د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کمیسیون د یو سلسله سیاسي بحثونو او ستونځو نه وروسته سږ کال د جولای په میاشت کې د افغانستان د حکومت له خوا جوړ شو، کاوون کاکړ او زه هم د دغه څوارلس کسیز کمیسیون غړي وو. مونږ د کمیسیون محترمو غړو ته په وار وار وړاندیزونه وکړل چې د فرمان له مخې مونږ باید لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال وړاندیزونه حکومت ته وړاندې کړو ترڅو ټاکنې په خپل وخت تر سره شي او له بحران سره مخامخ نه شي مګر د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کمیسیون اکثرو غړو زمونږ د دواړو غړو وړاندیزونو ته غوږ ونه نیوه او ټول وړاندیزونه یې په یوه کڅوړه کې حکومت ته وړاندې کړل او د دې تفکیک یې نه وکړ چې کوم یو د دې وړاندیزونو لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال (د کمیسیونونو تغیرول، د رایو باطلول، د انتخاباتي نظام تغیر...) دي. نو پر دې اساس مونږ دواړه مجبوره شولو چې د کمیسیون له غونډو نه خپل تحریم په علني توګه اعلان او د ټاکنو د اصلاحاتو د کمیسیون له وړاندیزونو سره خپل مخالفت وښیوو.

زمونږ د بایکاټ یواځینی هدف دا و چې د کمیسیون وړاندیزونه تخنیکي، سیاسي او حقوقي ستونځې لري او هم د افغانستان په موجوده شرایطو کې عملي جنبه نه لري او پر دې سربېره که دا فرمان عملي شي، د افغانستان راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ او بحران سره مخامخ کوي او پایلې به یې ولس ته د منلو وړ نه وي. مونږ خپل وړاندیزونه په لیکلې توګه حکومت ته ورکړل خو حکومت هم په ډېره عجله بې له دې چې د دې فرمان حقوقي، تخنیکي او سیاسي اړخونه وڅېړي په عاجله توګه تقنیني فرمان صادر کړ.

دا چې نن پارلمان د حکومت تقنیني فرمان رد کړ، د دې فرمان ردول راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ سره مخامخ کړې او مونږ همدا غم ژاړه چې د ټاکنو د بحران مخه باید له وړاندې نه ونیول شي. که څه هم د دې فرمان ردول حکومت او هم د ټاکنو د اصلاحاتو کمیسیون لپاره یوه ضربه ده خو د دې ترڅنګ د دې فرمان ردول حکومت ته فرصت په لاس ورکوي چې پارلماني ټاکنې په راتلونکې کال کې د ټاکنو د موجوده قانون په چوکاټ کې ترسره کړي په دې شرط چې حکومت له اوس نه لازم تصامیم ونیسي ـ او هېواد په راتلونکي کال کې له سیاسي بحران نه وژغوري.

لومړی او تر ټولو مهم سوال دا دی چې د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې پارلماني ټاکنې باید څه وخت وشي نو باید د هماغې مودې په دننه کې د داسې اصلاحاتو وړاندیزونه وشي چې د تطبیق وړ وي. زمونږ په اند چې څومره مونږ د سیاسي ډلو، مدني ټولنو او عام خلکو غوښتنو ته غوږ نیولی او مشورې مو کړي دي، د دوی غوښتنه همدا ده چې ټاکنې باید خامخا په راتلونکي کال کې تر سره شي او د هېواد د سیاسي ثبات لپاره حتمي ګڼل کېږي. نو پر دې اساس په ټاکنیز نظام کې هر ډول تغیر په یوه کال کې نا شونی دی. خو اما په لنډ وخت کې د موجوده سیستم په چوکاټ کې داسې اصلاحات راتللی شي تر څو په راتلونکې ټاکنو کې تر ډېره حده د تقلب مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونيول شي. مونږ پر دې باور يوو چې يوازې د ټاکنو د نظام په تغير سره د تقلب مخه نه نيول کېږي او حتي د دې امکان زيات دی چې هر تغير که په عجله کې رامنځته کېږي د تقلب کچه به لا نوره هم زياته کړي. په ټاکنو کې ځو مسايل ډېر مهم دي. د رايپاڼو د چاپ، انتقال او رايه اچونې او رايو شمېرنې د بهير لپاره، قوي او واضحه تدابيرو د نيولو او دقيقې څارنې اړتيا ده تر ځو ولس او د نوماندانو او د هغوی د استازو د ټاکنو پر پروسه باندې اعتماد لوړ شي. په دې مورد کې د کميسيون د کارکوونکو د ګمارولو د پروسې شفافيت، د مدني ټولنو او مطبوعاتو د پارټنرشيپ او مثبت رول، د دولتي چارواکو او هم محلي زورواکو عدم مداخله په ټاکنو کې مهم رول لوبوي.

د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ

د ډسمبر ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، ويرجينيا، امريکا

پرمختللي هېوادونه خپل تاريخ په سمه توګه ثبتوي او تحريف يې نه کوي. د شو تاريخي پېښو نه ګټه اخلي او له بدو تاريخي پېښو نه عبرت. متاسفانه په افغانستان کې زمونږ تاريخ سم نه دی ليکل شوی او تحريف او مبالغه پکې ډېره زياته شوې ده. د جدي شپږمه چې په ۱۹۷۹م کال کې پر افغانستان باندې د روسانو د يرغل له ورځې سره مصادفه ده دا هم يوه له هغه ورځو نه ده چې مونږ بايد ترې عبرت اخيستي وای، په خپل ځان متکي شوي وای او د پردو هوراګانو ته بايد چکچکې مو نه وای وهلې او د دنيا جنګونه مو کورته نه وای راوړي. د ګاونډيانو او نړيوالو سره مو رابطه ساتلې وای خو د هغوی د دايمي مرستو په طمعه نه وای ځکه په سياست کې نه

دايمي دوست شته او نه دايمي دښمن. چيناپان هر بحران ته فرصت وايي او له بحران نه ګټه اخلي. اما افغانانو له بحران نه خو ګټه هېڅکله نه ده اخيستې بلکې له فرصتونو نه يې هم ګټه نه ده پورته کړې. دا پورته ليکنه پژواک خبري آژانس هم خپره کړې ده: http://goo.gl/gxQ1P9

خبرتيا

د ډسمبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

پرون يو چا کوشش وکړ چې زما د فيسبوک اکونټ له لارې زما د ای فون ادرس بوک او ايميلونو ته داخل شي. ما ورته خړ خړ کتل خو دې ماهره غل په داسې چالاکۍ سره ادرسونه لټول چې زه هم ورته حيران وم. يو زوی مې خوا کې ناست و نو راته يې وويل چې ای فون مړ کړه او بيا د کمپيوټر له لارې د فيسبوک اکونټ پاسپورډ بدل کړه او هم فيسبوک اکونټ موقتي بند کړه. هماغسې مې وکړ د اوس مهال لپاره د دې غل له شره خلاص شوم. ګورئ ای فون هم د کمپيوټري غلو (هيکرانو) نه مصوونه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امريکا د ويرجينيا ايالت کې دالس هوايي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ له موزيم نه کتنه

د ډسمبر د مياشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م

پرون د خپل دفتر د ملګرو (استاد حميدالله ناطق، پوپل حبيبي، نقيب خپلواک) او زوی مې ضيا، سره د امريکا د ويرجينيا ايالت د Dulles هوايي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ موزيم نه مو کتنه وکړه. د موزيم ټولې الوتکې او د هوانوردۍ افزار دلچسپه و خو د ټولو نه مهم د Discovery Shuttle هوايي بېړۍ چې د ځمکې په مدار يې تقريبا ۲۴۰ ميلونه کيلومتره پرواز د ۱۹۸۱ م کال نه تر ۲۰۱۱م کاله پورې کړی و وليدله. له دې نه مهمه مو د هغې الوتکې ليدنه وه چې د جاپان په هيروشيما سيمه باندې د اتوم بم استعمال کړی و. دوی د خپل تاريخ خواږه او ترخه ټول ساتي.

يوه خاطره د شهيد سردار احمد په ياد

د حمل دويمه نېټه کال ۱۳۹۳ هجری، شمسی

هره وژونکې پېښنه دردوونکې او تراژيدي ده. نن مې د شهيد سردار احمد د دوه ماشومانو ښايسته عکسونه په فيسبوک کې وليدل چې له خپل پلار سره خوشاله ناست دي. دا دواړه ماشومان له خپل مور او پلار سره يو ځای د حمل د مياشتې له لومړۍ ورځې نه مخکې ماښام په بې رحمانه توګه د کابل په سرينا هوټل کې د بريد کوونکو له خوا ووژل شول. په دې پېښه کې زموږ يو تن ګاونډی د عبدالله په نامه چې پخوا د کابل د سرې مياشتې رئيس و هم شهيد شو. د سردار احمد بل زوی په کوما حالت کې دی. ما ته د ۱۹۹۰ م کال د ډاکټر سعادت شګيوال مړينه راپه ياد شوه چې د پېښور په شاهين ټاون کې چا شهيد کړ او د هغه زامنو زما له زامنو سره په مکتب کې يو ځای سبق وايه؛ نو مازيګر چې کورته راغلم، زامنو مې د کور دروازه زما موټر ته خلاصه کړه او سمدستي يې راته وويل چې زموږ د همصنفيانو پلار خو چا مړ کړ. له سترګو نه مې اوښکې لاړې او ځان مې شهيد حساب کړ، له ځان سره مې وويل که زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړشم او زما زامن همداسې بې سرپرسته پاتې شي نو د دوی به څه حال وي او څوک به يې اوښکې پاکې کړي. که موږ د شهيد سردار احمد په قالب کې ځان وګورو نو د دې دردوونکې پېښې ژوندی انځور به وګورو. دا دردوونکې پيښه له هر لحاظه نه د غندلو وړ ده.

د پکتيکا د ارګون د پېښې غندنه

عکس: له رويټرز آژانس نه

د جولای د مياشتې ۱٦مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د پکتيکا د ارګون په سيمه کې د پرون ورځې حمله بايد په کلکه وغندل شي. دغه پېښه د ارګون ښار په منځ کې د عامو وګړو په منځ کې د موټر د انتحاري حملې په ترڅ کې رامنځته شوله چې د سلو په شاوخوا کې کسان پکې شهيدان او په لس ګونو نور ټپيان شول. دا وحشيانه حمله د روژې مياشتې په دې مبارکو ورځو کې د عامو خلکو په منځ کې د اسلامي او انساني اصولو په ضد عمل دی په هيڅ ډول توجيه کيدای نه شي. پرونۍ خونړۍ حمله د احمدشاه بابا په مېنه کې هم د غندلو ده او همداسې د هيواد په نورو سيمو کې چې هره ورځ بېګناه افغانان په بېلا بېلو ډولونو په شهادت رسي ټولې دا پېښې زړه دردونکي دي. زمونږ ټش په نامه چارواکي او مشران لا هم د خپلو ګټو او قدرت ته رسېدو په خاطر ګډوډي غواړي او نه شرمېږي چې دا وطن په سرو لمبو کې سوځي.

د تليفونو د کمپنيو غلا په ښکاره ورځ

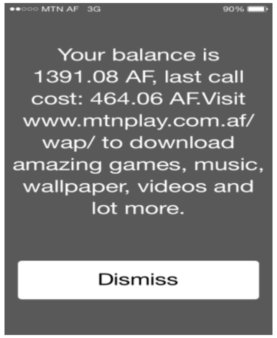

د جولای د مياشتې ۱۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴، کابل

د مخابراتو محترم وزير سنګين صيب او د مخابراتو وزارت معين محترم ايمل مرجان صيب او د دغه وزارت نورو چارواکو ته خلاص ليک!

ګرانو دوستانو! دې وختونو کې د تليفوني شبکو په هېواد کې د نورو زياتو لانجو او د موقع نه په ګټه اخستنې سره د خلکو د تليفونو نه په داسې ښکاره ډول غلاوې او دوکې شروع کړي دي چې هېڅ اندازه نه لري. ايا تاسې د دې مسووليت نه لرئ چې د دې شبکو د غلاو مخه ونيسئ؟ دا د دې معنی نه لري چې يو څوک دې تاسې ته عارض شي او بيا تاسې پوښتنه وکړئ څکه يو کس د ورځې د پنځو يا لس افغانيو په خاطر نه شي کولی چې خپل شکايت ستاسې د پروسيجرونو له لارې تعقيب کړي څکه د مور نه يې لور غټېږي.

روشن کمپنۍ له مانه دوه زره افغانۍ په رڼو سترګو ووهلې. اوس مې ام ټې ان واخيست. دا هم د هغه نه بدتر دی. ماته چې تليفون راځي له هغه نه هم پيسې وهي او زه چې چا ته زنګ وهم هم يې کټ کوي. څو ځلې مې د دوی د خدمتونو څانګې ته شکايت وکړ هيڅ نتيجه يې ورنه کړه. بيګاه يې لس دقيقې منتظر وساتلم او بيا يې ځواب رانه کړ. په اخره کې له دوی سره د اړيکې پيسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې هم له مانه کت کړې. دا عکس وګورئ چې له بهر نه ماته تلیفون راغی دوه دقیقې غږېدلی یم چې باید پیسې په هغه نفر چارج شوې وي خو لـه مانـه یـې ۴۶۴ افغانۍ کټ کړې دي. سبا ته یې دفتر ته ورځم او ګورم چې زمـونږ لانجـه څه نتیجه ورکوي او که نه؟

د خدمتونو سروس اول تا باندې څو دقیقې خپل اعلانات اوري او پیسـې هـم په تا چارجوي. دا دی انصاف او دا دی پـه ښکاره ورځ چـور. کـه دا د تلیفونـو کمپنۍ هره ورځ لس افغانۍ په دې ډول له افغانانو نه په ښکاره سـترګو ووهـي نو که لس میلونه کسان تلیفون ولري نو دوی د ورځې سل میلیونه افغـانۍ غـلا کوي. زما د ثبوت لپاره دا عکس وګورئ. څوک شـته چـې لـه دوی نـه پوښـتنه وکړي او که نه افغانان د تلیفونو د کمپنیو پر ضد باید بل موازي حکومت جـوړ کړي تر څو جان کیـري[1] راشي او د دوی پوښـتنه وکـړي او دا مسـئله د ملګـرو ملتونو د امنیت شورا ته محول کړي څکه د افغانستان د امنیت شورا خـو د دا ډول ورو شیانو پوښتنه نه کوي.

[1] د جمهوری ریاست د دویم پړاو د انتخاباتو په خاطر د امریکې د بهرنیو چارو وزیرجان کیری افغانستان ته راغلی و چې د دواړو نوماندانو داکتر اشرف غنی او داکتر عبدالله تر منځ د رایو د شمیرنی په سر منځګړیتوب وکړي.

مدیریت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري

د جولای ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن راته زما د دفتر یو همکار دا پورته عکس راولېږه او رانه یې پوښتنه کړې وه چې دا عکـس د چـا دی؟ عکس ډېـر جالبـه و او ښـه مـدبر ماشـوم راتـه معلومېده خو ومې نه پېژاند څکه دا عکس ما د اول ځل لپـاره ولیـد. بیـا یـې راته ولیکل چې دا د غازي امان الله خان د وړوکوالي عکس دی. رښتیا چې په ډېر جالبه انداز کې ولاړ دی چې د دې د سن او سال نـه یـې اکـټ ډېـر لـوړ دی.

یوه قصه راپه یاد شوه چې زما یو ملګری خدای دې یې وبښـي اوس نشـته، ویلې چې په ماشومتوب کې که کوم ماشوم نورو ملګرو ته ویلې چې زه له چا سره په لوبو کې ملګری شم؟ نو دا ماشوم د مشرتابه لیاقت نـه لـري او کـه کـوم ماشـوم وویلـې چـې لـه مـا سره څـوک ملګـري کیـږي؟ نـو دا ماشـوم د مشرتوب او مـدیریت لیاقـت لـري. خبـره راتـه دقیقـه ښکاري. مـدیریت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهبري فطري د انسان په خټه کې اغږل شوې ده. که يو سړی هرڅومره په مديريت او سياست پوه وي خو که د ده په خټه کې د مديريت او سياسي مشرتوب دروني انګېزه نه وي نو نه ښه مدير کېدای شي او نه ښه سياسي مشر.

له دې عکس نه داسې معلومېږي چې د امان الله خان په خټه کې سياسي مشرتوب او مديريت اغږل شوي وو خو دا چې د وطن عيني او ذهني شرايط يې سم نه و ارزيابي کړي نو خپل اهداف يې عملي نه شول کړای. د هر سياسي حرکت د کاميابۍ لپاره، ښه مدبر مدير، پوه مشر، مخلص ټيم، د ښو او عملي اهدافو ټاکل مهمې ځانګړتياوې دي چې د بريالیتوب سبب ګرځي.

د فيس بک د هرې ليکنې په اړوند همېشه مثبتې او منفي تبصرې دوستانو کولې او همېشه د بحثونو لړۍ نور اړخونه پيدا کول. نو د امان الله د وړوکوالي د دې عکس په اړوند هم تبصرې ډېرې زياتې وشوې چې د بېلګې په توګه يو څو تبصرې دلته رانقلوم.

عبدالوکيل اټک صيب ليکلي و:

ستاسې د ليک نه يوه پوښتنه پيدا کېږي چې مديريت او مشرتوب يو دی که جلا؟ تاسې وايئ کېدای شي ښه مدير و خو شرايط يې ښه نه و ارزيابي کړي؛ نو څنګه ښه مدير شو؟

ما ورته په ځواب کې وليکل:

اټک صيب! تاسې پوښتنې ژورې دي او ژور بحث غواړي. د مديريت او مشرتابه اوصاف پخوا جدا و خو اوس دا ثابته شوې چې دا دواړه لازم او ملزوم دي. دا سمه نه ده چې د مدير هر کار به کامياب وي. ځکه هغه په شرايطو پورې اړه لري. که امان الله خان ښه مدير نه وای نو قدرت يې نه شو

نيولی او که ښه سياسي مشر نه وای نو د استقلال اعلان يې نه شو کولی. خو دا چې وروسته له ناکامۍ سره مخامخ شو، څه د ده محاسبه سمه نه وه او څه بېروني فشارونه و. خدای دې وکړي چې تر يوه حده مې ستاسې ځواب ويلی وي.

اټک صيب بيا وليکل:

زه وايم چې د دې تصوير نه د غازي امان الله خان مديريت او مشرتوب دومره نه ښکاري لکه څومره چې ترې پردی کلتور ښکاري دومره پخوا او دا جامه؟ غازي لالا ته همدا جامه بده بلا شوه چې انګريزي استعمار پرې تور پورې کړ او مونږ يې د يوه غله د ژي لاندې راوستو.

امين مدقق صيب ليکلي و:

زه فکر کوم اوس هم هماغه تعريف صدق کوي او هغه دا چې مدير يو جوړ شوی سيستم اداره کوي خو مشر پخپله سيستم جوړوي او بيا يې مخته وړي. کاميابي او ناکامي هم په دې پورې اړه لري چې يو مشر- څومره جامع او پوخ سيستم جوړوي نو د کاميابۍ چانس يې زيات دی. زما په اند هغه ولسمشران يا شهزاده ګان چې ورته پاتې سيستم رهبري کړي تر ډېره مديران دي نه مشران. مثلاً زما په اند احمدشاه بابا مشر و خو تيمور شاه چې د پلار سيستم يې صرف مخته بوته يوازې يو پاچا او مدير و.

د مدقق صيب په ځواب کې ما وليکل:

مدقق صيب سلام! د منجمنت پر اساس د مديريت او ليډرشيپ اوصاف پخوا جدا و خو اوس يو ليډر بايد ښه مدير هم وي. مديريت بيا نو د وړې کچې نه نيولې تر غټې هر کچې پورې رسي. که سړی د دې عکس تصوير ته ګوري نو د ده د لباس منظم توب د مديريت نښه ده. که يو سړی خپل ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم نشي سمبالولی نو څنګه به نور مديريت سم کړي. په هر وخت کې د ملک او وطن د چارو سمبالولو ته مونږ ښه مديريت او ليډرشيپ ته اړتيا لرو. دا طبيعي ده چې په هر انسان د هغه د چاپېريال حالات، کورني ژوند، اقتصاد او داسې نور اجتماعي او سياسي حالات تاثير لري. امان الله خان باندې هم دغه پورته حالاتو خامخا تاثير درلود. يوه قصه مې د انګلستان د شهزاده چارلس راپه ياد شوه بل وخت کې به يې وليکم روږه ماتې نږدې ده.

حيات پياوړي صيب ليکلي و:

مونږ په کوچنيو خبرو پورې سولېږو او اصلي کار را څخه پاتې وي.

فريدون بارکزي صيب ليکلي و:

په ډېر تاسف سره بايد ووايم چې موږ تر اوسه لا د غازي کار نامو ته د شک په سترګه ګورو او هغه ته خارجي نوم ور کوو. موږ ډېرو بهرنيو شيانو ته په خپل ورځني ژوند کې ځای ورکړی دی، د مثال په ډول په خارجي اسعارو معامله کوو، د بهرنيانو مرستې غواړو، په بهرني موټرو کې سپرېږو، د خارجي ټيکنالوژي نه ګټه اخلو...خو دې ټولو ته هيڅ څوک هېڅ هم نه وايي، اما که چا خارجي جامې واغوستلې بيا يې د افغاني دود سره سم نه بولو او ان تر دې چې د بهرني ټاپه پرې وهو. موږ ټول د هغو کسانو د کارونو عيني شاهدان يو چې پوره افغاني جامې يې پر تن وې خو کردار يې د ځناورو نه هم بدتره وو. او اوس هم دغه کسان په افغاني جامو کې پټ د افغانانو وينې څښي. متاسفانه موږ افغانيت په جامو او نورو ظاهري شيانو باندې تړلی دی، خو که په اصل کې ورته وګورو، د يوه افغان لوی وياړ ميلمه پالنه ده، د ظلم په مقابل کې درېدل دي، د پردو غلامي نه منل دي، د نورو د مال او عزت خوندي کول دي، د نورو د مرستې نه پرته پر خپلو متو تکيه کول دي او بلاخره د يوه ودان او پياوړي افغانستان غوښتل او د هغه لپاره هڅې کول

دي. افغاني جامې اغوستل او داسې نور بې ارزښته دودونه پر ځای کول د هېواد په ودانولو کې هيڅ رول نه شي لوبولای، د دې لپاره يوه افغانه روحيه او عمل په کار دی.

که مو هېر وي نو در په ياد به يې کړم چې غازي د پورتنيو ټولو افغاني خصوصياتو څښتن و. د افغانستان د خاورې اصلي ساتونکی او ستر رهبر و. د ملي حاکميت او ځمکنۍ بشپړتيا لوی مدافع او په نړۍ کې د افغانستان د لوړ مقام غوښتونکی و. د اوسني افغانستان د سياسي، نظامي، عدلي او قضايي، اجتماعي، او اقتصادي نظام بنسټ ايښودونکی و. الله پاک دې يې وبښي او روح دې يې ښاد وي.

رفيع الله نوابي صيب ليکلي و:

مياخيل صيب! زه هم ستاسو سره په دې خبره کې هم نظر يم. ستاسو په خبرې پورې را په ياد شو چې زمونږ يو کليوال دی چې نه يې ښونځی او نه يې لېسه ليدلې، خط ليکل او لوستل يې څه کوې (چې يعنې نه يې شي ليکلی) خو الله تعالی داسې مدبره پيدا کړی چې د کلي هغه ستونځې چې حکومت يې په کلونو کې فيصله کولی نه شي، دی يې په ډېر لنډ وخت کې او په ډېره معقولانه توګه حل و فصل کوي او دا مديريت يا امريت د هر چا د وسې دنده نه شي کېدای او ريښتيا هم هر څه په تعليم نه دي. استعداد او لياقت خدايي دي ځينې شخصيتونه مونږ لرو چې دوکتورا او يا به ماستري لري خو دا جرات او استعداد نه لري چې ښه مديريت او يا هم امريت وکړي.

تبصرې ډېرې وي خو بعضې لږ د چوکاټه خارجي او يا هم نورو قومونو او اشخاصو ته په کې ښکنځلې ليکل شوي وي. نو ما ورته په اخره کې وليکل چې د ټولو دوستانو د تبصرو نه مننه. دا تبصرې به زما د مخکتاب د دويم ټوک يوه برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاره! دا جان کیري راته ډېر ډېر مه ځلوئ

د اگست ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

یاره! دا جان کیری راته ډېر ډېر مه ځلوئ زه یې هم پېژنم، مشوره یې منو، مرسته یې منو خو مونږ باید هم ورته سمه مشوره ورکړو چې زمونږ په کارونو کې گوتې ونه وهي او د وطن د خیر خبره ورته وکړو ځکه زمونږ د وطن په خیر کې د دوی خیر هم شته دی.

مونږ ورته مشوره ورکړې وه چې مداخله په انتخاباتو کې نه ده په کار، د یو ځانگړي نوماند نه باید ملاتړ ونه شي، د سیاسي پروسې، د یو با اعتباره ټولټاکنو او سیاسي انتقال د قدرت حمایت باید وشي، بې له انتخاباتو او د هغه د پایلو د منلو نه بله لاره چاره نشته.

دا دوه کاله پخوا خبره وه چې اوس هم زه په همدې عقیده یم چې د افغانستان د ثبات لپاره د پایلو د ژر تر ژره نهایي کولو نه بله چاره نشته. که دا پایلې ژر نهایي نشي او ونه منل شي دا د افغانستان د راتلونکې په خیر نه ده. ټاکنې د افغانستان راتلونکی ټاکي او که دا کار ونشي-نو افغانستان له لویو ستونځو سره مخامخ کېږي او دا به په راتلونکي کې انتخاباتو ته او هم د ډیموکراسۍ پروسې ته یوه لویه ضربه وي. دا عکسونه کابل ته د جان کیري د وروستیو سفرونو نه دي بلکې د ۲۰۱۲ کال داپریل د میاشتې د ۲۸ مې نېټې د سفر دي چې مونږ ورسره کتنه درلوده.

په پورته لیکنه بعضې دوستانو منفي او مثبتې نیوکې کړې وې چا امریکایانو ته ښه نه ویل او چا مجاهدینو ته بد رد لیکلي و او ځینې دوستانو داسې تبصرې هم کړې وې چې گوندې ما هم ځان مهم ښکاره کړی دی چې د امریکا د خارجه چارو وزیر جان کیري سره پېژنم نو ما بیا د دوی د تبصرو په اړوند دا لاندې عمومي تبصره ولیکله:

د فیسبوک یو شمېر دوستان زه له نږدې نه پېژنم او هم ما پېژني خو یو شمېر زیات نور د فیسبوک دوستان دي چې سره فیسبوکي اړیکې لرو او تعداد یې زرگونو ته رسېږي، د دنیا په بېلابېلو هېوادونو او یا د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې اوسېږي، هر یو د ځانگړو نظریاتو خاوندان دي او د هر چا لر لید سره فرق لري. مونږ چې کله کله خپل نظریات سره شریکوو، په لیکنو سره تبصرې کوو او لایک کوو یې نو هدف دا دی چې د یو بل د لیکنو او تجربو نه زده کړه وکړو. که ښه تجربه وي باید ترې گټه واخلو او که ناکامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه وي باید تکرار یې نه کړو. په بعضې مواردو کې مونږ سره هم نظره یوو او په بعضې مواردو کې هم نظره نه یو. زما لیکنې هم پـه همـدې منظـور دي چې څنګه د هر چا د منفي تبصرو او انتقادونو تحمل وکړای شـو، د یـو بـل د لیکنو نه زده کړه وکړو، مونږ باید تحمل پذیره اوسو او بعضې وخـت بایـد پـه خپلو خیالي احساساتو یو څه کنټرول راولو. زما په دې لیکنه او یا د عکسـونو په لیدو د دوستانو تبصرې مې سر په سترګو قبولي دي او مطلب مې همدا و چې بحث پرې وشي. که بـېلا بېـل کسـان یـوه عکس تـه لـه څـو اړخونـو نـه همزمان جلاجلا وګوري نو د هر چا برداشت خامخا جدا وي ځکه لـه هـر اړخ سره جلاجلا نور شیان سرړی ګوري او دا د دې معنی نـه لـري چـې ګونـدې د هر چا خبره سمه نه ده ځکه د هر یو کس لیدنه او برداشـت سره فـرق لـري. بله خبره چې مهمه ده هغه دا ده چې ښـه لیکـوال او مقـرر هغـه دی چـې یوې خاصې موضوع په چوکاټ کې بحث وکړي نه دا چې موضوع یوه وي او تبصرې د نورو شیانو پرې کـوي. زمـا د دې عکس او تبصـرې موضـوع ډېـره واضحه ده، کنایه او نظر مې هم ډېر واضح دی.

خبره دا نه ده چې څوک له چا سره عکس وکاږي ځکه په عکسـونو ایسـتلو له یو چا سره څوک نه غټېږي او نه وړوکی کېږي. مونږ عکسونه هره ورځ لـه هر چا سره وکاږو او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې مـونږ سره هـم نظـره یوو. که په دې یو عکس کې وګورئ نو ډاکټر صیب عبدالله، اتمر صیب او زه سره ښکارو خو په دغه وخت کې زمونږ د دریواړو نظریات، تګ لاره او ټیمونه سره جلاجلا و خو بیـا هـم سره ناست و او د افغانسـتان پـه مسـایلو مـو سره بحث کاوه. دا چې امریکا نفوذ لري او که نه هغه جلا مسئله ده، تاسـې پـوه شه او تبصرې مو. نیت مې د افغانستان ابادي او د افغانانو سوکالي ده او په دې لاره کې مې تر خپله وسه هلې ځلې کړي او کوم یم. نه د چا شاباسي تـه ضرورت لرم او نه د چا تشویق ته. د امتیازاتو د اخستلو په خاطر مې د هیچا

چاپلوسي نه ده کړې که هغه خارجی دی او که داخلی او بلکې همېشـه مـې ډېر امیتـازات لـه لاسـه ورکـړي دي. د ځان سـپیناوي تـه ضرورت نـه لـرم. ستاسې سر مې ځکه په درد کړ چې هدف مې د دې اوږدې تبصرې نه همدا دی چې مونږ باید ټولو موضوعاتو ته له هر اړخه وګورو تر څو د ټولـو خـواو د پوره تصویر په لرلو سره قضاوت وکړو. ستاسې د سوکالۍ په هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د والدینو مسوولیت د اولادونو پر وړاندې

د سپتمبر۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م کال، کابل

زه په په خپله پر دې عقیده یم چې د والدینو اول مسوولیت دا دی چې خپل اولادونو ته د تعلیم او تربیې سمه زمینه مساعده کړي او دویم مسوولیت یې دا دی چې خپلې کورنۍ او اولادونو ته دښمني ګاني پرېنږدي. د والدینو مسوولیت دا نه دی چې د حلالو او حرامو له لارې خپلو اولادونو ته سرمایه وګټي، لوړپوړي ودانۍ، مارکیټونه،کورونه او باغونه ورته جوړ کړي. که څوک د خپلو اولادونو پر وړاندې مسوولیت نه شي ادا کولی نو زما په اند هغه کس ولس او خلکو ته هم خدمت نه شي کولی. که هره دنده د هر چا په هر ځای کې وي نو باید د خپلې کورنۍ او اولادونو پر وړاندې بې تفاوته او نه اوسي. د ټولو مسوولیتونو او ستونځو سره

په تېرو څلور لسیزو کې ما تر یوه حده د اولادونو پر وړاندې خپل مسوولیت ادا کړی او د تعلیم زمینه مې دوی ته برابره کړې وه او دوی هم خپلو زده کړو ته په سختو شرایطو کې دوام ورکړی دی. هدف مې د ځان او یا کورنۍ په هکله تبلیغ نه دی خو پرون زما دویم زوی ضیا محمود میاخیل، زما د مشر زوی ډاکټر نایل محمود میاخیل یو پوستر راولیږه نو زیات د خوشبۍ احساس مې وکړ نو ځکه مې دا څو کلمې ولیکلې او هغه دا پوستر مې د تاسې سره شریک کړ. خدای دې ټولو افغانانو ته صالح اولادونه ورکړي چې هم ځانته، هم خپلې کورنۍ ته او هم وطن ته خدمت وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنگه په امریکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت تصور تقویه شي؟

د اکتوبر ۱۵مه نېټه کال ۲۰۱۴م، واشنګټن

د تېرو دوه ورځو نه راپه دېخوا د افغانستان په امنيتي، اقتصادي او سياسي حالاتو باندي د متحده ایالتو د صلحې انستيتيوت، درې لويې غونډې او هم د کانگرس د يو شمېر زیاتو غړو سره مجلسونه برابر کړي وو چې ما هم په کې برخه درلوده. په دې شپو ورځو کې د افغانستان د نوي منتخب حکومت په کله تصور مثبت خواته شوی او هغه کسان چې د افغانستان په چارو کې پوهېږي نو د امریکا له حکومت نه غواړي چې د افغانستان د منتخب جمهور ډاکټر اشرف غني د ریفورم اجنډا باید تقويه او حمايت تري وکړي.

په دې لړ کې د امریکا د سنا د فوځي چارو د کمېټې مشر- سناتور کرل ليون Senator Carl Levine ته یوه لویه غونډه برابره کړې وه چې د غونډې تفصيل په لاندې لينک کې کتلی شئ.

http://www.usip.org/publications/senator-levin-says-us-afghan-ties-require-better-informed-american-public

دا غونډه چې د متحده ایالتو د صلحې د انستيتيوت د بورډ مشر- او د امریکا د ملي امنيت پخواني مشر Steve Hadley له خوا په مخ بېول کېدله، ما سناتور ليون ته وويل چې انتخابات په هر ملک کې ولس تقسيموي خو د افغانستان ولس هغه چاته رايه ورکړې چې د ریفورم او د ښې حکومتدارۍ اجنډا او پلانونه یې درلودل. نو اوس د انتخاباتو جنجالونه بايد شاته واچول شي او د جمهور رئيس ډاکټر اشرف غني د ریفورم اجنډا بايد تقويه او حمايت شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا د یحیی خیلو دردونکې پېښه

د نومبر ۲۳ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د لندن په هوايي ډگر کې وم چې الوتکې ته ختم چې د پکتیکا ولایت د یحیی خېلو د ولسوالۍ بلې دردونکې پېښې خبر مې واورېد چې سل کسه ماشومان او ځوانان د یو خودکشه کس د حملې په پایله کې چې د والیبال د لوبې ننداره یې کوله شهیدان او زخمیان شول. دا ماشومان او ځوانان چې د لوبو کولو او لیدو لپاره راټول شوي وو په ناځوانمردانه توگه شهیدان او زخمیان شول.

ناځوانانو دا خو نه عسکري قشله وه او نه کومه سیاسي غونډه. دې ته به هم تاسې جهاد وایئ خدای مو په خپل قهر اخته کړه چې د دې زخمیانو میندې او پلرونه، خویندې او ورونه، او د افغانستان ټول ولس مو په وېر غمجن کړ.

د نږدې ملگري محمد حسن حسام مړینه

د مارچ ۱۵ مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کونړ

په ډېرې خواشینۍ سره مو خبر تر لاسه کړ چې د هېواد تکړه شاعر، لیکوال، قومي مشر- او ملي تجار، د فکر او عمل د جرگې د رهبرۍ شورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

غړي، محمد حسن حسام صیب د ورپېښې ناروغۍ له امله نن غرمـه لـه دې فاني دنیا نه لاړ او وفات شو. انا لله و انا الیه راجعون .

له حسام صیب سره د تر څو کلونو راپدې خوا مې ډېر وخت لـه نـږدې نـه تېر کړی و. د حسام صیب مړینه یوه لویه ضایعه ده، د خپـل وطـن او خلکـو سره یې خاصه مینه درلوده، د غریبو یې همېشه خیال ساته او همېشـه یـې د خیر لپاره کار کاوه. د حسام په شعرونو او لیکنـو کـې همېشـه د وطـن مینـه ځلېده او د ده نوم به د وطن د مینه والو د نومړ په لومړي سر کې ثبت وي.

د جمعې په ورځ د حسام صیب په شمول په خاص کونړ کې زمونږ په ځای کې سره یو ځای غرمه تېره کړه او پرون غرمه مو د ګڼو دوستانو سره د ده په کور کې، د کونړ ولایت د نورګل په ولسوالۍ کې تیره کړه او وعده مو سره وه چې د کونړ د یو بل مخور مشر، وکیل صیب غلام محمد خان ساپي جنازه به د نرنګ په ولسوالۍ کې په شریکه سره کوو او ماښام به په چغه سرای (اسعد اباد) کې د حاجي صیب فضل اکبر (معاون حاجي) میلمانه اوسو. د الله تعالی او بنده وعده سره یوه نه وي نو مونږ نن شپه له ډېر نږدې دوست او ملګری د خندا او صحبت نه محروم یو او ټول د غم په ټغر ناست یوو. غیـر د دوعـا نه بل څه نه شو کـولی. الله تعـالی دې جنـت فـردوس حسـام تـه پـه نصیب کړي. د حسام صیب کورنۍ او نورو ټولو دوستانو ته، د کونړ او افغانسـتان ولس ته مونږ دوستان چې نن شـپه سره پـه غـم کـې شریـک یـوو، د تسلیت مراتب وړاندې کوو .

جنازه به انشاالله سبا ته د ده په پلرني کلي، د نورګل په ولسوالۍ کـې وي. وخت به وروسته تعین شي. دا دوه عکسونه د جمعې د ورځې په خاص کـونړ کـې او د پـرون ورځـې د ده پـه کـور کـې، د حسـام صـیب د دوسـتانو لپـاره شریکوم چې له مونږ سره د یادګار په توګه پاتې وي.

د خوست تراژیدونکې پېښه او برمنګهم کې د نیالګیو ایښودل

د اپرېل د میاشتې دربیمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، برمنګهم، انګلستان

نن مو په برمنګهم (Birmingham) انګلسـتان کـې د ګرانـو دوسـتانو سره چکر وواهه او د انجینر صیب حسیب لطفي، عبدالله خان، ذبـیح الله عنایـت، امان خان، انجینر صیب عبدالروف او اجمـل جـان سره مـو نیـالګي وکـرل. د دې نیالګو نه به مونږ ګټه وانخلو خو د محیط زیست سره به مرسته وکړي او یو څه د ګټې باد به یې زمونږ وطن ته هم کېدای شي چـې راورسـېږي. مـونږ چې څه ښه کارونه په وطن کې او یا په نورو هیوادونو کې کوو نو باید په دې طمعه ونه اوسو چې ثمره به یې همدا مونږ خورو او کـه نـه نـو مـونږ یـې څـه کوو. که مونږ همدا روحیه په خپل وطن کې پیدا کړه چې د وطـن لپـاره کـار وکړو نه د ځان لپاره نو بیا مونږ کولو شو چې د جنګونو مخـه ونیسـو او خپـل وطن اباد کـړو. د وطـن د ابـادۍ او سـوکالۍ پـه صـورت کـې نـو بیـا زمـونږ شخصي، د کورنۍ او هم زمونږ د راتلونکو نسلونو ګټې خامخا خونـدي پـاتې کېږي. خو د افسوس ځـای دا و چـې مـونږ د خوسـت د نـاوړې او بوګنـونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې راپور تر لاسه کړ چې په لس ګونه زمونږ هېوادوال د مظاهرې په وخت چې خپل آواز د والي پر ضد اوچت کړي د يوې ناځوانه ځان وژونکې له خوا شهيدان او زخميان شول.

سوال دا دی چې ولې زمونږ په وطن کې وينه دومره ارزانه ده چې زمونږ په لسګونو هېوادوال په هغه او دغه وژل کېږي او زمونږ هېوادوال د څو محدودو کسانو د ناوړه ګټو قرباني کېږي، هره ورځ د دوی مينډې بورې کېږي، سرتورې يې کونډې کېږي او په لس ګونه ماشومان يتمان کېږي؟ ايا ولې وجداني مسووليت نشته دی؟

والي که هر څومره ښه سړی هم وي خو چې کله د ولس او د ده ترمنځ واټن دې مرحلې ته ورسېږي او دومره ولس يې مخالفت وکړي نو دی په خپله بايد دنده پرېږدي. جناب وکيل صيب چې ځان د ولس استازی بولي او په دې پوهېږي چې امنيت سم نه دی نو ولې خپل ولس له خطر سره مخامخ کوي کېدای شوای چې خپل اواز يې د مطبوعاتو او رسنيو او يا نورو لارو اوچت کړای وای ځکه دې هم په پارلمان کې، هم مطبوعاتو ته او هم جګ پوړو چارواکو ته لاس رسی درلود. واليان خو هسې هم سرپرسته و او بدليدونکي دي نو دا چې د داسې غونډو جوړول څومره ارزښت درلود او که نه جدا خبره ده. هغه چا چې د دې حملې طرحه جوړه کړې او يا يې عملي کړې ده ايا دوی به هم د انسانيت او اسلاميت طمعه لري؟ الله تعالی دې په دې ملت ورحمېږي.

عجيبه دنيا ده

د اپرېل د مياشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

عجيبه دنيا ده چې پرون درسره وي خو نن د دې فاني دنيا نه درسره خدای په اماني کوي. خدای ببښلی حسام صيب راسره تر يوې مياشتې دمخه و او هم ځارنوال صيب محمد حيدر تر نن سهاره ژوندی و. يو يې الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی په خپل مرګ رانه واخیست او څارنوال صیب نـن د وطـن د دوښـمنانو له خوا په جلال اباد کې په شهادت ورسېد.

منزل د ټولو يو دی خو سفر جدا جدا

الله تعالی دې په داوړو ورحمېږي.

واېي افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي لاندې انځو ته په ښه دقت سره وګورئ

د جولای د میاشتي ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون یو ملګری زما دفتر ته راغی او راته ویې ویـل چې افغانـان د پښـو پـه ځای په سر مزل کوي او نـوره دنیـا پـه پښـو مـزل کـوي نـو پـه دې اساس د افغانانو او دنیا ترمنځ د تفـاهم ژبـه نشـته. د دغـه ملګـري خبـره راتـه ډېـره عجیبه غوندې ښکاره شوله او ریښتیا هم ده ځکه افغانـان سرزوري خلـک دي نو ځکه په سر مزل کوي.

که څه هم زه په انځورګرۍ کې ښه نه یم خو د دې ملګري د خبرو مفهوم مې په دې لاندې انځور کې ترسیم کړ. که انځور ته وګورئ هغـه څـوک چـې په سر ځي نو هغه د نورو خلکو پښو ته خبرې کوي نو ځـای نـه نیسـي او کـه څوک په پښو ځي نو هغه یوازې د هغو کسانو پښو ته خبرې کوي څـوک چـې په سر ځي نو بیا هم د دوی خبرې ځای نـه نیسـي. ښـه بـه دا وي چـې هغـه کسان چې په پښو ځي، د یو بل د سرونو سره خبرې کولی شي نـو بایـد د یـو بل سره د تفاهم او هم غږی ژبه پیدا کړي که نه مونږ بـه یـوه سـتونځه هـم خپله حل نه کړای شو.

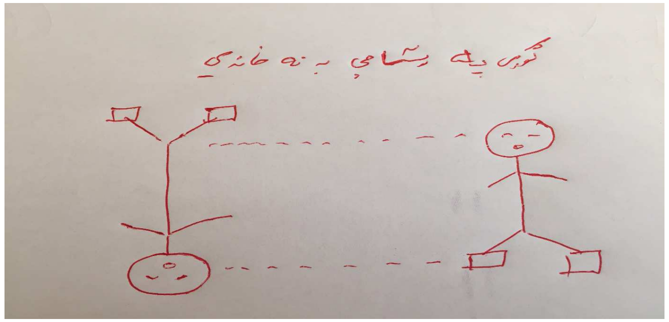

د سپټمبر د میاشتي ۲۱مه نېټه، کال ۲۱۰۵م:

د سولې د نړیوالې ورځې په نمانځونده کې پـه افغانسـتان کـې د سـولې لپاره د مدني ټولنـو د شبکې له خوا دا ایـوارډ ماتـه راکـړل شـو او پـه افغانسـتان کـې د سولې د راوستو په هکله زما د کارونو ستاینه یې وکړه. زه په افغانستان کـې د سـولې د مدني ټولنو د عمومي شبکې له مشرتابه نه مننه کوم چې دا ایوارډ یې ما ته راکړ او پـه افغانســتان کــې د د ایمــې سولې په اړه یې زما د کـارونو او لیکنو ستاینه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اختر د ورځې د لمسو رالیږل شوي تحفه

د سپټمبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډیر مې یاد شوي خو دا ژوند همېشه نیمګړی دی. دوی خو لا خاندي او خوشحاله دي یوازې د نیکه له مینې نه محرومه دي.

افسوس د هغو ماشومانو په حال چې د ناولي جنګ له امله نه په سر سیوری لري او نه یوه مړی ډوډی، نه ښوونځي ته د زده کړې فرصت لري او نه کالي پر تن، نه په کور کې مصئون دي او نه بهر، یتیمان دي نه د مور غېږ اوري نه د پلار او نیکه آواز، د حال نه په کرکه کې دي او راتلونکی یې نا معلومه دی.

الله تعالی دې زما د ماشومانو او لمسیانو په ګډون او خاصتاً د پاکو او معصومو ماشومانو په خاطر د افغانستان په ټولو وګړو رحم وکړي چې د امن او د سولې په فضاء کې ژوند وکړي. امین یا رب العالمین

27 October 2015

د هسپانیې له پادشاه شپږم فلیپ سره تر کتنې وروسته همدا شېبه د مادرید کلب په کنفرانس کې او ژمنه یې وکړه چې له افغانستان سره به خپله مرسته جاري ساتي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصميم گيرۍ په اړوند او هم د ساختار په هکله جدي تغيرات راشي ترڅو د نړۍ اوسنۍ ستونځې حل شي.

خواجه صديقي صيب د پورته پوسټ په اړوند ليکلي و:

رښتيا هم همداسې ده ګرانه مياخيل صاحب او ډېره دقيقه تحليل او نواقص د موجوده قرن په ګوته کړي. زما په اند مخکينۍ قرن د استعمار او نوی استعمار قرن و او اوسنی قرن د صادراتي حکومتونو قرن دی هسې د پسرلي او بهار نوم پرې باندې ږدي نه مرسل ګلونه پکې غوړېږي او نه بوی د شبنم ترېنه راځي فقط د وينو او بې ګناه انسانانو وژنه پکې وينو. او د ملل متحد مصنوعي رول او موجوديت هېڅ هم نشي کولای څه چې دغه پينځه دايمي غړي وغواړي همغسې کوي او د دوی پر سترګو هېڅ نه شنه کېږي او نه سور کېږي او اسماني تندرونه پر هر چا باندې دوی غورځولی شي. دا يو واقعي خبره يې کړې چې هر څه بايد بدلون ومومي او يو قدرت او حيثيت ملل متحد ته حد اقل دوی بايد قايل شي.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادريد، هسپانيه

د سوډان مشهور سياسي مشر صادق المهدي چې دوه دورې صدراعظم و او هم د اومه پارټۍ مشر دی چې ۱٦ کاله بند يې هم د نظامي ديکتاتورانو له لاسه ليدلی دی ښه او دلچسپه مجلس يې درلود. دی نهايت پوه او با تدبيره سياستوال او اقتصاد پوه دی او په ټول کنفرانس کې ډېر په واضحه توګه غږېده. د افغانستان په مشکلاتو مو هم خبرې سره وکړې او د افغانستان په ټولو ستونځو پوره اګاه و. صدراعظم المهدي په دې عقيده دی چې موجوده حکمتونو په زياتره هېوادونو کې خپل اعتبار له لاسه ورکړی دی او همدا شان د ملګرو ملتونو موجوده اداره په همدې شکل نه شي کولی چې د نړۍ ستونځې حل کړي بايد په دواړو ساحو کې چې هم په بحران ځپليو هيوادونو کې با اعتباره حکمتونه رامنځته شي او هم د ملګرو ملتونو په اداره کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادريد، هسپانيه

د چلي پخواني جمهور رئيس Ricardo Lagos راسره نن د خبرو په پينل کې يو ځاى و. دى پر دې عقيده دى چې د دې لپاره جوابګو يا Accountable حکمتونه رامنځته شي بايد داسې ميکانېزم وي چې د ولس اواز په محلي سطحه واورېدل شي، له ولس سره بايد خبرې وشي او ولس بايد په تصميم کې برخه واخلي. ده زياته کړه چې يو عمده ستونځه د پخوانيو بيروکراتانو دا ده چې دوى په ټيمي کار کولو باندې عقيده نه لري. که ولس په تصميم ګيرۍ کې برخه ونه لري که هر څومره ښه کار ولس ته هم وکړې بيا هم ولس حکومتونو ته د شک په سترګه ګوري.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، مادريد، هسپانيه

د مکسيکو پخواني صدراعظم Felipe Calderon سره مې د کنفرانس په حاشيه کې خبرې وکړې. مکسيکو هم د افغانستان په شان د مخدره موادو د قاچاق او په مخدره موادو د روږدو کسانو له زياتوالي سره مخامخ دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د هسپانيې د مادريد ښار

چې په وطن کې يې په وطن دې يو شان زړه درد کوي او چې له وطن نه بهر يې نو په وطن دې بل شان زړه درد کوي. د شپې نهه بجې وې چې له خپل هوټل نه ووتم چې گورم د مادريد ښار په يوه سړک باندې په سل هاو کسان په بايسکلونو سپاره دي د خوشحالۍ او د امن په فضاء کې چې موسم هم ډېر ښه دی، تيرېږي. کاشکې داسې امن زمونږ وطن کې هم وای، ارامي وای او خوشحالي وای، نه طبيعي افتونه وای او نه په لاس جوړ شوي افتونه.

په مادريد کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادريد ښار، هسپانيه

د مادريد ښار په زياتره رستورانتونو او قصابيو کې ډېر زيات د حيواناتو ورنونه چې په ښايسته کڅوړو کې پوښل شوي وي، ځوړول شوي دي. ما له يو چا نه پوښتنه وکړه چې د دې مالونو (ځاروېو) ورنونه ولې داسې ځوړول شوي دي او د دې فلسفه څه ده ځکه د داسې غوښو خرڅلا د اروپا او يا امريکا په نورو هېوادونو کې نه ليدل کېږي. دا غوښې لاندی شوي دي او اکثره د خوگ ورنونه دي. ده راته وويل چې د دې غوښو ځوړول هغه وخت په دوکانونو کې رواج وموندې چې جرمني غوښتل چې دا سيمه ونيسي نو خلکو د خوگانو د لاندې ورنونه د خپلو دوکانونو په مخکې ځوړول چې وښايي دوی يهودان نه دي ځکه يهودان د خوگ غوښه نه خوري.

دا لاندی دوی د کلونو کلونو لپاره هم ساتي او حتی يوه کس راته وويل چې د هسپانيې په سهيل کې چې کله د چا په کور کې ماشوم وشي نو بيا دوی لاندی کوي او د دې لاندې ورون تر هغه پورې ساتي چې کله دا ماشوم واده وکړي او بيا يې د ده د واده په ورځ په شريکه خوري. دا لاندی ډېر قيمته هم دی ځکه د ښه لاندې يو کيلو تقريبا ٦٠ يورو قيمت لري يعني يو کيلو تقريبا په ۳۵۰۰ افغانۍ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل په لور د مادرید له ښار نه خدای په اماني

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادرید ښار، هسپانیه

زما د سفر دويمه موخه دا وه چې خپله د ماسټرۍ شهادتنامه تر لاسه کړم، دا موخه مې هم حاصله شوه. د مادريد ښار ډېر ښکلی دی او ښه خلک يې هم د نورو اروپايي ښارونو د اوسېدونکو سره فرق لري او شايد علت يې دا وي چې د شرقي ټولنې نښې پکې شته دي ځکه دا سيمه يو وخت د مسلمانانو د امپراطورۍ جز و خو د پينځم ستون له لاسه خرابه شوله. نه پوهېږم چې دوی به يې اوس په خرابېدو خوشحاله وي او که خفه؟ د مسلمانانو اوسني حالت ته چې ګوري نو شايد خوشحاله اوسي.

دوستانو! ما د خپلې ماسټرۍ د شهادتنامې عکس ځکه خپور کړ چې تر څو زمونږ ځوان نسل ته يو څه تشويق شي چې زه په دې عمر کې سبق وايم نو له دوی نه هم وخت تېر نه دی او بايد زيات کوشش وکړي. پخوا به په

لږه انګليسي ژبه پوهېدلو او په دولسم شهادتنامه او يا حتی د دی نه په کم تحصيل يو څه ګذاره کېدله خو اوس يوه ماسټرۍ باندې هم سم کار په خپل همت او ضوابطو نه شي پيدا کولی. زمونږ ځوان نسل له نورو ستونځو سره سره، اوس او هم په راتلونکي کې له زياتو علمي رقابتونو سره مخامخ دی نو زيات کوشش ته اړتيا لري تر څو دوی په راتلونکي کې د ځان لپاره، د خپلې کورنۍ لپاره او هم خپل ولس ته د خدمت مصدر وګرځېږي. ځوان نسل بايد بهانې ونه کړي چې سبق نه شي ويلی. همدا زما نصيحت خپلو اولادونو او کورنۍ ته هم دی.

د الحاج محمد حسن حسام صیب په یاد

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

الله تعالي هر انسان ته جلاجلا عادتونه، پوهه او اجتماعي خصلتونه ورکړي دي. زیاتره اجتماعي کړه او وړه د انسان په خټه کې پـه فطـرتي توګـه اغـزل شوي دي. ډېری شیان سړی له یو بل نه په طبیعي توګه او یا د زده کـړې لـه لارې حاصلولی شي خو اجتماعي سلوک د هر سړي له بل سره فرق لري او یـو انسان د بل انسان ځای په ټولنه او اجتماع کې نـه شي نیـولی. خـدای بښـلی محمد حسن حسام هم یو له هغو انسانانو نه و چې د هغه تشه ډکول ممکنـه نه ده.

الحاج محمد حسن حسام چې زما نږدې ملګری و، په اخري څلـورو کلونـو کې دواړه زیاتره وخت ډېر سره یو ځای و او د ده د ژونـد دوه اخري ورځـې مو په کونړ کې سره یو ځای تېرې کړې. حسام صیب لیکوال او شاعر و، دی ملي تجار، قومي، سیاسي او هر اړخیزه شخصیت و. د خاص طبیعت او مزاج

خاوند و چې د ده کمیني، تواضع، مېړانه، میلمه پالنه، علمیـت او د علـم او فرهنګ په لاره کې مرستې د یادولو او د قدر وړ دي. حسام صیب به همېشه د غریبانو لاسونه نیول او له هغوی سره به یې مرستې کولې او کوشش بـه یـې کاوه چې بې ریا مرسته وکړي.

د حسام صیب له مرګ نه یوه ورځ دمخـه، د شـنبه پـه ورځ چـې د ۲۰۱۵م کال د مارچ د میاشتې ۱۴مه نېټه وه، د کونړ ولایـت د کـوز نورګـل پـه کـلي کې د حسام صیب په کور کې میلمانه و چې یـو وړوکـی ماشـوم چـې د لسـو کلونو و راغی او د حسام صیب نه یې غاړه چاپېره کړه. دا هلک چې پاچا یـې ورته ویلې په ظاهري توګه خیرن او لېـونی و خـو حسـام صـیب وویـل چـې دا ماشوم عجیبه عادتونه لري او ټول یې په دغه سیمه کې پېژني، د هیچـا پـروا نه لري او د نورګل د ټولو خلکو د ټلیفون شمېرې یې په یادو یادې دي. دغـه هلک د حسام صیب نه د هغه ټلیفون واخیست او پـه ټلیفـون کولـو یـې پیـل وکړ او هم د ټولو عکسونه یې اخیستل. حسام صیب وویل چې ده ته څه ویل نه دي په کـار او پرېـږده چـې خوشـحاله وي. حسـام صـیب دې ماشـوم تـه دومره مینه ورکړه چې زه فکر نه کوم چـې کـه خپلـو اولادونـو تـه هـم څـوک داسې مینه ورکړای شي. د حسام صیب زړه سوی او کمینتـوب پـه همدغـه قصه کې ښه خلاصه کېدای شي.

حسام صیب به همېشه خوش رویه و او که چېرې به په قهر هم شو نو بیا به یې وروسته خندلې چې کله کله همداسې هم په کار ده څکه د ده غصه او قهر د کینې او عقدې نه نه وه او هر څه به یې له یـاده ایسـتل چـې د ښـه او مسلمان انسان صفت همدا دی چې کینه او عقده د درې ورځو نه زیاته ونـه ساتي البته دا په دې معنی نه ده چې څوک د خپلو پرنسپونونه تېر شي.

حسام صیب له افغانستان سره او خپلو خلکـو سره خاصـه مینـه درلـوده او همېشه به حاضر و چې د ملي وحدت او وطن د سوکالۍ لپاره قرباني ورکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د حق ویلو په ځای کې به یې له چا نه ډار او وېره نه درلوده. د ۲۰۱۴م کال د انتخاباتو نه مخکې مونږ یوه ډله دوستان سره راټول شولو، د فکر او عمل جرګه مو جوړه کړه او دا مو وپتېیله چې راځئ له هغو مشرانو سره اړیکې ونیسو څوک چې غواړي او یا اراده لري چې د جمهوري ریاست کرسۍ ته ځانونه کاندید کړي ترڅو د دوی ترمنځ اتحاد راولو نو حسام صیب مو د دې جرګې د منشي په توګه وټاکه. د زیاتو بحثونو او تماسونو نه وروسته یوه ورځ مو علی احمد جلالي صیب، ډاکتر صیب اشرف غني احمدزی، ډاکتر صیب زلمی خلیل زاد، قیوم کرزی، ډاکتر صیب انورالحق احدي، محمد حنیف اتمر او د فکر او عمل جرګې د رهبرۍ یو شمېر غړي د هلمند د پخواني والي محمد ګلاب منګل په کور کې سره راټول کړل او د دوی نه مو وغوښتل چې تاسې باید سره یو ځای شئ او که نه مونږ ستاسې له یوه نه هم هیڅ حمایت نه کوو.

د فکر او عمل د جرګې په استازیتوب حسام صیب خبرې وکړې او دې مشرانو ته یې داسې سختې وویلې او ورته یې وویلې که تاسې یو ځای نه شئ نو تاسې مونږ ته هیڅ ارزښت نه لرئ. تاسې یقین وکړئ چې د دې ټولو مشرانو نه یې لار ورکه کړه. د همدې جرګې د غړیو هلې ځلې وې چې د تحول او تداوم ټیم جوړ شو او د ډاکتر صیب اشرف غني په مشرۍ د هغه د کاندیداتورۍ نه ملاتړ وکړ. د دې نه برسېره مونږ مختلفو ولایتونو ته سفرونه وکړل او ولس مو دې ته وهڅوه چې په ټاکنو کې ګډون وکړي. د انتخاباتو د داستان قصې ډېرې اوږدې دي او که وخت مساعد شو نو د کتاب په شکل به یې ولیکم چې چا څه او څه وکړل.

حسام صیب د کونړ اکثره ولسوالیو ته سفرونه وکړل له خلکو سره یې وکتل او له خپله ځانه یې مصارف وکړل تر څو د تحول او تداوم ټیم د ډاکتر صیب اشرف غني په مشرۍ بریالی شي. مونږ د ډاکتر صیب اشرف غني

حمایت د هېواد د ابادۍ، ارامۍ او په سوله ییزه توګه د قدرت د انتقال په خاطر کړی و. د فکر او عمل د جرګې غړو حمایت د ډاکتر صیب اشرف غني د ټیم نه د شخصي ګټو او کرسیو د نیولو په سر معامله نه وه نو په همدې منظور به حسام صیب او د فکر او عمل د جرګې نور غړي ډاکتر صیب ته همېشه سپینې خبرې کولې.

یو ماښام د کونړ یو شمېر مشران ډاکتر صیب اشرف غني خپل کور ته وغوښتل نو په اخره کې ما ورته وویل چې زمونږ مشکلات اسانه دي او خپل منځو کې حل کولای شو او څه خبره نشته. ډاکتر صیب اشرف غني وویل چې یوه خبره پاتې ده ځکه تا او حسام صیب به ما ته ویلې چې زه حوصله نه لرم خو اوس چې ګورم چې زه حوصله لرم اما تاسې بې حوصله کېږئ او هر څه وایئ او ما غوږ نیولی دی. د ډاکټر صیب په دویم دور کې مونږ همدا اوسنې خوبونه لیدل که د کمپاین دا بعضې غړي چې په دویم دور کې یې هر څه په لاس کې نیولي وو که په حکومت کې دوی همداسې خپلو شومو اهدافو ته دوام ورکړي نو د ډاکټر صیب اشرف حکومت به له سختو ستونځو سره مخامخ کړي. زمونږ اټکل سم و.

په هر حال د الله تعالی او بنده وعده برابره نه وي. کله چې مونږ د شنبې په ورځ رخصتېدو نو وعده مو کېښودله چې سبا ته به په نرنګ ولسوالۍ کې سره یو ځای کېږو او د مرحوم وکیل صیب غلام محمد خان د جنازې نه وروسته به شپه چغه سرای ته ورو او هلته به د معاون حاجي (حاجي صیب فضل اکبر) په ځای کې شپه په شریکه تېرو او ښه ګپ او شپ به سره ولګو. د یکشنبې په ورځ د سهار له خوا ما حسام صیب ته د خاص کونړ ته ډېر ټلیفونونه وکړل خو ټلیفون یې رخ نه شو او زما مطلب دا و چې د غرمې لپاره که خاص کونړ ته زمونږ ځای ته راشي نو ښه به وي بیا به له هماغه ځایه د نرنګ ولسوالۍ ته لاړ شو تر څو په دوه بجو د وکیل صیب غلام محمد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنازه کې چې د امریکې نه یې جنازه راوړې وه برخه واخلو. وکیل صیب غلام محمد خان دې الله وبښي هغه هم د کونړ ولایت دروند، عالم او فاضل مشر و چې د ډیموکراسۍ په لسیزه کې د افغانستان د ولسي جرګې غړی و. په هر حال زه نرنګ ته لاړوم او له ده سره مې هیڅ تماس ونه شو نیولی ځکه د هغه د ډریور نمبر هم کار نه کاوه. په جنازه کې مې معاون حاجي صیب ولیده او راته یې وویل چې د حسام صیب د ډریور ناصر سره یې تماس ونیولی شو او حسام صیب باندې په همدغه ورځ سهار د یولس بجو په شاوخواکې د زړه حمله راغلې او جلال اباد ته یې په عاجله توګه وړی دی.

په جلال کې یې حسام صیب یو شخصي روغتون ته وړی و او ډاکترانو ورته د معدې دوا ورکړې وه او ورته یې ویلي و چې باید استراحت وکړي. ناصر حسام صیب د هډې فارم ته چې هلته یې د چرګانو لوی فارم درلوده، انتقال کړی و. کله چې مونږ له ناصر سره خبرې وکړې هغه راته د ده د تکلیف علایم وویل نو زما زوی ډاکتر نایل محمود چې د امریکې نه راغلی و نو سمدستي یې ورته وویلې چې دا بېرته روغتون ته یوسئ او هلته دې یې ډاکتران تر نظارت لاندې ونیسي ځکه دا علایم د زړه د حملې دي. له همدې نه وروسته چې ناصر غوښته دی روغتون ته انتقال کړي پر ده باندې بیا د زړه حمله راغلې وه او روغتون ته یې په لاره کې ساه ورکړه. انا لله و انا الله راجعون.

دی لاړو خو د ده قصې او ارمانونه له مونږ سره باقي دي. د ده مرګ د ده د کورنۍ، دوستانو او د افغانستان لپاره یوه لویه ضایعه ده. د حسام صیب تشه نه ډکېدونکې تشه ده او داسې کسان په هره سیمه او کورنۍ کې په پېړیو کې یو کس پیدا کېږي چې د حسام صیب په شان هر اړخیزه صفتونه ولري. د الله تعالی له درباره نه ورته جنت فردوس غواړم او روح دې یې ښاد وي.

د اوښتون ټولنې له خوا ستاینلیک

د ډسمبر دویمه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

د لویې پکتیا په سیمه کې له اوښتون ټولنې نه مننه کوم چې ما ته یې دا ستاینلیک پرون د ډسمبر پر لومړۍ نېټه په دې منظور راکړ چې تېر کال مو په ټاکنو کې په دغه سیمه کې د ځوانانو او اوښتون ټولنې سره په شریکه کار کړی و. زه د اوښتون ټولنې د مشرتابه او ټولو ځوانانو د دې قدردانۍ نه مننه کوم. له ښي خوا نه: ډاکتر محمد نعیم احمدزی، زه، نوښتګر صیب او محمد موسی مصطفی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟

د ډسمبر ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د وردګ د سیداباد په سیمه کې د ملي اردو په ډزو کې ۹ ماشومان ووژل شول:

لهچانه به پوښتنه وکړو چې ولې زمونږ وینه دومره ارزانه ده؟ هره قطره وینه چې د افغانانو توېږي د افسوس او ژړا خبره ده. تر څو چې په خپلو ځانونو پخپله رحم ونه کړو د نورو نه طمعه په کار نه ده. الله تعالی هم د

هېڅ یوه قوم په حالت کې تغیر نه راولي تر څو دوی پخپله په خپلو ځانونو کې تغیر رانه ولي. د وردګو د دې ګلالیو ماشومانو په غم کې ټول افغانان شریک دي او د ټولو افغانانو شریک غم دی.

په شګو کې ژوند

د ډسمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ابوظبۍ

که څه هم د خلیج د اکثره هېوادونو نظامونه مطلقه شاهي نظامونه دي خو د دې هېوادونو مشرانو خپل ولس ته هم کار کړی دی. د شېخانو له ژوند سره زما کار نشته ځکه مطلقه شاهي نظامونه ځانته خپلې ستونځې لري.

د متحده اماراتو اوه ایالتونه یوه شګلنه سیمه ده خو دوی پکې د دین او دنیا هر نوع سهولتونه خپل ولس ته برابر کړي دي. د ابوظبۍ ترقي او پرمختګ ته سړي حیرانېږي چې د دې هېواد مشرانو بلا تشبه د دنیا پر سر جنت خپلو ځانونو او هم خپلو خلکو ته جوړ کړی دی. د مکاتیبو او پوهنتونو او جوماتونو څه کمی پکې نشته او مسلمانان هم دي خو نه خپل وطن ورانوي او نه یو بل زمونږ په شان وژني. دوی زمونږ په شان نه دي ځکه مونږه په شعوري او غیر شعوري توګه خپل وطن ورانوو، یو بل وژنو او له هیچا سره مو کور او کلی نه کېږي.

د ابوظبۍ د شیخ زاهد جومات په سیمه کې یو نمونه یي جومات دی چې ویل کېږي پینځه میلیارده درهمه پرې لګېدلي دي چې تقریباً یو نیم میلیارد ډالره کېږي. همدا شان د ابوظبۍ پخوانۍ شاهي ماڼۍ باندې تقریباً څلور میلیارده درهمه چې یو میلیارد ډالره کېږي لګول شوي دي. افسوس زمونږ په حال چې د تېرو څو لسیزو جګړو نه اوس هم عبرت نه اخلو او د خسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدنیا والاخره په لوري روان یوو. عاقبت به خیر. د ابوظبۍ یو څو عکسونه له تاسې سره شریکوم:

د پورته لیکنې په هکله دوستانو خپل ډېر زیات نظرونه شریک کړي وو.

محمد فرید عاطف لیکلي و:

میاخېل صیب الله دې ترې پوښتنه وکړي چې د دوی دا حال دی او د نړۍ مسلمانان یوه گوله ډوډۍ ته حیران دي، دوی خپل مسوولیت د ځان په اړه ادا کړی خو کوم مسوولیت چې مونږ ورته ورکړی هغه یې بالکل هېر کړی دی، نورې نړۍ ته خو خپل تندرو کسان لېږي او هغو ته پیسې هم ورکوي، زمونږ په قرآن باور دی او د هغې له مخې دوی مکمل مجرمان دي.

شینکۍ کروخېل لیکلي و:

هو کنه لېوني یې مونږ ته رالېږلی شي چې جهاد وکړي او خپل ځانونه یې ترې بېغمه کړي دي.

هجرت الله اختیار لیکلي و:

جناب میاخېل صیب هغوی فکراً روغ دي، د خلکو فکرونه یې جوړ دي، نو ځکه له دین نه یوازې د انسانوژنې او ورنوانې تاویلونه نه راباسي. متحده عربي امارات په اصطلاح د نړۍ څلور لارې ده، د سوداگرۍ او کاروبار په برخه کې، بس همدې حیثیت یې اقتصاد هم ور جوړ کړی. گنه د دې ځای جغرافیه له دوزخه بدتره ده، شگې او سوځنده گرمي په اوړي کې انسان خوري، خو دوی په کې ځان ته جنتي ژوند جوړ کړی دی.

سید محمد مومند لیکلي و:

هغوی په دین پوهه دي ځکه یې دنیا هم ورسره ده مگر مونږ په دین نه پوهېږو او د دین او اسلام له نوم څخه د خپل ځان لپاره گټه اخلو مونږ له اسلام څخه چاړه جوړه کړې ده.

همداسې نورو دوستانو زیاتې تبصرې لیکلې وې خو ما یوازې یو څو تبصرې د نمونې په توگه رانقل کړې. د دوی په ځواب کې ما دا لاندې دوه تبصرې هم ولیکلې.

عاطف صیب! دا ډېر مغلق او پیچیده بحث دی د دوی ماڼۍ ته چې ننوځې چکر په کې وهي او زمونږ د ارگ په شاوخوا قدم نه شې وهلی نو دې کې هم دوی ملامته دي؟ ته چې په خپل ځان رحم نه کوې نو ولې د بل نه د رحم توقع لرې. دوی خو د الله تعالی نه مهربانه نه دي الله تعالی هم وایي زه ستاسې په ژوند کې تغیر نه راولم تر څو تاسې په خپل ژوند کې تغیر رانه ولې.

شینکۍ خورې! دا هم کمال دی چې د خپلو لېونو سرېو ځان خلاص کړي مونږ خو خپل لېوني پخپله نازو او چاقوو یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننګرهار ولایت د بهسودو د ولسوالۍ د معصومو ماشومانو ظالمانه وژنه د انسانیت نه لرې عمل دی

د ډسمبر ۱۴مه نېټه، کابل

تېر ماښام د ننګرهار ولایت د بهسودو په سیمه کې د یوې کورنۍ اته کسه چې ښځه او خاوند، مور یې او پینځه ګلالي واړه ماشومان یې چې د درېوو میاشتو ماشوم پکې هم و، خپلو مېلمنو یې په ډېرې بې رحمۍ سره وژلي دي. دوه ماشومان په ورني کې یې مور ترلي و او دې بېرحمه ځناورو

مېلمنو هغه هم د ټوپک په مرمۍ په سر وېشتلي و. ډېره دردونکې پېښه وه. ما په فیسبوک پاڼه ولیکل:

حدیث شریف دی چې الملک یبقی مع الکفر و لایبقی مع الظلم. د کفر لاندې یو ملک پاتې کېدای شي خو د ظلم له لاسه نه شي پاتې کېدای. د بهسودو د ماشومانو تصویرونو مې زړه خراب کړی دی. د داسې ظلم لپاره هېڅ نوع توجیهات په اسلامي، انساني، افغاني او پښتونولۍ په چوکاټ کې نشته چې څوک دې داسې ظلم وکړي. که څه هم زه ډېر نرم زړی انسان یم که زما شخصي مسئله وي نو قاتلینو ته به عفوه وکړم خو د دې ماشومانو قاتلین که حکومت پیداکړل نو علني محاکمه او اعدام غواړي چې بیا داسې ظلم څوک ونه کړي.

قاضي لودین صیب لیکلي و:

معین صاحب محترم زیاد ظلم شوی او دا ظلم روان دی زه چې د هېواد ټولو ولایتونو ته هر وخت سفر لرم زیات ظلم زموږ پر هېوادوالو روان دی الله جل جلاله دې موږ ته هدایت وکړي تر څو د حقیقي دین نه خبر شو او دې قاتلانو ته دې الله جل جلاله جزا ورکړي.

عبدالعلي جمال صیب لیکلي و:

میاخېل صیب! مونږ پر دې ایات ایمان لرو:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما يو ځل بيا وليکل:

جمال صيب! ستاسې خبره کې شک نشته چې الله تعالی هر چا ته د هغه د اعمالو په تناسب جزا او اجر ورکوي خو د اسلام او شريعت روح همدا دی چې مسلمانان بايد په ټولنه کې ارام ژوند بې له هر ډول وېرې او ترهې وکړي نو ځکه په دې دنيا کې جزا بايد مجرمينو ته ورکړل شي. نور ډېر ژور پر دې بحث نه کوم. داسې بېګناه قتلونه په ننګرهار او نورو سيمو کې د وېرې او وحشت اوازه خپروي او هم بدګماني په ولس کې او يو بل باندې پيدا کوي چې هېڅوک به پر هيچا باندې اعتبار نه کوي نو ځکه په دې دنيا داسې کسانو ته سخته سزا ورکول په کار ده.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library